

T. C.
İSTANBUL GELİŞİM ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

Antrenörlük Eğitimi Anabilim Dalı
Spor Yönetimi Bilim Dalı

GÜREŞ SPORUNUN GELİŞİMİ
VE TOPLUMSAL ALGIDA GÜREŞİN YERİ

Yüksek Lisans Tezi

ABBAS ULUCAN

Danışman
Doç. Dr. Aydın PEKEL

İstanbul – 2023

TEZ TANITIM FORMU

- Yazar Adı Soyadı** : Abbas ULUCAN
- Tezin Dili** : Türkçe
- Tezin Adı** : Güreş Sporunun Gelişimi ve Toplumsal Algıda Güreşin Yeri
- Enstitü** : İstanbul Gelişim Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
- Anabilim Dalı** : Antrenörlük Eğitimi Anabilim Dalı
- Tezin Türü** : Yüksek Lisans
- Tezin Tarihi** : 12/01/2023
- Sayfa Sayısı** : 155
- Tez Danışmanı** : Doç. Dr. Aydın PEKEL
- Dizin Terimleri** : Güreş, Spor, Toplumsal Algı, Spor Tarihi, Güreş Tarihi, Kırkpınar, Geleneksel Güreşler, Ata Spor.
- Türkçe Özet** : Bu Çalışmanın Amacı Güreş Sporunun Gelişimini ve Toplumsal Anlamda Nasıl Algılandığını Ortaya Koymak
- Dağıtım Listesi** :
1. İstanbul Gelişim Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsüne
  2. YÖK Ulusal Tez Merkezine

İmzası

Abbas ULUCAN

**T. C.
İSTANBUL GELİŞİM ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**

Antrenörlük Eğitimi Anabilim Dalı

Spor Yönetimi Bilim Dalı

**GÜREŞ SPORUNUN GELİŞİMİ
VE TOPLUMSAL ALGIDA GÜREŞİN YERİ**

Yüksek Lisans Tezi

ABBAS ULUCAN

Danışman

Doç. Dr. Aydın PEKEL

İstanbul – 2023

BEYAN

Bu tezin hazırlanmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğu, kullanılan verilerde herhangi tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitedeki başka bir tez olarak sunulmadığını beyan ederim.

Abbas ULUCAN

.../.../2023

İSTANBUL GELİŞİM ÜNİVERSİTESİ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Abbas ULUCAN' ın “Güreş Sporunun Gelişimi ve Toplumsal Algıda Güreşin Yeri” adlı tez çalışması, jürimiz tarafından Antrenörlük Eğitimi Anabilim Dalı Spor Yönetimi Bilim Dalı YÜKSEK LİSANS tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan

Doç. Dr. Osman PEPE

Üye

Doç. Dr. Aydın PEKEL

(Danışman)

Üye

Dr. Öğr. Üyesi Taner ATASOY

ONAY

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

.... / .... / 2023

Prof. Dr. İzzet GÜMÜŞ

Enstitü Müdürü

ÖZET

Bu çalışma, güreşin tarihsel, sosyal, siyasal izlerini sürmek ve ülkemizde bu branşın hangi aşamada olduğunu incelemek üzere yapılmıştır. Başlangıçta spor tarihi ve spor algısının tarihsel örnekleri üzerinde durulmuş, Türklerin hangi sporları, ne amaçlarla yaptığı incelenmiştir. Sporla insan bedeni arasındaki ilişkiyi ortaya koyabilmek için felsefi bağlama beden ile spor arasındaki ilişki çalışmaya dâhil edilmiş, güreş ve beden bu bölümde ele alınmıştır. Sonrasında güreş en geniş tanımı ile konu edilmiştir.

Güreşin tarihi, güreşin medeniyetlerle olan ilişkisi, güreşin yayıldığı coğrafyalar incelenmeye çalışılmıştır. Bu inceleme yapılırken, akademik çalışmalar, tarihi belgeler ve arkeolojik buluntuların izleri sürülmüş, tarihi ve edebi metinlerde güreşin nasıl yer aldığı tespit edilmiştir. Türklerin bu spora yönelik ilgileri çalışma kapsamı içinde değerlendirilirken, aynı zamanda Anadolu'nun geleneksel güreş türleri ve tarihi yapısı ve yarattığı kültürel değerler nedeniyle UNESCO'nun “İnsanlığın Somut Olmayan Kültür Mirası” listesine giren Yağlı Güreşler incelenmiştir. Türkiye'deki güreşin geçirdiği evreleri ortaya koyabilmek için özellikle de Osmanlı'da güreşin tarihi detaylandırılmış ve bu kapsamda da güreşin örgütlenmesinde hayli etkili olan güreş tekkeleri incelenmiştir. Felsefi bağlamda mekân algısından yola çıkarak sporun mekânları tarihine bir giriş yapılmış ve ardından Anadolu'da güreş mekânları ve özellikle de İstanbul'da güreş yapılan yerler belirlenmeye çalışılmıştır. Modern güreş ile ilgili tartışmaların yapıldığı bölümde Cumhuriyet sonrasında Türkiye'de spor algısı üzerinde durulmuş, sonrasında Cumhuriyet'in spora ve elbette güreşe bakışı tartışmaya dâhil edilmiştir. Atatürk'ün güreşe verdiği önem ve onun bu branşa katkıları da yine Cumhuriyet dönemi içinde ele alınmıştır. Güreşin dünya ve Türkiye'de kurumsal örgütlenmesi ve bu branşın spor dışında yüklendiği anlamlar ele alınmıştır. Anketlerin değerlendirildiği bölümde katılımcıların genel anlamda sporla ilgisi üzerinde durulmuş, anketler aracılığı ile güreşe yönelik algının tespit edilmesine çalışılmıştır. Sporla ilgilenen bir çevre ankete dâhil edilmiş, bu yolla spora ilgi gösteren kesimlerin güreş konusundaki eğilimleri tespit edilip, bir yönelim belirlenmeye çalışılmıştır.

Sonuç bölümünde anket değerlendirmelerinin yanı sıra, güreşteki başarların nedeni, güreşin ata sporu olarak algılanmasının ortaya çıkardığı sonuçlar, güreşin anti-modern olarak tarif edilmesinin nedenleri ve güreşte gelecekteki başarları artırmak için neler yapılmasına ilişkin önerilere yer verilmiştir. Başlangıçta yanıtı aranan soruların analizi ve ortaya atılan hipotezlerin ne oranda doğrulandığı da bu bölümde tartişılmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Güreş, spor, toplumsal algı, spor tarihi,

SUMMARY

This study aims to reveal the historical, social and political traces of wrestling and predict the future of this wrestling in our country. In the first part, it was emphasized the history of sports and the perception of sports as well as the historical examples. It was also studied which sports the Turks do and for what purposes they perform. The relationship between body and sport was included in the study in order to philosophically reveal the relationship between sports and the human body. Wrestling and human body were studied in this part. Afterwards, wrestling was discussed with its widest definition.

History of wrestling and its relationship with civilizations and the geographies where wrestling was spread were studied. During the study, academic studies, historical documents and traces of archaeological findings were followed. It was revealed how wrestling took place in historical and literary texts. Anatolia's traditional wrestling types and due to its historical structure and cultural values, oil wrestling, which is included in the list of UNESCO as "Intangible Cultural Heritage of Humanity", was also examined. In order to reveal the phases of wrestling in Turkey, the history of wrestling especially the dervish lodges, very influential in the organization of wrestling in the Ottoman period, was detailed. Based on the sense of place in the philosophical context, places of this sport and the history of wrestling venues in Anatolia especially in Istanbul were clearly specified. In the second part, where discussions about modern wrestling were made, sport perception in Turkey after the Republican Era were studied. Afterwards, the Republic's view of sports and wrestling were included in the study. The importance Atatürk gave to wrestling and his contributions to this branch were also discussed. Later, corporate organization of wrestling in Turkey and in the world and other meanings of this sport were described. In the third part, surveys were evaluated. Accordingly, the participants were generally interested in sports. Trend towards wrestling was detected through questionnaires. The group who went in for sports is included in the survey, revealing that they show tendency to wrestling.

In the conclusion part, it was discussed the reasons for success in wrestling, the consequences of wrestling perceived as an ancestral sport, the reasons for defining wrestling as anti-modern sport and some suggestions on what to do to increase future success in wrestling. The analysis of these questions and to what extent the hypotheses were also confirmed were revealed in this part.

Keywords: Wrestling, sport, social perception, sport history

İÇİNDEKİLER

ÖZET	i
SUMMARY	iii
KISALTMALAR	vii
TABLolar LİSTESİ	ix
ÖNSÖZ	x
GİRİŞ	1

Araştırmanın Amacı	3
Araştırmanın Önemi	3
Araştırmanın Varsayımları	4
Araştırmanın Sınırlılıkları	4

BİRİNCİ BÖLÜM GENEL BİLGİLER

1.1. Tarihçe	5
1.1.1. Sporun Tarihsel Süreci	5
1.1.2. Tarih Boyunca Beden	19
1.1.3. Çağdaş Dönemde Beden Algısı	21
1.2. Spor ve Beden	24
1.2.1. Toplumsal Roller ve Toplumsal Cinsiyetin Belirlenmesi Bağlamında Spor	26
1.3. Toplumsal Roller ve Belirlenmesinde Sporun Etkisi	26
1.3.1. Toplumsal Cinsiyetin Belirlenmesinde Sporun Etkisi	29
1.4. Güreş Sporunun Gelişimi	34
1.4.1. Güreş, Tanım ve Kavramsal Çerçeve	34
1.4.2. Güreş Türleri ve Uluslararası Bağlamda Yaygınlığı	36
1.4.3. Olimpik Bağlamda Güreş ve Stilleri	38
1.4.4. Tarihçe	39
1.4.5. Sporun Mekân Algısı	76
1.4.6. Güreşin Mekânları	78
1.5. Güreşin Örgütlenmesi	83
1.5.1. Dünyada Güreşin Örgütlenmesi	83
1.5.2. Türkiye'de Güreşin Örgütlenmesi	86
1.6. Olimpiyatlar, Türkiye ve Güreş	91
1.7. Güreşin Spor Dışı Yüklendiği Anlamlar	98
1.7.1. Sosyal Bir İlişki Olarak Güreş	98
1.7.2. Askeri Eğitim Bağlamında Güreş	103

1.7.3. Siyaset ve Güreş	104
-------------------------------	-----

İKİNCİ BÖLÜM111

MATERYAL VE YÖNTEM

2.1. Araştırma Modeli.....	111
2.2. Evren Örneklem.....	111
2.3. Veri Toplama Araçları.....	111
2.4. Veri Toplama Süreci.....	112
2.5. Veri Analizi	112

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

SONUÇLAR VE ÖNERİLER	123
KAYNAKÇA	151
EKLER.....	158
ÖZGEÇMİŞ.....	162

KISALTMALAR

FİFA	:	Uluslararası Futbol Federasyonları Birliği
YMCA	:	Genç Erkekler Hristiyan Birliği
NCAA	:	Üniversiteler Ulusal Spor Birliği'nin
FIVB	:	Uluslararası Voleybol Federasyonu
AASF	:	Alman Atletizm Spor Federasyonu
BM	:	Birleşmiş Milletler
UNESCO	:	Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü
IOC	:	Uluslararası Olimpiyat Komitesi
AB	:	Avrupa Birliği
IWG	:	Working Group on Women and Sport
IAPESGW	:	Uluslararası Kadınlar İçin Beden Eğitimi ve Spor Derneği
UWW	:	Dünya Güreş Birliği
FILA	:	Uluslararası Amatör Güreş Federasyonu
TDK	:	Türk Dil Kurumu
TİCİ	:	Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı'nın
DAV	:	Deutsche Athleten-Verband
IAWF	:	Uluslararası Amatör Güreş Federasyonu
GAISF	:	Uluslararası Spor Federasyonları Genel Birliği
TGF	:	Türkiye Güreş Federasyonu
CELA	:	Avrupa Güreş Birliği
SSCB	:	Sovyet Sosyalist Cumhuriyet Birliği
PTT	:	Posta Telefon Telgraf
DSİ	:	Devlet Su İşleri
TKİ	:	Türkiye Kömür İşletmeleri

MKE : Makine Kimya Endüstrisi
TÜİK : Türkiye İstatistik Kurumu
IAMTF : International Amateur Muay Thai Federation

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1. Katılımcıların cinsiyet dağılımı.....	113
Tablo 2. Katılımcıların eğitim durumu.....	113
Tablo 3. Katılımcıların yaş gruplarına göre dağılımı	114
Tablo 4. Katılımcıların gelir düzeyi.....	114
Tablo 5. Katılımcıların sporla ilgilenme durumu	114
Tablo 6. Katılımcıların ilgilendikleri spor branşları	115
Tablo 7. Uluslararası düzeyde Türkiye'nin başarılı görüldüğü branşlar	116
Tablo 8. Katılımcıların güreşin ata sporu olduğu fikrine katılım durumları.....	116
Tablo 9. Katılımcıların güreşe yönelik ilgi durumu	116
Tablo 10. Yaş gruplarına göre güreşle ilgilenme oranları.....	117
Tablo 11. Katılımcıların, güreş sporcusu yakının olup olmama durumları	117
Tablo 12. Katılımcıların, yakınlarını elit sporcu olarak görmek istedikleri branşların dağılımı	118
Tablo 13. Katılımcıların, medyadan spor branşlarına yönelik ilgi beklentisi	119
Tablo 14. Katılımcıların, devlet ve spor kulüplerinden branşlara yönelik ilgi beklentisi	119
Tablo 15. Katılımcıların, kamu ve özel sektörün güreşi destekleyip desteklemediği yönündeki algı durumu	120
Tablo 16. Katılımcıların, basının güreşi destekleyip desteklemediği yönündeki algı durumu	120
Tablo 17. Katılımcıların, eğitim kurumlarının güreşle ilgilenip ilgilenmediği yönündeki algı durumu	120
Tablo 18. Katılımcıların, kendi çocuklarının ya da yakınlarının çocukların okullarında güreş branşında faaliyet yapılma durumu	121
Tablo 19. Katılımcıların, insanların güreşe ilgisini, yeterli bulup bulmadığına yönelik algı durumu	121
Tablo 20. Katılımcıların, yaşadıkları bölgede güreş merkezi ya da güreş salonunun olup olmama durumu	121
Tablo 21. Katılımcıların, güreşin en önemli kültürel ve tarihi miraslarımızdan olduğu görüşüne katılım durumları.....	121
Tablo 22. Katılımcıların, güreş sporunu sosyal siyasal ve ekonomik yapıya sahip dar bir toplum kesiminin yaptığı fikrine katılım durumları.....	122
Tablo 23. Katılımcıların, güreş sporunun çok fazla siyasallaştığı fikrine katılım durumları	122
Tablo 24. Katılımcılara göre güreşin okullarda daha yaygın bir biçimde yapılmasının çocuk ve genç eğitimine katkı durumu	122

ÖNSÖZ

“Güreş Sporunun Gelişimi ve Toplumsal Algıda Güreşin Yeri” başlıklı yüksek lisans tez çalışmam boyunca, bana bilimsel araştırmalar konusunda yol, yöntem ve teknikleri öğreten, her türlü soruma karşı, sabırla cevaplar vererek beni çalışma boyunca cesaretlendiren, değerli bilim insanı danışmanım Doç. Dr. Aydın PEKEL’e en samimi duygularıyla teşekkür ederim. Yine çalışma boyunca sürekli beni motive eden ve beni bu çalışmamda sürekli destekleyen, deneyimlerinden yararlandığım, değerli dostum, abim Tarık AYGÜN’e gönülden teşekkür ederim. Sadece bu çalışma süresince değil, ömür boyu hayat arkadaşlığımı bana sunan, her durumda yanımda olan, sevgili eşim, Alev ULUCAN ve hayatımıza anlam katan canım kızlarımız; Deniz, Güneş ve Ada’yı yürek dolusu sevgilerimle kucaklarım.

Hayatım boyunca, aşkla ve heyecanla yaptığım güreş sporuna, bana kattığı değerlerden dolayı, sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Kendimi gerçekleştirmemi sağlayan ve azmin, zaferin, öğrenmenin, alın terinin, emeğin, zorlu mücadelenin, her türlü haksızlık ve yok saymalara karşı yeniden var olup, dimdik, duvarları kanatırcasına ve de her defasında yeniden ayağa kalkıp burdayım diyebilmeyi öğrettiği için de, iyi ki güreş yapmışım, iyi ki bu onurlu mücadeleyi en üst platformlarda gerçekleştirmişim demenin gururunu yaşamaktayım. Ve bu sözlerle güreş sporuna karşı duyduğum saygı ve sevginin bilinmesini isterim.

Son olarak; belkide tüm bu yaşantılarımızın sebebi olan, üzerinde özgürce mücadele imkanları bulduğumuz, cumhuriyetimizi kuran, devrimlerin lideri, yenilmez şövalye, koca yürekli, Mustafa Kemal ATATÜRK’e sonsuz teşekkürlerimi ve minnet duygularımı iletmek isterim.

GİRİŞ

Yaşamın, en önde gelen göstergesi harekettir. Bir yerde yaşam varsa, ya da canlılıktan bahsediliyorsa, orada mutlaka bir hareketin olması da söz konusudur. Canlılığın belirtisi olarak hareket olgusuna, yaşamın direk kendisidir de diyebiliriz. Her türlü sporun en temelinde de hareket olduğuna göre, insanlık tarihi başladığında, sporun da başladığını söylemek mümkün olur sanırım. Çünkü insanlar, zor iklim ve yaşam şartları, coğrafi özellikler gibi durumlara uyum sağlamak ve kendilerini hayatta tutabilmek için, güçlü, hızlı, çabuk ve hareketli olmak zorunda kalmışlardır. Eski çağlarda insanların; toplu halde yaşamaya başladıklarında, doğada herhangi bir alet, araç-gereç ya da malzemeye ihtiyaç duymadan yapabildikleri sporlar olduğu düşünülürse, insanlık tarihinin en eski sporlarından birinin de güreş olduğu fikrini, bu sporun özelliklerine bakarak söyleyebilmek mümkün olacaktır.

İlk çağlarda insanlar, yaşamsal ihtiyaçlarının en temel basamağı olan fizyolojik ihtiyaçları gereği, hatta hayatlarını devam ettirebilmeleri için her türlü canlıya, coğrafi olumsuzluklara, yaşamsal zorunluluklara ve iklimsel zorluklara karşı, mücadele vermek ve kendini hayatta tutmak zorunda kalmıştır. Bunun için de kendisini savunma gereksinimi şart olmuştur. İnsanların bu denli kendini savunmak ya da bir besin kaynağına ulaşmak için boğuşma tarzında mücadele yöntemleri geliştirmesi, birbirleriyle bu yöntemleri uygulamalı olarak geliştirici çalışmalar yapmış olması, güreş sporunun temel özellikleri olan tutuşlar, itişler, boğuşlar, vb. savunma ve atak yapabilmek gibi durumlarını geliştirmiştir.

Güreş sporu ile ilgilenip, toplumsal hayatının bir parçası yapmış olan halk topluluklarının önde gelenleri; Türkler, Sümerler, Yunanlılar, Çinliler, Japonlar, Mısırlılar, Hititler, Almanlar ve İsviçreliiler olduğu görülmektedir (Gümüş, 2005).

İnsanlık tarihi kadar eski bir geçmişi bulunduğunu düşündüğümüz güreş, neredeyse dünyanın her yerinde her toplum tarafından gerek güçlü olabilmek, gerek zorluklara karşı mücadele edebilmek, gerek savaşa hazırlık ya da her türlü sosyal ve toplumsal bir araya gelişlerde ve birçok farklı sebeplerle yapılmıştır.

Türk spor tarihi içerisinde de önemli bir yer tuttuğunu görmekteyiz. Türklerin de bu sporu yapma amaçları, yukarıda saydığım unsurların tümünü içersede, zamanla,

Türkler için daha bir sosyal tabanlı spor haline geldiği anlaşılmaktadır. Gelenek ve görenekleri içerisinde, ayrılmaz bir unsur olarak, yaygın bir yere sahiptir. Şenliklerde, merasimlerde, yas günlerinde, panayırlarda, yayalalarda, hülasa her türlü birlikteliklerde, başvuru en görkemli etkinlikler olarak tercih edilmiştir. Toplumsal yaşayışın; kültürel, sosyal, ve ekonomik yapısının da değizmez bir unsuru halini almıştır (Tazegül, 2018, s.280.). Dolayısıyla sosyal birlikteliğe, bir sosyalleşme aracı olarak azımsanamayacak katkılar sağlamıştır. Eski medeniyetlerin büyük çoğunluğunda kendini gösteren güreş, Türklerde çok daha fazla çeşit ve kapsamlarla kendini göstermiş ve uygulanmıştır (Tazegül, 2018, s.280.).

Binlerce yıllık geleneğin halen bu topraklarda heyecanını kaybetmeden sürdürülüyor olması köklerinin ne kadar güçlü olduğunun bir göstergesidir. Bu sebeplerle ki her toplumun geleneksel sporları ve ata sporumuz dediği sporları vardır. Günümüzde de baktığımızda Türklerin ata sporumuz dediği ve geleneksel sporu olarak ilk göze çarpan güreş sporudur. Modern spor tarihine geldiğimizde de görmekteyiz ki güreş, Türkiye'nin uluslararası arenada en başarılı sporu olmuştur. Zira modern olimpiyatların başlangıcından bugüne değin ülkemize en fazla madalya kazandırmış sporudur.

Bugün, onlarca spor branşında olduğu gibi, dünyanın her yerinde her kademedeki şampiyonaları düzenlenen, örgütlü ve organize bir spor olan güreşte, çok köklü, çok yönlü ve geleneksel fonksiyonlar vardır. Kendine özgü felsefesi vardır. Hiç bir branşta olmayan usta-çırak ilişkisi saygıdeğerdir. Ve sporcular birbirlerini aşağılayıcı, şekilde hareketler yapmazlar. Bu sporu yapmak için bir alet ya da bir metaryale ihtiyaç yoktur. İki insanın bir araya gelmesi yeterlidir. Bu sebeple de en tabii en doğal gelişen sporlardan olmuştur. diğer sporlarla kabaca kıyaslandığında en arı-duru, en münezzeh spor olmasıyla karşımıza çıkmaktadır. Son derece yoğun ve atletik bir çabanın, güreş alanında ki estetik bir yansıması olan güreş olgusu, o sporu şampiyon olma isteği ile yapan bir güreşçide şık bir elbise gibi durur ve nerde görürseniz onun bir güreşçi olduğunu bilirsiniz.

“Henüz Yürümeye Başlayan Köy Çocuklarını Bile Harman Yerinde Güreşirken Görürsünüz” (Tel, 2007, s174). Cümlesiyle güreş sporuna bakışını ortaya koyan ve Türk çocuklarının ilk sporunun güreş olduğunu vurgulayan ve “En Sevdiğim Spor

Güreştir'' (Tel, 2007, s174). Diyen Cumhuriyetimizin kurucusu büyük önder Mustafa Kemal ATATÜRK'ün bu spora karşın büyük sevgisi, bu sporun gelişimine olan katkıları ve dönemin şampiyon güreşçileriyle olan anıları hayli dikkat çekici görünmektedir.

Son olarak diyebilirim ki, bu araştırmayla; Türkiye toplumunun dününde ve bu gününde güreş sporuna dair algılar ne şekildedir? nereye evrilmiştir? halkın güreş sporu hakkında bilgi düzeyi ne durumdadır? başarıların düzeyinde bir karşılğa, ilgi ve alakaya sahip midir? gibi sorulara cevap bulmaya çalışmakla birlikte, güreşin dünyada ve Türkiyedeki tarihsel gelişimi ayrıntılarıyla ele alınmak suretiyle, günümüze değin bir yolculuğa çıkılacak ve sonuçları en geniş şekilde tartışılıp öneriler oluşturulacaktır.

Araştırmanın Amacı

Araştırmanın genel amacı, güreşin toplumsal bağlamda nasıl algılandığını ortaya koymak, bu algının rasyonelitesini belirlemektir. Ata sporu olarak tarif edilmesinin olumlu olup olmadığını ortaya koymak, bu algının güreşin geleceğini nasıl etkileyeceğini belirlemektir. Aynı zamanda sporun tüm yaş grupları için bireysel bağlamda önemini ortaya koymak, bununla birlikte spor yapanların çevresini nasıl etkilediğini belirlemek, sporun bir alışkanlık haline gelmesinde sosyal ilişkilerin ne oranda önemli olduğunu belirlemektir. Ayrıca spor tarihi ve bu tarih içinde güreşin yerini belirlemek, güreşin Anadolu toplumu için tarih boyunca ne tür bir anlam taşıdığını bulabilmek ve Türklerin bu branşa gösterdiği ilginin ardındaki nedenleri ortaya koymaya çalışmaktır. Yapılan bu araştırma ile geçmişten günümüze ata sporu olarak görülen güreş sporuna yönelik algı tutum ve bilgi düzeyi merak edilmektedir.

Araştırmanın Önemi

Güreş alanında yapılan bu araştırmayla; diğer spor dalları ile kıyaslandığında, uluslararası alanda açık ara en başarılı spor dalı olmasına rağmen, bu başarılarla kıyasla, güreşe hemen hiçbir kurumdan yeterli ilgi ve desteğin gösterilmediğini ortaya koymak, ata sporu olarak değer kazanan güreş için önem taşımaktadır. Endüstriyel spor algısının güreş gibi sporların önünü tıkamakta olduğu, eğer bu biçimde devam ederse, zaman içersinde güreşin gittikçe daha az önemseneceğini, geçmişteki başarıların tekrarlanmasının gittikçe daha zor olacağını kamuoyuna göstermek

gerekmektedir. Siyasetin bu alanda gittikçe daha etkili olmasıyla birlikte güreşteki toplumsal bütünlüğe zarar verdiğini ve mevcut durumun devamı halinde ata sporu olarak bilinen bu branşın önemini kaybedebileceğini vurgulamak önem arz etmektedir.

Araştırmanın Varsayımları

Araştırmada temel varsayım güreşin toplum tarafından ata sporu olarak algılandığı ve tüm branşlar arasında güreşin ülkemizinin en başarılı branş olarak görüldüğünün kabulüdür. Buna karşın futbol ve benzeri dallara yönelik ilginin güreş branşına gösterilmediği de genel olarak kabul edilmektedir.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Güreşin tüm toplum tarafından nasıl algılandığına ilişkin genel bir algının ortaya konması bu tezin sınırlarını zorlamaktadır. Bu türden bir algının doğru tespiti için gerekli olan ülke çapında, kent nüfuslarını temel alan, demografik dağılımı gözeten, bilimsel kriterlere uygun bir anket çalışması yapmaktır. Ancak bu tarz bir kapsamlı araştırma için yeterli zaman ve donanım mevcut değildir. O nedenle tez, sporla profesyonel ya da amatörce ilgilenen bir grup örnekleme esas alınarak daha dar bir çerçevede yürütülmüştür.

BİRİNCİ BÖLÜM

GENEL BİLGİLER

1.1. Tarihçe

1.1.1. Sporun Tarihsel Süreci

Tarih boyunca ister antik dönemde ister modern çağda olsun, insan bedeni her zaman toplumsal, siyasal ve sosyal tartışmaların odağında olmuş, cinslerin toplumsal rollerinin belirlenmesinden, iktidarın yapısına dek her alanda beden algısı her zaman önemli bir rol oynamıştır. Bedenin güzelliği ya da onun eğitimi, bedensel arzuların serbest bırakılması ya da engellenmeye çalışılması savaşta askerlerin başarısı, sanat dallarının gelişimi ve hatta dönemin ahlaki yapısının şekillenmesinde toplumun insan bedenini nasıl algıladığı hep tartışmaların odağında yer almıştır. Genellikle erkek cinsine yakıştırılan güç olgusu ile kadın cinsine yakıştırılan güzellik/zarafet ya da annelik rolü arasındaki tartışmada da beden algısı ön planda olmuştur.

Bedenin böylesine ilgi odağı olması doğal olarak onun eğitimini de gündeme getirmiş, nihayetinde de spor algısının gelişmesinde katkı sağlamıştır. Sporun ilk ve nerede yapıldığını tam olarak söyleyebilmek mümkün değildir (Tekin ve Tekin 2014, s.122). Ancak spor olaylarının insanların doğaya uyma ve onunla baş etme zorunluluklarından ortaya çıktığı ortak bir kanıdır. Sporun, ilk insanların avlanma, av olmama, kaçma-kovalama gibi hayatlarını sürdürebilmek için doğayla verdiği mücadelelerde sergilediği hareket ve kullandığı aletlere kadar dayandığı genel kabul gören bir düşüncedir (Tekin ve Tekin, 2014, s.122). Sporun tarihi, muhtemelen, insanların aktif varlıklar olarak varoluşları kadar uzağa uzanır. Spor, insanların doğa ve çevre konusundaki ustalıklarını arttırmaları için yararlı bir yol olmuştur (İmamoğlu ve Koca, 2018, s. 554).

Aslına bakılırsa her tarihsel dönemde yeterince ilgi görmüş olmasına rağmen spor terimi modern bir kavramdır ve ilk kez 1440'da İngiltere'de kullanıldığı varsayılmaktadır (Akıncı, 2021, s.8). Kökeni Latince deportare kökeninden gelen terim Fransızca'da önce "kendini eğlendirmek" anlamında kullanılmış, daha sonra kavram genişleyerek bugün kullandığımız biçimiyle atletik faaliyet ve rekabet

anlamalarını da içermiştir (Akıncı, 2021, s.8). Bunun dışında da spor tanımları yapılmıştır. Örneğin Yetim, sadece fiziksel değil aynı zamanda psikolojik boyutu olduğu vurgusuyla sporu bireyler arasında fikir, ruh ve bedenen iyileşmeyi bu öğeler arasında koordinasyonu ve sosyalleştirmeyi amaçlayan bir kavram olarak tanımlamaktadır (Yetim, 2015, s.25). Özet olarak spor; kuralları kabul etmek, mağlup olma riski taşımak, disiplinli olmak, mükemmellik için çaba, sıkı çalışma, cesaret, kararlılık, dayanıklılık, azim ve sebat, kendi hakkında bilgi sahibi olmak, kendini kontrol etmek, sınırlarını tanımak, iradeli olmayı öğrenmek, ufkunu genişletmek, merak, hoşgörü, dostluk ilişkileri ile çalışma, engelleri aşmak, sosyalleşme özellikle de sağlıklı olmayı sağlamak gibi bireye ve topluma mütevazı pozitif reçeteler sunan toplumsal bir olgu olarak açıklanabilir. Avrupa Konseyi sporu, fiziksel olarak formda olmayı ve ruhsal sağlığı ifade etmek veya iyileştirmek, sosyal ilişkiler oluşturmak veya her düzeydeki rekabette sonuç elde etmek amaçlarıyla, rastlantısal veya organize katılım yoluyla gerçekleşen her türlü fiziksel faaliyet olarak tanımlamaktadır (Alpay, 2021, s.34).

1.1.1.1. Antik Dönemde Spor

1.1.1.1.1. Eski Uygarlıklar

İlk insanların ortaya çıktığı dönemden itibaren fiziksel dayanıklılık, güç, hızlı koşma ya da yüzmeye, atlama, cisimleri uzağa fırlatma gibi temel yetenekler zorlu doğa koşullarında hayatta kalmak için yaşamsal önemde kabul edilmekteydi. Diğer benzer canlılarla kıyaslandığında insanların bu yetenekleri doğuştan sınırlı biçimde edindiği anlaşılmış, ama yaşamı boyunca gerekli idmanlarla bu yetenekleri güçlendirmesi gerektiği fark edilmiştir. Bedenin eğitimi ve bu eğitimin bir türevi olarak tarif edilebilecek spor bu hayatta kalma içgüdüsünün bir uzantısı olarak da okunabilmektedir. Büyük olasılıkla bu nedenler başta olmak üzere, insanla insan arasındaki mücadele ve savaş pratiği nedeniyle de bedenin eğitilmesi gerekli olmuş, o nedenle hemen tüm toplumalarda beden eğitimi ve spor olgusu ile karşılaşmıştır.

Tarihsel kaynaklar vasıtasıyla pek çok toplumda spor ve beden eğitimi ile ilgili bilgilere rastlanmaktadır. Çinliler, sakin bir yaşama önem vermişler ve insanlardaki hareketsiz yaşamın birçok hastalığa neden olduğuna inanmışlardır. Bu hastalıklardan

kurtulmak içinde, nefes çalışmaları yapmışlardır. Bu nefes çalışmaları ile birlikte bükülme, duruş ve uzanma hareketlerinden oluşan tıbbi cımnastikle uğraşmışlardır. Hindistan'da, insanlar fiziksel hareketlerden çok, ruh ile ilgilenmişlerdir. Yoga, meditasyon ve nefes düzenleme çalışmalarını din ile ilişkilendirip beden ve zihni disipline etmek için yapmışlardır. Aynı zamanda eski Hintliler top fırlatma, at ve fil yarışları, güreş, boks, dans gibi etkinliklere de katılmışlardır (Ertan, 2012, s.17).

Diğer toplumlarda da benzer süreçler izlenmiştir. En eski devirlerde spor etkinliklerinin ilk olarak M.Ö. 5000 yıllarında Sümerler'de görüldüğü kabul edilmektedir. Sümerler at besleyen ve ata iyi binen bir halk olarak bilinmektedir. İki tekerlekli ve sürücüsü ayakta bulunan yarış arabasının Sümerler tarafından kullanıldığı ve bunlarla ilgili yarışların yapıldığı bilinmektedir. Asur ve Babilliler, vücut hareketlerini askeri becerileri geliştirmek amacıyla yapmışlardır. Asurlular, boks, güreş ve yüzme sporu ile daha çok ilgilenmişlerdir. Hititler, savaşçı bir uygarlık olduğu için, onlarda da savaş arabaları görülmektedir. Bu arabaları hem savaşta hem de yarış arabası olarak kullandıkları bilinmektedir. Mısırlılarda vücut kültürü; jimnastik hareketleri, oyunlar, boks, güreş, sopa eskrimi, su sporları ve dans ile ilgili etkinlikleri içermektedir (Ertan, 2012, s.17). Diğer toplumlarda olduğu gibi Mısır'da da spor gelenekleri kültürel bütünlüğün bir parçasıydı. Antik Mısır kültürünün diğer tüm yönleri gibi, eski Mısır'daki spor, din ile yakından bağlantılıydı. Tapınaklarında ve mezarlarında bulunan rölyefler, freksler, farklı bir çok araç gereç, bulunan kalıntılar, ve hiyeroglif metinler antik Mısır'da beden kültürü açısından oldukça yüksek kaynak oluşturmaktadır. Mısır'da düzenli spor şenlikleri yapıldığı bilinmekte, bazı şenliklerde sporculara yiyecek verildiği tahmin edilmektedir. Kahire'de milattan önce 2300 yıllık bir antik spor salonunun kalıntıları bulunmuştur. Kazıda 200 metrelik bir yarış pisti, heykeller, salon ve bir avlu kalıntılarına rastlanmıştır (İmamoğlu ve Koca, 2018, s.554). Yahudiler'de ise özellikle yüzme, babaların çocuklarına öğretmek zorunda olduğu önemli işlerden birisiydi. Ağırlık kaldırma, taş fırlatma ve ok atma sporları Yahudilerde yapılan sporlardandır (Ertan, 2012, s.17).

1.1.1.1.2. Antik Yunan ve Olimpiyatlar

Kuşkusuz günümüzdeki spor algısının oluşmasında en fazla etki eden gelenek Antik Yunan ve Antik Olimpiyatlarıdır. Hemen her coğrafyada spor ve beden eğitimine

ilişkin sayısız veri ya da örnek olduğu varsayılsa bile, bugün tarihçilerin takip edebildikleri en eski geleneklerden birinin olimpiyatlar olduğu bilinmektedir. Antik Olimpiyatlar Yunan dünyasında siyasi bağlamda ilk birlik fikrinin yerleşmeye başladığı bir döneme denk gelmiş olması nedeniyle sporun siyasi ve birleştirici ruhunu da temsil etmektedir. Ama daha önemlisi Antik Yunanlıların sporu, sadece yarışma ya da beden eğitimi ile ilişkilendirmekle yetinmemişler, ona felsefi, ahlaki hatta dini anlamlar da yüklemişlerdir. Antik Yunanlılar için spor bir yaşam tarzı, görkemli bir kentin görkemli yurttaşlarının yaratılmasında asıl önemli olan faaliyet alanıydı.

Eldeki verilere göre, Olimpiyat Oyunları ile ilgili ilk kesin kayıt M.Ö. 776 yılına ait olduğundan Olimpia'da yapılan bu oyunlar başlangıç kabul edilir. Nitekim Yunanlar olimpiyat takvimini bu yıldan sonra benimsemişler bu nedenle oyunlar tarihine ancak bundan sonra girilmiştir (Tekin ve Tekin, 2014, s.123). Bu yaklaşım olimpiyat oyunlarının ve sporun devamlılığını göstermesi bağlamında önemli olmakla birlikte, olimpiyatlardan da önce diğer coğrafyalarda olduğu gibi Yunanların da spora özel önem verdikleri düşünülmektedir. M.Ö. 8. yüzyıldan başlayarak destanlarda ve bazı arkeolojik belgelerdeki cenaze törenlerinde, araba yarışları, boks, güreş, koşu ve en çok da kargı oyunlarının yapıldığı görülmektedir. Bu tür bayramlar ve yarışmalar, büyük tanrılar - tanrıçalar adına düzenlenir ve bir kısmının kökeninde mitolojik olaylar bulunurdu. Bu bayramlarda kazananın ödülü bir zeytin dalından taç, heykelinin dikilmesi ya da adına şiirler yazılmasıydı. Onlar için en önemli şey zaferle birlikte gelen onurdu. Bu uğurda gençler, sistemli ve sürekli çalışmalarla vücut ve bilinçlerini geliştirmeye çalışmışlardı (Yılmaz, 2018, s.1229).

Antik Yunan spor geleneği, spor tarihi bağlamında bugün yapılan geleneksel branşların önemli bir bölümünü içeriyordu. Bu aynı zamanda sporun Antik Yunan toplumu için ne anlam taşıdığını göstermesi açısından da önemliydi. Diğer geleneksel toplumlarda da olduğu gibi Antik Yunan toplumu da sporu beden eğitimi ya da savaşçıların gerekli bedensel yeteneklere sahip olması için gerekli bir faaliyet alanı olarak görüyordu. Ancak tıpkı diğer geleneksel toplum örneklerinde de karşılaşacağımız üzere her faaliyetin kutsal bir yanı bulunuyordu ve toplumun önemli bir bölümü, olimpik olsun olmasın her türlü yarışmayı bir tür kutsallık içinde kavramaktaydı. Olimpiya'daki Olimpiyat oyunları Zeus'u ve Apollon'u onurlandırmak için yapılmaktaydı. Delphi'deki Pythian oyunları askerlerin yeteneklerini ve atletik

kahramanlıklarını göstermeleri, aynı zamanda başarıları için bir servet kazanmaları fırsatıydı (Yılmaz, 2018, s.1234). Antik Yunan'daki spor branşlarının arasında koşu, uzun ve yüksek atlama, cirit ve disk atma, boks, özel bir güreş türü olarak tarif edilebilecek olan pankreas, pentatlon, yüzme ve kuşkusuz güreş yer almaktadır (Yılmaz, 2018 s.1234-1245).

1.1.1.1.3. Etrüskler ve Roma

Kökeninin Anadolu'ya uzandığı düşünülen Etrüskler, önceleri ve Antik Yunan'dan aldıkları bedensel hareketleri İtalya'ya götürerek, Roma'da bedensel hareket kültürünün temellerini oluşturmuşlardır. Başta Yunanlardan örnek alınan cenaze oyunları olmak üzere farklı sporsal faaliyetleri Etrüsklerden alan Eski Roma, süreç içerisinde devletin belirgin özelliği olacak askeri uygulamalar çerçevesinde yapılan sporsal hareketleri de bu mirasın üzerine inşa etmiştir (Şinoforoğlu ve Akkurt, 2021, s.2). Birçok konuda olduğu gibi spor açısından da Etrüskler; Yunan ve Roma yaşantıları arasında önemli bir köprü vazifesi üstlenmiştir. Ölülerini, duvar resimleri, oyulmuş kabartmalarla süslenmiş ve lüks cenaze eşyalarıyla donatılmış kaya ve taştan mezarlara gömen Etrüskler, mezar sahibinin cenazesinde düzenlenen sportif oyunları da sıklıkla bu mezarlarda betimlemiştir. Etrüskler, Homeros'un İlyada'sının XXIII. ilahisinde anlattığı Patroclus'un cenazesindeki gibi çeşitli atlı yarışlar, boks ve güreş etkinliklerinde bulunmuşlardır (Şinoforoğlu ve Akkurt, 2021, s.3).

1958 yılında, sporcuları ve çeşitli spor sahnelerini betimleyen ayrıntılı duvar resimlerinin bulunduğu bir mezar keşfedilmiştir. Bugün bu mezara "Olimpiyat Oyunları Mezarı" denmektedir. Diğer mezarlarda da Etrüskler tarafından yapılan spor tasvirleri yer almaktadır. Bu resimler koşan yarışçıları, disk fırlatmayı, tahta engelleri aşmayı, güreşmeyi, boks yapmayı, yüzmeyi, cirit atmayı, atlı arabalarla yarışmayı, cimnastik yapmayı (özellikle at sırtında yapılan akrobatik hareketler) ve bazı durumlarda her iki erkeğin de öldüğü silahlı dövüşleri göstermektedir. Etrüskler için en popüler sporun atlı araba yarışları olduğu söylenebilir. Birçok mezar resmi bu etkinliği ayrıntılı olarak göstermektedir. Yunanlılar ve Mısırlılar gibi Etrüskler de festival ve oyunlardan oldukça zevk almışlardır. Çeşitli atletik yarışmalar festivalin önemli bir parçasıydı. Etrüskler esir mahkumları, ölü savaşçıları onurlandırmak için kurban olarak kullanmışlardır (Yıldız, 2019, s.36).

Etrüsklerin cenaze oyunlarının yalnızca ölüleri değil, yaşayanları da ilgilendiren bir geçiş ayını olduğu düşünülmektedir. Yarışmalar, danslar ve ziyafetler toplumun, ölümün getirdiği psikolojik çileden kurtulmasına ve geleceği garanti altına almak için güç bulmasına yardımcı olmuştur (Şinoforoğlu ve Akkurt, 2021, s.3). Roma'nın önce İtalya yarımadası, sonrasında da tüm Avrupa, Kuzey Afrika ve Asya'da egemenlik kurması dünya tarihi açısından tam bir dönüm noktası olmuş, bugün içinde bulunduğumuz mevcut medeniyetin şekillenmesinde Roma, hem Cumhuriyet hem de imparatorluk olduğu dönemde en etkili güçlerin başında gelmiştir. Vücut güzelliğiyle ilgili yeterli bilgisi bulunmayan Romalılar, gençlere verilen eğitim de dâhil olmak üzere askerlik ve savaşa hazırlık gibi tek taraflı bir amaçla bedene yönelik çalışmalar yapmışlardır. Örneğin; yüzmenin ordu için önemli bir değere sahip olduğunu düşünmelerinden dolayı Tiber Nehri'nde ve Trevi Çeşmesi'ne giden su kemerlerinde yüzmüşlerdir. Ordu eğitimlerinin ilk safhasında ise çarpışma anında askerlerin yürüyüş düzeninin korunmasının mühim olmasından dolayı askeri adımla yürüyüş öğretilmiştir. Bunun için yaz aylarında beş saat süreli 20 mil'lik yürüyüşler gerçekleştirilmiştir. Birliklerin düşmana hücum etmesi gerektiği zaman; elverişli mevkileri hızlı bir şekilde ele geçirmeleri, düşmandan çabuk davranabilmeleri, keşif devriyelerini hızlı bir şekilde yapmaları ve kaçanlara rahatlıkla yetişebilmeleri için koşuya alışkın olmaları gerekmiş, buna bağlı olarak da koşu talimleri yapılmıştır. Askerlerin yüksek engelleri kolaylıkla aşabilmesi için sıçrama çalışmaları da yaptıkları bilinmektedir (Şinoforoğlu ve Akkurt, 2021, s.7).

Romalılar Yunanistan'daki kadar olmasa da fiziksel egzersizler yaptılar. İmparatorluk döneminde Romalıların spor faaliyetleri eğlence, aşırılıklar ve katliam gösterileri haline geldi. Bunun yanında imparatorluk döneminde, bazı Romalılar, özellikle zengin olanlar, sağlık cimmastığı kavramını kabullenmeye başladılar, çünkü sağlığın korunması onlar için değerli ve doğal bir amaç olarak görülmektedir. Bu amaçla, Yunan hekimleri, sağlık cimmastığını, Romalılara sağlıkla ilgili alıştırmalardan yararlanmaları konusunda talimat vermek için kullanılmıştır (Yıldızturnan, 2019, s.37). M.Ö. 80 yılında Roma generali Sulla, Stadium yarışları hariç Olimpiyat Oyunları'nın sporcularını ve yarışlarını Roma'ya transfer etti. M.S. 86'da imparator Domitianus Roma şehrinde Capitoline oyunlarını başlattı. Yunanistan'daki Olympia oyunlarının Zeus onuruna yapıldığı gibi bu oyunlar da Jüpiter onuruna

yapıldı ve her dört yılda bir aynı şekilde tekrarlandı. Olimpiyatlardan farklı olarak Domitianus'un yeni oyun programı cimnastik, binicilik ve müzikal yarışmalardan oluşuyordu. Boks, Roma'da İmparator Augustus'un himayesinde popüler bir spor haline geldi. Augustus, sadece uzak bölgelerden gelen dövüşçüleri değil, sokaklarda kendi stilleriyle dövüşen insanları ve yerel halkı da izledi. Zamanla güreş ve 128 mil'lik uzun mesafe koşuları da Circus Maximus'ta yerini aldı (Yıldızturn, 2019, s.37).

Her ikisi de klasik dönemin önemli ülkeleri olmasına rağmen Yunanlılar ile Romalılar arasında spor bağlamında önemli farklar göze çarpmaktadır. Yunan tarzı atletizm, hiçbir zaman Roma'da Yunanistan'da olduğu kadar popüler olmamıştır. Yunanlılardan farklı olarak, Romalılar hiçbir atletizm geleneğine, sportif becerileri olan mitolojik kahramanlara veya atletizm içeren bir eğitim programına sahip değillerdi. Siyasi nedenlerden dolayı Romalı destekçiler, oyunlarını insanları memnun etmek için ithal edilen Yunan sporcularıyla birlikte bir gösteri şeklinde sundular (Yıldızturn, 2019, s.39). Ancak Yunandan farklı olarak Romanlıların Gladyatör Dövüşleri vardı ve ünlü Roma imparatoru ve felsefeci Marcus Aurelius'un kendisi gibi imparator olan oğlu Commodus'un dahi yarışmacı olarak katıldığı bu kanlı eğlence kuşkusuz en gözde spor olarak algılanmaktadır. Gladyatör dövüşleri, ölü atalara borçlu olunan görevler veya haraçlar olarak cenazelerle ilişkilendirilen ayinler ve gösteriler aracılığıyla gerçekleştirilen törenlerdi. İlk gladyatör dövüşleri, Kartaca ile yapılan Pön Savaşları esnasında M.Ö. 264'te Marcus ve Decimus Brutus tarafından babalarının cenaze oyunlarında üç çift gladyatör arasında sergilenmiş ve bu tarihten sonra cenaze oyunlarının vazgeçilmez birer parçası olmaya başlamıştı (Şinoforoğlu ve Akkurt, 2021, s.9). Daha sonra gladyatör dövüşleri artarak devam etti. İlk Roma imparatoru olarak bilinen İmparator Augustus, oyunlarında ortalama 625 çift gladyatörü kullanıyordu. M.S. 2. yüzyılda örneğin; İmparator Traianus (M.S.53-117), tek bir gösteride 10.000 gladyatöre ve sekiz yıllık bir sürede 23.000'ine sahipti (Yıldızturn, 2019, s. 40). Roma döneminde gladyatör dövüşleri ile birlikte en ilgi çeken ve daha sonra Yeni Roma olarak adlandırılacak olan Konstantinopolis'de de hayli taraftar bulan araba yarışları yer almaktadır. Antik Dönem'deki çoğu spor gibi atlı araba yarışları da din ile ilgiliydi (Yıldızturn, 2019, s. 40). Yarışlar iki (bigae) ya da dört atlı (quadrigae) arabalarla yapılıyordu. Bir günde 12 ila 24 arasında yarış yapılarak, 3

ile 4 mil arasındaki 7 türlü yarış yaklaşık olarak 10-15 dakikada bitiyordu. Araba yarışçılarının çoğu alt sınıflardan geliyordu (Yıldızturnan, 2019, s. 40). Bu yarışlar pagan dönemi boyunca İstanbul'da da popüler hale gelmiş bugün Sultanahmet Meydanı adıyla bilinen yerde inşa edilmiş Hipodrom'da yarışlar düzenlenmişti. İstanbul Hipodromu, Ayasofya ve bugün yerinde Sultanahmet Camisi'nin bulunduğu Büyük Saray arasında yer alıyordu, elli bin kişilik bir taraftar kitlesini ağırlayabilmekteydi ve Hipodrom sadece at yarışlarının değil aynı zamanda kamusal siyasetin de merkezi haline gelmişti. Roma'dan devralınmış sportif hizipler ya da bilinen adıyla Yeşiller ve Maviler burada sadece yarış seyretmekle yetinmiyor, aynı zamanda bir siyasi parti gibi politik olaylara müdahale ediyor, imparatora dilekçeler sunuyor, hükümete yönelik eleştiriler burada dile getiriliyordu (Dagron, 2012, s.17 vd.). M.S. 532'de ünlü Bizans imparatoru Justinyen'e karşı gerçekleşen Nika İsyanı da hipodromda yarışmalar esnasında başlamış ve bu isyanda hipodromda 30 ile 40 arasında isyancı öldürülmüştü (Vasiliev, 2017, s.190).

1.1.1.2. Türklerde Spor

Spor tüm eski medeniyetlerde olduğu gibi Türklerde de soysal, fiziksel ve askeri çalışma olarak ilk baştan itibaren takip edilebilen bir aktivite halindeydi. Tüm eski toplum biçimlerinde görülebileceği gibi Türkler de sporu bir yandan bedensel disiplini kazanma sanatı olarak görürken öte yandan onu kutlamalarda bir eğlence, yas sürecinde bir anma ve dinsel hayatın bir türevi olarak algılama eğilimi içindeydiler.

1.1.1.2.1. Eski Türklerde Spor

Spor eski Türk kavimleri açısından da önemli bir eğitim faaliyeti ve bir toplumsallaşma biçimiydi. Türklerde sporların ortaya çıkışında ilkel dinlerin etkisinden çok savaşçı gücün etkisi görülmektedir. Türk kültürü içerisinde yer alan bu sporlar genel bağlamda atla yapılan ve atsız sporlar olarak ikiye ayrılmaktadır. Bunlar yuğ (yas) ve toy (şenlik) günlerinde icra edilmekteydi. Türk kültüründe yer alan atlı sporlar arasında düz at yarışları, cirit, gökbörü, çevgen, beyge, alaman beyge, kızkovar, cop, topuz çarpırganı, yar atlama, sağmen, tellal, çambı atmay, cılanay çarpış, aygır yarış, oğdarış, öpkü çarpış, kunan yarış, cırğa tartu, er ve bayan sayış, kuruş kapmak, atlı okçuluk, atlı avcılık ve rahfan olmak üzere 25 adettir. Bunlar

arasında yer alan çevgen sporunun uluslararası adı bugün “polo” olarak bilinmektedir. Atsız yapılan Türk sporlarına gelince, bunlardan; palvan güreş, apan güreş, yağlı güreş, aba güreşi, şalvar güreşi, bayrak, karsak ve karakucak güreşleri günümüzde bile takip edilen branşlar olarak öne çıkmaktadır. Diğerleri ise; tomak, ordo, âşık, matrak, kılıç-kalkan, gürz kaldırma, kızgıntaş, çelik-çomak, kale yıkma, urgan çekme, taz süzüşürü, kösgüç vb. oyunlarla bunların sayısı 157’ye ulaşmaktadır (İmamoğlu, Taşmektepligil ve Türkmen, 1997, s.139).

Özen (2012)’e göre, Eski Türklerde “spor” Hun, Harzemşahlar, Samanoğulları, Selçuklular, Osmanlı İmparatorluğu gibi pek çok Türk devletinde farklı çeşitlerde ve tarih boyunca büyük aşamalar kaydederek yapılmıştır. Bu sporlar; güreş, avcılık, atıcılık, binicilik, kılıç, okçuluk, yaya koşuları, atlama, sıklet kaldırma ve lobut atma, gürz ve topuz kullanmak, cirit, çögen, gökbörü, tepük, tomak, kayak, matrak gibi sporlar olarak belirlenebilmektedir.

Sadece erkeklerin değil, kadınların da Türk toplumunda sporla ilgilendiği bilinmektedir. Hunlarda kadınların bedensel faaliyetlere katılması, diğer Türk toplumlarında olduğu gibi ön plandadır. Hun kadınları da tıpkı erkekleri gibi, ata binmiş, ok atmış, top tekmelemiş, güreşmiş ve bedenini geliştirmesine ve daha sağlıklı olmasına ayrı bir önem vermişlerdir. Hatta Hunların, nisan ve mayıs ayında yapmış oldukları bahar bayramlarında yapılan at yarışları ve avcılık faaliyetleri gerek kadınlar gerekse de erkekler tarafından oldukça sevilen ve ilgi gören bir spor dalı olarak karşımıza çıkmaktadır (Kafesoğlu, 1984, s.208-275). Tarihsel süreç incelendiğinde Hun uygarlığının özellikle binicilik sporuna olan ilgileri görülmektedir. Hunların günün büyük bir kısmını at üzerinde geçirdikleri ve at üzerinde alış verişi yaptıkları, yedikleri ve içtikleri bazı metinlerde de yer almaktadır (Dever ve İslam, 2015, s.48).

Hunların diğer kavimler gibi yaşadıkları çağa uygun bir toplumsal örgütlenmeye yöneldikleri ve savaşçı bir geleneği takip ettikleri düşünülmektedir. Çağın koşullarına uygun biçimde at üzerinde hayat süren Hunların savaşlarda da at kullandıkları ve bunun yanısıra ok atmada da yetkin olduğu tahmin edilmektedir. Hun askerlerine baktığımız zaman hepsinin çeşitli oklara sahip olan zırhlı askerler olduklarını görürüz. Ayrıca eğitim ve beslenme amacıyla avcılık yaptıkları ve diğer Türk kavimlerinde pek

bilinmeyen kayak sporu ile ilgilendikleri tahmin edilmektedir (Dever ve İslam, 2015, s.49).

Diğer bir Türk kavmi olan Göktürklerde de ok ve at önemli bir toplumsal aktivite olarak yapılmaktadır. Oku kendi toplumsal örgütlenmesi için temel kabul eden Göktürkler, kabile ve boyları temsil etmesi için oklardan yararlanmışlar, oku aynı zamanda Hakan'ın davet sembolü için de kullanmışlardır. Benzer biçimde at, Göktürk toplumunda da önemli bir işlev üstlenmiştir. Savaşçı ile atını bir bütün olarak kabul eden Göktürk gelenekleri, ölen savaşçının atının kurban edilmesi için tören düzenlemişler ve bu sayede savaşçının öte dünyaya yolculuğunda ruhsal bir arkadaş edineceğine inanmışlardır (Dever ve İslam, 2015, s. 50).

Bir başka Türk kavmi Uygurlar da diğer kavimler gibi, binicilik, okçuluk ve güreş gibi temel sporlarla yakından ilgilnemişlerdir. Özellikle savaşçı, okçu millet olarak ifade edilen Türkler, bu başarılarını gerek kadın gerekse erkek olarak sportif faaliyetlere verdikleri önem, sayesinde elde etmişlerdir. Hatta Uygurlar, Göktürklerden daha da ileri gitmiş ve sağa, sola, öne ve arkaya oldukça isabetli bir şekilde ok atmada ustalaşmışlardır (Dever ve İslam, 2015, s.51).

Oğuzlar'da da atın göçebe hayat sürmenin bir sonucu olarak önemli bir yere sahip olduğu bilinmektedir.

Türk kültürünün önemli bir unsuru olan atın, ölen kişi ile beraber gömülmesi olayına bu döneme ait mezarlarda da rastlanılmaktadır (Agacanov, 2013, s.136). Ayrıca Oğuzlar'da okçuluğun da önemli olduğu bilinmektedir. Selçuklu Devleti'ne baktığımız zaman ise, yoğun bir şekilde bedensel faaliyetlerle iç içe olduklarını görürüz. Hatta bu dönem içerisinde bedensel faaliyetlerin doğrudan bir şekilde sultanların etkisiyle geliştirildiği gözlemlenmektedir. Selçuklu sultanları, özellikle sürek avlarına askeri bir spor olarak daha çok rağbet ediyorlar, özellikle top oyunlarına, cirit, çevgana ve satranca daha da düşkün oluyorlardı (Dever ve İslam, 2015, s.54).

1.1.1.2.2. Osmanlılarda Spor

Osmanlı İmparatorluğu, sporu bir savaş eğitimi olarak kabul edip, onu bilimle geliştirmiştir. Her spor türünün kendine özel tekniğini ve yardımcı bilgileri öğretmek

için açılmış olan okullarda (tekke) yetenekli ve bilgili öğretmenler (şeyh ve ihtiyarlar) gençleri eğitmişlerdir (Zorba, 2014, s.722). Okçuluk özellikle Osmanlı'da hemen her bireyin bilmekle yükümlü olduğu en temel talimlerden birisidir (Dever ve İslam, 2015, s.57). Osmanlı'da okçuluk, kurumsal yapısı ve bağlayıcı kuralları ile modern bir spor kuruluşu niteliğindedir. Okçuluk faaliyetleri, hedef vurma (puta atışı), cisim delme (darp vurma) ve mesafeye atma (menzil atışı) gibi değişik disiplinlerde gerçekleştirilmekteydi. Hedef okçuluğu çerçevesinde değerlendirilebilecek olan kabak okçuluğu, ayrıca binicilik becerisi gerektiriyordu. Özellikle, 15-17. yüzyıllarda Osmanlılarda çok tutulan bir gösteri sporu olan kabak oyunu, hünerli binici (cündî) yetiştirme eğitiminde, çeşitli nedenlerle düzenlenen şenliklerin biçimlendirilmesinde ve eğlenceli bir oyun olarak, seferde ordunun moralinin yükseltilmesinde önemli yer tutuyordu (Zorba, 2014, s.724 -725).

Osmanlı padişahların önem verdiği bir diğer spor dalı da güreşti. Özellikle Sultan Abdülaziz ve Sultan Abdülhamid'in güreşe verdiği değer hat safhadadır. Her iki padişah da güreşçileri korur, kollar ve onlara çeşitli hediyeler verirdi (Dever ve İslam, 2015, s.57). Ancak güreşe önem veren padişahlar bunlarla sınırlı değildi. Aşağıdaki bölümlerde detaylı biçimde ele aldığımız gibi güreş sporu Osmanlı İmparatorluğu yönetimi için hayati önemdeydi ve padişahların önemli bölümü bu branşın ülke içinde gelişmesi için çaba sarf etmişlerdi. Örneğin, Orhan Gazi döneminde Bursa şehrinde, Selçukluların Konya ve diğer Anadolu şehirlerinde kurduğu güreş tekkeleri örnek alınarak bir tekke kurulmuştu. Türklerin Rumeli'ye geçmesiyle beraber Edirne şehri Rumeli seferlerinde bir üs merkezi olurken savaşçıların yani gazilerin toplandığı merkez olmuştu. Rumeliyi yurt tutan kahramanlar için bu toplandıkları şehir yiğitliklerin sınındığı bir yer olarak güreşlerin icra edildiği mekân olarak da ortaya çıkmıştı. Edirne'de Sultan Murad Hüdavendigâr, bir güreşçiler tekkesini bu dönemde açmıştır. Bu tekke güreşçilerinin, bir cemaat halinde teşkilatlanması da Fatih Sultan Mehmed zamanına denk gelir. II. Bayezid'de Amasya'da şehzadelik yaptığı dönemlerde civar ülkelerden pehlivanlar getirtmiş ve padişah olunca bunları İstanbul'a götürerek bir bölük halinde toplamıştır (Mutlu, 2018, s.2). Yine Mutlu'ya göre Kanuni sonrasında güreşe ilgi azalmış olmakla birlikte gerek IV. Mehmed'in gerekse III. Ahmed'in şehzadeleri için yaptıkları sünnet düğünlerinde diğer sportif faaliyetler yanında güreşe de yer verilmiştir (Mutlu, 2018,

s.3). Ayrıca II. Mahmut ve Abdülmecit dönemlerinde zaman zaman Çinili Köşk'te, Gülhane'de, Eskisaray'da, Veli Efendi Çayırı'nda, Okmeydanı'nda ve Kâğıthane'de güreş müsabakalarının düzenlendiği ve İkiz Osman ile Ahıskalı Mahmud pehlivanların çok ün kazandıkları bilinmektedir (Mutlu, 2018, s.3). Abdülaziz sonrası dönemde ise güreş eski itibarını yeniden kazanmış, günümüze değin gelen yeni anlayışın ilk tohumları da bu padişah döneminde atılmıştır.

Cirit de Osmanlı İmparatorluğu döneminde ilgi gören bir branş olarak ortaya çıkmıştı. Kimi yörelerde “değnek oyunu” diye de bilinen cirit, Orta Asya kökenli bir oyun olup bahar aylarında oynanırdı. Cirit, Türkler arasında barış zamanında er kişinin ve atın; kana ve savaşa alıştırılmasını sağlamak, askerlerin saldırı ve savunma yeteneklerini artırmak, sefer sırasında ise askeri coşturmak için oynanan yaygın bir spordu. Orduda ciriti ustalıklı kullananlardan oluşturulmuş süvari sınıfı vardı ve bunlara “cündî”, binicilik talimi yapılan meydanlara ise “cündî meydanı” adı verilirdi (Zorba, 2014, s.727).

Osmanlı İmparatorluğu'nda avcılık ve av teşkilatı son derece gelişmiş olup padişahların ve şehzadelerin av seferleri düzenlemesi devletin kuruluş yıllarına kadar uzanmaktaydı. Bazı istisnalar dışında Osmanlı İmparatorluğu'nun kuruluşundan IV. Mehmed (1648-1687)'e kadar, bütün Osmanlı padişahları, avcılıkla ilgilenmiş ve çeşitli av seferleri tertip etmişlerdir (Zorba, 2014, s.730).

Bu branşların yanı sıra, kuvvete dayalı gürz, üzeri deri kaplanmış, başı yuvarlakça kalın bir sopa olan ve “matrak” adı verilen bir tür lobutla oynanan matrak oyunu, Ortaçağ'da Müslüman halkın en yaygın sporları arasında, İngilizlerin 19. yüzyıl ortalarında Hindistan'dan öğrenip, Batı'ya götürerek orada da yaygınlaştırmış oldukları ve bugün polo olarak bilinen çevgan vardır (Zorba, 2014, s.728). Yine kuruluş döneminde dağcılık, binicilik, avcılık ve kılıç kullanma maharetlerinin örgütlü ve kurallı olarak spor formasyonunda yapıldığı görülmektedir (Özen, 2012, s.50).

Modern olimpiyatların başlaması ile birlikte batılı anlamda spor yapan sporcuların bir kısmı Osmanlı Devleti adına olimpiyatlara katılma başarısı da göstermişlerdir. Modern Olimpiyat Oyunları 1896 Atina Olimpiyat Oyunları ile başlamıştır. 1906'da Yunanistan tarafından düzenlenen ara olimpiyat oyunlarına İstanbul, İzmir ve Selanik'ten atletizm, futbol, kürek, halter, eskrim, cimnastik,

atıcılık, tenis ve bisiklet branşlarında sporcular Osmanlı Devleti'ni temsilen katılmıştır. 1908 Londra Olimpiyatlarına jimnastikçi Alekao Mulos (Aleko Mulos) katılmış ve olimpiyatlara katılan ilk resmî sporcumuz olmuştur. 1912 Stockholm (Stokholm) olimpiyatlarına iki sporcumuz Vahran Papazyan ve Mıgırdıç Mıgıryan katılmış ve olimpiyat tarihinde ilk kez resmî belgelerle ülkemiz temsil edilmiştir. 1916 Olimpiyatları I. Dünya Savaşı nedeniyle yapılamamıştır. 1920 Anvers Olimpiyatları'na Almanya, Avusturya ve Türkiye I. Dünya Savaşı'na neden olan ülkeler olarak görüldükleri gerekçesiyle çağrılmamıştır (Han, *ed*, 2016, s.65).

1.1.1.2.3. Cumhuriyet Döneminde Spor

Cumhuriyet Türk sporunun tüm branşlarda atılım yaptığı bir dönem olarak kabul edilmektedir. Eski spor branşlarının yanına batıda popüler olan spor branşları da etkilenmiş, devletin spora bakışında önemli değişiklikler olduğu da gözlemlenmiştir. İleri bölümlerde özellikle Atatürk döneminde güreş sporunun gördüğü ilgiyi ve Atatürk'ün güreş konusundaki yaklaşımı bir bölüm olarak tartışılacağı için bu başlıkta Cumhuriyet döneminde güreş dışındaki spor branşlarında ne tür değişiklikler olduğu genel hatlarıyla tartışılacaktır.

Cumhuriyet döneminde sporun önemli bir taraftar ve sporcu kitlesi ile buluşabilmesinin ön koşulu kuşkusuz politik sistemin daha demokratik biçimde kurulmasıyla ilgiliydi ve bu nedenle sporun gelişimde de milat olarak, istibdat olarak bilinen dönemin ortadan kalkması kabul edilmektedir. Bugün halen varlığını sürdüren spor kulüplerinin bir kısmı her ne kadar II. Meşrutiyetten önce kurulmuş olsa da spor alanındaki esas gelişmelerin 1910 ve sonrasında başladığı söylenebilmektedir. Gittikçe daha fazla ilgi gören ve bugün dahi bu ilgiyi koruyan futbol branşının yanı sıra örneğin 1903'te kurulan ve bugün Beşiktaş olarak bilinen Beşiktaş Bereket cimmastik Kulübü, futbolun yanı sıra, barfiks, paralel, halter, güreş, boks, aletli cimmastik ve eskrim dallarında faaliyet göstermiştir (Toros, 2015, s.102).

Erken Cumhuriyet Döneminde izlenen spor politikasını Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı (1922-1936), Türk Spor Kurumu (1936-1938) ve Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü (1938-1985) olmak üzere üç kurum belirlemiştir. 1924 yılında kabul edilen köy yasası ile köylerde cirit, güreş gibi köy oyunları özendirilmeye çalışılmış, 1930'lu yıllarda çıkarılan Belediye Yasası ile de belediyelere rekreasyon alanları

açmak görevi verilmiştir. 1930’larda Türk sporuna Alman etkisinin girdiği görülmüştür. Bunun üzerine Beden Terbiyesi ve spor alanı da daha çok sağlıklı bir ırk yetiştirmek amacı güden bir görüşle ele alınmıştır. Gene bu yıllarda ünlü Alman spor adamı Carl Diem Türkiye’ye resmi olarak davet edilmiştir (Atalay, 2007, s.34). 1932 yılında kurulan Halkevlerinde de eğitim programına güzel sanatlar, dil ve coğrafya, tarih, edebiyat, temsil gibi bilgilerin yanında spora da yer verilmiştir. Halkevleri spor programlarında da ritmik cimmastik, artistik danslar, toplu gezintiler, gülle, trapez gibi spor dallarının uygulamaları yapılıyordu (Atalay, 2007, s.34).

1923 yılından itibaren bağımsız bir kuruluş olarak faaliyetlerini sürdüren Türkiye İdman Cemiyeti İttifakı 1936 yılı nisan ayında yapılan son genel kurulun ardından Türk Spor Kurumu adını almıştır. Merkezi Ankara olan Türk Spor Kurumu, Cumhuriyet Halk Partisi’ne bağlı yarı resmi bir kuruluş olarak çalışmalarını sürdürmüştür. Türk Spor Kurumu Başkanlık görevine getirilen Ali Hikmet Ayerdem aynı zamanda Türkiye Millî Olimpiyat Başkanlığını da üstlenmişti. 1938 yılına kadar ülke sporuna hizmet eden Türk Spor Kurumu yerini Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğüne bırakmıştır. 29 Haziran 1938 günü TBMM’de kabul edilen Beden Terbiyesi Kanunu ile spor, resmen devlet korumasına alınmıştır. O dönemin şartlarına göre son derece çağdaş bir yaklaşımla hazırlanan Kanun ile sporun ülke geneline yayılması amaçlandı. Bu değişikliklerle birlikte Türk sporu, başbakanlığa bağlı bir “Devlet Kuruluşu” statüsüne kavuştu. 1942’de kuruluş yasası değiştirildi ve Milli Eğitim Bakanlığı’na, 1960 yılında da tekrar Başbakanlığa bağlandı. Spor işlerinin ilk kez bakanlık düzeyinde ele alınması 3 Kasım 1969 tarihinde Gençlik ve Spor Bakanlığı’nın kurulmasıyla gerçekleşti. Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğüne yönetilen Türk sporu 1983 Milli Eğitim ve Gençlik ve Spor Bakanlığı bünyesinde yer aldı. 1986 yılında, Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü olan adı, Beden Terbiyesi ve Spor Genel Müdürlüğü olarak değiştirildi. 1989 yılında Devlet Bakanlığına bağlanması nedeniyle adı “Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü” oldu. Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü dönemiyle birlikte öncelikle futbol federasyonu, devlet ve siyasi otoriteden ayrılarak özerk hâle getirildi. Federasyonlara mali rahatlık getiren sponsorluk yasası hazırlandı. 1993 yılında ise federasyon başkanlarının seçimle iş başına gelmesine ilişkin yönetmelik çıkarılarak uygulamaya kondu ve ilk seçimler 5230 delegenin katılımıyla 5 Aralık 1993’te yapıldı. Gençlik ve Spor Bakanlığı’nın

kurulmasıyla birlikte de "Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü" ibaresi "Spor Genel Müdürlüğü" olarak değiştirildi (Han, *ed.*, 2016, s. 71 vd.).

1.1.2. Tarih Boyunca Beden

Tarih boyunca insan beden ve ruh/akıl bütünlüğü üzerine tarif edilmiştir. Beden, doğal olanı, sorunlu olanı, yaşam için gerekli olan, hayatı temsil ederken, ruh duyguları, güzelliği, mükemmelliği ifade edegelmiştir. Bu düalizm tarih boyunca felsefecilerin ilgi odağı olmuştur. Beden, pek çok açıdan alternatifsiz bir yerdedir. Hayatı kuran temellerle birlikte düşünüldüğünde bedenın önemi daha belirlemektedir. Şimdiye kadar gelen bilimler tarihi, felsefe, tıp, siyaset, din veya güzel sanatlar bedeni bir tarafıyla kendine muhakkak konu edinmiştir. Bu alanların her biri bedenın ne olduğuna, ne olması ya da olmaması gerektiğine dair tartışmaları sürdüregelmiştir. Bu ve benzeri tartışmalar ekseninde bedene öncelikle "bir yaşayan" olarak yaklaşılabilir. Çünkü canlı bedenın varlığı, her yaşayan için hayatın sürdüğünün başlıca işaretlerindendir. Böyle alındığında yaşamayı becerebilen, yaşamasını zenginleştirebilip sayısız boyutlarını fark ederek ondan haz duyan, onun acısını çekebilen biri bunu bedeniyle yapacaktır. Öyleyse beden varsa yaşam var, yoksa hayat sonlanmış demektir (Bingöl, 2017, s.87). Bu noktada bedenın varlığı ilkin biyolojik bir başlangıcı, örneğin, doğumu işaret etmektedir. Doğum ve üreme doğayı işleten temel mekanizmalar olarak düşünüldüklerinde beden de doğal ve biyolojik bir varlık halini almaktadır. Öte yandan dinlere göre insan bedenının oluşumu ve dünyaya gelişini ilahi iradenin göstergesidir. Dinlerin gözünde beden, Tanrı'nın kutsal bir eseridir ve bedenın yaratılışı tanrısal bir mucize gibidir. Varoluşçu felsefe ise bunların tam aksini, doğru görmektedir. Varoluşçu felsefeye göre bedenın varlığına hiçbir ön kabul biçilmemelidir. Çünkü bedenının anlamını, amacını veya sınırlarını insanın kendisi belirlemektedir. Bedenini yalnızca insanın kendisi, yaşayarak var edebilir (Bingöl, 2017, s.87).

Düşünce tarihi içinde ruh-beden ayırımında ruhtan yana konulan tavır Platon'a kadar uzanmaktadır. Platon idealizm düşüncesi ile düşünceyi merkeze koyarak varlığın kendisini arka plana iter. Platon'a göre ruh ölümsüzdür ve idealar dünyasından gelerek bedenle birleşir, böylelikle asıl yurduna kavuşmuş olur. İdealar dünyasında ruh merkezi bir yer tutar, beden ise sadece bu yeri pekiştirmeye yarayan araçtır.

Aristoteles Platon'un düalizmine karşı çıkararak, ruhu bedenın bir etkinliği, biçimleyici ilkesi olarak görür (Timurturkan, 2008, s.3). Ortaçağ düşünürlerinden Büyük Gregorius'a göre beden "ruhun şu iğrenç giysisi" idi. Beden yok olur, ölür, ama ruh her zaman varlığını sonsuza dek korur. Saint Louis Jonville ise beden hakkında "insan öldüğünde şu beden cüzzamından kurtulur" fikrini öne sürmüştü. Bu dönemde yapılan açıklamalar, bedensel gereksinimleri yok sayan bedeni her türlü günahın aracı olarak gören, çileci, dini tavırdan bağımsız değildir. Ortaçağ Hıristiyan dünyası için beden ruhun taşıyıcısı, maddi dünyaya ait ölümlü bir nesneydi (Timurturkan, 2008, s.3).

Aydınlanma düşüncesiyle birlikte beden ve ruh arasındaki ayırım, Ortaçağ dinsel yaklaşımındaki beden ruh düalizmine uygun biçimde yeniden tanımlanmaya başlamıştır. Akıl olgusununa yönelik kuvvetlenen vurgu Descartes'in ünlü bedenın karşısında akılı koyarak başka bir uygarlık fikrinin gelişmesine ön ayak olmuştur. Dinler bedeni kutsal kabul etmekle birlikte, onun görünmesi, üzerinde tartışılması ya da sanat dallarının bedeni betimlemesi çoğunlukla engellenmiş, özellikle kadın bedeni tamamıyla yasaklanmıştır. Bu yasaklama kadının şeytansı bir varlık olduğu ya da şeytanın erkekleri ayartmak için kadın bedenini kullandığı yönündeki dinsel kavrayışın oluşmasında etkili olmuştur. Ama Aydınlanma, akılı her şeyin merkezine koyan ve dünyayı kurgulama, kontrol etme aşamalarını oluşturma safhasında, yine akla referans veren bir süreçtir. Akılın yargıcı, yine akıldır ve "kurgusal" bir mahkemede kendini itham edecek olan, kendini savunacak olan ve nihayetinde hükmedecek olan da ondan bir başkası değildir fikri öne çıkmıştır (Saygılı, 2005, s.326). Spinoza ise Descartes'in beden ve akıl olarak ayırdığı temelde çoklu töz algısına karşı çıkararak, aynı anda varolan bir beden ve akıl birlikteliğinden ve doğal olarak tek bir tözden söz eder. Ruh ve beden iki ayrı töz değil aynı tözdür. Ruh ve beden aynı şeyin iki farklı görünüşünden başka bir şey değildir (Timurturkan, 2008, s. 4). Yine Timurturkan'a göre Kant, "akıl ve beden arasında köklü ayırım yapmaya ihtiyacımız vardır" düşüncesini öne sürerken, Leibniz ise Descartes'in aksine, ruh ve beden ayırımında farklı bir değerlendirme yapmaktaydı. Descartes'da öznenin ruhu bedenden ayrıdır. Oysa Leibniz'e Spinoza'ya yakın biçimde öznelere ruh ve bedeni birlikte taşıdıklarını düşünüyordu. Locke ve Hume'a göre ise insan, felsefi anlamda duyu ve izlenimlere dayalı kavrayışın karşısında yer alan, işe yaramaz akıl

yürütmelerin sonuçları olan metafizik tartışmaları bir kenara bırakmalıydılar (Timurturkan, 2008, s.4).

1.1.3. Çağdaş Dönemde Beden Algısı

Çağdaş dönemde beden ve ruh arasındaki ayırım ve farklılıklar üzerine olan tartışma derinleşerek sürmüştür. Aydınlanmanın akli öne alan ve bedeni onun taşıyıcısı olarak yorumlanmasına yönelik itiraz güçlenmeye başlayınca, sosyolojinin bu kavramları farklı biçimlerde yeniden yorumlaması gerekmiştir. Sosyolojinin bedeni ihmal ettiğini iddia eden Michel Foucault'nun yazılarından etkilenen ve görece yeni olan bu uzmanlık alanında çalışan sosyologlar, insanları, salt değerleri ve tutumları olan aktörler olarak değil, aynı zamanda cisimleşmiş kişiler olarak analiz etmekte. Aynı doğrultuda, bedenlere atfedilen değişik kültürel anlamları, hastalığa ve cinselliğe de özel bir önem vererek bunların denetlenme, düzenlenme ve yeniden üretilme biçimini irdelemeye başlamışlardır (Marshall, 2005, s.62). Bu çalışmaların 20. yüzyıl boyunca çeşitli alanlarda devam ettiği, bedenin yeni algısı üzerine farklı kavramların inşa edildiği ve nihayetinde de beden akıl olgusunun temel birlikteliğinde sanatsal, sportif ya da kamusal alanda bireyin temel hareketlerinin belirlenmesinden, iktidarın, temsilin ve cinsel kimliğin yeniden inşasına kadar bedenin yeni bir tarihinin yazılmaya başladığı görülmektedir.

Beden üzerine çalışmaların çağdaş dönemde öncüsü sayılan Michel Foucault tartışmayı, iktidar, beden ve özne üçlü olarak ele almaktadır. Foucault sosyolojisi temelde iktidar tartışmaları ile doğrudan ilgilidir ve beden ya da özne de bu iktidar kavramı çerçevesinde ele alınır. Foucault'nun iktidardan anladığı şey ya da iktidara atfettiği özellikler çok boyutlu ve son derece karmaşıktır. Çünkü onun gözünde iktidar çok karmaşık bir serbestliğe sahip, değişken ilişkilerin içerisine gizlenebilen, aynı zamanda oldukça ince ve basit ayrıntılarla güçlenebilen yapıdadır (Bingöl, 2019, s.328). Bu bağlamda Foucault'nun iktidar anlayışı temelde güç kavramıyla ilgilidir. İnsanların kendi içlerinde, birbirleriyle, toplumla, bilimlerle veya devletle kurdukları güç ilişkileri, iktidar ilişkilerinin varlığında son derece önemlidir. Bununla birlikte Foucault'ya göre güç ve iktidar aynı şeyler değildir. Foucault'nun gözünde güç, doğal ve kendiliğindedir. Fakat gücü kullanmak ve bu kullanımdan açığa çıkan etkilerden kasten yararlanmak doğal değildir (Bingöl, 2019, s.328). İktidar Foucault'un

söylemine göre baskı ve yönlendirme yoluyla gerçekleştirir ve özne ve beden bu gerçekleşmenin sağlanmasında önemli işlevler üstlenirler. Özne ve beden aynı varlığın iki ayrı görünümü olarak tarif edilebilir. Foucault'a göre özne, tarih boyunca sürekli el değiştiren iktidarların ve söylemlerin elinde bir nevi yapboza benzetilmektedir. Foucault, bu tespiti ortaya koyarken öznenin bedenine ayrı ve aynı zamanda yeni bir değer yüklemektedir. Onun gözünde beden, iktidar ile özne arasındaki ilişkilerin başından sonuna önemli bir rol üstlenmektedir. Bu bakımdan tarih, iktidarların ya da öznelerin tarihi olduğu kadar bedenlerin de tarihidir. Öyleyse özne ve iktidarın beraberce yazdığı tarihi okurken bedeni es geçmemek gerekir. Böylece Foucault sosyolojisindeki temel yapı taşının beden, aktif eyleyenin özne ve bu ikisini birbirine bağlayan genel harcın iktidar olduğu görülmektedir (Bingöl, 2019, s.334). Özetle Foucault'ya göre beden, modern özneleştirme tekniklerinin alanı olarak kavramsallaştırılırken, biyoiktidar kavramı bedenin ve benliğin 'ekonomik 've 'politik 'güçleri üzerinde uygulanan tekniklerin ve yöntemlerin analiziyle ilgilidir. Karşılıklı etkileşim içinde olmalarına rağmen, bedenin politik ve ekonomik güçleri arasındaki gerilim durumu, onların, özneleri toplumsal inşa sürecine dâhil edilmesindeki etkilerinden kaynaklanır. Bedeni disiplin altına alan spor dâhil farklı beden ekonomilerinin dayandığı modern teknikler, "güçlere haiz beden" nosyonuna dayanır. Dolayısıyla spor, bedensel disiplinin sağlandığı ve çeşitli tekniklerle toplumsal bedenin inşa edildiği alanlardan biri olarak kavranabilir (Yarar, 2014, s.302-303).

Çağdaş dönemde konuya ilgi gösteren bir diğer isim olan Fransız kültür sosyoloğu Pierre Bourdieu, beden nosyonunu, bir bütün olarak toplumsal olanı da içerecek biçimde, çoğul bir pratikler ve yatkınlıklar alanı olarak kavramsallaştıran ilk isimlerden birisidir. Bourdieu'cü beden kavrayışı, bedene ve özel olarak da bedensel tekniklere (eğilme, selamlama, dans etme, diz çökme, kimi incelikli reveranslar, vb.) yalnızca toplumsal/kültürel pratiklere yönelik bedensel yatkınlıklar olarak değil, aynı zamanda ayrımcı, dilsel ve toplumsal pratiklerin ve uygulamaların yöneldiği siyasal bir mesele olarak yaklaşır. Başka bir deyişle, beden; farklı beğeni yargıları, sınıf ayrımları, cinsiyetçi söylemler ihtiva eden dilsel beden kodlamaları, habitus, simgesel şiddet vb. kriterler açısından ele alınır (Köse, 2016, s.175).

Çağdaş dönemin bir diğer ismi ise Richard Sennett, Ten ve Taş adlı kitabında batı uygarlığı temelinde beden ve kent ilişkisi ele alırken, Antik Yunan ve Roma

geleneklerinden başlayarak günümüze dek gelen beden algısı üzerine çalışmıştır. Ağırlıklı olarak politik iktidarın kent meselesine beden algısı üzerinden bakışını ele alan Sennett, Antik Yunanlıların giysisiz bedenlerin teşhir edildiği Atina’da çıplak bir beden, güçlü ve medeni bir kişiliği temsil ettiğini iddia eder (Sennett, 2002, s.25 vd.). Bu Yunanlı sporcuların yarışmalara çıplak olarak katılmasının nedenini anlamak bağlamında önem taşımaktadır. Roma ile ilgili bölümde Sennett, İmparator Hadrianus’un Pantheon Tapınağı’nı tamamladığı sıralardaki Roma kenti üzerine odaklanır. Romalıların imgelere ve özellikle de bedensel geometriye duyduğu inancı ve bu inancın kentsel tasarıma etkisini gösterir. Belli bir tür görsel düzenden yararlanan bir imge algısına sahip olan Romalılarda geometrik bir düzenin sadece kâğıt üzerinde değil bizzat kendi bedenleri üzerinde bulunduğu inanılmaktadır. Bu dönemde insan bedeninin geometrik ilişkilerle biçimlenen simetrik beden yapısı tapınak mimarisine yansıtılmıştır. Adeta beden, mekânı yaratmada kaynak alınan bir referansa dönüşmüştür (Gürhan, 2020, s.521-522). Hıristiyanlığın ilk yıllarında ise Sennett'e göre bu dinin temel doktrini olan eşitlik sayesinde bütün insan bedenlerinin aynı olduğu fikri güç kazanmaya başlamıştır. Bu yaklaşıma göre bedenler ne güzel ne çirkin ne üstün ne de aşağı olarak sınıflandırılabilir. İmgeler ve görsel formlar artık önemini yitirmiştir. Bu nedenle Hadrianus döneminde Roma’da inşa edilen ihtişamlı hamamlar halkın tümüne hizmet eder. Ancak hamamda yıkanmanın sınıfsal anlamından çok kişisel ve dini anlamı bulunduğu inanılır. Adeta hamam, temiz dindarlar ile kirli dünya arasındaki kalıcı bir eşik olarak görülmektedir (Gürhan, 2020, s.522). Zaman içinde Hıristiyanlık temelinde yer alan eşitlik fikrine karşı imparatorların ya da yüksek ideallerin temsilcisi haline gelen, bu dünyanın ve öte dünyanın gizemi hakkında bilgi sahibi olduğuna inanılan din adamlarının elinde daha hiyerarşik bir yapıya büründükçe beden önemini yitirmeye, onun yerini ise yine Sennett'in iddiasına göre görkemli yapılar, kilise ve saraylar almaya başlar (Sennett, 2002, s. 166 vd.).

Sennett'in kitabını ilgi çekici yapan bir diğer yanı, 1628 yılında yayınlanan William Harvey'in De Motu Cordis'inde vücudun kan dolaşımı hakkındaki bilimsel devrim niteliğinde ortaya koyduğu keşifleriyle yeni bir beden kavrayışının ortaya çıktığından bahsettiği bölümdür. Beden algısındaki bu değişim insanların kent ortamından beklentilerinin ve kentsel planların değişmesine neden olmuştur.

Harvey'in kan dolaşımı ve solunum hakkındaki bulguları 18. yüzyılda kentsel tasarımın şekillenmesine etki ederek şehrin insanların serbestçe dolaşıp nefes alacakları bir mekân olarak tasarlanmasına neden olmuştur. Kent mekânı tıpkı sağlıklı bir insanın kan hücrelerinin içinde aktığı atardamar ve toplardamarlara benzetilerek şekillendirilmiştir (Gürhan, 2020, s.523). Bugün kentlerin ana yollarının atardamar ya da ana arter (kalbin ana damarı) olarak tanımlanmasının ardında da bu yeni kent tasarımı olduğu gözlemlenebilmektedir.

Sonuç olarak beden algısının felsefi ve sosyolojik bağlamda çağlar boyunca değişim geçirdiği görünmektedir. Bununla birlikte ister Ortaçağ Hristiyanlığı tarafından aşağılanmış olsun, ister Antik Yunan tarafından kutsansın, isterse de çağımızda akıl ve beden arasındaki ilişki üzerinde çeşitli tartışmalar yürütülmüş olsun, beden ve onun algısı tarih boyunca sürekli olarak insanların ve toplumların ilgi odağına oturmuştur. Bu durum doğal olarak bedenün işlevselliğini, onun eğitimini de gündemde tutmaya devam etmiştir.

1.2. Spor ve Beden

Beden algısının spor boyutu hayli tartışmalıdır. Sporunun bedensel bağlamda güçlü, çevik ve yaptığı spora uygun kabiliyetlerinin olması beklenen bir durumdur. Ama bunun yeterli olmadığı, yapılan spora bağlı olarak bedenün işlevselliğinin nasıl şekilleneceği konusu da tartışmalara dâhil edilmelidir. Takım sporlarında beden tabiri bütün takımın birlikte oluşturduğu bir kolektif olarak algılanmaktadır. Foucaultçu manada özne takımın oyuncuları değil, takımın kendisidir. Hiçbir futbol antrenörü ilk on bir için dünyaca ünlü on bir forvetle maça çıkmayı istemez. Aksine maçı kazanabilmesi için ona gerekli olan, verilen görevleri hakkıyla yerine getirebilecek, farklı yeteneklerle donanmış, on bir ayrı oyuncudur. İyi bir kaleci, karşı takımın ataklarını kesebilecek kabileyetlere sahip stoperler, ortada top dağılımını yapabilecek özel yetenekli oyuncular, sağ ya da sol kanatta iyi orta kesebilen uç oyuncuları ve nihayetinde bu ortaları sayı yapabilecek yetenekli forvetlere gereksinim vardır. Takım bu oyuncuların her birinin kişisel katkısı ile var olur, ancak ortaya çıkan sonuç ya da üretilen iş, on bir oyuncunun kişisel katkısının ötesindeki kolektif iradedir. Benzer tüm takım oyunlarında beklenen dünyanın en iyi oyuncularına sahip olmak değil, kendi görev alanında en iyisini yapabilen yetenekli oyunculardır. O nedenle takım

oyunlarının asıl gücü, bu farklı yetenekleri aynı hedef için doğru biçimde yan yana getirebilme kabiliyeti, kolektif bir oyun zekâsı kurabilmektir. Futbol teknik direktörlerinin, basketbol ya da voleybol antrenörlerinin en tanınan spor insanları olarak görülmesinin nedeni, bu kolektif yapıyı hayata geçirebilme becerisinde saklıdır.

Yüzme ya da atletizm, halter ya da kayak gibi branşlar ile ilgilenen sporcuların müsabakalarda kendileri gibi yetenekli sporcularla yarıştıkları bilinen bir gerçektir. Bu tür branşlarda sporcu kendi bedensel yeteneklerini diğerleri ile sınama şansı yakalamaktadır. Ancak vücut temasının ya hiç olmadığı ya da çok az olduğu bu tür branşlarda, diğer rakibin yarışmacı üzerine doğrudan bir etkisi yoktur. Daha hızlı koşan, nefesini daha iyi kontrol edebilen, disk ya da çekici daha uzağa fırlatabilen, daha hızlı yüzen müsabakayı kazanabilmektedir. Sporcu yarışma anında kendi benliği ile bir bütündür ve diğer yarışmacıların performansı ancak ayrıntıda ya da taktik bağlamda önem taşır.

Ancak dövüş sporları ya da konumuz açısından önem taşıması itibariyle gündemimizde olan güreş tüm yukarıda sayılan branşlardan ayrı ve özel bir konuma sahiptir. Öncelikle bu branşlarda yarışan sporcular, diğer sporlarla uğraşan tüm sporcuların sahip olduğu yetenek, güç, çeviklik gibi özelliklere sahip olmalıdır. Ama daha fazlasına gerek duymaktadırlar. Bir güreşçinin müsabakadan zafer ile çıkabilmesi sadece kendi yetenekleri ile ilgili değildir. Temaslı sporların temel özelliği sporcunun, rakibi hakkında bilgi sahibi olması, onun yeteneklerini fark etmesi, o yetenek ya da oyunlara yanıt hazırlayabilmesi, rakibi fiziksel ve psikolojik olarak tanınması, onu yönlendirmesi, hataya zorlaması gibi özelliklere gereksinim duyar. Bu branşlarda spor müsabakasının gerçekleşmesi için gereken eşit şartlarda mücadele edecek iki oyuncuya ihtiyaç olmasıdır. Eşit şartlar sadece aynı mekân değil, asıl olarak aynı cins, aynı kilo gibi çok keskin standartlara göre belirlenir. Bir futbolcunun, bir yüzücünün, bir atletin, bir kayakçının ya da hatta bir basketbolcunun bile boy uzunluğunun ya da kilosunun herhangi bir müsabakada yer almasını engelleyebilecek bir kriteri yoktur. Atlet daha hızlı koşabilmek için bireysel çaba sarfedebilir, yüzücü tek başına gününü havuzda geçirebilir. Ama güreşte en az iki müsabık sporcuya gereksinim vardır ve bu iki sporcu bir beden haline gelir. Olayın gerçekleştiği anda, mesela müsabaka sırasında bir beden içinde iki özne bulunur. Bu durum felsefi açıdan hayli ilgi çekici bir alandır. Rakip olma zorunluluğu, sporu yapabilmek için karşı bedene gereksinim duyulması,

öte yandan onu yenmek için çaba sarf edilmesi gerilimli bir duruma işaret eder. Bu aynı zamanda spor etiği bağlamında da ilginç bir tartışmadır. Koşucuların yarışma sonrasında birbirlerini kutlaması alışılmış bir durumdur. Ama özellikle dövüş sporlarının ister galip gelsin ister mağlup olsun birinin diğerini kutlaması, yapılan işin bir spor masabakası ötesine taşınmaması, müsabaka sırasında örneğin bir boksörün sürekli rakibine yumruk atması ya da ondan yumruk yemesi, bir güreşçinin rakibini sürekli olarak zorlaması, kaslarını ve bedenini yorması, ardından bu iki sporcunun müsabaka sonunda kucaklaşması insan halleri açısından hayli ilginç bir durumdur. Bu nedenle güreş gibi sporlarda bedensel faaliyet beden eğitimi ya da daha güçlü, daha çevik gibi kavramların anlatamadığı başka bir anlayışa gereksinim duyar. Rakibin varlığı, onla bir bütünsel beden oluşturma, rakibini alt etme fikrinin, rakibe saygı ve sporun yüceltilmesi meselesi ile beraber yürütülebilmesi, saygınlığın galibiyetle değil, izleyiciyi memnun eden ve sporcuları tatmin eden bir müsabaka ile yaratılması, kısaca rakiple bir olma haliyle gerçekleşmesi, geleneklere bağlılık ve tarihsellikle doğrudan kurulan ilişki, aslında güreş gibi sporların tarih öncesi dönemden günümüze dek nasıl yaşayabildiğini de göstermesi bağlamında önemlidir.

1.2.1. Toplumsal Roller ve Toplumsal Cinsiyetin Belirlenmesi Bağlamında Spor

Spor aynı zamanda toplumsal rollerin belirlenmesi ve yukarıdaki bölümde değindiğimiz üzere beden tartışmaları üzerinden cinsel kimliğin rollerinin belirlenmesi bağlamında da etkili olmuştur.

1.3. Toplumsal Roller Belirlenmesinde Sporun Etkisi

Toplumsal tabakaların, sınıfların ya da zümrelerin varlığı, onların farklı siyasal ya da sosyal söyleme sahip olmaları, ilgilendikleri alanların farklı olması, toplumun ortak ilgi alanlarına farklı yaklaşımları gibi sonuçlara neden olmaktadır. Başta ekonomik durum ya da toplumsal üretimden aldıkları pay olmak üzere, eğitim, cinsiyet, yaş gibi temel faktörler toplumsal tabakaların oluşumunda etken görünmektedir. Toplumsal açıdan birbirine çok yakın ya da birbiriyle aynı durumda bulunan bireylerin oluşturdukları bütüne toplumsal tabaka denir. Toplumsal tabakalaşma ise, toplumun sosyal anlamda hiyerarşik sınıflar halinde farklılaşmasıdır.

Toplumsal tabakalaşma, bireysel açıdan da, bireylerin statüleri gereği, toplumdaki hiyerarşik sıralaması olarak tanımlanabilir. Toplumsal tabakalaşma kavramı, zorunlu olarak, toplumsal mesafe kavramını içermektedir. Çünkü alt ve üst tabakalar arasındaki farklılıklar, coğrafi ve fiziksel değil sosyal bir özellik taşımaktadır (Kaplan ve Akkaya, 2013, s.144). Tabakaların varlığı ve onların toplumsal yaşamdan beklentilerinin farklı olması, bu tabakalara mensup insanların tüketici davranışlarına, seçmen davranışlarına, kültürel dünyaya ilişkin yaklaşımına ve elbette konumuz açısından ele alınacak olursa spor olgusuna yaklaşımını da büyük oranda belirlemektedir. Sosyolojik bağlamda toplumlar kaba biçimde, alt, orta ve üst tabaka olmak üzere incelenmektedir. Kuşkusuz bu tanım mutlak değildir ve özellikle kültürel bağlamda ele alındığında ya da özelde spor üzerinden tartışıldığında farklı tabakalara mensup insanların benzer spor dallarından keyif aldıkları da görülmektedir. Örneğin futbol işçi sınıfı kadar üst sınıf burjuvazi için de eğlenceli bulunmaktadır. Bireysel bağlamda ise üst sınıf ya da alt sınıfa üyelerinin kendilerinin hangi sporu yaptıkları daha ilginç bir durumu ortaya koyabilmektedir. Kaplan ve Akkaya'nın detaylı biçimde analiz ettiği kuramlara göre sosyal grupların karakteristik özelliklerinden biri de varlığını devam ettirme çabasıdır. Bunun için farklılıklarını ortaya koymaya çalışırlar. Ayırt edilme ve farklılıklarını koruma çabası, üst tabakada daha net görülmektedir. Alt ve orta sınıflar ise üst tabakaya özentisi duymakta, onların toplumsal pratiklerini taklit etmektedir. Bu durum sportif faaliyetlerde de kendini gösterir. Üst tabakanın (elitlerin) ilgi duyduğu sporlar, alt ve orta sınıfların sporlarından farklıdır. Elitler farklılıklarını spor aracılığıyla sürdürürken, halk kitlelerinin onlara duyduğu özentisi, bu sporların zamanla popüler hale gelmesine neden olmaktadır. Bu durumda elitler, yeni sportif pratikler geliştirerek ayırt edilmeye çalışırlar (Kaplan ve Akkaya, 2013, s.146). Yukarıda adını zikrettiğimiz Bourdieu; elitlerin haz, eğlenme, dinlenme, sağlık vb. amaçlarla; kitlelerin ise güçlü olmak, para ve statü kazanmak amacıyla spor yapıyor olmalarından yola çıkarak bir analize girişmiştir. Elitlerin sporu kitlelerin sporu olmaya başladığında, kitle sporu olmaktan çıkıp elit sporuna dönüşmektedir. Başka bir deyişle, yeteneğini ortaya koymaya izin veren elit sporu ya da üst düzey sporu, özellikle alt ve orta sınıflara mensup olan bireyleri kitle sporu denilen serbest zaman sporu da üst sınıfa mensup bireyleri çekmektedir (Kaplan ve Akkaya, 2013, s.146).

Bu yaklaşım özellikle toplumsal rollerin belirlenmesinde etkili olmuştur. Öncelikli olarak spor bir statü oluşturma bağlamında etkili hale gelmiştir. Marshall'a göre statü konusunda iki yaklaşım vardır. Daha zayıf olan anlamı çerçevesinde statü, bir kişinin toplumsal yapıda işgal ettiği konum (öğretmen, rahip, vb. olarak) anlamına gelir ve genellikle, statü-rol düşüncesini akla getirmek için “toplumsal rol” nosyonu ile birleştirilir. Daha güçlü anlamıyla ise, statü grupları ya da katmanlarının hukuksal, siyasal ve kültürel ölçütlerle derecelendirilip düzenlendiği bir toplumsal tabakalaşma biçimini anlatır (Marshall, 2005, s.697). Spor özellikle elit spor anlayışı, alt tabakadan insanların daha üst tabakalar arasında yer alabilmek için kullandığı bir yöntem olarak okunabilmektedir. Diğer biçimde elit spora mensup sporcuların özellikle endüstri toplumunun getirdiği olanaklar çerçevesinde hızlı biçimde büyük paralar kazanmanın olanaklarını yaratmış gözükmektedir ki alt tabakadan herhangi bir gencin bir spor dalında üstün başarı göstermesi ekonomik bağlamda onun hızlı biçimde toplumsal hiyerarşinin basamaklarını, tırmanmasının olanaklarını da yaratmaktadır. Günümüzde başta futbol ve basketbol gibi temel branşlar olmak üzere ülkeden ülkeye farklılık göstermekle birlikte (Amerikan Futbolu, Golf, Tenis, Atletizm, Boks vb.) hemen her branşın elit sporcularının önemli oranda maddi olanağa kavuştuğu gözlenilebilmektedir. Sınıf atlama ya da üst sınıfa dâhil olabilmenin en kolay yollarından biri olarak görülmeye başlaması, günümüzde sporu sadece müsabaka ya da beden terbiyesi sınırları içinde ele almakta zorlanacağımız başka anlamlar da yüklenmesini sağlamıştır. Futbolcu ya da basketbolcuların transfer ücretleri, kulüplerin kontrol ettiği sermayelerin büyük şirketlerle yarışacak hale gelmesi, üst tabakadan gelen kesimlerin spora yönelik ilgisinin artması, kulüplerin şirketleşmesi, şirketlerin kulüp sahibi olması, medya yayın hakları, üyelik performansları gibi sayısız faktör sporun bugün anlamını farklılaştırırken, öte yandan alt tabakadan gelen gençler için de büyük bir zenginleşme fırsatı olarak da algılanmasını kolaylaştırmaktadır. Dünyaca ünlü ekonomi kanalı Bloomberg'in 2016 yılında yayımladığı bir araştırmaya göre “spor tutkusunun yarattığı pazar yıllık 100 milyar dolara ulaşırken bu rakamın 130 ülkenin milli gelirini geçtiği” belirtilmektedir. Aynı araştırmaya göre, “İngiltere’de spor harcamalarının artış hızı milli gelirin artış hızının yaklaşık 4 katı olurken bu oran Fransa’da 3 katından fazla” gözükmektedir. 2016 yılı baz alındığında spor ile ilgili harcamaların (lisanslı ürün satışı vb. birlikte) 600 milyar dolar civarında

olduğu, bu rakamın da “bütün dünyadaki toplam gelirin % 1'ine dengeldiği” hesaplanmaktadır

(<https://www.bloomberght.com/haberler/haber/1888285>).

1.3.1. Toplumsal Cinsiyetin Belirlenmesinde Sporun Etkisi

Sosyologlar, cinsiyet terimini genellikle bedenin erkek ya da dişi olarak tanımlanmasına neden olan anatomik ve fizyolojik farklılıkları dile getirmek için kullanırlar. Toplumsal cinsiyet terimi ise tersine, erkekler ve dişiler arasındaki toplumsal ve kültürel farklılıklarla ilgilidir. Toplumsal cinsiyet, toplumsal olarak kurulmuş erillik ve dişillik kavramlarıyla bağlantılıdır ve bireyin biyolojik cinsiyetinin doğrudan bir sonucu olmak zorunda değildir (Giddens, 2012, s.505). Tarih boyunca erkek egemen söylemin etkisi ile kadınların genellikle ikinci planda yer aldığı bilinen bir gerçek olmakla birlikte, modern çağda bu anlayışın değişmeye başladığı da gözlenlenebilmektedir. Bununla birlikte bu değişimin yeterli olmadığı, kadın sorununun hali hazırda mevcut tüm toplumlarda gündemin asıl meselelerinden biri olduğu da tahmin edilmektedir. Kuşkusuz kadın sorununun ya da ataerkil düzenin nedenleri ve tarihsel gelişimi ile ilgili tartışma bu tezin sınırlarını hayli zorlayacağı için tartışmanın bu boyutlarını bütünüyle ele almak mümkün olmamakla birlikte spor olgusunun cinsel ve toplumsal kimliklerin oluşmasında etkili olduğunu söylemek mümkündür.

Bu konu iki biçimde ele alınabilmektedir. Öncelikli olarak kadınların spor dünyası tarafından nasıl algılandığı, ikincisi ise spor sayesinde kadınların toplumsal eşitlik bağlamında kazandıklarıdır. Kadınların erkeklerle eşit haklara sahip olma mücadelesi her alanda olduğu gibi sporda da devam etmektedir. Diğer alanlarla kıyaslandığında kadınların sporda elde ettikleri hakların kadın hareketinin gelişiminde yaptığı olumlu katkı da izlenebilmektedir.

Kadınların spor içindeki yeri, hem bedensel farklılardan, hem de kültürel gerilikten ötürü hep engellere karşı mücadeleyle edinilmiş bir yerdir ve bu özel mücadele tarih boyunca devam etmiştir. Dünya üzerinde bilinen en eski spor etkinliklerinden biri olan antik olimpiyatlarda, kadınların izleyici olarak dahi katılımına izin verilmediği düşünülmektedir. Eski Yunan'da kadınları spor alanlarından dışlayan anlayış, 20. yüzyılın başlarında da devam etmiş, modern

olimpiyat oyunlarının kurucusu Fransız Baron Pierre de Coubertin'in olimpiyatlarda sadece erkeklerin yarışmasını savunan yaklaşımı da spor kültürünün erkek egemenliği üzerine kurulmasına zemin hazırlamıştır. Dünya sporunun gelişmesinde ve yaygınlaşmasında önemli bir yeri olan Coubertin, kadınların her türlü sporu yapmalarını ancak yarışmalara alınmamalarını savunmuştur (Özsoy, 2008, s.202). 1960'lı yılların sonuna kadar sporun veya oyunların erkek çocukların sosyalleşmesi ve erkeklik inşası için önemli bir araç olduğu düşüncesi geniş bir oranda kabul görmekte iken 70'lerden itibaren bu düşünceye olan eleştirilerin arttığı görülmektedir. Bununla birlikte, erkeğin kontrolünde olan spor alanına, kadınların katılımı hususundaki direnç zamanla belli oranda kırılmış olsa da, henüz olması gereken noktaya ulaşamamıştır. Kadınların spora katılımını olumsuz etkileyen çeşitli faktörler günümüzde halen varlığını devam ettirmektedir. Özellikle kitle iletişim araçlarının da etkisiyle erkeğin bu üstünlüğü daha da perçinlenmiştir (Yüksel, 2014, s.667). Buna karşın kadınların da tarih boyunca sessiz kalmadığı, bu erkek egemen anlayışın karşısına yine sporu temel olarak bir direniş gerçekleştirdikleri de gözlemlenmektedir. Antik Olimpiyatlardan günümüze kadın sporunda kaydedilen ilerlemelerin temel lokomotifini kadınların bireysel mücadeleleriyle birlikte örgütlü mücadeleleri oluşturmaktadır. Örneğin, Olympia kutsal alanında Zeus onuruna stadyumda gerçekleştirilen atletik yarışmalara alınmayan kadınlar, aynı yerde on altı Elis'li kadının her dört yılda bir Zeus'un eşi tanrıça Hera adına düzenlediği oyunlarda çeşitli yarışmalar yapmışlardır. Bu müsabakalar Olimpiyat oyunlarından 14 gün önce ya da sonra Olympia'da yapılırdı. Faaliyetlerini dans, koşu, atlamalar, top oyunları, güreş, cirit ve disk atma oluşturuyordu. Koşmak Antik Yunanistan'da oldukça popüler bir spordu. Antik Yunan'da kimi kadınlar çeşitli yarışmalara katılıp ödüller kazandılar. Milattan önce 3. yüzyılda Erythrai'de Aristomakhe ve Milattan önce 3. yüzyılın sonlarında Smyrna'dan yarışmalara katılan Aritodama adlı iki kadın bilinmektedir (Ece ve Çetin, 2021, s.26). Modern Olimpiyatların ilk oyunlarında kadınların katıldığı atletizm dallarının sayısının yetersiz olması sebebiyle 1922 yılında Uluslararası Kadınlar Spor Federasyonu (Fédération Sportive Féminine Internationale) tarafından düzenlenen ilk Kadınlar Olimpiyat Oyunları atletizm ağırlıklı 11 spor dalında gerçekleştirilmiştir. Yaklaşık 100 yıl önce başlayan bu mücadelenin sonucunda 2016 Rio Olimpiyatlarına

katılan sporcuların yaklaşık %45'i kadın ve %55'i erkek sporcudur (Öztürk ve Koca, 2018, s.116-117).

Bu çabalar uluslararası alanda da çeşitli hukuki belgelerin hazırlanmasına ve kadın sporcuların durumunun düzeltilmesi ile kadınların spora katılmasına ilişkin kamu ağırlıklı çabaların arttırılmasına yönelik çalışmaların da organize edilmesini sağlamıştır. 21 Kasım 1978'te Paris'te düzenlenen BM Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu Genel Kurulu'nda kabul edilen ve beden eğitimi ve spor uygulamalarının herkes için temel bir hak olduğunu ifade eden *UNESCO Uluslararası Beden Eğitimi ve Spor Şartı*, *UNESCO Beden Eğitimi, Fiziksel Aktivite ve Spor Şartı*, “Spora katılım, etnik köken, cinsiyet, yaş, engellilik durumu, kültür ve sosyal geçmiş, ekonomik kaynaklar, toplumsal cinsiyet kimliği ve cinsel yönelim gözetilmeksizin, tüm bireyler için temel bir hak olduğunu yeniden doğruluyoruz” ibaresinin yer aldığı *UNESCO MİNEPS Berlin Deklarasyonu*, 1975 yılında yayımlanan Avrupa Herkes için Spor Şartının ilkeleri üzerine inşa edilen *Avrupa Spor Şartı*, 17. maddesinde “Komisyon, 2006-2010 yılları arasında Kadın ve Erkek Eşitliği İçin Yol Haritası çerçevesinde, özellikle göçmen kadınlar ve etnik azınlıklardan kadınların spora erişimine, kadınların spordaki karar alma pozisyonlarına erişimine ve medyada kadınlarının temsiline odaklanan, sporla ilgili tüm etkinliklerde toplumsal cinsiyetin ana akımlaştırılmasını teşvik edecektir” ibaresi yer alan, *Avrupa Birliği Beyaz Kitap* deklarasyonu, Temel İlke 4'de “Spor faaliyetlerine katılmak bir insan hakkıdır. Her birey herhangi bir ayrımcılığa maruz kalmaksızın, Olimpiyat ruhu içerisinde spor yapma olasılığına sahip olmalıdır. Bunu yapmak için dostluk, dayanışma ve adil oyun anlayışının hâkim olması gerekmektedir” ve Temel İlke 6'da; “İrk, din, siyaset, cinsiyet veya başka nedenle herhangi bir ülke ya da kişiye karşı ayrımcılık yapılması Olimpiyat Hareketine ait olmakla uyumsuzdur” ibaresinin yer aldığı ve Uluslararası Olimpiyat Komitesi (IOC) tarafından benimsenen Olimpizmin Temel İlkeleri, Kuralları ve İşletme Tüzüklerinin kanunname şeklinde toplanmasını sağlayan bir belge olan *Olimpik Anlaşma* gibi temel anlaşma ve deklarasyonlar sporda kadın erkek eşitliğinin sağlanması yolunda atılmış önemli adımlar olarak kayda geçmektedir (Öztürk ve Koca, 2018, s.120 vd.). Bunların yanı sıra 1987 yılında Avrupa Parlamentosu tarafından benimsenen *Avrupa Kadın ve Spor Şartı*, 2002 yılında “kadınların sporu, eşitlik hakkının ve vatandaşlık, yaş, engellilik, cinsel yönelim veya din gözetmeksizin

tüm kadınların kendi bedenlerini kontrol etme ve spora katılma özgürlüğünün ifadesidir” ibaresinin yer aldığı Kadın ve Spor Konulu 2280 Sayılı Avrupa Parlamentosu Kararı. İlk maddesinde, “kadınlar ve erkekler arasında eşitlik ilkesini ve toplumsal cinsiyet ana akımlaştırma stratejisini spor ve beden eğitimi ulusal yasalarına ve/veya mevcut mevzuat ve/veya sporla ilgili düzenlemelere dâhil etme, üçüncü maddesinde “Spor ve beden eğitimi ile ilgili kamu kurumlarında cinsiyet dengesini oluşturmak ve karar verme alanlarının her birine toplumsal cinsiyet perspektifinin dâhil olmasını sağlama, dördüncü maddesinde, “Sporda kadınlar ve erkekler arasında somut eşitliği elde etmek için eylem planları hazırlamak ve toplumsal cinsiyet ana akımlaştırma stratejisini kamu sporu ve beden eğitimi politikaları ve programlarının bir parçası haline getirme, onuncu ve on birinci maddelerinde, “Sporda toplumsal cinsiyet eşitliği için çalışan sivil toplum kuruluşlarını desteklemek ve ilgili kurumların iş birliğini sağlama” ve “ulusal eylem planlarının geliştirilmesi, uygulanması ve değerlendirilmesi süreçlerinde spor ve beden eğitiminden sorumlu bakanlıkları, kadın ve erkek eşitliğinden sorumlu bakanlığı, sivil toplum kurumlarını, spor kurumlarını, araştırma kurumlarını bir araya getirme ve nihayetinde on beşinci maddesinde ise “Sporda kadın ve kız çocuklarına karşı cinsiyete dayalı şiddeti önlemek ve bunlarla mücadele etmek için spor örgütleriyle iş birliği içinde politika ve önlemleri benimsemek, uygulamak ve izleme” olarak kabul edilen AB Üye Ülkeler Bakanlar Komitesi Tavsiyesi, Sporda Toplumsal Cinsiyet Ana Akımlaştırma çalışması kadın sporcuların erkeklerle eşit şartlara kavuşturulmasını sağlamak bakımından önemli adımlar olarak kayda geçmiştir (Öztürk ve Koca, 2018, s.123 vd.).

Bunların dışında da çalışmalar yapılmıştır. Örneğin, International Working Group on Women and Sport (IWG), kadın ve spor konulu ilk uluslararası kongreyi, 5-8 Mayıs 1994 tarihinde Birleşik Krallık, Brighton kentinde düzenlemiş ve sonucunda kadın ve spor alanında uluslararası ilk politika belgesi olarak kabul gören Brighton Kadın ve Spor Bildirgesi’ni yayımlanmıştır. Bu belge “...devletler, bütün kadınların ve kız çocuklarının, kişilerin haklarını, değerini ve saygısını koruyan, güvenli ve destekleyici bir ortamda spora katılma fırsatını temin etmeli, üst düzey ve/veya profesyonel sporcuları destekleyenler yarışma olanaklarının, ödülleri, teşvikleri, tanınmalarını, sponsorluğun, promosyonun/özendirilmenin ve diğer destek biçimlerinin kadına ve erkeğe eşit ve adil olarak dağıtılmasını temin etmelidir” ibaresi ile öne

çıkılmaktadır. Yine 19-22 Mayıs 1998 tarihinde Namibya, Windhoek’de düzenlenen 2. Dünya Kadın ve Spor Konferansı’nda, kız çocuklarının ve kadınların spora tam katılımlarında eşit fırsatların sağlanabilmesi için dünya genelinde eylem çağrısında bulunulmuştur. Bu çağrı bugün IWG Windhoek Eylem Planı olarak bilinmektedir. 2002 yılında Kanada Montreal’de düzenlenen 3. IWG Dünya Kadın ve Spor Kongresi sonucunda Montreal Bildirgesi yayımlanmış, 2010 yılında Sidney’de düzenlenen 5. IWG Dünya Kadın ve Spor Konferansı’nın sonucunda ise BM Milenyum Hedefleri’nin başarılması bağlamında uluslararası, bölgesel, ulusal ve yerel düzeyde tüm spor kurumlarının idari komitelerinde görev yapan kadınların ilerlemesini izleyebilmek için uluslararası erişilebilir, etkileşimli ve gerçek zamanlı bir çevrimiçi araç olan Sydney Scoreboard geliştirilmiştir. Son olarak Müslüman ülkelerde yaşayan kadın sporcuların haklarını geliştirmek için 11-16 Şubat 2008’de Umman Sultan Qaboos Üniversitesi’nde IAPESGW’ye üye Müslüman toplulukların yer aldığı ülkelerin (Bosna ve Hersek, Danimarka, Mısır, İran, Irak, Malezya, Fas, Umman, Güney Afrika, Suriye, Türkiye, Birleşik Arap Emirlikleri ve Birleşik Krallık) katıldığı bir toplantı gerçekleştirilmiştir. Bu toplantı sonrasında yayımlanan Kabul Et ve Saygı Göster Bildirgesi, özetle; “spor ve eğitim sistemlerinde çalışan bireylere, Müslüman kadınların ve kız çocuklarının kendi dinlerini yaşayabilmelerinin ve spor ve fiziksel aktiviteye katılabilmelerinin farklı yollarını, örneğin fiziksel aktivite tercihi, kıyafet tercihi ve karma ya da kadın erkek ayrı gruplandırma, kabul etmelerini ve saygı göstermelerini” önermiş, ayrıca “uluslararası spor federasyonlarının yarışmalarda giyilecek kıyafet talimatlarının İslami gereklilikleri, kültüre özgü kuralları ve güvenliği dikkate alarak bütün kadınların katılımını gerçekleştirme yükümlülüklerini yerine getirmelerini sağlanmasını” talep etmiştir (Öztürk ve Koca, 2018, s.125 vd.).

Bu çabalar sadece kadınların spor organizasyonlarında yer almasını değil, asıl olarak kadınların erkeklerle her alanda eşit olarak yer almasını sağlamak bağlamında önemli olmuştur. Kadınların sosyal, siyasal ve sportif alana daha aktif katılımı beraberinde kadın emeğinin görünmesini kolaylaştırmış, bunun doğal sonucu olarak da daha aktif ve daha üretken bir kadın nüfusunun ortaya çıkmasında etkili olmuştur. Bu durum kadının toplumsal konumunda ve aile içindeki rolünde de değişim yaratmış, daha demokratik ve daha açık bir toplumun oluşumuna da ön ayak olmuştur.

1.4. Güreş Sporunun Gelişimi

1.4.1. Güreş, Tanım ve Kavramsal Çerçeve

TDK sözlüğüne göre güreş; belli kurallar içinde, güç kullanarak iki kişinin türlü oyunlarla birbirinin sırtını yere getirmeye çalışması olarak tarif edilmektedir. (<https://sozluk.gov.tr/>) Başka bir tanıma göre güreş; iki insanın (Güreşçinin) belirli ölçülerdeki minder üzerinde araç kullanmaksızın, Uluslararası Dünya Güreş Birliği (UWW) kurallarına uygun biçimde, teknik, beceri, kuvvet ve zekâyı kullanarak birbirlerine üstünlük kurma mücadelesidir (Toy, 2015, s.7). Cemal Alpman'a göre güreş, “bütün vücut bölümlerinin ortak çalışmasını gerektiren, ayrıca cesaret, intikal sureti, refleks, beceri, dayanıklılık ve kuvvet isteyen bir faaliyet olması nedeniyle hazırlığına erken yaşlarda başlanması icabeden yakın mücadele sporudur” (Avcuoğulları, 1993, s.2). Başka bir tanıma göre tarihi devirler boyunca güreş, insanlar ve hayvanların gerek hayatta kalma çabası gerek idman ve talim için gerekse insanları günlük sıkıntılardan uzaklaştırabilmek ve onları eğlendirip kaynaştırabilmek amacıyla gösteri tarzında yapıla gelmiş sportif faaliyetlerden biridir (Kesgin, 2020, s.13).

Uluslararası Amatör Güreş Federasyonu (FILA)'nın tanımlamasına göre ise güreş; karşılıklı iki sporcunun standartları önceden belirlenmiş bir platform üstünde, hiçbir alet edevat ya da yardımcı bir materyal kullanmadan, belirli bir zaman içerisinde, kuvvet, dayanıklılık, teknik, beceri, esneklik ve zekâlarını kullanarak kurallara uygun şekilde birbirlerinin sırtını yere getirmeye veya teknik üstünlük sağlamaya çalıştıkları mücadeledir (Gümüş A, 1998). Güreş aynı zamanda hem aerobik hem de anaerobik enerji sistemlerinin birlikte kullanıldığı, müdafaanın ve hücumun her an ve iç içe yoğun bir çabayla yapıldığı; sürat, kuvvet, çabukluk, denge, esneklik, dayanıklılık, kondisyon ve koordinasyon gibi birçok unsurun performansa etki ettiği atletik bir spor dalıdır (Akgün, 1992, s.60-198).

Özetle güreş; rakibinizin eklemlerinin tersine yönlü herhangi bir kırıcı, bükücü, vurucu ve zorlayıcı hareketleri yapmadan ve dolaşım sistemini engelleyecek şekilde boğucu ve kısıtlayıcı hiçbir harekete başvurmadan yani en ufak bir fiskeye dahi izninizin olmadığı kurallar çerçevesinde, rakibe temas ederek ama güreş formasından da tutmadan ve son derece estetik bir görüntü içerisinde, teknik, kuvvet, çeviklik, sürat, denge, esneklik gibi özelliklerden had safhada yararlanılarak ve tüm bu özellikleri

koordine edecek zihinsel bir organizasyon yeteneği ile rakibinizi etkisiz hale getirme sanatıdır.

Takip edilebildiği kadarıyla güreş sözcüğünün etimolojik kökeninin Eski Türkçe'de “güçlü, galip, üstün” anlamına gelen “kür” kökünden geldiği düşünülmektedir. Bu kelime Kaşgarî'nin, Divan-i Lugati't-Türk'ünde, yaklaşık olarak 1073'te “kim kür bolsa küwez bolur” (kim güçlü/muktedir olsa mağrur olur” ya da “kabadayı olan kurumlu olur) biçiminde geçmektedir. Kıpçakça'da Kul Mesud'un Kelile ve Dimne tercümesinde, tahminen 1347 yılından önce “bir imarete ve gür ağaca” (bir binaya veya güçlü ağaca) biçiminde görülmektedir. Asım Efendi'nin Kamus-ı Muhit tercümesinde, 1810 yılında; “bundandır ki gür ve sık sakallı kimseye ki tahta sakal tabir olunur” ifadesine rastlamak mümkündür. Daha yeni bir örnek Ahmed Vefik Paşa'nın Lehce-i Osmani'sinde, 1876'da gür başlığı altında; “Bol, vafir, mebzul. Gür ses, saç, su, talih” açıklaması bulunmaktadır. (<https://www.nisanyansozluk.com>). Güreş sözcüğünün etimolojik evrimi de benzerdir. Türkiye Türkçesi'ne gürenç veya güreş “kavga sporu” sözcüğünden evrilmiştir. Bu sözcük Orta Türkçe “küren” veya “küre” “yiğitlenmek” fiilinden Türkiye Türkçesi iş ekiyle türetilmiştir. Bu fiil Eski Türkçe kür “yiğit, mağrur” sözcüğünden Türkiye Türkçesi'ne eklenmiştir. Eski kaynaklar göz önüne alındığında örneğin Kıpçakça'da Ebu Hayyan'ın 1312 tarihli Kitabul-İdrak'ında “küreş” kelimesi başlığı altında almuşara-a (güreşme) şeklinde geçmektedir. Türkiye Türkçesi'nde ise 1530 tarihli Muhâsebe-i Vilayet-i Karaman ve Rum Defteri kayıtlarında “gürenççi doğan”, “gürenççi Müslim”, “gürenççilik hıdmeti” türünden ibarelere rastlamak mümkündür (<https://www.nisanyansozluk.com>). Erken dönem Türkler de güreş yapanlara “küreşçi” teriminin dışında, koruyucu ruhları temsil ettiğine inanılan ve bir nevi dini ve soy lideri sayılan “Cıvı” ya da “Arvak” da denilirdi. Hunlardan itibaren bu tabirlere direkt güreşle ilgili “alt etmek, yenmek, bastırmak, yıkmak, galip gelmek, çökmek, baskın yapmak” anlamlarına gelen “baş/bas” denildiği görülmektedir. Aynı çağlarda güreşçilere; “kahraman, cesur, yürekli, cömert, mert, müthiş, sarsılmaz, dayanıklı, pek güçlü, fedakâr vb.” anlamlarını ifade eden “alp”, “ahı”, “ata” “baatır”, “çalışçı”, “erk”, “tutuşçu” ve “temur/timur” (demir) da denilmektedir. Bu anlamlarla sıfatlandırılan güreşçiler, sıfatlandırıldıkları unvanlarını Büyük Asya coğrafyasında hala koruyabildikleri görülür. XII. yy 'da küresel dil olan Farsça ve Arapça kökenli

tabirlerden başta “pehlivan” olmak üzere güreşçilere “Abdal”, “ahi”, “ayyar”, “şattar”, “rint”, “nart”, “gazi”, “şuca/el-şuca” gibi müteradif ulvi sıfatlı adlar verilmiştir. Görüleceği gibi Türklerde güreşçiye bir spor formatını yerine getirenin ötesinde, birçok erdemlilik ve kahramanlıkları üzerinde barındıran örgütsel ve örnek kişilik olarak bakılmaktadır (Türkmen ve Arstanbekov, 2020, s.119). Türkmen ve Arstanbekov'un eski kaynaklardan derlediklerine göre, Türkiye’de resmîyette ve ana kentlerde “güreş” terimi kullanılırken, Anadolu halkı ile Balkanlardaki Gagavuzlar dâhil Türk halklarının “güleş” dediği bilinmektedir “Güleş” terimini Anadolu’da ve Balkanlarda Türkmenlerden oluşan halkın en azından XVII. Yy.dan beri kullandığını Evliya Çelebi’den de öğrenebiliyoruz. Türk dünyasında güreş, şu şekillerde telaffuz edilmektedir: Azeriler “gülaş”, Başkurtlar “köröş”, Kazaklar “küres”, Kırgızlar “küröş”, Tatarlar “köraş”, Türkmenler “göreş”, Uygurlar “küraş” derler. Diğerlerinden sadece Hakas ve Nogayların “hureş” dediği güreşe; Altay, Karaçay, Balkar, Şor, Çuvaş, Çulum, Kumuk, Teleüt, Telengit, Tofa (Karagas) ve Saka Türkleri “küreş” demektedirler. Bu bağlamda Sibiryâ coğrafyasında yaşayan Türk toplumlarından başta Altaylılar olmak üzere güreş (kür+eş) kavramını orijinal bir şekilde korudukları görülebilmektedir (Türkmen ve Arstanbekov, 2020, s.121).

Güreş kavramı güreşçi sıfatıyla en çok zikredilen tabirlerden bir tanesi de Türkiye lehçesiyle “pehlivan”dır. Pehlivan sözcüğü Farsça “Pehlevan” dan gelmez ve “güreşçi, yiğit, savaşçı ve kahraman” anlamına gelmektedir. Bu sözcük 12. yy.dan itibaren eski Türk Destan geleneğinde olan “Alp” sıfatının yerini almıştır. Alp sözcüğü ise; bugün dahi Sibiryâ Türk halklarında güreşçi, yani pehlivan sözcükleriyle eşit algılanmaktadır. Batı Türklerinde XX. yy’ın başına değin güreş dâhil her türlü sporda (okçuluk, binicilik, vb.) başarılı olanlar için bir isim ve sıfat olarak kullanılmış, yaklaşık bir asırdır sadece güreşçi için kullanılan bir terim olmuştur. Günümüz Türk lehçelerinde Azeriler “pahlâvân”, Başkurtlar “köraşsi”, Kazaklar “baluvan”, Kırgızlar “balban”, Özbekler “palvan”, Tatarlar “köraşçi”, Türkmenler “palvân” ve Uygurların “palvan” demeye devam ettikleri görülür (Türkmen ve Arstanbekov, 2020, s.121).

1.4.2. Güreş Türleri ve Uluslararası Bağlamda Yaygınlığı

Kuşkusuz güreş, köklü geçmişe sahip olan bir spor dalıdır. Tarihsel kaynaklar, eski toplumların sözel anlatıma dâhil olan destanlar, gezi yazıları ya da anılar ile tarih

kitapları temel alındığında milattan önceki dönemlerde bütün toplumların farklı isimler altında ve yöresel kurallara bağlı olarak güreş sporu ile ilgilendiği anlaşılmaktadır. Daha önceki satırlarda da söz ettiğimiz gibi dini inançların ve toplumsal hayatın karakteristik özelliklerini bünyesinde barındırması itibariyle sporun eski toplumların anlaşılması bağlamında önemli bilgilerle yüklü olduğu bilinmektedir. En eski spor branşlarından biri olması nedeniyle güreş de içinde bulunduğu toplumun karakteristik özelliklerini, adetlerini ve inanç sistemlerini yaşatmaktadır. Tarihsel kökeni çok eskiye dayanan güreşler, çeşitli uygarlıkların kültür ve spor tarihinin bir parçası olmayı başarmıştır. Güreş; doğuş ilhamını, yırtıcı ve yabani hayvanların birbirleri ile boğuşmasından, mücadelesinden alan bir spordur (Özdemir ve Çalışkan, 2018, s.502). İnsanoğlunun dünya üzerindeki varlığının sürdürebilmek, kendini muhafaza etmek, korumak ve hayatta tutunabilmek için bilinen ilk çağlardan itibaren fiziksel ve bedensel imkânlarını sonuna kadar kullanmıştır. Yabani hayat koşullarında hayatta kalabilmek için, kendilerini tüm canlı düşmanlarından koruyabilmek için başvurduğu bedensel güce dayalı boğuşma ve kapışmalar günümüz güreşinin temelini oluşturmuştur (Toy, 2015, s.6). Bu nedenle tarih boyunca güreşler çeşitli medeniyetlerde bir spor olarak benimsenmiş ve gelişme göstermiştir. Mısır, Mezopotamya ve Antik Yunan'da M.Ö. 3000'lerde, Anadolu'da ve Orta Asya'da M.Ö. 2500'de, Hindistan'da M.Ö 2000'de toplumlar kendi kültürlerini güreşlere yansıtarak farklı güreş çeşitlerinin doğmasını sağlamıştır. Günümüzde dünyanın çeşitli ülkelerinde, tarihsel ve geleneksel yönleri bulunan çeşitli güreş türleri halen büyük ilgi görmektedir (Özdemir ve Çalışkan, 2018, s.502). Milattan önceki dönemlerde güreşin önemli bir spor olmasındaki birincil etkenlerden birisi de askeri eğitimin bir parçası olmasıdır.

Dünyaca bilinen, yapılan, ulusal, uluslararası ve olimpik bağlamda kabul görmüş güreş stillerinin yanı sıra Çin toplumunun geleneksel güreşi Juedi, Hindistan toplumunun geleneksel güreşi Kushti, Japon toplumunun geleneksel güreşi Sumo, Afrika toplumunun geleneksel güreşi Nubian, Moğol toplumunun geleneksel güreşi Bukh, Kore toplumunun geleneksel güreşi Ssireum, İzlanda toplumunun geleneksel güreşi Glima'dır (Tazegül, 2018, s.267). Bunların yanı sıra, Rusya ile özdeşleşen Sambo ve Çabaoba güreşleri, İsviçre ile özdeşleşen Pantolon güreşi ve Türkiye ile özdeşleşen yağlı güreşler de dünyaca bilinip, tanınmaktadır (Özdemir ve Çalışkan,

2018, s.502). Yine benzer biçimde Moğolistan'da, Moğol Güreşi, ABD'de Profesyonel Güreş, Hindistan'da Pehlwanı, Meksika'da ise Lucha Libre olarak bilinen güreşler mevcuttur (<https://tr.wikipedia.org>). Bunlara ek olarak İngiltere'de Dabanşır, Keç Gould, Gankojiz, İran'da, Persiyşka, Mezengerani, İsviçre'de, Cüis Libr, Kazakistan'da, Kures, İzlanda'da Plima, Yunanistan'da Pankreas, Tataristan'da Kuraş, Ermenistan'da Koh, yine Rusya'da Napoyas, Ne Shavatka, Amerika'da Keç-Es-Keç-Kan, Moğolistan'da Barilda, Bulgaristan'da Narodra borba, İspanya'da Konorska, Pakistan'da Kusti ve Gürcistan'da Çuda Oba adıyla bilinen güreş türleri de mevcuttur (Toy, 2015, s.8-9).

1.4.3. Olimpik Bağlamda Güreş ve Stilleri

Minder güreşi olarak da bilinen güreş; UWW tarafından belli kurallar dâhilinde tüm dünyada resmi olarak yapılan Avrupa, Dünya şampiyonaları gibi uluslararası turnuvalarda ve evrensel nitelikli Olimpiyat oyunlarında olimpik spor olarak yer almaktadır. Bu şampiyonalarda güreş hem serbest hem de grekoromen olmak üzere iki farklı stilde yapılmaktadır.

1.4.3.1. Serbest Stil Güreş

Vücudun baş bölümünden ayak bileklerine kadar olan tüm bölgelerini (UWW'nin tehlikeli ve yasak tutuşların haricinde) tutarak yapılır. Bu stil güreşte sporcular rakiplerinin el, ayak, vücut ve enselerinden tutarak yere atmaya çalışır veya üstün gelmeye çalışırlar. Serbest güreş 1904 Saint Louis Olimpiyatları'nda bir spor dalı olarak resmen kabul edilmiştir. Serbest güreş stili, erkekler kategorisinin yanı sıra kadınlar kategorisinde de yapılmaktadır.

1.4.3.2. Grekoromen Stil Güreş

Grekoromen stil güreş, Avrupa, Dünya şampiyonaları ve olimpiyat oyunları gibi uluslararası katılım boyutunda geçerli olan bir güreş çeşididir. Grekoromen güreş stilinde serbest güreş stilinden farklı olarak ayak bileklerinden bele kadar olan bölge kullanılmadan sadece bel ve bel bölgesinden yukarı kısımlar tutularak yapılır. Grekoromen stilde güreş yaparken ayaklardan tutulmaz ve ayaklar kullanılarak güreş teknikleri uygulanmaz. Sadece vücudun baş bölümünden başlayıp bel bölgesine kadar bölümlerden tutarak güreş yapılır. Modern Olimpiyatların başlangıcı olan 1896 Atina

Olimpiyatları'nda Grekoromen stil güreş spor dalı olarak resmen alınmıştır. Grekoromen stilde sadece erkek güreşçiler yarışmaktadır.

1.4.4. Tarihçe

1.4.4.1. Dünyada Güreş

Yukarıda da belirttiğimiz gibi güreş hemen her toplumda farklı biçim ve adlar altında ama benzer özellikler sergileyerek günümüze dek gelmiştir. Güreş insanlık tarihinin en eski sporlarından biridir. Yunanlıların, Türklerin, Japonların, Çinlilerin, Korelilerin, Moğolların, Hintlilerin, İzlandalıların, Afrika'daki çeşitli kabilelerin, Sümerlerin, Mısırlıların güreş ile uğraştığına dair belgeler bulunmuştur. Güreş M.Ö. 900'lerde kurallara bağlanmıştır. M.Ö. 704'deki 18. Olimpiyat oyunları programına kabul edilmiştir. Exbroyat adındaki bir muhafız alayı askerinin çabalarıyla uluslararası güreşin ilk kuralları belirlenerek uluslararası alanda kabul edilip uygulanmaya başlanmıştır. Greko-Romen stil güreş 1896 Atina Olimpiyatlarına Serbest Güreş stili ise ilk kez 1904 St. Louise olimpiyatlarına bir spor dalı olarak resmen alınmıştır (Avcuoğulları, 1993, s.9). Bugün dünya çapında çok sayıda ülke, federasyonlar çerçevesinde örgütlenmiş biçimde güreş branşını desteklemektedir. Dünya çapında ve anakara parçaları (kıtalar) temelinde ve nihayet olimpik bağlamda güreş evrensel normlara sahip olan, belli bir izleyici kitlesi tarafından takip edilen bir spor haline gelmiştir. Dünya güreşini bir merkez altında toplamak ve güreşin kurallarını evrensel hale getirmek için 1912 yılında İsveç'te Dünya Güreş Birliği,(FILA) kurulmuştur. FILA, Fransızca "Fédération Internationale des Luttes Associées" in kısaltmasıdır. Günümüzde FILA'ya beş kıtadan 146 ulusal federasyon üyedir. FILA'nın beş kıtadaki yerel federasyonların oluşturduğu kıta komiteleri bu sporu teşvik ederek gelişimini sağlamak için çalışırlar. FILA merkezi, 1912 - 1946 yılları arasında İsveç, 1946 - 1965 yılları arasında ise Fransa'da görev yapmıştır. Birlik merkezi günümüzde, 1965 yılında taşındığı İsviçre'nin Lozan şehrinde dir. Güreş, Antik Olimpiyat Oyunları'nda itibaren Yaz Olimpiyat Oyunları'nda yer alan sporlardan biri oldu. Modern Olimpiyat Oyunları'nın 1896'da Atina'da başlamasının ardından sadece 1900'de güreş mücadelesi yapılmadı. Kadınlarda güreş mücadeleleri ilk kez 2004 Yaz Olimpiyatları'nda programa dâhil edildi. Modern bağlamda güreşin bu popülaritesi kuşkusuz biçimde daha önceki satırlarda da söz ettiğimiz gibi dünyanın hemen her bölgesinde güreşin

eski tarihlerden beri takip edilmesi ile doğrudan ilgilidir. Güreşin geleneksel toplumların büyük kısmında yapıyor olması yaygınlığı, bu branşın evrenselliği hakkında da yeterli veriyi sunmaktadır.

1.4.4.2. Antik Toplumlarda Güreş

Antik toplumlarda güreş yapıldığına dair sayısız veri bulunmaktadır. Bu veriler arasında en eskisi Moğolistan'ın Bayankhongor bölgesinde de, 9000 yıl önceye ait olduğu düşünülen, izleyecilerle çevrili bir güreş maçı tasvir eden mağara duvar çizimleridir (Selo ve Erdönmez, 2018, s.124). İlk güreş müsabakaları ile ilgili bulgular ise 5000 yıl önce yaşamış Sümerlere kadar uzanır. Yine Sümerlerde güreş yaygın olmakla beraber Güreş Bayramı adı altında etkinlikler yaptıklarına dair bulgulara rastlanmıştır. Gılgamış Destanı'nda da güreş müsabakalarından bahsedilmektedir. Çivi yazısı ve kabartmalarla anlatılan eserde yapılan müsabakaların, müzik eşliğinde ve hakemli oldukları anlaşılmaktadır (Arı, 2018, s.4.). M.Ö. 2600 yıllarına ait bir Sümer tapınağının kazılarında bulunan bronz bir eserde iki çıplak güreşçinin karşılıklı olarak birbirlerinin kuşaklarından tuttıkları ve yenişmeye çalıştıkları görülmektedir. Yine Sümerliler dönemine ait Nippur'da çıkarılmış olan ve Berlin Müzesinde sergilenen Sümer tabletlerinde “ Kuvvetli erler karşılıklı olarak güçlerini belirten bir mücadeleye girişti” yazmaktadır ki bu ifadenin çıkış noktasının güreş olduğu zannedilmektedir (Dervişoğlu, 2012, s.23).

Dervişoğlu'nun Özbay Güven'den aktardığına göre; M.Ö. 2000 yıllarında Anadolu'ya göç ederek yerli Hatti Beylikleri üzerinde hâkimiyet kurdukları bilinen Hititler, güneş tanrısı Teşup şerefine düzenledikleri yarışma şenliklerinde iki tekerlekli arabalarla yarışarlardı. Bu yarışmalarda birinci gelene Hitit kızları tarafından tapınakta kutsanmış biradan dökülür, üzerlerine çiçekler serpilir ve hep birlikte şarkılar söylenirdi. Yine bu şenlikler esnasında güreşler, kılıç oyunları ve at yarışları tertip edilirdi (Dervişoğlu, 2012, s.24).

Milattan önceki dönemlerde güreş sporuna önem veren toplumlardan birisi, Çinlilerdi. Yazılı kaynakların incelenmesi sonucunda, Çin toplumunda birden fazla güreş şeklinin olduğu anlaşılmaktadır. Çin toplumundaki geleneksel güreş, Juedi aynı zamanda Jueli ve Sumo olarak da bilinmektedir. Bu güreşin, tarihinin çok eski zamanlara gittiği araştırmacılar tarafından iddia edilmektedir. Yaklaşık olarak 5 bin

yıl önce Chiyou Kabilesi'ne ait olan askerleri eğitmek için ortaya çıkmış olduğu iddia edilmektedir. İlk olarak Qin Hanedanlığı zamanında askeri birliklerin eğitiminde Juedi önemli bir yer tutmuştur. Milattan sonra 220- 589 yılları arasında bu güreş şekli Wei, Jin ve Kuzey - Güney Hanedanlıklarında yavaş yavaş askeri eğitim olmaktan çıkarak spor karşılaşmasına dönüşmeye başlamıştır. Milattan sonra 618-907 yılları arasında Tang Hanedanlığı döneminde bu sporu yapan profesyonel güreşçiler ve imparatorluğa ait yerlerde bu spor için yapılmış özel alanlar vardı. Milattan sonra 960-1279 yılları arasında Song Hanedanlığı döneminde profesyonel güreşçiler seyirciler önünde ulusal yarışmalarda birbirleriyle mücadele etmekteydiler. Qing Hanedanlığı döneminde (1644- 1911) “Shan Pu Ying” isimli bir güreşçi taburu bulunmaktaydı ve bu tabur tüm önemli ziyafetlerde güreş gösterisi yapardı (Tazegül, 2018, s.268-269).

Yunanlılarda atletizm branşları çok gözdeydi ve zaman içinde profesyonel sporcuların ilgi alanına girmişti. Güreş ise daha amatör ruhla yapılırdı. Yunan mitolojisindeki güreşin tarihsel serüveni Heraklitos'a kadar uzanmaktadır. Örneğin, güreşçilerin birbirlerinin omuz başlarından tutmak sureti ile vücutlarını itip, çektikleri pozisyona “Herakles Düğümü” denildiği gibi Sparta'nın en güçlü ve güzel kızı yine onların kendi aralarında yaptıkları güreş müsabakası sonucunda belirlenirdi (Karadoğan, 2020, s. 23). Tüm Yunan atletleri antrenmandan önce kendilerini yağlarlar, böylece gözeneklerini kirden korurlar, daha sonra banyo yaparak üstlerindeki tozdan, terden ve yağdan bronz fırçalar yardımıyla kurtulmuş olurlardı. Güreşçiler yağlandıktan sonra birbirlerini pudralayarak iyi bir tutuş olmasını sağlardı. Bir güreş müsabakası üç şekilde sona eriyordu. Bunların biri güreşçilerden birinin omuzunun yere değmesiydi. Tutuş, çelme takma ve atışlar, modern güreşteki gibiydi. Yunanlar iki ana tekniği kullanırlardı. Bunlardan birincisi güreşçi uzak durarak karşı tarafın kolunu ya da bileğini yakalamaya çalışmak diğeri ise omuz veya kalçasını yakalamaya çalışmaktı (Yılmaz, 2018, s.1242).

Dünya tarihinde güreşe önem veren toplumlardan bir diğeri ise Japonlardı. Japon Mitolojisinde, Tanrı olan Takemikazuchi rakibiyle yapmış olduğu Sumo güreşini kazanarak Japonya'yı kurduğuna inanılırdı. Bazı araştırmacıların iddia ettiğine göre, Sumo tarım festivallerinde Budist ve şinto geleneğinin bir parçası olarak yapılırdı. İlk Sumo karşılaşmasının milattan önce 8. yüzyılda yapıldığı bilinmektedir. Sumo karşılaşmaları başkent Nara'da kraliyete ait yerlerde düzenlenirdi. Daha sonra kralın

gücünün göstergesi olan Kyoto'da düzenlenmeye başlamıştı. Sumo karşılaşmaları beyaz kumla kaplı bir zemin üzerinde yapılırdı. Sumoculardan biri rakibinin vücudunun herhangi bir yerini, ayak tabanından başka yere değdirdi mi rakibini yenmiş sayılırdı (Tazegül, 2018, s.270).

Eski Mısır'da da güreş popüler spor branşları arasında kabul edilirdi. Hem genç hem de yetişkinler güreş yaparlardı. Mısırlılar'da güreşçilerin gelişimi için eğitim yerleri de vardı. Bu sporda başarı kazanmak için uzun ve yoğun bir eğitime ihtiyaç vardı beceri ve teknik önemliydi. Muhtemelen genç adamlar, tıpkı kraliyet prenslerinin yaptığı gibi sadece okçuluk ve araba sürmek gibi subayların uyguladığı spor pratikliklerinde değil, her türlü fiziksel egzersizde askeri eğitim almışlardır. Askeri oyunlar arasında göze çarpan şey güreş ve sopalarla savaşmaktı. Milattan önce 3000 yıllarına ait Beni-Hasan mezarlarında bulunan 400 çift kişilik güreşçiyi temsil eden çizimlerde güreş ve hakemlik kurallarının anlatıldığı düşünülmektedir. Biri kırmızı diğeri koyu ten rengine boyanmış resimlerde bugünkü serbest güreşin tekniklerine çok yakın özellikler taşıması bakımından büyük bir değer taşımaktadır. Bu resimlerde Mısır güreşinin bütün ayrıntılarını güreşçilerin giyimleri, meydana gelişleri, birbirlerini kovalamaları, el ense yoklamaları, denge bozan türlü oyunları, çelmeleri, bacaklara dalmaları, salto atmalar, kafa kol atmalar, kravat, köprü gibi oyunları izlemek mümkün olmaktadır. Güreş hareketleri ayakta ve yerde olmak üzere iki şekilde resmedilmiştir. Resimlerde 400 tutuş pozisyonunun 45 tanesi yerde uygulanan tekniklerden oluşmaktadır. Öte yandan III. Ramses tapınağında bulunan güreş resimleri, uluslararası güreş müsabakalarını tasvir etmekte ve Mısırlılar her zaman kazananlar olarak gösterilmektedir (İmamoğlu ve Koca, 2018, s.555-556).

Korelilerin, Taekwondo kadar popüler olan diğeri bir geleneksel sporu da, Ssireum olarak adlandırılan geleneksel güreşti. Ssireum güreşi, Çinlilerin geleneksel güreşi ve Japonların sumo güreşi ile arasında birçok benzerlik olduğu görülmektedir. Bu sporun geçmişi yaklaşık olarak 2000 yıl öncesine dayanmaktadır. 14. yüzyıla ait Tumulus'da 2 gencin güreş tasviri yer almaktadır. Ssireum karşılaşmaları milli bayramlarda özellikle Mayıs ayında yapılan Bahar festivallerinde, kırsal alanlarda düzenlenirdi. Ssireum da, sporcular Japon sumocularının giydiği spor giysisine benzeyen "Satpa" isimli geleneksel giysilerini giyerler ve karşılaşmayı 8 metre çapındaki yuvarlak kum alan üzerinde yaparlardı. Eğer bir güreşi rakibinin ayakları

dışında vücudunun her hangi bir bölgesini yere değdirirse kazanmış sayılırdı (Tazegül, 2018, s.272).

Senegal'de "nuba" olarak nitelendirilen geleneksel kum güreşlerinde; üzerlerinde "peştamal" bulunan güreşçiler, birbirlerine üstünlük sağlamak amacıyla, güreşin yapıldığı, etrafı kum torbaları ile çevrili ve bu çevrili yerin ortası da kum dolu olan, alanın üzerinde rakiplerini tuş etmeye çalışırlardı (<https://pehlivanblog.wordpress.com/>).

Hindistan'ın geleneksel güreşi Kushti'dir. Bu güreş şekli (daw, pech ve pantra) olarak isimlendirilen 3 bölümden oluşur (atak, karşı atak ve duruş). Geleneksel Hindistan güreşi, Hindistan'ın Kuzey bölümünde Vedic zamanından beri bilinen ve oldukça yaygın olan bir spordur. Kushti'nin, Khyber'i geçerek Hindistan'a varan Aria işgalciler tarafından Hindistan'a getirildiği bilinmektedir. Milattan önce 1500 veya daha öncesinden beri bu spor Dravida kabilelerinin arasında oldukça yaygınlaşmıştır. O zamandan beri Hint destanlarında yer alan kahramanlar, Mahabharata ve Ramayana Hint güreşçilerin lideri gurusu olarak tanımlanmıştır. Onların yeteneklerinin Siva, Vishnu ve Krishna tanrıları tarafından verilen bir hediye olduğu düşünülmüş ve inanılmıştır. Hint destanı olan Mahabharata, Bhima ve Jarasandha arasında unutulmaz bir güreş karşılaşmasının yapıldığı anlatılmaktadır. Aynı zamandan İran destanında Rüstem ve Sohrab arasında da bir karşılaşmadan bahsedilmektedir. Krishna lordunun kardeşi Balarama dini metinlerde bir güreşçi olarak tanımlanmıştır. Ramayana'nın bölümlerinde Krallık Valisinin Lanka'nın kralı olan güçlü ve kudretli Asura Ravana'yı bir güreş karşılaşmasında yendiğinden bahsedilmektedir (Tazegül, 2018, s.275).

İranlı şair Firdevsi değerli eseri Şehname'de İranlı olmanın tüm yönlerinden söz etmiş ve pehlivanlık ve pehlivan olmanın yolu yordamı hakkında önemli açıklamalarda bulunmuştur. Şehname'de belirtildiği üzere İran mitolojisinde pehlivanlar sınıfı, kral Cemşid'in ateşi keşfettiği dönemden sonra ortaya çıktı ve ruhanilerin sınıfından sonra en önemli sınıf olarak yerini aldı. Ülkenin toprak bütünlüğünü, saltanat düzenini ve milletin namusunu ve vatani korumak, pehlivanların göreviydi. Pehlivanlar bu yükümlülüklerini ve belirlenen görevleri yerine getirmek için manevi ve ruhi meselelerin dışında her şeyden ziyade savaş sanatını bilmeleri gerekiyordu. Pehlivanlar savaş sanatı sayesinde cismi güçlerini geliştirmekle beraber

mızrak, kılıç, yay ve ok gibi savaş aletlerini kullanmayı öğreniyor ve binicilik, güreş, yüzme ve dağcılık gibi sporlarla da savaşmak için maharetlerini geliştiriyordu. İran edebiyat tarihinde bu branşın ortaya çıkışı hakkında çeşitli rivayetler söz konusudur, fakat bundan 4500 yıl öncesine ait bazı eserlerin Lorestan ve Mezopotamya bölgelerinde bulunması, günümüzde güreş adıyla anılan sporun çok önemli bir yeri olduğunu gösteriyordu. Ayrıca, 13. yüzyılda Moğol istilasıyla İran'a giren Moğol güreşi, hükümdarların koruması altında hızla gelişmiş ve giderek İran'ın ulusal sporu haline gelmiştir. Moğol istilaları sonucu güreş Hindistan'a ve Pakistan'a da yayılmıştır (<https://pehlivanblog.wordpress.com/>).

Glima, İzlanda'nın geleneksel güreşi olarak bilinmekte ve en az 1100 senelik bir geçmişe sahip olduğu belirtilmektedir. Bu sporun İzlanda'ya Vikingler tarafından getirildiği ve o zamandan beri İzlanda kültürünün bir parçası olduğu belirtilmektedir. Eski zamanlarda bu spor sadece eğlence için yapılmanın yanı sıra insanları zor yaşam koşullarına alıştırmak ve askeri eğitim için yapılmaktaydı. Glima, İzlanda kültürünün önemli bir parçasıdır ve İzlanda da ulusal spor olarak tanımlanmıştır. Glima'ya dayalı ilk yazılı veriler 13. yüzyılın başlarında yazılmış olan Egil's Saga'da rastlanmaktadır. Glima kelime anlamı olarak İngilizcedeki “glimpse” ile aynı kökten gelmekte ve çabuk anlamı içerdiği düşünülmektedir (Tazegül, 2018, s.277).

1.4.4.3. *Türklerde Güreş*

Diğer geleneksel toplumlarda olduğu gibi Türklerde de güreş en gözde spor branşları arasında görünmekteydi. Güreş sadece eğlenme amacıyla değil, askeri amaçla, anma ve şenlik gibi kamusal etkinliklerin de vazgeçilmez bir oyunu algılanıyordu. Hem geleneksel hem modern biçimiyle mevcudiyetini sürdürmekte olan güreş, dünyada pek çok milletin kültürel özelliklerini yansıtmaktadır. Ancak tüm tarih çağlarında özellikle Türklerin en belli başlı ve belki de en eski sporlarından birisi olmuş, Türk toplumunun hayatında yer alan zengin geleneklerin vazgeçilmez bir parçasını oluşturmuştur. (Fişne, Bardakçı ve Karagöz, 2017, s.29). Tazegül bu olguyu şöyle özetlemektedir; “Türk spor geleneğinde zengin bir yere sahip olan güreş sporu, insanlık tarihi kadar eski bir geçmişe sahiptir. Bütün sporların prototiplerinde olduğu gibi, güreş de eski devirlerde savaşa hazırlık amacıyla yapılmaktaydı. Eski Türklerde de bu amaç var olmakla birlikte özel ve genel toylarda (şenlikler, merasimler), yağ

(yas) merasimlerinde, pazar ve panayır yerlerinde, yaylada konup göçüşlerde ve her türlü buluşma, kaynaşma yerlerinde de güreş yapılmıştır. Diğer bir bakışla güreş, Türklerde siyasi, askeri, dini, sosyal ve kültürel birçok fonksiyonun yerine getirilmesinde en önemli aksiyonlardan biri olmuştur. Ayrıca sosyo-kültürel, sosyo-ekonomik yapı ve yaşayışın da ayrılmaz bir parçası görünümünü almıştır. Dolayısıyla sosyal bütünleşmeye ve sosyalleşme sürecine de büyük katkılar sağlamıştır” (Tazegül, 2018, s.280.).

Türklerin güreş ile olan yakınlığını tespit edilebilen en eski belge, M.Ö. 6. yüzyılda Ordus kentinde bulunan iki Türk Alp’inin güreş tuttuğu bir tunç levha üzerindeki konfigürasyondur (Karadoğan, 2020, s.34). Eski Türk topluluklarında güreş, düğünlerde ve matem zamanlarında daha yoğun biçimde uygulanı gelen bir ritüeldir. Matem zamanları ise 9 gün 9 gece güreşler yapılır, yıl dönümlerinde bu sayı 3 gün 3 gece olarak tertiplenirdi. Diğer bir ifade ile eski Türk topluluklarında güreş, sosyal yaşamın hemen her alanında önemli bir yer tutan faaliyettir (Karadoğan, 2020, s. 36). İslâmiyet’in Türkler arasında yaygın bir inanış biçimi haline gelmesi ile beraber, güreşle ilgili olarak Selçuklular, Şamanizm’den gelen bazı ritüelleri terk etmiş, XI. yüzyılın ikinci yarısından itibaren Farisilere ait “Zorhane” denilen İranlı “küştigan”ların antrenman yaptıkları tekke anlayışları Anadolu’ya taşınmıştır (Karadoğan, 2020, s.37).

1.4.4.4. Türk Toplumunda Geleneksel Güreşler

Bir sporu geleneksel kılan, o sporun milli kültür unsuru olarak içinde barındırdığı töresel-törenselle uygulamalardır. Bu anlamda yağlı güreş, yağ, cazgır, dua, selamlama, kısbet, peşrev, müzik, ağalık kurumu, Kırkpınar Geleneği gibi kavramlarıyla ve güreşçilerin, güreş ağasının, davul zurnacıların, hakemlerin ve yağcılarının geleneksel kıyafetleriyle başlıbaşına ve orijinal bir kültürel donanıma sahiptir. Minder güreşi ise, Uluslararası FILA kurallarına göre, standart kıyafetlerle uygulanan "modern" bir spor branşıdır. Dolayısıyla, yağlı güreş "milli", minder güreşi "evrensel" karakter taşımaktadır (Yıldırım, 2000, s.56). Türk kültür tarihi içinde güreş, önemli bir yer tutmaktadır. Çin kaynaklarına bakıldığında güreş sporunun MÖ 200 yıllarında Türkistan’da bulunan Yen-Çi kentinde yapıldığına dair işaretler görülmektedir. Bu kaynaklarda Türkistan’da bulunan Kuçak kentinde yeni yılın ilk

günü deve, at ve boğa güreşlerinin düzenlendiği belirtilmektedir (Karcıoğlu ve Söylemez, 2022, s.221). Güreş sadece spor müsabakası olarak yapılmamaktaydı. Güreş, evlilik törenlerinde kadın ve erkek arasındaki ilişkiyi düzenleyen bir sosyal norm olarak da görülmektedir. Ayrıca güreş, Türk destan ve masallarında yer bulmuştur. Manas Destanı'ndaki Koşay Alp ile Yolay Han arasındaki güreş Türk toplumundaki bu branşın önemini gösteren önemli bir delildir. Benzer biçimde Oğuz Kağan Destanı'nda güreşle ilgili şunlar geçmektedir: “Ey oğullar ben çok yaşadım. Çok savaşlar gördüm. Çok ok attım. Çok ata bindim. Çok güreştim. Düşmanlarımı ağlattım. Dostlarımı güldürdüm.” Dede Korkut Kitabı'nda güreş, Oğuzlar arasında sadece spor değil, eğlence ve askeri eğitim işlevleri de görmekteydi. Güreş konusunda Kaşgarlı Mahmut'un verdiği bilgilerde karşı cinsler arasındaki güreşte “kadının gücünden çekinme” dikkat çekicidir. Kaşgarlı Mahmut'un “kısrak” sözcüğünü açıklarken verdiği örnekte kadın ile erkeğin yani karşı cinslerin de güreş tuttıkları tespit edilebilmektedir. Karahanlı kadınlarının da güreşte erkekler kadar yetenekli olduğu görülmektedir. Türk kadınlarının güreştiğini gösteren önemli delillerden birisi de, Dede Korkut hikâyelerinde yer alan Banu Çiçek'tir. Banu Çiçek, kendisiyle evlenmek isteyen Beyrek'e güreşte kendisini yenmesi şartını koşar. Bamsı Beyrek, güreş, ok ve at yarışlarında Banu Çiçek'i yendikten sonra, Banu Çiçek ile nişanlanır (Tazegül, 2018, s.281-282). Bu yaygınlık ve popülerlik tarih boyunca pek çok güreş türünün çıkışını koşullandırmış ve bu türlerin günümüze dek gelmesini de sağlamıştır. Türklerin tarih boyunca yaptığı ve halen geniş bir coğrafyada yapıldığı tespit edilen güreş türleri; Aba Güreşi, Şalvar Güreşi, Karakucak Güreşi, Kırım Türk Güreşi (Tatar Güreşi), Kuşak Güreşi ve elbette Yağlı Güreş'tir.

1.4.4.4.1. Aba Güreşi

İskit, Saka, Uygur, Karahan, Moğol, Özbek, Kazak, Türkmenistan, Kırım, Çağatay, Gaziantep ve Antakya yörelerinde yaşayan Kızık Türklerince yapılan aba güreşi, güreş tarihine bakıldığında en eski güreş türlerinden biri olduğu ifade edilebilir. Aba güreşi sadece Anadolu'da kullanılan bir ifade olmakla beraber Asya Türk toplumları tarafından Uluttuk, Balban Küröş ve Çapan olarak adlandırılmaktadır. Aba; kolsuz, omuz ve sırt bölgeleri deri ile kaplanmış, keçi kılı, devetüyü ya da dövme yünden yapılan kalın kumaştır. Kuşak ise güreşçinin göbek hizasında bağladığı yün,

keten, kendir ya da pamuktan yapılan bir kumaştır. Şort; kıldan dokunan ve sporcunun diz üzerinden beline kadar giydiği elbise olarak tanımlanabilir Son olarak ise aba güreşinde kullanılan “köynek”i abanın altına giyilen genellikle beyaz renkte yarım kol şeklindeki bir giyim unsuru olarak nitelendirilebilir (Gül, Çebi ve Uzun, 2018, s.664).

Türkiye de aba güreşlerinin, aşirtmalı ve kapışmalı aba güreşleri olarak iki farklı isimde adlandırıldığı söylenebilir. Aşirtmalı aba güreşi Gaziantep ve civarında düzenlenirken kapışmalı aba güreşleri Eskişehir ve civarında düzenlendiği belirtilebilir. Çok eski çağlardan beri Türkler tarafından icra edilen bu spor, özgün niteliklerinden neredeyse hiçbir şey kaybetmeden günümüze dek gelmiştir. Günümüzde aba güreşleri yaygın olarak Hatay, Gaziantep ve Kahramanmaraş'ın pek çok köyünde aktif olarak icra edilmektedir. Güreşçi dize kadar inen kumaş pantolon ile abasını tek tur çevreleyen dokuma kemer giymek zorundadır ve ayakları çıplak şekilde güreşmelidir (<https://gsdf.gov.tr/tr/spor/aba-guresi>). Gaziantep'te yaygın olan aşirtmalı aba güreşi, geleneksel olarak genelde hasat sonunda ve düğünlerde yapılmaktaydı. Özellikle köylerde yapılan güreşlerde düğün sahibi, çevre köylere haber salar ve “okuntu yollayarak” güreşçileri düğün güreşine davet ederdi. Çevre köylerden gelen güreşçiler köyde düğün süresince misafir edilirdi. Güreş köy meydanında yapılırdı. Bazen bir hafta sürdüğü olurdu. Köylüler meydanın etrafına halka kurarak güreşi izlerlerdi (<https://gsdf.gov.tr/tr/spor/aba-guresi>).

Güreşçilerin kullandığı abalar köy halkının ortak malıdır. Aba güreşinin yapıldığı yörelerde her köyün en az iki adet abası vardır. Pehlivan abayı giydikten sonra, beline bir kuşak bağlar. Aba güreşinin yapıldığı saha, çim veya toprak olabilir. Bu güreş alanına Hatay aba güreşinde "Mersah" Gaziantep aşirtmalı aba güreşinde ise "Çukur" denilmektedir. Bu köy meydanı, harman yeri, çim alan, yumuşak topraklı bir tarla olabilir. Güreş yeri/ çukur, eğer hava şartlarından dolayı çamurlu ise saman serpiştirilir ve kayganlık giderilir, taşlar toplanır, dikenler ayıklanır ve zemin yumuşatılır. Güreşler esnasında çukurun etrafı erkek seyirciler tarafından çevrilir. Kadınlar ise, evlerinin damlarına çıkarak güreşi oradan seyreder. Güreşler, kısa donla veya donsuz yapıldığından kadınların, güreşleri yakından seyretmesi yasaktır. "Çukur" seyircilerin ortasında kalır. Güreşin ve seyircilerin çokluğuna göre, çukurun büyüklüğü ve küçüklüğü değişebilir. Aşirtmalı aba güreşinde boy/sıklet, festival ve şenlikler dikkate alındığında kilo ve yaşa göre yapılmaktadır. Müsabakalardan önce

güreşçiler yaşlarına göre bir sınıflamaya tâbi tutulur. Bunun ardından aynı yaş gruplarındaki güreşçilerin tartıları yapılarak kiloları tespit edilir (Tazegül, 2018, s.283).

1.4.4.4.2. Şalvar Güreşi

Şalvar güreşi oldukça köklü tarihe sahip ve eski geleneklere dayanan bir güreş türüdür. Öyle ki geleneksel güreşler arasında en köklü geçmişe sahip olduğu tahmin edilse de ilk olarak Tıva Türklerinde M.S. 9. yy.da rastlanılmıştır. Türk kültürünün öncüsü olarak kabul edilen Türkmenler tarafından 12. ve 13. yy. da Anadolu'ya getirildiği tahmin edilen şalvar güreşi, Kırgızistan ve Türkmenistan'da da (Türkiye de özellikle Kahramanmaraş'ta) organize edilmektedir. Ayrıca Moğolistan ve Kazakistan'da da şalvar güreşine benzer motifler içeren güreş çeşidi de olduğu söylenebilir (Gül, Çebi ve Uzun, 2018, s.665). Şalvar güreşi, ismini kıyafetinden alır. Ayrıca bu kıyafet, İslam öncesi Türk geleneğine dayanmaktadır. Şalvar güreşi keçi kılından sağlamca dokuma, diz kapağı üstünde şort uzunluğundaki giysiyle yapılan geleneksel bir güreştir. Şalvar güreşinin sergilenişine bakıldığında ve bu güreşin karakteri incelendiğinde Bektaşî geleneğini görmek mümkündür. Ayrıca şalvar güreşinde Arap ve Fars kültürlerinin izine rastlanılmamış olup tamamıyla Türk kültürüne ait olduğu söylenebilir. İslami özellik taşıyan tek yönünün ise maniler ve salavatlar olduğu söylenebilmektedir. Şalvar güreşinin diğer geleneksel güreşlere kıyasla minder güreşine en yakın güreş olduğu söylenebilir. Fakat şalvar güreşinde tüm hareketler ayakta icra edilir. Minder güreşinde uygulanan tek paça, şalvar oyunu, dış çangal, deve bağlama, gıcırı bağlama, boşa kaldırma, Karakucak, aşırma, eşek bağdası, yan çangal, boşa kaldırma vb. oyunların tamamı ayakta yapılmaktadır. Bu nedenle pehlivanın göbeği ya da dizleri yere değdiği zaman müsabaka tekrar ayakta başlamaktadır. Mücadelede de yenilgi, rakibin oyunu ile pehlivanın göbeğinin gökyüzünü görmesiyle oluşmaktadır. Ayrıca müsabaka sonunda rakibini yenen pehlivanın, yendiği güreşçi tarafından en az iki kişi ile güreş yapmadan şalvarı çıkarması yasaklanmıştır (Bay, 2019, s. 3-4).

1.4.4.4.3. *Karakucak Güreşi*

Karakucak güreşi,“ Pırpıt” adı verilen özel bir giysi ile yapılır ve kökeni Orta Asya'ya kadar dayanan geleneksel, serbest biçimdeki Türk güreşidir. Bu güreşteki uygulanan oyunlar daha çok güreşçilerin üzerlerine giydikleri pırpıt adı verilen giysiden tutularak yapılır. Karakucak güreşlerinde giyilen pırpıt ismi bazı yörelerde kispet diye adlandırılır. Bu tamamen yöresel isimlendirmeden kaynaklanmaktadır. Pırpıt genelde branda çadır bezi, yelken bezinden yapılır. Kasnağa kesinlikle deri dikilmez ve hiç bir bölgeye yağ sürülmesine müsaade edilmez (Tazegül, 2018, s.283-284). Karakucak güreşleri çim zeminlerde, toprak alanlarda, harman yerlerinde yapılmaktadır. Ayaklar çıplaktır. Orta Asya'dan kaynaklanan bu güreş günümüze kadar çok az küçük değişiklikler dışında aslına uygun olarak icra edilmektedir. Karakucak başka bir deyişle de serbest güreş Mancu'dan, Yakut Türklerinden, Moğolistan'dan, Azerbaycan'dan, Doğu ve Batı Türkistan'dan, Kazak ve Kırım Türk'lerine varıncaya kadar bilinen bir spordur. Oğuzlarda ve Eski Türklerdeki güreşin aynısı olan Karakucak güreş günümüzde daha çok yağlı güreşin olmadığı bölgelerimizde yapılmaktadır. Düğünler, bayramlar, festivaller, kültürel şenliklerin en önemli organizasyonlarından birisidir. Karakucak güreşleri, olmazsa olmazı olan davul ve zurna eşliğinde yapılır (Tarhan, 2017.).

1.4.4.4.4. *Kırım Türk Güreşi (Tatar Güreşi)*

Hıdrellez, tepreş gibi kültürel festivallerde Kırım Türklerinin geleneksel olarak düzenlediği bu güreş müsabakalarında pehlivanlar giyiniktir. Birbirlerini karşılayıp tokalaştıktan sonra pehlivanlar rakiplerinin beline ellerindeki kuşağı bağlayarak rakiplerine karşı duydukları saygıyı ifade ederler. Sonra birbirlerini bellerindeki kuşaklardan tutarak güreşmeye başlarlar. Ayakta durmak yasaktır. İki omzu yere değen güreşçi kaybetmiş sayılır (Özen, 2012, s.42).

1.4.4.4.5. *Kuşak Güreşi*

Türk güreş kültürünün çok eski ve önemli bir parçası da Türk kuşak güreşidir. Kuşak güreşinin yayılımı tarihsel süreç içerisinde incelendiğinde çoğunlukla Türklerin coğrafi olarak yayıldığı bölgelerde ve Türklerin bu coğrafyalara ulaşmasından sonra ki dönemlerde yapılmaya başladığı görülmektedir (Demirkal ve Chaushev, 2019, s.3).

Kuşak güreşinin kendisine has özellikleri ve uyulması gereken kaideleri vardır. Öncelikli olarak güreşilecek yer çim veya biraz yumuşak toprak olmalıdır. Güreşçiler yaş ve ağırlık göz önünde tutularak üç boya ayrılırlar. Pehlivanlar soyunmazlar, yalnız ceketlerini ve ayakkabılarını çıkarırlar. İki metre uzunluğunda yünden dokuma kuşak hazır bulundurulur. Güreşin usul ve kaidelerini bilen tecrübeli ve tanınmış pehlivanlardan bir başhakem ve iki yardımcı hakem seçilir. Güreşilecek meydana hakemlerden başka kimse giremez (Tazegül, 2018, s.282). Kuşakları sıkıca bağlanan güreşçiler birbirine başarılar diler, kuşak tutuşurlar. Kuşağı sağ eli içten sol eli dıştan gelecek biçimde tutarlar ve güreş başlar. Hakem güreşçilerin ellerinin kuşağa bağlanmasıyla beraber sporcuların omuzuna hafifçe dokunarak “Kureş” komutu verir. Sporcular hakem komutu gelmeden ellerini çömezler, eğer çözerlerse yenik sayılırlar. Güreşçilerin güreş yapılan yerin dışına çıkması gibi bir durum olduğunda meydan hakemi “tokta” komutuyla güreşi durur ve yeniden kuşaklardan tutulur güreşe devam edilir (Demirkal ve Chaushev, 2019, s.3-4).

1.4.4.4.6. Yağlı Güreş

Kuşkusuz en bilinen, en fazla izleyici toplayan geleneksel güreş türü yağlı güreştir. Türklerin yaptığı geleneksel güreş türleri içerisinde en yaygın olan yağlı güreş, pehlivanların kispet giyinmek ve yağlanmak suretiyle çayır, mera gibi düz alanlarda yaptığı bir spor dalıdır (Dervişoğlu, 2012, s.51). Yağlı güreşlerin tarihi ve özellikle kökeni bağlamında iki farklı tartışma mevcuttur. Dervişoğlu eski Yunan güreşlerini ele alarak bu güreşlerde güreşlerin yağlanma âdeti olduğunu belirtmekte ancak Yunanlıların yağlı güreş tekniği ile Türklerin güreş tekniği ya da yapısı arasında derin farklar olduğunu savlayarak, Türklerin yağlanmayı Anadolu'da öğrendiklerini, ancak Türk yağlı güreşi ile Yunanlıların yağlı güreşleri arasında önemli farklar olduğunu belirtmektedir (Dervişoğlu, 2012, s.51-52-53). Buna karşın Karadoğan “Geçmişten Geleceğe Uzanan Kültürel Miras: Kırkpınar Yağlı Güreşleri” adlı doktora çalışmasında “Türklerin yaptığı geleneksel güreş türleri içerisinde en yaygın olanı yağlı güreştir ki, Yunan güreş türlerinden etkilenme olasılığı yüksektir. Çünkü Türklerin güreşlerinde örtünme kavramı olmasına karşın, vücuda bir şeyler sürerek mücadele etme özelliği yoktur” (Karadoğan, 2020, s.3). Diyerek yağlı güreşlerin kökeni konusunda farklı bir bakış sunmaktadır. Gerçekten Türklerin Anadolu'ya

gelmeden ya da Bizans toplumu ile temas kurmadan önce güreşirken yağ sürdüğüne dair bir kayıt bulunmuş değildir. Bununla birlikte Dervişoğlu'nun da belirttiği gibi Türklerin yaptığı güreş ile tarihsel yağlı güreşler arasında farklar olduğunu söylemek mümkündür. Kökeni ne olursa olsun yağlı güreşler Türk güreş tarihinin bir parçası haline gelerek uzun süredir Anadolu coğrafyasında yapılagelmektedir. Türklerin, Anadolu coğrafyasına gelişleri itibariyle değerlendirildiğinde, yağlı güreşlerin beşerî haritası da ortaya çıkmaktadır. Bu anlamda ilk olarak Tokat-Zile, Ordu-Aybastı (Perşembe Yaylası) ve ardından Antalya Elmalı Yeşil Yayla Güreşleri, Anadolu coğrafyasının en eski güreş şenlikleridir. Tokat yöresindeki rekabetin, 958 yıl önce yapıldığı düşünüldüğünde, Türklerin Anadolu'ya ayak basması ile başlayan bir kültür ritüelinden söz edilebilir (Karadoğan, 2020, s.4). Osmanlı Beyliği'nin kurulmasının hemen ardından Orhan Gazi devrinde Bursa'da, devlet kurulduktan sonra da I. Murad devrinde Edirne'de, pehlivan tekkeleri ile durum daha sistemli bir hale bürünmüştür. Osmanlı Devleti'nin Balkan coğrafyasındaki fetihlerinden itibaren yağlı güreşlerin en yüksek mertebesi Ahır Köy (Kırkpınar Yunanistan) olurken, Balkan Savaşlarının kaybedilmesinin ardından Edirne'nin Sarayıçi mevki Kırkpınar Yağlı Güreşlerinin yeni mekânı olmuştur (Karadoğan, 2020, s.5). Yağlı güreşler er meydanında yapılır ve güreşçilere pehlivan denilmektedir. Tarihçiler tarafından belirtilen bilgilere göre Osmanlı padişahı I. Murat tarafından 6 Mayıs 1361'de yapılmaya başlanmıştır. Bu tarihten itibaren de Kırkpınar güreşlerinin yapılması geleneksel olarak devam etmektedir. Edirne'nin fethi ile beraber başlayan Kırkpınar yağlı güreşleri Türk kültürünün vazgeçilmez unsurlarından bir tanesidir (Soygüden, 2018, s.339).

Yağlı güreşlerin çok uzun süredir devam etmesi, çok izleyici bulması ve Türklerin Anadolulaşma sürecinde misyon edindiği varsayıldığından Kırkpınar üzerine çok sayıda efsane de üretilmiştir. Bu efsaneler arasında en bilineni ise Orhan Gazi ile ilgili olanıdır: Orhan Gazi, Rumeli'yi ele geçirmek için bir sefer düzenleyerek kardeşi ve 40 askerle birlikte Domuzhisarı üstünde ilerler. Domuzhisarı'nı fetheden grup, ardından diğer hisarları ele geçirmek için yola devam ederler. Bu süreç içinde askerler mola verilen her yerde güreşe tutuşurlar. Bir gün, grupta yer alan iki genç yiğit güreşe tutuşur fakat kazanan olmaz. Ardından önce Yunanistan'da, daha sonra Hıdrellez günü Edirne'ye 17 km uzaklıktaki Ahırköy çayırında tekrar güreşmeye başlarlar. Fakat sabah başlayan gece yarısına kadar devam eden güreşin sonunda, ikisi

de ölür. Arkadaşları onları incir ağacının altına gömer ve söylentilere göre ilerleyen yıllarda bu iki askerin mezarı başından gür bir pınar aktığı görülür. Halk bu iki kişinin ermiş olduğuna inanır, bölgenin adı da “Kırkpınar” olarak anılmaya başlar (<https://tarihinizinde.com/kirkpinar-yagli-guresleri/>). Kırkpınar yağlı güreşlerinde pehlivanlar, manda, dana ve malak derisinden yapılmış olan “kispet” adı verilen giysi giyerler. Güreşçileri seyircilere tanıtan kişi cazgır, güreşçilerin güreşten önce gerçekleştirdikleri ısınma hareketi peşrev olarak adlandırılır. Pehlivanlar güreşe tutuşmadan önce, kavramanın güç olmasını sağlamak amacıyla yağlanmakta, tutuşa çağrılan pehlivanlar için davul-zurna eşliğinde güreş havaları çalınır. Kırkpınar güreşleri, Balkan Savaşı, 1. Dünya Savaşı ve Yunan işgali döneminde kendi yerinde ve düzeninde yapılmaz, bir süre Edirne dışında Virantekke bölgesinde yapılır. Cumhuriyet döneminde ise belli bir süre Edirne Milli Eğitim Müdürlüğü’nün Türk Ocağına yardım amacıyla organize ettiği güreşler, bir süre de Kırkpınar ağaları tarafından düzenlenir. 1946 yılından itibaren Edirne Belediyesi tarafından organize edilen Kırkpınar güreşleri her Hıdırellez günü Sarayıçi’nde yapılmaktadır (<https://tarihinizinde.com/kirkpinar-yagli-guresleri/>).

Kırkpınar Yağlı Güreşleri yıllar içinde bazı değişikliklere uğramış gözükmektedir. Karakucak güreşlerinde boylar insan vücudu esas alınarak ön ayak, ayak, orta ve baş olmak üzere dört kategoriye ayrılmıştır. Yağlı güreşte karakucakta var olan ayak boyunun yerini deste boyu almaktadır. Temelde boylar “deste, orta, baş” olmak üzere üçe ayrılmaktadır. Bu üç boy katılan pehlivanların sayısına göre bazı zamanlarda arttırılmıştır. “Bununla ilgili çeşitli yıllarda yazılan kitaplarda farklı bilgilere rastlanmaktadır. Bunlardan Atıf Kahraman, boylar hakkında kesin bir sayı vermemekle beraber, küçük düğün güreşlerinde boyların üç kategori olduğunu, büyük panayır güreşlerinde ise güreşçi çok olursa deste boyunun birkaç kısma ayrılacağı gibi, ortanın büyük-orta ve küçük-orta, başında baş ve başaltı olmak üzere ayrılacağını yazmaktadır. Hilmi Biç; deste, küçük orta, büyük orta, başaltı ve baş olmak üzere beş boydan, Murat Köse, boy isimlerini vermemekle beraber sekiz boydan, Alper Yazoğlu teşvik, küçük boy, deste orta boy, deste büyük boy, küçük orta küçük boy, küçük orta büyük boy, büyük orta, başaltı ve baş olmak üzere dokuz boydan bahsetmektedir. Günümüzde güreşlere katılan pehlivanların sayısı arttığı için Türkiye Güreş Federasyonu’nun yağlı güreş müsabaka yönetmeliğinde geleneksel

güreşler için 14 boy, mahalli organizasyonlar için ise 13 boy gösterilmektedir” (Dervişoğlu, 2012, s.64). Geleneksel yarışmalarda, Minik Bir Boy, Minik İki Boy, Teşvik Bir Boy, Teşvik İki Boy, Tozkoparan Boyu, Ayak Boyu, Deste Küçük Boy, Deste Orta Boy, Deste Büyük Boy, Küçük Orta Küçük Boy, Küçük Orta Büyük Boy, Büyük Orta, Başaltı ve Baş boylarında müsabaka yapılmaktadır. Mahalli organizasyonlarda Deste Orta Boy'da yarışma yapılmamaktadır.

Bunların yanı sıra kayıtlarda pek rastlanmayan, genellikle düğünlerin son günlerinde yapılan, tek hamleli kabul edilen, yere düşenin mağlup sayıldığı Sinsin Güreşi ve Karakucak ve Aba güreşlerinin yapıldığı bölgelerde görülen su içinde ve kuşaktan tutularak yapılan, dayanıklığın önem taşıdığı, rakibin pes etmesi ile biten su güreşi ya da Tumdurmaç gibi türler de mevcuttur (Şahin, 2004, s.42). Benzer biçimde karda güreş ayakkabısı ve karakucak kispeti giyilerek, üstleri çıplak kar üstünde kilo eşleşmesine göre yapılan kar güreşi, sadece Malatya bağ köylerinde yaygın olarak düğünlerden önce yapılan 1 ile 3 gün süren ve dut ağaçlarının altında yapılan dutluk güreşleri gibi çeşitlere de rastlamak mümkündür (Arı, 2018, s.18,19).

1.4.4.5. Osmanlı'da Güreş

Osmanlıda güreş sporunun önemli bir yeri vardır. Osmanlıların bu sporu savaş idmanlarının yanı sıra bayram ve düğün şenlikleri gibi çeşitli vesilelerle de yaptıkları ve bir yiğitlik ölçüsü olarak kabul ettikleri belirtilmektedir. Özellikle hükümdarlar, şehzadeler ve vezirler tarafından ilgi ve himaye görmesi güreşi, binicilik ve atıcılık gibi saray sporlarından biri haline getirmiştir (Kesgin, 2020, s.3). Ama Osmanlı'da asıl olarak güreş tekkelerinin kurulması süreci ile birlikte bu branşın geliştiği, önemli oranda kiteselleştiği gözlemlenmektedir.

1.4.4.5.1. Güreş Tekkeleri

Tekke TDK sözlüğüne göre; Tarikattan olanların barındıkları, ibadet ve tören yaptıkları yer, dergâh olarak tarif edilmektedir (<https://sozluk.gov.tr/>). Kelimenin Farsça bir kelime olan “tekye” kelimesinden dilimize yerleştiği, “yaslanma, düşkünler yurdu” anlamına geldiği bilinmektedir. Selçuklu ve Osmanlı dönemlerinde, tekke kelimesi; bir tarikata mensup dervişlerin zikir ve ibadet ettikleri ve içinde gerektirdiği gibi yaşadıkları yer anlamına gelmekle beraber, belli bir meslek grubunun veya belli

niteliğe sahip insanların toplandığı yer anlamında da kullanılmıştır. Türklerde, çok daha erken dönemlerde (MÖ 6.yüzyıl) “Pi-Yung” adı verilen bir teşkilatlanma vardı. Burada askeri becerileri geliştirmek için çok yönlü ve çok amaçlı sportif eğitimler veriliyordu. Bir de savaş eğitimi ve askeri hiyerarşiye uyum sağlamaya yönelik “Alplik Sistemi” adı altında bir yapı vardı. İlkine Türkistan coğrafyasında, ikincisine ise hem bu coğrafyada hem de Selçuklu ile Anadolu da rastlanılmaktadır. Atıf Kahraman’a göre güreş tekkeleri; kaynağını Orta Asya’dan almış, Alevi-Bektaşî şeyhler tarafından o geleneğe göre yönetilip, eğitim verilmiş ve tüm Osmanlı coğrafyasına yayılmıştır (<https://pehlivanblog.wordpress.com>). Anadolu’da ve Balkanlarda kuruluş maksadı dini ritüelleri yerine getirmek olan Bektaşî Senkretizmi bu tarikat tekkelerinin bazılarında yoğun olarak pehlivan da yetiştirilmiştir. Balkanlarda, Razgrad Demir Hasan Baba, Süleyman Baba, Şüca Dede, Kozluca Musa Baba, Şumnu’daki Hafız Baba, Hüseyin Baba, Dobruca Sarı Saltık, Dimetoka (Didimotiho) Seyyid Ali (Kızıl Deli) Sultan, Haskova Otman Baba sosyal faaliyetlerinin dışında, alegorik anlamda oldukça mahir pehlivanlar yetiştirmişlerdir. Anadolu’da Eskişehir Oynaş Sultan Şucaaddin (Şecaatli) Baba, Kütahya Seyyid Gazi, Antalya-Elmalı Abdal Musa, İzmir Tire Kurt Baba, İzmir Birunabad Şüca Dede, Çorum, Şeyh Demir gibi tekkeler, “Güreş Eğitim Merkezleri” veya “Spor Akademileri” olarak döneminde tanımlanmıştır (Karadoğan, 2020, s.172.). Güreş tekkeleri “Pehlûvânân Tekkesi, Pehlivan Mektebi, Güreşçiler Tekkesi, Keşt-gir, Küştig’ran” olarak adlandırılmıştı. Tekkeler bölgelerinde bulunan maharetli ve yetenekli gençleri, güreşte eğitmek ve de bu spora teşvik etmek niyetiyle hemen her şehirde kurulmuştu. I. Murad Edirne’yi zapt edince buraya fethin ardından bir güreş tekkesi kurdurmuştu. Fatih Sultan Mehmed de İstanbul’u fethetmesinin ardından şehirde “Pehlivanlık Tekkesi” açılmasını emretmişti (Kesgin, 2020, s.22).

Güreş tekkelerinin büyük bir kısmı daha önce hiçbir yerleşim olmayan, tarıma açılmamış tenha ve ıssız yerlere kuruluyordu. Şeyhler buralardaki atıl arazileri tarıma açarak oralara yerleşimi teşvik ediyor, eşkıyaların barınmasını engelleyerek devletin karakol görevini gönüllü bir şekilde yerine getirmiş ve askeri hizmette bulunmuş oluyorlardı. Hatta Osmanlı devletinin sıkıştığı zaman gönüllü birlikler bile oluşturuyorlardı. Statü, dil, din ayırımı yapılmaksızın yolcu ve yoksullar başta olmak üzere, her gelen geçeni mükemmel bir şekilde konaklatılıyordu. Böylece tarikat

tekkeleri ile devletin yerine getirmesi gereken sosyal fonksiyonları da yerine getirmiş oluyordu.

Osmanlı Devleti'nde tekkeler geniş bölgelere yayılan ve sporun özellikle güreşin ana teşkilatlanma birimi statüsündeydi. Tekkeler buldukları geniş alan itibari ile birbirlerinden bağımsız ancak kendi içlerinde büyüme sebebi ile de dış düzenlemelere karşı bağımlı olmuşlardır. Güreş alanlarının olduğu yerde başka bir işin yapılmasına ruhsat verilmemiştir. Güreşin dışında tekkeye, dergâha veya hangâha eğlence mahiyetinde getirilen sazende ve hanendeler dahi kabul edilmediğinden, böyle bir durumla karşılaşıldığında devrin yöneticileri tarafından konunun muhataplarına soruşturma dahi açılmıştır. Devletin genişleme ve teşkilatlanma dönemlerinde siyasi olduğu kadar manevi ve sportif anlamda da yoğun hizmetler gören güreş tekkeleri, fethedilen yerlerdeki halk ile yeni yöneticilerin kısa sürede kaynaşmasına ve aralarında kuvvetli bağlar kurmasına destek olduğu gibi, sosyal, kültürel temasların artmasına, fethedilen toplumun Osmanlı Devleti ile bütünleşme sürecine yardımcı olmuştur (Karadoğan, 2020, s.177).

Güreş tekkelerinde, tekkenin başkanlarına Şeyh denilmekteydi. Şeyhler güreşte isim yapmış, bu konuda bilgi ve otoritesi kabul edilmiş pehlivanları içinden seçilmekteydi. Şeyhliğe geçen pehlivan o şehrin kadısı tarafından pehlivanlığı kabul edilip sicile geçirilerek belgelenmiştir. Tekke şeyhlerinin görevleri arasında vakfın gelirleriyle ihtiyaçları sağlamak, haklarını korumak, güreşçiler yetiştirmek, padişahın huzurunda güreş yapılırsa dualarını yaptırmak, yer almaktadır (<https://pehlivanblog.wordpress.com>). Cuma, Hıdırellez ve iki bayram günleri tekkede helva yapılır, günlük mutfak masrafları bu günlerde artırılarak Pehlivan zaviyesi şeyhleri ve dervişleri halkla bir araya gelirlerdi. Tekke mütevellisi yine ırk, dil ve din ayırımı yapmadan hasta ziyaretleri, cenaze törenleri ve düğünlere iştirak ederler, düğün sahipleri fakirse güreş yapan tekke pehlivanlarına bunlardan ödül aldırılmazlardı. Ayrıca tekke şeyhleri milli kültür unsularına duyarlı kişilerdi ve bu doğrultuda pehlivanlar yetiştirirlerdi ki, bu bağlamda milli kültürün koruyuculuğunu, taşıyıcılığını ve nesilden nesle aktarımını sağlamış olurlardı.

Tekkelerde rutin olarak; şeyhin yönetiminde önce Gülbank-1 Muhammedî çekilir, ardından güreşçilerin pir olarak bildikleri Pir-yâr-1 Mahmud Veli adına

Pazartesi, Perşembe ve Cuma günleri hariç davul ve kudüm gibi müzik eşliğinde periyodik idmanlar yapılırdı. Pazartesi ile Perşembe günleri Hakanın Biniş günleriydi ve “Huzur Güreşleri” yapılırdı. Cuma günleri ise namazdan sonra halkın da izleyebileceği ve güreşebileceği meydanlarda genelde “iane güreşleri” yapılırdı. Cuma güreşleri tarikat tekkelerinde olduğu gibi kendine özel bir tören ile başlar ve yapılırdı. 17-20 yaşlarında çıraklıktan ustalığa yükselişi simgeleyen Ahilik geleneğine ve Bektaşilik ritüellerine göre “kispet giyme töreni” yapılırdı (<https://pehlivanblog.wordpress.com>).

Bursa'nın fetih edilmesiyle beraber Orhan Bey'in eşi Nilüfer Hatun'un emriyle güreşçiler için bir Güreş Tekkesi kurulmuş, giderleri Nilüfer Hatun Vakfı'na bağlanmıştır. Osmanlı Devleti'nde yapılan ilk güreşçiler tekkesi, Bursa'da Kale içinde Bey Saray'ı yakınında bulunuyordu. Osmanlı Devleti'nde yapılan ikinci güreşçiler tekkesi Edirne Tekkesidir. Edirne güreş tekkesi, Sultan I. Murat tarafından Edirne'nin alınmasıyla beraber kurulmuştur. Pehlivan Cemaleddin Tekkesi olarak da bilinen bu tekke, Ali Paşa Çarşısı yakınında bulunan Balıkpazarı kapısının iç kısmında olduğu söylenmektedir (Gölbaşı, 2018, s.49).

Üçüncü Güreş tekkesi Manisa Güreşçiler Tekkesi'dir ki II. Murat zamanında yapılmıştır. Bu tekkenin yeri “Yirmi iki Sultanlar Türbesi'nin güneyindeki “Kurşunlu Türbe” yakınında idi. Evliya Çelebi 1671 yılı Manisa seyahatinde bu tekkenin sadece kalesini anlatırken “Kuzey tarafından aşağı şehre açılan demir kapının iç yüzündeki kemere Pehlivan Şuca'nın yayı asılıdır” demekle yetinmiştir.

Dördüncü tekke, İstanbul'da Fatih Sultan Mehmet Han'ın Feth-i Mübin'den sonra İstanbul'da yaptırdığı ikinci kurum olan Pehlivan Şuca Tekkesi'dir. Bu tekke de Evliya Çelebi'nin bildirdiğine göre, Küçük Pazar yakınında, Unkapanı Yolu üzerinde, Servi Fırını karşısındadır. Evliya'nın belirttiği adres malumatından sonra Şuca tekkesinin bulunduğu semtin defalarca yanmasından dolayı, adresinin de üç defa değiştiğini görüyoruz. Ne kadar dervişinin olduğu bilinmemekle birlikte, fiziki kapasitesinin Edirne'deki pehlivan tekkesinden büyük olduğu biliniyor. Ayrıca II. Mahmut'un İstanbul saray başpehlivanlığına çağırdığı Bursa'nın Demirci köyünden Softaoğlu Mehmet Pehlivan'ın 1811 tarihinde bir ay süreyle Şuca tekkesinde kaldığı anlaşılmaktadır (<https://pehlivanblog.wordpress.com>).

Beşinci güreş tekkesi yine İstanbul'da Pehlivan Demir Güreşçiler Tekkesidir. Zeyrek Yokuşu ayağında Şebsafâ Kadın Camii civarındaki adreste bulunduğu bilinen bu kurum, Osmanlının en büyük pehlivan tekkesidir (<https://pehlivanblog.wordpress.com>). Evliya Çelebi bu tekkede, 300 güreşçi olduğunu ve bunların tamamının güçlü, kuvvetli yapıda olduklarını anlatır (Kesgin, 2020, s.23). Bu güreşçiler tekkelerde yaşar, antrenman yapar, gerektiğinde gösteriye çıkarlardı. Evliya Pehlivan Demir Tekkesi'ne adını veren veya verilen kişinin gerçek adının da Hasan Baba (Baba Hasan) ve târik-ı Bektâşîye öncülerinden olduğunu bildirmekte ve olağanüstü meziyetler yüklemektedir. Kendi döneminde tekkenin şeyhinin adının Pehlivan Ali (Derviş Ali/ Şeyh Ali) olduğunu yazmıştır (Zorba, 2014, s.723).

Kanuni'nin iktidarı döneminde sultan yeniçerilerin desteğini almak için onlara bazı ayrıcalıklar tanımak istemiş, öncelikli olarak culüs dağıtımını organize etmiş, ayrıca spor tekkelerinin yaygınlaşmasını da desteklemiştir. Kanuni Sultan Süleyman, spor faaliyetlerinin sadece saray ve ordu için yapılması gerektiği anlayışını kırmış ve spor teşkilatlanmasını taşraya yayarak sporu kitlelerle buluşturmuştur. Kanuni Sultan Süleyman zamanında taşraya yayılan spor faaliyetleri II. Beyazıt'la beraber okullara girmiş, II. Selim zamanında da spor teşkilatlanması tüm Osmanlı Devletine yayılmıştır (İşcan, 1988, s.66 vd.).

1700 yılından itibaren güreş tekkelerinin vakıf mallarına ve hatta faaliyet binasına müdahalelerin (zabtıyla fûruhtu) olduğu görülmektedir. 16 Haziran 1826 Vaka-i Hayriye olayının hemen peşinden II. Mahmut, kadim olanlarının dışında tüm Bektâşi tekkelerini kapatır. 1827-1861 tarihlerinde Anadolu ve Balkanlar'daki çoğu pehlivan tekkelerinin izleri dahi tamamen silinirken (buna İstanbul merkezli Pehlivan Suca ve Pehlivan Demir güreş tekkeleri dâhil), kadim olan birkaçı ise ziyaret edilen mekânlar olmanın ötesinde, asıl fonksiyonlarını icra edememişlerdir. Sultan Abdülmecit'in annesi Bezm-î-Âlem Valide Sultan'ın, güreş tekkelerini açma girişimi olmuşsa da bunu başaramamıştır. Fakat II. Mahmud'un 1827 yılında tamamen dağıttığı Saray güreşçilerini, az da olsa tekrar saraya alabilmiştir. Yine Sultan Abdülaziz 'in annesi Pertevniyal Valide Sultan, Saray pehlivanlığı geleneğini Osmanlıya tekrar yerleştirirken Bektâşi tekkeleriyle birlikte güreş tekkelerini de açma girişimleri kısmen başarılı olmuştur.

Osmanlı'nın son dönemlerinde (1890-1923) Razgrad'daki Pehlivan Demir Hasan Baba tekkesine bağlı cihan şampiyonları ve başpehlivanların çıktıklarını bilmekteyiz. Bunun dışında eskisi kadar aktif olmasa da Edirne Şeyh Cemalettin Güreşçiler tekkesinin Ağustos 1899 ve Kosova İpek (Peç) kasabasındaki Güreş tekkesinin de 01 Haziran 1907 tarihlerinde, arşiv belgelerine bakıldığında hala açık oldukları bu arşiv belgelerinden anlaşılmaktadır (<https://pehlivanblog.wordpress.com>).

1.4.4.5.2. Padişahlar ve Güreş

Osmanlı'da güreş sporuyla ilgilenen ve bu spor bakımından ismi “önem” arz eden sultanlar şunlardır: Başta Orhan Gazi (1299-1326), I. Murad (1359-89) ve II. Mehmed (1451-81) olup o sultanlar fethettikleri yerlere bu idmanı icra edecek olanlar için güreş tekkeleri dahi kurdurmışlardır. Bu spor dalına gösterilen ilgi ve desteği sağlayan sultanlar arasında ilk sayılanlarına ek olarak II. Bayezid (1481- 1512), I. Selim (1512-20), I. Süleyman (1520-66), IV. Murad (1623-40), IV. Mehmed (1648-87), III. Ahmed (1703-30), II. Mahmud (1808-39) ve Abdülaziz (1861-76) sayılabilir. Ayrıca Sultan Abdülaziz'in bizzat bir pehlivan olduğu, güreş ve güreşçileri desteklediği bilinmektedir (Kesgin, 2020, s.14).

Orhan Gazi'nin güreşe önem verdiği bilinmekle birlikte Osmanlı dönemi yazılı belgelerinde pehlivanlığı konu edilen ilk Osmanlı padişahı I. Murat'tır. Şair Ahmedî “Tevarih-i Müluk-ı Ali Osman” isimli eserinde ondan “Nevcivan idi hem nev pehlivan” diye bahsetmektedir (<https://pehlivanblog.wordpress.com>). Fatih Sultan Mehmet'in bu branşın örgütlenmesinde aktif rol aldığı ve güreş tekkelerinin kurulmasında ön ayak olduğunu yukarıdaki satırlarda belirtmiştik. Sarayın birun (dış saray) bölümünde çeşitli halklardan gelen sporcuların da bir tür cemaat oluşturdukları düşünülmektedir. Kayıtlardan doğrudan bir sporcu cemaatinden söz edilmese de, cemaat-ı bevvabin arasında okçu ve duacıların bulunması bu bölümde pehlivanlarında bulunabileceği düşüncesini güçlendirmektedir. II. Mehmed'in devr-i hakimiyetinde her Yeniçeri odasında birer veya ikişer pehlivanın bulunması bir kanun olmuştur. II. Mehmed'in ardından tahta geçen II. Bayezid, padişah olmadan önce Amasya'da sancak görevini yürütürken, çevre memleketlerdeki sanatkâr, zanaatkâr ve sporcuları

yüksek aylıklar vererek toplamış, padişahlığı döneminde de bunları İstanbul'a beraberinde getirmiştir. (Karadoğan, 2021, s. 298) Bayezid çeyrek asırdan fazla vali olarak bulunduğu Amasya'ya, civar ülkelerden pehlivanlar getirtmiş ve padişah olunca bunları İstanbul'a götürerek bir bölük halinde toplamıştır. II.Bayezid'in 1504 yılında yaptırdığı huzur güreşinde, Beşir Ahmed adlı pehlivana 3000, Süleyman adlı pehlivana ise 1500 kuruş verdiği; bunlardan birincisinin galip geldiği, diğerinin mağlûp olduğu anlaşılmaktadır (<https://pehlivanblog.wordpress.com>). Yavuz Sultan Selim zamanına ait ehl-i hiref defterinden "cemâat-i küştîgîrân" denilen bir güreşçiler topluluğunun bulunduğu ve Ali Küçük, Hacı, Kemal Acem, Şahkulu, Mehmed Divane, Ali Rum ve Ali Zorbaz gibi pehlivanların yetiştiği öğrenilmektedir. Bunlardan Ali Küçük'ün 1000 kuruş maaş aldığı ve öteki güreşçilere hocalık yaptığı anlaşılmaktadır. Ünlü nişancı ve tarihçi Celâlzâde Mustafa Çelebi, Tabakatü'l-memûlik'inin birinci tabakasının on dokuzuncu derecesini pehlivanlar zümresine ayırmış, fakat eserin bu bölümü günümüze ulaşmamıştır. Yavuz Sultan Selim dönemine ait ehl-i hiref defterinden "Cemaat-i Kuştigiran" denilen bir güreşçiler topluluğunun bulunduğu ve Ali Küçük, Hacı, Kemal Acem, Şahkulu, Mehmet Divane, Ali Rum ve Ali Zorbaz gibi pehlivanların bu topluluğun üyesi olduğu görülmektedir (<https://pehlivanblog.wordpress.com>).

I. Süleyman, IV. Murad, III. Ahmed, I. Mahmud güreşe ve pehlivana düşkün hükümdarlardır (Karadoğan, 2021, s. 298). Kanuni Sultan Süleyman, güreş seyretmekten çok hoşlandığı ve kendi güreşçileri olduğu da bilinmektedir. Bunlar özgür insanlardı ve güreşmeleri için günde on ya da on iki akçe ücret alırlardı. Kaynaklarda Sultan Süleyman, İbrahim Paşa ile kız kardeşi için yapılan düğün törenlerinde Atmeydanı'nda paşa için yaptırılan saraya geçerek burada güreş, raks, koşu, ok yarışı ve diğer eğlenceleri seyrettiği kaydedilmiştir (<https://pehlivanblog.wordpress.com>). IV. Murad zamanında güreşçilerin Bîrun'dan Enderun'a (iç saraya) alındığı ve bu padişah döneminde kurulan Seferli Koğuşu'nda güreşçilerin de bulunduğu anlaşılmaktadır. Dördüncü Murad padişahlık döneminde kispet giyip güreşmiştir. IV. Murat'ın pehlivanların yaptığı yağlı güreşlere meraklı olduğu ve devrinde Enderun'da bazı güreş müsabakalarının yapıldığı bilinmektedir. Hatta ok atmak, ata binmek ve mızrak atmak konusunda çok maharetli olan padişahın Melek Ahmet Paşa, Deli Hüseyin Paşa ve Hattat Hüseyin Paşa ile güreş tuttuğuna dair

kayıtlar vardır. Ancak Hassa güreşçilerinden Tokatlı Halil ile bostancılardan Hamza Pehlivan'ın Sultan IV. Murat'ın izni dışında güreşmeleri her ikisinin de idamına sebep olmuş ve sarayda güreş tutulması bir müddet yasaklanmıştır. Yine bu padişah döneminde miftah ağası olan pehlivan Mehmet Ağa kapıcıbaşılıkla dış hizmete çıkmıştır (<https://pehlivanblog.wordpress.com>).

Sultan Abdülaziz devrinde pehlivanlar yurtdışına kadar açılmıştı (Karadoğan, 2021, s. 298). Sultan Abdülaziz'in hükümdar olmasından sonra pehlivanlık ayrı bir anlam kazandı. Padişah Rumeli ve Anadolu'da bulunan pehlivanların sarayda toplanıp huzurunda güreşmelerini emretti. Bu emirden sonra Aliço, Kazıkçı Bekir, Arnavutoğlu, Durçalı İsmail'in de aralarında bulunduğu birçok pehlivan sarayın yolunu tuttu. Pehlivanlar sarayda "Saya Ocağı"nda barındırıldılar. İşleri padişahın huzurunda güreş tutmaktı. Sultan Abdülaziz, daha sonra ocakta dağınık hâlde yaşayan pehlivanları bir araya toplamak amacıyla Serencebey'de pehlivanlara mahsus misafirhane olmak üzere Pehlivanlar Akareti'ni kurdu. Güreş seyretmekten büyük haz duyan Sultan Abdülaziz döneminde Dolmabahçe, Beylerbeyi ve Çırağan saraylarında düzenlenen güreş müsabakaları dillere destandır. Padişahın güreşe olan düşkünlüğünü bilen devlet adamları gittikleri yerlerde karşılaştıkları namı pehlivanları saraya yönlendirmişlerdir. Bu devirde Tokatlı Kasım, Arnavutoğlu Ali, Lofçalı Kara İbo, Kavasoglu İbrahim, Makarnacı H. Hüseyin ve Kel Aliço gibi ünlü güreşçiler yetişmiştir. Sarayın pehlivanlara ve güreşe önem vermesinin sonucunda Kırkpınar güreşlerine gösterilen ilgi artmış ve müsabakalar daha ihtişamlı olmuştur. Sultan Abdülaziz, 1867'de çıktığı Avrupa seyahati sırasında 59 kişilik maiyeti içerisine Arnavutoğlu Ali ve Kara İbo adlı pehlivanları da almıştır. (<https://pehlivanblog.wordpress.com>) II. Abdülhamit devrinde ise dünyanın pek çok noktasında Türk pehlivanları tanınır olmuş, davet dahi almışlardır (Karadoğan, 2021, s. 298). Ancak başlangıçta II. Abdülhamid'in güreşe mesafeli yaklaştığı bilinmektedir. "Abdülaziz'in ölümü ile ilgili olarak kurulan mahkemede, sultanın öldürülmesinden sanık ve "mahkemece katil-i müteammîd olarak idamına hükmolunmuş ve idam edilmeyerek diğer mevkuflarla beraber Taife" gönderilen Yozgatlı Mustafa Pehlivan'ın bulunmasının, başlangıçta II. Abdülhamit'in güreş sporuna ve güreşçilere karşı bir antipati duymasına etkili olduğu kuvvetle muhtemeldir. Ardından bu antipatinin vehimli bir kimse olan padişahı, saltanatının ilk yıllarında İstanbul'da güreşin

yasaklanması ile ilgili bir karar almaya sevkettiği düşünülebilir. Çünkü vehimli bir kimse olarak kalabalık halk topluluğu önünde yapılan bu spor müsabakaları sırasında çıkabilecek en basit olaylardan rahatsızlık, duyabilirdi” (Mert, 1991, s.164). Saltanatının ilerleyen yıllarında II. Abdülhamit’in daha esnek bir tutum içinde bulunduğu gözlenmektedir. Gerçekten de 1890 yıllarından itibaren İstanbul'da güreş müsabakaları tertip edildiği bir gerçektir. Başkentteki bu spor yasağının kalkmasında ve güreş müsabakalarının yeniden düzenlenmesinde, padişahın yönetime tamamen hâkim olması yanında Türk güreşçilerinin yurt dışında kazandıkları başarıların geniş çapta etkisi bulunmalıdır. Bu başarılar: padişahın güreş sporuna karşı beslediği duyguları olumlu bir biçimde antipâtiden sempatiye dönüştürdü. Gerçekten de Koca Yusuf'un (1859-1898) Avrupa (1895-1896, 1897) ve Amerika'daki (1898), Adalı Halil'in (1866-1927) Amerika'daki (1898-1899), Kurtdereli Mehmet'in (1872-1939) Paris'teki (1898- 1899, 1900) büyük başarıları ve Kara Ahmet'in (1871 -1902) Fransa'dan Rusya'ya kadar Avrupa'yı kapsayan iki turnedeki (1896, 1897) seri galibiyetleri ile Paris'teki dünya şampiyonluğu (5 Aralık 1899), Türk halkı ve II. Abdülhamit için sevinç ve övünç vesilesi oldu. Bu büyük sporcular, Türk güreşini ve gücünü dünyaya tanıttılar. Padişahın tahta çıkışının 25. yıldönümü yaklaşırken bu Türk kasırgası Avrupa ve Amerika'yı kaplamış bulunuyordu (Mert, 1991, s.164-165).

II. Abdülhamit, 24 Ekim 1901 tarihinde, Scharlet okul gemisi ile İstanbul'u ziyaret etmekte olan Alman Prensi Albert şerefine, Yıldız Sarayı'nda huzur güreşi düzenledi. Alman prensine Türk güreşini göstermek için tertip edilen bu müsabakaya; Adalı Halil, Bulgaryalı Molla İbrahim, Madaralı Ahmet, Bulgurlulu Ethem ve Mestan pehlivanlar iştirak ettiler. Karşılaşmalardan sonra Adalı. Halil, Madaralı Ahmet, Molla İbrahim ve Kurtdereli Mehmet pehlivanlara, güreş sanatının ilerlemesindeki faydalı hizmetlerinden ötürü birer' sanayi madalyası verildi (Mert, 1991, s.165-166).

1.4.4.5.3. Osmanlı'da Sarayda Yapılan Huzur Güreşleri

Osmanlı Devleti'nde zaman zaman farklı nedenlerle yağlı güreş müsabakaları düzenlenmekteydi. Bu müsabakalar çoğunlukla “biniş” sırasında gerçekleştirilmişti. “Biniş-i hümayun” veya “biniş-i saltanat” denilen bu geziler küçük fakat gösterişli bir tören halinde olur ve özellikle yabancıların büyük ilgisini çekerdi. Kısa süreli gezilere “yarım göç”, uzun süreli, bazan bir mevsimi geçirmek üzere yapılan göçe de “nakl-i

hümâyun” denirdi. Padişahların Boğaziçi’ne çıkışları Kızkulesi’nden ve hisarlardan atılan toplarla ilân edilirdi. Aynı şekilde saltanat kayığının bir iskeleye yaklaşmakta olduğu da hasekiler tarafından yüksek sesle duyurulurdu. Biniş veya göç sırasında çadircıbaşılar güneşlikler ve nihâlîler götürürlerdi. Uzun süreli göçlerde Dârüssaâde ağası mutfağı vb. eşya da nakledilir, ikamet süresince görevli hamlacı, sandalcı, piyadeci ve bostancı neferlerine zamlı tayınlar verilirdi. Ziyaret edilen yerlerde padişahın dinlenmesi için bazı devlet adamları tarafından yaptırılmış “biniş kasrı” denilen çok süslü küçük köşkler de bulunurdu. Ayrıca padişahların ata kolayca binip inmek için kullandıkları bir nevi iskemleye de “biniş iskemlesi” denir. Bir saray görevlisi tarafından taşınan bu iskemle hükümdarın ata biniş ve inişi sırasında atın yanına getirilir, üzerine pûşîde denilen değerli bir örtü örtülürdü. Tanzimat’tan sonra ise bu iş için binek taşları kullanılmıştır (<https://islamansiklopedisi.org.tr/binis>). Osmanlı’da binişler iki türlü yapılmıştır. Birincisi padişahın mutad kıyafetleri ile aleni yaptığı binişler, ikincisi tebdil kıyafetlerle gerçekleştirdiği binişler ki, padişahın saraydan ayrılarak Cuma Selamlığına, bayram namazlarına uzun ya da kısa süreli konaklamak adına gittiği yerde ziyaret ettiği, müessese, tekke, ocak veya bir şölende duhulü, kışlık saraydan yazlık saraya geçişi, bir yere misafir olmak maksadıyla ata veya tekneye binerek gitmesi, en önemlisi her tahta çıkışlarında kendi şerefine tertip edilendir ki, buna “biniş töreni” ve onun gelişi adına, yine onun önünde yapılan, kendisinin de ihsanlarda bulunduğu müsabakalara da “Huzur Güreşleri” adı verilmiştir (Karadoğan, 2021, s.304). Karadoğan’ın aktardığına göre “Padişahlar genellikle dini anlamda önemli günlerde kadir geceleri, Ramazan ayında teravîh zamanlarında, bayramlarda ve özellikle cuma namazlarında, bunun yanı sıra kış mevsiminden bahara geçişlerde, kışlık saraydan, yazlık saraya hicret sırasında, çayırlarda yapılan güreş müsabakalarında, surre-i hümayun alaylarında ve Donanma-yı Hümayun çıkışlarında, divan günlerinde, Cülus akçesi dağıtılması sırasında, kılıç kuşanma törenlerinde, Yabancı elçilerin gelişinde, Mevlit ve Miraç ve Berat, Kandilleri ile Ramazan’da Hırka-i Şerif odasının açılışında, Sultan ve eşlerinin Tophane, Eski Saray gibi yerlere gidişlerinde, Sultan hanımların nişanlarında ya da düğün törenlerinde (Sur-i Cihaz), şahzadelerin sünnet merasimlerinde (Sur-i Hitan), şahzadelerin doğduğunda (Veladet-i Hümayun), ayrıca yine şahzadelerin ilk derse başlangıç günü olan Bed ’Besmele zamanlarında, ordunun bir zafer elde ettiği (Fetih Şadumanlığı) dönemlerde yapılan

merasimlerde hükümdar huzurunda müsabaka yaparak, güne ortak olan hemen her sanatkâra ve pehlivana ihsanlarda bulunulmuştur” (Karadoğan, 2021, s. 304).

Bu güreşler padişahın arzusuna göre yapılır, yenişin olup olmayacağına padişah karar verirdi. Pehlivanların yenişliğine izin verilmişse pehlivanlar ün kazanmak ve daha fazla ihsana sahip olmak adına ellerinden geleni yaparlardı. Yenişlik olmazsa padişah pehlivanların çekilmesini isteyinceye kadar güreşler devam ederdi ki bu süre bir ya da bir buçuk saati geçmezdi. Pehlivanlar huzura alınmadan önce duacı onları eskilik sırasına göre alırdı. Pehlivanlar padişahın huzuruna geldikten sonra padişahın tam önüne gelerek yer öperler sonra ayağa kalkıp namaz kılarken nasıl el bağlanıyorsa o şekilde el bağlarlar, kimin kiminle eşleşeceğinin bildirilmesini beklerlerdi. Pehlivanlar eşlendikten sonra yüzleri padişaha dönük olarak duaları okunur, davul zurna ve ya çift nekkarenin nağmesine uyarak huzur peşrevi yaparak güreşe başarlardı. Huzurda da güreş müziksiz olmazdı; fakat bazı padişahlar mehter, bazısı davul zurna, bazısı, çifte nekkare ile zurna, bazısı da sade çifte nekkare çaldırarak güreş yaptırmaktaydı (Dervişoğlu, 2012, s.74). Güreş sonlanıp pehlivanların hepsi meydandan çekilince padişah yenen ve yenilenlere ne ödüller verilmesi gerekiyorsa Silahdar Ağa’ya duyurur, o da para çantasını taşıyan ”Çantacı”ya padişahın emrini ileterek bahşişler verilirdi. Bahşişler “Üstüfe” denilen ipekli sırmalı kumaşlardan kesilmiş beş arşın uzunluğundaki tonluklara konularak boyunlara asılırdı (Dervişoğlu, 2012, s.74).

Güreşlerde meşhur pehlivanlar, çeşitli lakaplar ile nam salmıştır. Memleketlerinin ismi ile ün salan pehlivanlar mevcuttur. Pehlivanlar arasında Rumeli’den ve Anadolu’dan gelen güreşçiler dikkati çekmektedir. Rumeli’de Rusçuk, Drama, Bosna, Şumnu, İstiranca, Çirmen ve Edirne güreşçileri ön plana çıkmaktadır. Anadolu’da Tokat, Teke, Bolu, Maraş, Erzurum, Bursa, Osmancık isimleri kaydedilmiştir. Anadolu ve Rumeli dışından Mısır, Kırım ve Akdeniz adalarından güreşçiler gelmektedir. Memleketleri dışında yaptıkları işler ile anılan güreşçiler vardır. Bunlardan bazıları Aşçı, Debbağ, Arabacı, Bıçakçı, Kalyoncu ve Salcı gibi mesleklerdir. Güreşçiler arasında Deli, Boğa, Tosun, Izbandut ve Çamkerten gibi kuvvet ve güç ifadeleri olarak kabul edilecek lakaplar da mevcuttur. Ustasının adı ile anılan pehlivanlar da tespit edilmiştir. Han Çırağı Ahmet, ustasının adını lakap olarak kullanmış ve bu ifade de pehlivanlığın ustadan çırağa bir yetişme şekli olduğunu ortaya

koymaktadır. Ustanın soyundan gelenler için ise Ustazade lakabı kullanılmıştır. Sarayda görevli güreşçiler ise Teberdar, Hasodalı, Bostancı, Dolapçı, Çukadar ve Has Ahurlu olarak nam salmışlardır (<https://pehlivanblog.wordpress.com>).

1.4.4.6. Cumhuriyet Döneminde Güreş

II. Meşrutiyet ve sonrasında spor alanında başlayan atılım, cumhuriyetle birlikte hızlanmıştır. Pek çok spor branşı modern ölçüler temelinde ele alınmaya başlamış, geleneksel branşlar da modern ölçülere göre yeniden yorumlanmaya başlamıştır. Hukuki alt yapının oluşturulma çabası cumhuriyet hükümetlerinin spora yönelik değişen bakışımı ortaya koyması açısından önemli kabul edilmelidir.

Osmanlı döneminde de bazı çalışmalar yapılmıştır. “Osmanlı İmparatorluğu’nda ilk spor yönetmeninin Yeni Cami katibi Abdullah Efendi olduğunu ve onun spor yönetmeliğine 42 kişinin imza attığı bilinmektedir. Bu yönetmelik 1691 yılında yazılmıştır. 29 sayfa ve 19 bölümden oluşmaktadır (Hiçyılmaz, 1983, s. 5). Hızır İlyas Efendi de tarihi sporlarımızı konu edinen “Letaif-i Enderun” veya “Vekayi-i Enderun” isimleriyle bir kitap yazmıştır. Yurdumuzda ilk jimnastik kitabını yazan Nazım Şerafettin beydir. Kitabının ismi “Bahçe ve Salonlarda Jimnastik Talimi Yahut Sıhhatnuma” idi. Avrupai anlamda ilk spor kulübü ise Sultan Abdülaziz döneminde kurulmuştur. 1867 yılında kurulan bu kulübün başkanı İngiliz Emekli amirali Hobart Paşadır. Bu kulüp su sporlarına ilişkindir (<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/118074>). “ Modern Beden Terbiyesi Osmanlı İmparatorluğu’nda ilk kez askeri okullar bünyesinde uygulanmıştır. 1860’ların ilk yarısından itibaren basit fiziki idmanlar ve çeşitli mücadele sporları askeri okulların programına girmişti. 1869 yılında uygulamaya konulan Maarif-i Umumiye Nizamnamesinin 23. maddesine göre cimnastik dersleri bütün rüştiyeler için zorunlu hale getiriliyordu. 1870’lere doğru diğer bazı sivil okullarda jimnastik derslerini riyazat-ı bedeniye adı altında programlarına aldılar. Mekteb-i Sultani genellikle bu okulların ilki olarak kabul edilir” (<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/118074>). Selim Sırrı Tarcan, Faik Üstünidman gibi spor adamları da spor konusunda kitaplar yazmışlar, yurt dışında gördükleri beden eğitimi metodlarını imparatorluğa taşımışlardır. 1904 yılında su topu gösterileri ilk kez Robert Kolejde yapılmış, 1911 yılında ise Ahmet Robenson ilk basketbol kitabını çevirmiştir. 1921’e kadar spor alanında merkezi bir otorite ortaya

çıkamamıştır. Pek çok tarihe göre ulusal boyutta ilk spor birliğinin öncüsü olan bu teşkilat İdman İttifak-ı Heyet-i Muvakkatedir. Bu birlik İsviçre Spor Federasyonunun kuruluş prensipleri üzerine inşa edilmiştir. İdman İttifak-ı Heyet-i Muvakkatesinin kendinden önceki bu organizasyonlardan temel farkı futbolun dışında diğer sporları da kapsamına almış olmasıdır (<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/118074>).

01.11.1923 tarihinde başlayan Cumhuriyet Hükümetleri dönemlerinde de yürütme erkinin spora bakışı zamanın ruhu çerçevesinde değişiklikler göstermiştir. Birinci Hükümet'ten (1 Kasım 1923 - 6 Mart 1924) dokuzuncu hükümete (1 Kasım 1937 - 11 Kasım 1938) kadar hükümet programlarında sporla ilgili bir konu yer almamıştır. Ancak, hükümet programlarında yer almamasına karşın tek partili bu dönemde sporla ilgili birçok önemli adım atılmıştır. İlk spor örgütümüz Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı'nın (TİCİ) kurulması, Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi'nin oluşturulması, TİCİ'nin daha sonra Türk Spor Kurumu'na dönüştürülmesi ve sporcularımızın ilk kez 1924 Paris Olimpiyatları'na hazırlanarak gönderilmesi ile 1932 yılında Gazi Muallim Beden Terbiyesi'nin kurulması günümüz spor yönetim yapısının öncelleri olması açısından çok önem taşımaktadır (Saydam, 2021, s. 2353). Sporun mekânsallaşması adına yirmi sekizinci Cumhuriyet Hükümeti (25 Aralık 1963 - 20 Şubat 1965) spor politikasını, spor örgütlenmesinin hızlandırılması ve gençliğin spor yapabilmesi için il ve ilçelerde spor tesislerinin yapılması yönünde belirlemiştir. Akıl, beden ve ruh sağlığını destekleyen spor etkinliğinin vatandaşlar tarafından erişilebilir olması için gerekli spor tesislerinin yatırımlarını yapmak sonraki hükümet programlarında da yer almıştır. Bununla birlikte sporun anayasaya girişi 1982 senesinde olmuştur (Saydam, 2021, s. 2354).

Güreş branşı da bu ilgiden fazlasıyla etkilenmiştir. Yukarıdaki satırlarda zaten yaygın biçimde ulusal ölçekte güreşle ilgilendiğine yönelik veriler ortaya konmaya çalışılmıştır. Cumhuriyet ile birlikte hem bir yandan başta Musatafa Kemal olmak üzere dönemin önde gelen isimlerinin bu branşın gelişmesine katkı yapmışlar, hem de diğer yandan uluslararası bağlamda Türk güreşçileri kendi çağdaşları ile farklı platform ve yarışmalarda karşı karşıya gelmeye başlamışlardır. Bu sayede Türk güreşi yerel bağlarından kurtularak evrensel bir özellik kazanmıştır. Bugün Türk güreşinin elde ettiği başarıların ardında bu branşın ata sporu olduğu imgesinin yanı sıra,

Cumhuriyet dönemi şahsiyetlerinin güreşe gerekli ilgiyi göstermesi ve bu branşın kurumsallaşmasını sağlaması ile ilgilenmiş olması da yatmaktadır.

Türkiye'de modern anlamda güreş, 1910 yılında grekoromen stildeki çalışmalarla başlamıştır. Modern güreş sporu konusunda güreşçilerimizi eğitmek üzere de Macar antrenör Raol Peter görevlendirilmiştir. 1922 yılında Cumhuriyet'in ilanından önce oluşturulan Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı bünyesinde yer alan Güreş Federasyonu sayesinde ülkede minder güreşi ile ilgili çalışmalar daha düzenli hale gelmiştir. İlk güreş federasyonu başkanlığını da Beşiktaş Osmanlı Jimnastik Kulübü'nün kurucularından Ahmet Fetgeri Bey yapmıştır. Minder güreşine ilgi gösteren Fenerbahçe, Beşiktaş, Üsküdar Anadolu, Kumkapı ve Haliç Fener kulüplerinde yer alan Türk güreşçilerinin bireysel çabaları, minder güreşinin yaygınlaşıp benimsenmesinde önemli rol oynamıştır. Ahmet Fetgeri, Kemal Türel, Tıbbiyeli Sami, Mazhar Kazancı, Dr. Emin Şükrü Kurt, Ressam Acar, Mızıkacı Danyal, Mehmet Ali Fetgeri, M. Sami Karayel, Hattat Şevket, Cemal Sek, Seyfi Cenap Berksoy, Dürrü Sade, Vehbi Emre, Celal Davut Arıbal, İlhami Polater gibi isimler minder güreşine öncülük eden türk güreşçileri ve güreş insanları olmuşlardır. Türk güreşinin yönetiminde en üst basamağı oluşturan Türkiye Güreş Federasyonu, 1922 yılında TİCİ (Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı) bünyesinde kurulmuş, 1923 yılında FILA (Federation Internationale de Lutte Amateur)'ya üye olmuştur (<https://groups.google.com/g/genelsaglik/>). 1924 yılında kabul edilen köy yasası ile köylerde cirit, güreş gibi köy oyunları özendirilmeye çalışılmıştır. Yine 1924 Paris Olimpiyat Oyunları, Türk güreşçileri için uluslararası alandaki ilk ciddi deneyim olmuştur. Bu olimpiyatlara katılan takımımız Seyfi Cenap Berksoy, Fuat Akbaş, Dürrü Sade, Mazhar Çakar ve Tayyar Yalaz'dan oluşmuş ve takımımızı hazırlayan Raol Peter Türkiye'deki minder güreşinin kurucusu olmuştur. 1928 Amsderdam Olimpiyatları'nda Tayyar Yalaz 67,5 kiloda dördüncü, diğer güreşçilerimizden Nuri Boytorun, Çoban Mehmet kilolarında altıncı olarak uluslararası alanda isimlerini duyurmuşlardır. 1932 yılında güreşçilerimiz ilk kez Balkan Şampiyonası'na katılmış, 5 altın ve 2 gümüş madalya kazanarak takım halinde de 1.liği elde etmişlerdir. 1935 yılından itibaren grekoromen güreş stili yanında serbest güreş şampiyonası da düzenlenmiştir (<https://spor.haber7.com/spor/haber/782366>). 1936 Berlin Olimpiyat Oyunları'na güreşçilerimiz hem grekoromen hem de serbest stilde katılmışlar ve

grekoromen stilde 61 kg gürleşçimiz Yaşar Erkan altın madalya kazanarak olimpiyatlardaki ilk birinciliğimizin sahibi olmuştur. Mustafa Kemal Atatürk, çektiği tarihi telgrafında:“ Kendin küçüksün ama memleket için çok büyük iş yaptın. Adın artık spor tarihine geçti. Çok yaşa Yaşar! “cümlesi ile kutlamıştır (<https://pehlivanblog.wordpress.com>).

1938 yılında Estonya'nın başkenti Tallin'de yapılan Avrupa Gürleş Şampiyonası'nda ağır siklet gürleşçimiz Çoban Mehmet Avrupa üçüncüsü olmuştur. Bu, Avrupa Gürleş Şampiyonası'ndaki ilk derecemizdir. 1939'da Türk gürleşçileri Avrupa Serbest Gürleş Şampiyonası'na katılmış, Yaşar Doğu (66 kg) ve Mustafa Çakmak (87 kg) iki gümüş madalya kazanarak gürleşte yeni bir dönem başlatmışlardır. 1940-1945'te, İkinci Dünya Savaşı yıllarında uluslararası karşılaşmalara ara verilirken sadece yurt içi karşılaşmalarla yetinmişlerdir. 1946 yılı Ekim ayında Stockholm'de yapılan Avrupa Serbest Gürleş Şampiyonası'nda Türk gürleşçileri; 3'ü altın, 2'si gümüş ve 2'si de bronz olmak üzere toplamda 7 madalya kazanmışlardır. Bu madalyalar sayesinde Türk gürleşçileri ilk defa Avrupa Şampiyonluğu'nu elde etmişlerdir. 1947 yılında Prag'da yapılan Avrupa Grekoromen Şampiyonası'nda gürleşçiler 1 altın, 2 gümüş ve 1 bronz madalya kazanmışlardır. Gürleşçilerimiz 1948 Londra Olimpiyatları'nda 6 altın, 4 gümüş ve 1 de bronz madalya kazanarak dünya minderlerinde "en büyük" olduklarını kanıtlamışlardır. İstanbul Spor ve Sergi Sarayı'nın açılışının da yapıldığı 1949 Avrupa Serbest Gürleş Şampiyonası'nda ise Türk gürleşçiler sekiz sıklletin yedisinde altın, birinde gümüş madalya almışlardır. 1950 yılında Stockholm'de yapılan Dünya Grekoromen Gürleş Şampiyonası'na ilk kez katılan millilerimiz 1 altın, 4 gümüş, 2 bronz madalya ve 1951 yılında Helsinki'de yapılan Dünya Serbest Gürleş Şampiyonası'na ilk kez katılan gürleşçilerimiz de üstün bir başarı göstererek sekiz sıklletin altısında altın, birinde bronz madalya kazanmış ve böylelikle Türk gürleşçileri takım sıralamasında Dünya birinciliğine ulaşmıştır (<https://spor.haber7.com/spor/haber/782366>).

1952 Helsinki Olimpiyat Oyunları kadrosunda bulunan şampiyonların amatörlük belgelerinin önce Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi, ardından Uluslararası Olimpiyat Komitesi tarafından onaylanması ve T.M.O. Komitesi Genel Sekreteri Burhan Felek'in azledilmesi Türk gürleşinde “1952 Olayları”olarak yer almıştır. Her şeye rağmen gürleşçilerimiz, bu olimpiyatlarda serbest stilde 2 altın ve 1 bronz madalya

kazanmışlardır. 1956 yılında ise ilk kez İstanbul'da Dünya Kupası Güreş Müsabakaları düzenlenmiştir. İnönü Stadı'nda düzenlenen bu karşılaşmalarla Türk güreşi yeniden yükselişe geçmiştir.1956 yılında Melbourne'de yapılan olimpiyatlarda güreşçilerimiz 1'i grekoromen, 2'si serbestte 3 altın, 2 gümüş ve 2 bronz; 1960 Roma Olimpiyat Oyunları'nda 7 altın, 2 gümüş; 1964 Tokyo Olimpiyatları'nda 2 altın, 2 gümüş ve 3 bronz; 1968 Meksika Olimpiyatları'nda ise grekoromende 2 altın, 2 gümüş, ve 1 bronz madalya almışlardır.1970'li yıllarda başlayan ve 1983 yılına kadar süren duraklama döneminde Türk güreşi uluslararası alanda ancak dört altın madalya kazanmıştır (<https://pehlivanblog.wordpress.com>). Bunlar; 1970 Dünya Serbest Güreş Şampiyonası'nda (Edmonton) 52 kiloda Ali Rıza Alan, 1970 Avrupa Şampiyonası'nda 100 kiloda Ahmet Ayık, 1972 Avrupa Serbest Güreş Şampiyonası'nda (Katowice) 48 kiloda Sefer Bayram ve 1983 Avrupa Serbest Güreş Şampiyonası'nda 82 kiloda Reşit Karabacak'a aittir. Bu dönemin tek olimpiyat madalyasını ise 1972 Münih Olimpiyatları'nda serbest dalda, 62 kiloda ikinci olup gümüş madalya alan Vehbi Akdağ kazandırmıştır. Dönemin bir diğer başarılı güreşçisi ise 1975-79 Akdeniz Oyunları Şampiyonu ve 1977-81 ve 1982 yıllarında dünya ikincisi olan Salih Bora'dır. 1985 Avrupa Şampiyonası'nda Reşit Karabacak ve Fevzi Şeker Avrupa 2.si olurken Türkiye takım halinde 4. sırada yer almıştır. 1988 yılında Manchester'da yapılan Avrupa Serbest Güreş Şampiyonası'nda kazanılan 2 gümüş madalyayı 1989'da Ankara'da yapılan Avrupa Serbest Güreş Şampiyonası'nda Ahmet Ak'ın aldığı altın madalya izlemiştir (<https://spor.haber7.com/spor/haber/782366>). 1990'lı yıllar ise Türk güreşi için yeni bir yükseliş döneminin başlangıcı olmuştur. Yeniden yapılanmaya gidilmiş, alt yapıya, eğitime ağırlık verilmiş ve yeni yabancı hocalarla anlaşılmıştır.

1992 Barcelona'da yapılan Olimpiyat Oyunları'nda M. Akif Pirim grekoromen güreşte 24 yıl aradan sonra şampiyon olmuştur. 1993 yılında Kanada'nın Toronto kentinde yapılan Dünya Serbest Güreş Şampiyonası'nda 82 kiloda Sebahattin Öztürk 23 yıl sonra Dünya Şampiyonluğu'na ulaşan güreşçimiz olmuştur. Ali Kayalı'nın gümüş madalya kazandığı bu şampiyonada Türkiye 51 puanla takım halinde 3.'lük kazanmıştır. Stockholm'de yapılan Dünya Grekoromen Güreş Şampiyonası'nda ise 82 kiloda güreşçimiz Hamza Yerlikaya, 26 yıl sonra Türkiye'ye Dünya Şampiyonluğu getirmiştir (<https://pehlivanblog.wordpress.com>).

1.4.4.7. Atatürk ve Spor

1.4.4.7.1. Atatürk Döneminde Spor Çalışmaları

Mustafa Kemal Atatürk'ün, kişisel özellikleri itibarıyla spora meraklı bir lider olduğu düşünülmektedir. Selanik Askeri Rüştiyesinde jimnastik öğretmeni Teğmen Habib Bey'in desteği ile sporla yakından ilgilenmiş, müsabakaları takip edecek derecede güreşe, cirit atmaya ve at yarışlarına yönelmişti. Manastır Askeri İdadisi'ndeki jimnastik derslerinde, İstanbul'daki Harp Okulu'nda ve Harp Akademisi'ndeki Talim ve Tatbikat derslerindeki başarısı, eğitim hayatının ve askerlik mesleğinin verdiği yetiyle beden eğitimine, biniciliğe, atıcılığa yatkınlığı Mustafa Kemal Atatürk'ün kurucusu olduğu Türkiye Cumhuriyeti ve spor politikalarına yön vermesinde etkili olmuştur. Mustafa Kemal, spor alanında yapılan çalışmaları, Türk devriminin yükselmesinin temel taşlarından birisi olarak kabul etmiştir. (Canşen, 2015, s. 43) Her çeşit spor faaliyetini Türk gençliğinin milli terbiyesinin ana unsurlarından sayan Atatürk, sporun her dalı ile uğraşılması ve başarılı olunmasını Türk milletine tavsiye etmiştir. Atatürk, genç kuşağın bilimin ışığında ruhen, ahlâken, zihnen ve bedenen çok iyi yetiştirilmesi gerektiğine inanmış, spor faaliyetlerine ve sporculara büyük değer vermiştir (Müftüoğlu ve Yıldırım, 2021, s.75).

Cumhuriyetin kurulması kuşkusuz zorlu bir süreç olarak tarihe geçmiştir. Bir yandan büyük bir imparatorluk bakiyesinden kalan topraklarda ulusal bir devlet kurmak, eski geleneksel kurumlar yerine modern anlamda yeni bir cumhuriyet inşa etmek, eski alışkanlıkların yerine modern topluma ait değerleri yerleştirmek, kul statüsünde değer bulan insanları yurttaş olarak eğitmek ve bu yeni insanların emeği üzerinde yükselecek bir devletin temellerini atmak, dünyanın diğer ülkeleri ile yaratıcı bir yarışma ortamına katılabilmek, tüm bunları sanayinin olmadığı, ekonomik bağlamda yoksul kabul edilen bir coğrafyada gerçekleştirmeye çalışmak ve elbette cumhuriyet rejimini benimsemekte zorlanan etkili siyasi akımlarla mücadele etmek, cumhuriyet kadrolarının en temel sorunlarını göstermekteydi. Kuşkusuz bu mücadele için gerekli olan donanımın sağlanması için en temel atılım eğitim alanında yapılmalıydı. Cumhuriyetin kadroları eğitimde yapılacak devrim ile yetişecek yeni nesillerin Türkiye'yi uluslararası alanda üst düzeye taşıyacağına yönelik sarsılmaz bir inanca sahipti. Beden eğitimi ve spor yeni nesillerin yetişmesi için başvurulacak temel

enstrumanlardan biri kabul ediliyordu. Atatürk, henüz kurulma aşamasından başlamak üzere, Cumhuriyet Türkiye'sinde beden eğitimi ve spora gerekli önemin verilmesi için pek çok girişimin bizzat içerisinde yer almıştır. O, ülkede izlenecek siyasetin ana unsurlarından bir tanesinin de beden terbiyesi olduğunun altını çizerek beden terbiyesini diğer bilim, sanat ve ahlak eğitimleri ile birlikte ele almaktaydı: “Müspet bilimlerin temellerine dayanan, güzel sanatları seven, fikir terbiyesinde olduğu kadar, beden terbiyesinde de kabiliyeti arttırılmış ve yükselmiş olan erdemli, kuvvetli bir nesil yetiştirmek, ana siyasetimizin açık dileğidir.” (Türkmen, 2013, s.733) Atatürk bu siyasette başarı kazanmak için öncelikli olarak gelişmiş ülkelerin bilgi birikimi ve tecrübesinden yararlanmayı düşünmüş, bu amaçla yurt dışına eğitimler göndermekle kalmayıp, yurt dışından da uzman eğitimler getirtmiştir (Türkmen, 2013, s.733).

1926'da Gazi Eğitim Enstitüsü'nün kuruluşu, cumhuriyetin sağlıklı nesillerini eğitecek olan öğretmenlerin yetiştirilmesi için atılmış önemli bir adımdı. 3 Mart 1924'te kabul edilen Tevhid-i Tedrisat Kanunu ülkede uzun bir süredir devam eden geleneksel eğitim kurumlarına son vermiş, Milli eğitim Bakanlığı'nın sorumluluğu altında çağdaş bir eğitim sistemi kurulmasına önayak olmuştu. Bu yeni sistemde eğitim kurumları, cumhuriyet öncesinden devralınmakla birlikte yeni baştan inşa ediliyorlardı. Cumhuriyetin ilk yıllarında köy ve şehir okullarının ihtiyacı olan öğretmenler farklı kaynaklardan sağlanıyordu. Bu uygulama, 1953 yılında Köy enstitüleri ile ilk öğretmen okulları birleştirilinceye kadar devam etmiştir (Canşen, 2015, s.38).

Atatürk'ün Türk sporundaki ilk imzasını “izcilik” sporunda görmekteyiz. Atatürk 1915 yılında Birinci Dünya Savaşı'nın tüm şiddetiyle devam ettiği bir süreçte (kurmay yüzbaşı olarak) hazırladığı raporda “Yeni neslin fikri ve bedeni eğitimi için izcilik ele alınmalı, beden eğitimi okullarda programlı olmalı ve ders saatleri arttırılmalıdır” şeklinde zamanın hükümetine rapor hazırlamıştı. 1923 yılında Lozan görüşmeleri sırasında Türkiye'ye uygulanan olimpiyat ambargosunu da yine Atatürk kaldırtmıştı. Türkiye 1924 Paris olimpiyatlarına, yine O'nun sayesinde katılmış ve dünya arenasında genç Türkiye Cumhuriyeti yeni yüzüyle temsil edilmiştir (Tel, 2007, s.174-175). 1926-1927 yılları arasında Atatürk'ün isteğiyle ilk kadın atletlerimiz pistlere inerek yarışmalara katılmış ve birçok dünya ülkelerinden çok önce kadın sporcularımız uluslararası yarışmalarda ülkeyi başarılı bir şekilde temsil etmiştir. 1927

yılında at yarışlarının en büyüğü olan “Gazi koşusu” yarışlarını başlatan yine Atatürk'tü ve 1930 yılında “Binicilik Federasyonu”nu da o kurmuştu. Yine Atatürk döneminde 1930 yılında çıkartılan 1580 sayılı “belediye kanunu” ile belediyeleri “çocuk bahçeleri, spor alanları, yerel ihtiyaçlara uygun stadyumlar yapmak ve işletmek” gibi sorumluluklar getirmişti. 1932 yılında Türkiye'nin farklı bölgelerinde açılan 14 halk evinin sosyal ve kültürel çalışmalarının yanında, spor etkinliklerinin kitlelere ulaşması da eklenerek bu alanda ivme kazanılmasına zemin hazırlamıştır. Atatürk, bu icraatıyla, tüm ulusa spor yaptırmanın önemini anlatmaya ve yol göstermeye çalışmıştı. 19 Mayıs 1919 tarihini “Gençlik Spor Bayramı” olarak gençlere ve “23 Nisan Çocuk Bayramı”nı çocuklara armağan etmiş ve bu tarihler her yıl bayram havasında sportif etkinliklerle kutlanmaya başlanmıştır. Atatürk ayrıca “İstikbal göklerde” diyerek havacılık sporunun önemini vurgulamış ve bir spor dalı olarak benimsetilmesini istemiştir. 1935 yılında kurulan “Türk Kuşu” bu yaklaşımın sonucuydu. Yine Atatürk'ün katkılarıyla 1938 yılında “Beden Terbiyesi Kanunu” çıkarılarak genç Türkiye'de spor organizasyonlarını üstlenen ve spordan sorumlu tek “resmi yetkili mercii” oluşturulmuştu (Tel, 2007, s. 175).

1.4.4.7.2. Atatürk'ün Güreş Sporuna Katkıları

Tüm bunların yanı sıra Atatürk'ün en sevdiği ve en çok değer verdiği spor kuşkusuz güreşti. Babası vefat ettikten sonra Mustafa Kemal, annesi Zübeyde Hanım ve kardeşi Makbule'yle Langan civarında Rapla köyünde bir köylü hayatı yaşayan dayısı Hüseyin Ağa'nın yanına gitmiştir. Hüseyin Ağa o zamanlar, Selânik eşrafından Süleyman Bey'in Çalı çiftliğinde subaşılık (kâhyalık) etmektedir. Mustafa Kemal kardeşi Makbule ile tarlalar içinde oynamış ve hafif çiftlik işlerinde çalışmışlardır. “Kanaatimize göre, Atatürk köyde iken, o zamanlar köylerde her Türk çocuğunun, delikanlısının yaptığı gibi çocuklarla güreşmiştir” (Güven, 1990, s.629). Atatürk daha sonraları ilk ve orta öğrenimi için Selanik'e gelmiştir. Bu dönemlerde kuvvetli, cesaretli insanlara karşı hayranlık duyan Atatürk, mahalle çocuklarını sık sık güreştirir ve seyrine doymazdı. Atatürk önce 1,5 ay kadar Fatma Molla Mahalle Mektebi'ne yazdırılmış, daha sonra Şemsi Efendi Okulu'na devam etmiştir. Şemsi Efendi Okulu'ndan sonra Mülkiye Rüştiyesi'ne girmiştir. Yükseköğrenim için 1899'da Mekteb-i Fûnun-i Harbiye-i Şahane'nin birinci sınıfına yazılır. 1901 yılında Harp

Okulu'nu bitirir. 1902'de Harp Akademisi'nin birinci, 1903'te ise ikinci sınıfındadır. 1904 tarihinde önce piyade teğmeni rütbesiyle Akademi'yi bitirir ve hemen birkaç gün sonra yüzbaşı rütbesiyle kurmay sınıfına ayrılır ve 1905'te de 5. Ordu'ya atanır. Atatürk yüzbaşı olana kadar geçen sürede okulda beden eğitimi faaliyetlerinde güreş sporunu yapmıştır (Güven, 1990, s.629).

Atatürk'ün güreşe ilgisi ömür boyu sürmüştür. Ferit Celal Güven, Atatürk'ün hatıralarında şöyle anlatıyordu: “Benim en çok sevdiğim spor; serbest güreştir” (Güven, 1990, s. 630). Yine Güven'in aktardığına göre; “Atatürk sporu severdi. Genellikle spor egzersizleri de yapardı. Pehlivanları sever, tebrik eder, onlarla uğraşmayı, hemhal olmayı zevk edinirdi. Kurtdereli Mehmet Pehlivan'ın söylediği 'Güreşirken bütün Türk milletini arkamda hisseder ve onun şerefini korumak için her şeyi yapardım' sözü Atatürk'ü duygulandırmıştır. Berlin Olimpiyatları'nda 61 kg. grekoromen stilde Olimpiyat şampiyonu olan güreşçimiz Yaşar Erkan'ın başarı haberinin yarattığı neşeli gece; Atatürk'ün ömrü içinde sayılabilen coşkun sevinçli gecelerinden biri olmuştu” (Güven, 1990, s. 630). Prof. Dr. Afet İnan, Atatürk'e ait bazı hatıralarını anlatırken şöyle demektedir: “Atatürk güreşi çok severdi. Kendisi arkadaşlarıyla ve bilhassa Nuri Conker'le güreşmeyi âdet edinmişti. Fakat asıl heyecan ve zevk duyduğu şey, muhafazasındaki nöbet bekleyen erleri salona çağırarak, onları boylarına (sıkletlerine) göre güreş yaptırması idi. Bu güreşler bazen saatlerce sürer, Atatürk, ya hakemlik yapar veya teşvik edici sözlerle dikkat dolu gözlerini güreşenlerden ayırmazdı. Çiftlerin güreş müddetinin yenmek ve yenilmekle sona erdiğini kabul etmez, güreşleri devam ettirirdi. Güreşleri seyrederken onların en küçük teknik hatalarını bulup tashih ederdi. Atatürk bu konuda şöyle demişlerdi: 'Türk erleri bütün kuvvetleriyle birbirine saldırmalı, candan güreşmeli. Fakat galip ve mağlûp onlar için yoktur. Ancak beraberliği kabul ederim' demekle, nadiren iltimas ettikleri de olurdu. Atatürk, erlerden güreşte galip hatta mağlûp olanlara, mükâfatlarını kendi eliyle verir ve onları tebrik ederdi (Güven, 1990, s.630-631). Spor Akademisi'nin çevrimiçi sitesinde Atatürk ile ilgili şu anıya yer verilmiştir; 19 Eylül 1933 gecesi İstanbul'da Maksim Gazinosu salonunda yapılan Türkiye-İtalya milli güreş karşılaşmasını radyodan naklen yayını Dolmabahçe Sarayı'nda ilgiyle izleyen Atatürk, heyecanını yenememiş ve müsabakaları görmek üzere beraberindekilerle birlikte kalkıp Maksim'e gelmişti. Atatürk'ün Maksim'e gelmek üzere Dolmabahçe

Saray'ndan ayrılmak üzere olduğu haberi kendisine iletilen organizatör ve spiker Said Çelebi büyük bir heyecana kapılmıştı. Haksız da değildi; zira Maksim salonu iğne atılsa yere düşmeyecek derecede hınca hınç dolu haldeydi. Çelebi, bu unutulmaz anı şöyle hikâye etmektedir: “...Başım sıkıştığı her zaman olduğu gibi, çeneme müracaat ettim. Mikrofonu bırakıp yüksekçe bir yere çıktım. Avazım çıktığı kadar 'Gazi Hazretleri teşrif ediyorlar, yer açın !' diye bağırdım. O mahşeri kalabalık bir anda heyecan içinde dalgalanıverdi. Millet birbirini çiğnercesine yol açtı. En ön sıraya koltuklar konuldu. Bu esnada Atatürk, maiyetiyle birlikte kapıda göründüler. Atatürk'ün salona girişiyle, minderdeki güreş de durmuştu. Bu sırada minderde Arabacı İsmail güreşiyordu. Atatürk, salonu pek sıcak bulmuş ve onun emriyle bütün pencereler açılmıştı. Bundan sonra güreş kaldığı yerden devam etmiş ve Arabacı İsmail, İtalyan rakibini sayıyla yenmişti. Bundan sonra sıra, Saim Arıkan'ın İtalyanların en ünlü güreşçilerinden biri olan büyük şampiyonları Lombardi ile yapacağı maça gelmişti. Güreşçi Saim Arıkan o geceyi şöyle anlatıyordu; “.. Sıra bana gelmişti. Heyecanım son haddini bulmuştu. Gongun bir an önce vurmasını bekliyordum. 72 kiloda karşımdaki rakip de İtalya şampiyonu ve Avrupa ikincisi olan meşhur Lombardi idi. O zamanki güreşler onar dakikalık iki devreden ibaretti, yirmi dakika sürerdi. Nasıl güreştiğimi hatırlamıyorum. Fakat sonradan bana anlattıklarına göre, fırtına gibi güreşmişim adeta kedi fare ile oynar gibi oynamışım Lombardi ile. Atatürk güreşe kendini o kadar kaptırmış ki heyecandan yerinde duramıyormuş. 'Hayatımda bundan daha zevkli, bundan daha heyecanlı bir şey gördüğümü hatırlamıyorum,' diyormuş hep. Maçın daha birinci devresi bitmeden 9 dakika 30 saniyede İtalyan'ın sırtını mindere yapıştırdım. Aynı anda İtalyan'ın üzerinde iken, başımı çevirip Atatürk'e baktım. O koca adam, o kahraman kumandan ayakta, ellerini havaya kaldırmış, 'Yaşa Saim!' diye bağıırıyordu. Benim için bundan daha büyük mükafaat, bundan daha unutulmaz bir an olabilir miydi?” (<https://sporakademisi.com/ataturk-ve-gures>).

Türk güreşinin bu tarihi olayı Türkiye İdman Cemiyetleri İttifaki'nın 25 Ekim 1933 günü Ankara'da yapılan VII. Genel Kongresi'nde Güreş Federasyonu Başkanı Ahmet Fetgeri Açeni'nin raporunda şöyle naklediliyordu:

“19 Eylül 1933 günü İtalyanlarla yapılan üçüncü müsabakayı büyük ve kıymetli vücutlarıyla şereflendiren Ulu Gazi Maksim Salonu'nun fazla izdihamını görünce

kudretli muhakemeleriyle bu salonda müsabakaların yapılamayacağını işaret buyurdular ve açılması mümkün olan hava deliklerinin derhal açılmasını emrettiler. Nitekim müsabakayı şereflendirmek suretiyle Türk gençliğine en büyük zaferini kazandırmış olan Büyük Gazi`mize salonun müsadesizliği yüzünden borcumuz olan istirahatle esbabının temin edilememiş olması Federasyonumuzu harkulade müteessir ve muazzep etmiştir. Hiç şüphe yoktur ki, alakadar bütün makam ve zevat da bizim duyduğumuz teessürü aynen duymuşlardır.” Daha sonra yine aynı raporda şu satırlara rastlanır: “19 Eylül 1933 Çarşamba akşamı İstanbul`da Maksim Salonu`nda İtalyanlarla yaptığımız güreş müsabakası eşsiz Büyük Gazi`mizin yüksek huzurlarıyla pek büyük şerefe mazhar olmuştur ve güreşçilerimiz yüce rehberlerinin önünde çarpışmak saadetine kavuşmuşlar ve bu suretle en bahtiyar ve en tarihi günlerini yaşamışlardır. Şimdiye kadar hiçbir spor şubesinin ulaşamadığı bu büyük zafere güreşimiz erişmiştir. Sporumuzun erdiği şerefli günü her sene kutlamak amacıyla 19 Eylül günleri bütün güreş bölgelerinde 'Ulu Gazi Güreşleri' adı altında müsabakalar yapmak istiyoruz. Bu bayramın büyük kongremizce kabul ve tasdik edilmesini teklif ve rica ediyoruz. Güreş Federasyonu`nun bu teklifi Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı`nın VII. Genel Kongresi tarafından kabul ve tasdik edilmiş olmasına rağmen 'Ulu Gazi Güreşleri' gerçekleşmemiştir” (<https://sporakademisi.com/ataturk-ve-gures>).

Atatürk'ün tanınmış ünlü pehlivanlarla anıları da mevcuttur. “Atatürk 12 Kasım 1931 tarihinde, yalnız yurdumuzda değil dünyaya da ünü yayılmış bir güreşçi olan Kurtdereli Mehmet Pehlivan'a bir mektup yazmıştı. Hikâye şöyle gerçekleşmişti; “Himaye-i Etfal Cemiyeti (Çocuk Esirgeme Kurumu), Ankara'da at yarış alanında 1931 yılının 11, 12, 13 Kasım günlerinde, Türk pehlivanları arasında büyük bir yağlı güreş müsabakası tertip etmişti. Atatürk ve Büyük Millet Meclisi Başkanı Kâzım Paşa da güreşleri sonuna kadar seyretmişti. Türkiye başpehlivanının seçileceği bu müsabakaya, Türkiye'nin her tarafından bir çok tanınmış pehlivanlar gelmişti. Eski ve namı pehlivanlar da bu müsabakaların hakemliğine seçilmişlerdi. Başhakem olarak Kurtdereli Mehmet Pehlivan ve Suyolcu Mehmet Pehlivan hakemler arasında bütün selahiyet ve kudretiyle en büyük yeri almıştı. Bu ihtiyar spor kahramanı, uzun seneler güreşte başarılar elde etmişti. Yağlı güreşte de büyük bir usta pehlivandı” (Güven, 1990, s.632-633). Kurtdereli, bu güreşlerde başhakem olarak bulunurken, Anadolu

Ajansı, Havacılık ve Spor, Hâkimiyet-i Milliye muhabirleriyle konuşmalar yaptı. Avrupa’da, gençliğinde yaptığı güreşleri anlattı. İşte, bu görüşmeler sırasında Kurtdereli Mehmet Pehlivan bu başarılarının sırrını öğrenmek için kendisiyle konuşanlara, baştanbaşa mücadele ve başarılarla dolu hatıralarını anlatırken, birbirlerini kovalayan büyük zaferlerin en büyük sırrını şöyle izah etmişti: “...Güreşirken bütün Türk milletini arkamda hisseder ve onun şerefini korumak için her şeyi yapardım. Ve sanki bütün Türk milletinin kuvvetinin arkamdan dayandığını hissedirdim” diyerek söz etmiştir. Prof. Dr. Afet İnan, Atatürk’le olan hatıralarında, bu güreşleri bizzat güreş yapılan yere Atatürk’le beraber gelerek seyrettiğini şöyle anlatmaktadır; “Anadolu Ajansı’nın sorduğu sualle, Kurtdereli’nin o sözü söylemesinden sonra, Atatürk’e hakem mevkiinde oturan yaşlanan Kurtdereli’yi gösterdiler ve onun hakkında bazı şeyler söylediler. Bu sözler Atatürk’ün hislerinin en derin noktasına tesir etmiş ve bu hal gözlerinden akan bir kaç damla yaşla belirmişti” (Güven, 1990, s.633). Atatürk güreşleri seyrederken bilhassa eski güreşçilerden Kurtdereli Mehmet Pehlivan'dan gözlerini ayırmamıştır. O gün (12 Kasım) Çankaya’ya döner dönmez eski baş pehlivana bir mektup yazar ve bu mektubu bir mükafatla beraber Kılıç Ali ve Salih Bozok ile gece yarısı Kurtdereli’ye verilmek üzere gönderir. Kurtdereli, Suyolcu Mehmet Pehlivan ile kaldığı Zafer Oteli'n de uykudan kaldırılır. Atatürk’ün gönderdiği nakdi mükâfat (1000 TL) ile taltifkar mektubunu ihtiyar pehlivana verirler (Güven, 1990, s.633).

Güven'in aktardığı bir diğer anı Çoban Mehmet ile ilgilidir. 1935 yılında, güreşçilerimizin yurdumuza gelen Alman Dortmund Güreş Kulübü ’nü 7-0 yendiğini haber alan Atatürk, çok sevinir ve bütün güreşçi ve idarecileri Florya’daki Cumhurbaşkanlığı Köşkü’ne davet eder. Cevat Abbas Gürer ve Cevdet Kerim Beyler güreşçilerimizi kapıda karşılayıp sıraya dizerler. Köşkten güler yüzle gelen Atatürk, Almanlar karşısında muvaffak bir sonuç alan güreşçilerimizi teker teker tokalaşarak kutlar. Atatürk’ün sağ tarafında Türk takımı, sol tarafında Alman güreşçileri yer alır. Atatürk güreşçilere çeşitli sualler sorar. Bu arada, özel bir sevgi duyduğu sevimli ağır sıklet şampiyonumuz Çoban Mehmet’e takılmaktan da kendini alamamıştı: Atatürk, Çoban Mehmet’e “Sen herkesi kolayca yeniyorsun Mehmet ...” diyerek şaka ile bir el ense çeker. Boş bulunan Çoban sendeleyince de; “Anladım sen böyle yumuşak duracaksın. Kendini kuvvetsiz gösterip benimle güreş yapıp yeneceksin, değil mi?

Seninle gürleş tutsak beni de yenebilir misin?” der. Koca Çoban çocuksu bir mahçubiyet içinde başını önüne eğerek: “Sizi yedi düvel yenemedi, ben nasıl yenebilirim?” diye cevap verir. Atatürk, Çoban Mehmet’in bu espirili cevabı karşısında çok duygulanır ve aslan yapılı ağır sıklet şampiyonumuzu alnından öper (Güven, 1990, s.638).

Atatürk’ün gürleş ve diğler spor dallarına gösterdiği bu ilgi yurt dışından da takip ediliyordu. Fransa’da günlük spor gazetesi L’Auto’da Atatürk üzerine yayınlanan makalede “Dünyada ilk defa beden eğitimini zorunlu kılan devlet adamıydı. Yalnız söylev ve kağıt üzerinde değil, bunu bilfiil yerine getirdi. Spor tesisleri yaptırdı, spor yerlerini bizzat denetledi ve milletin mukadderatına hâkim olduğu günden itibaren Türkiye de spor, gittikçe artan bir önem ve değer kazandı” denmiştir (Tel, 2007, s.174).

Güven, Atatürk ve Gürleş üzerine yazdığı makalenin sonuç bölümünde şunları söyler: “Atatürk, gürleş sporunu ve gürleşçileri sevdiği gibi aynı zamanda onları korumuştur. Muhafız Alayı’na alınacak askerlerin mutlaka çok iyi pehlivan olmasını isterdi. Muhafız Alayı’na alınan pehlivan askerlerin idman yapabilmeleri için bir gürleş salonu ve minderi tesis ettirmiştir. Bu davranışıyla Selçuklu ve Osmanlı zamanında var olan fakat sonraları ilgisizlikten varlığını sürdüremeyen Pehlivan Tekkelerini, Muhafız Alayı’nda minyatürleşmiş şekilde yaşatmıştır. Atatürk, gürleşlerin seyrine giderek ve gürleşçileri makamında kabul ederek gürleş sevgisini her zaman devam ettirmiştir. Cumhuriyetten sonra, zamanın idarecileri ithal malı bir zihniyetle millî bünyemize uymayan grekoromen stil gürleşin üzerinde duruyorlardı. Esas kaynağımız olan Karakucak gürleşine inilemezse İstanbul’da mahdut bir grubun heves mevzu olmaktan ibaret kalır. Atatürk 9 Mart 1938’de Halkevinde yapılan gürleşleri baştan sona kadar seyretmiş ve idarecilere şu direktifte bulunmuştur. “Gürleşleri seyrettim. Bu grekoromen stil bizim millî bünyemizin stili değildir. Siz gençleri daha fazla serbest stil gürleşte çalıştırınız. Neticeyi göreceksiniz.” Bu direktifle ülkemizde serbest stile yönelme faaliyetleri başlar ve ilk Türkiye serbest gürleş şampiyonası o sene içinde tertip edilir” (Güven, 1990, s.657).

1.4.5. Sporun Mekân Algısı

Erken spor aktiviteleri ilk zamanlarda doğada, açık alanlarda, daha sonra da genel, ortak veya çok amaçlı olarak tanımlanabilecek alanlar veya mekânlarda

gerçekleşiyordu. Spor geliştikten sonra mekânsal gereksinimleri artmış, spora göre biçimlenmiş ve ana işlevi spor olan yapılar ortaya çıkmaya başlamıştır. Antik Yunanlılar atletik yarışmaları düzeli olarak yapmaya başlamıştır. Bu yarışmalar dinsel nitelikte tertiplenen kutsal şenlikler şeklindeydi. Bu şenliklere katılmak üzere spor ile uğraşanlar (sporcu, antrenör) ve spor ile ilgilenenler (seyirciler) uzun seyahatler edebilmekteydi. Bu dönemde Athlos (yarış, yarışma), Athleter (yarışmacı) gibi terimler ortaya çıkmış ve artık atlet ve sporcu olmak, tamamlayıcı bir vasıf değil, kendi başına bir kimlikti. Bu dönemde spor ve bedensel eğitim ilk olarak kent meydanları olan agoralarda yapılıyordu ancak bedensel eğitime ilgi arttıkça ve sporlar geliştikçe ve ihtiyaçları arttıkça agoralar yetersiz kalmış bu ihtiyaçları karşılamak için ayrı bir mekâna ihtiyaç duyulmuş ve Gymnasion ve Palaistra gibi yapılar ortaya çıkmıştır. Bu yapılar daha sonra hem bedensel hem de ruhsal eğitimin de merkezi olmuştu ve belli bir dönemde artık her antik kentin en az bir gymnasionu bulunmaktaydı. Kullanıcı olarak bakıldığında, gymnasion ve palaistra ağırlıklı olarak spor ile uğraşanların kullandığı mekânlardı. Spor zamanla daha da geliştikten sonra spor ile uğraşanların yanında izleyiciler için de mekân ihtiyacı doğmuş ve stadyum gibi yapılar ortaya çıkmaya başlamıştır. Antik Yunan'da stadyumlar ilk olarak kutsal yerlerde yapılmıştır. Olimpiya stadyumu en eski stadyum olarak bilinmektedir (Selo ve Erdönmez, 2018, s.126). Antik Yunan dünyasında, stadyum veya stadion kelimesi bir mesafe ölçümü, bir ayak yarışı ve yarışın izleyiciler tarafından yapıldığı ve gözlemlendiği yeri ifade ediyordu. (<https://www.worldhistory.org/trans/tr/1-10298/stadyum/>). Stadion yarışı pistin tek bir uzunluğuydu ve günümüzdeki 200 m koşu yarışına eşdeğerdi. İlk 13 Olimpiyat Oyunları için (M.Ö. 776'dan M.Ö. 728'e kadar) tek etkinlikti ve Olimpiyat programına başka yarışmalar eklendiğinde bile stadion ilk ve en prestijli etkinlik olarak kaldı. M.Ö. 724'ten itibaren atletizm etkinlikleri diaulos (pistin iki uzunluğu), hippios (dört stadia), dolichos (7 ila 20 stadia arasında değişen uzun mesafe yarışı) gibi diğer yarışları içerecek şekilde genişletildi (<https://www.worldhistory.org/trans/tr/1-10298/stadyum/>).

Yukarı ki satırlarda belirttiğimiz gibi Romalıların spor algısı askeri eğitimin bir parçası olarak şekillenmişti. Ancak halka açık eğlence amacıyla spor yaygın bir izleyici kitlesi ile de buluşuyordu. En çok ilgi gören müsabakalar hayvan dövüşleri ve gladyatör karşılaşmalarıydı. Bu müsabakalar “amfi tiyatro”, “circus”lar ve

hipodromlarda gerçekleştirilmiştir” (Selo ve Erdönmez, 2018, s.129). Ana işlevi at ve araba yarışları olan “circus” ve hipodromlar, stadyumlara nazaran daha az bilinmekteydi. Eski Yunanistan'a dayanan ilk hipodromların gereksinimleri çok basitti; yarış için düz bir arazi, bir veya iki dönüş işareti ve seyirciler için toprak bir set yeterli olabilmekteydi. Bu mekânın sadece yarış zamanında fonksiyonel olması gerekiyordu ve ara dönemlerde mera olarak kullanılabilmekteydi. Hipodrom ve circuslar plan olarak stadyumlara benzer ancak boyut olarak çok daha büyüktü ve gelişmiş circuslarda arenayı (yarış veya oyun alanı, pisti) uzunlamasına ayıran, dönüş yerlerini belirleyen bir bariyer bulunmaktaydı (Selo ve Erdönmez, 2018, s.129).

Hıristiyanlık ile birlikte, özellikle pagan dönemini hatırlatan tüm oyunlar zaman içerisinde ya terk edildi ya da yasaklandı. Bu da doğal olarak spor mekânlarına, hipodrom ve stadyumlara yönelik ilginin azalmasına sebep oldu. Spor komplekslerinin önemli bölümü ya yok edildi, ya da doğal sebeplerle yıkıldı. Avrupada yüzyıllar süren bu durum, mevcut düzene karşı ortaya çıkan görüşler, reform hareketleri, mezhep savaşları, Fransız Devrimi vb. olaylar köklü değişimlere öncülük etmiş ve neden olmuştur. Bu değişimlerin sonucunda yasaklar sorgulanmış ve kırılmış, antik Yunan ve Roma kültürüne yeniden ilgi duyulmuş, sanat, eğlence, spor vb. aktiviteler yeniden canlanmıştır (Selo ve Erdönmez, 2018, s.132). 19. yüzyıl ile birlikte hem teknolojinin gelişmesi sayesinde hem de kentlerin daha fazla insanın mekânı olmaya başlaması spora da doğrudan etki etmiş, geniş insan kalabalıklarını içinde barındırabilecek yeni spor kompleksleri yapılmaya başlanmıştır. Önce açık havada olarak kullanılan bu tesisler, zamanla kapalı spor tesislerine de dönüşmüş ve günümüzdeki büyük spor salonlarının yapılması ile sonuçlanmıştır.

1.4.6. Güreşin Mekânları

Güreş branşının da süreçten doğrudan ya da dolaylı olarak etkilendiği ortadadır. Ancak güreşin geleneksel hali, onun hem yaygın olarak yapılmasını, hem de mekânsal bağlamda açık havanın yeterli olması durumu ile sosyal ya da siyasi değişimlerden fazla etkilenmesini engellemiştir. Askeri eğitimin bir parçası olması nedeniyle güreş hem her siyasi ortamda kabul görmüş, güreşçilik türünden profesyonel bir meslek biçimi ortaya çıkmamış olsa da güreş bir branş olarak diğer faaliyetlerin bir bileşeni olarak yaşamaya devam etmiştir. Daha sonraki yıllarda güreşin bir branş olarak

ayrılması ve onun bir spor dalı olarak bağımsızlaşması ile birlikte bu spora ilişkin mekanlara gereksinim duyulmuştur. Günümüzde halen geleneksel güreşler açık havada yapılan bir spor olmakla birlikte, modern güreş müsabakaları, kapalı spor salonlarında, minder üzerinde ve seyircili biçimde yapılmaya başlanmıştır.

1.4.6.1. Osmanlı'da Güreşin Mekânları

Osmanlı Dönemi'nde güreş sporunun mekânları padişahların bu branşa gösterdiği ilgiye bağlı olarak değişirdi. Örneğin, “II. Mahmut devri zamanında pehlivanlar Enderun adı verilen saray okulunda mevcut kadrolarda önemli yer teşkil etmekte idi. Pehlivanlar biniş törenlerinde güreş yaptırır ve pehlivanlarının hünerlerini ortaya çıkarırlardı. Bu zaman kapsamında Gülhane’de, Eski Saray’da, Çinili Köşk’te, Veli Efendi Çayırı’nda, Kâğıthane ve Okmeydanı’nda karşılıklı müsabaka amaçlı güreşler yapıldığı bilinmektedir” (Şener ve İmamoğlu, 2018, s.1097-98). Bununla birlikte Osmanlı padişahları, Davud Paşa Sarayı, Mustafa Paşa Köşkü, Bahariye Kasrı, Hünkâr İskelesi, İncili Kasrı, Aynalıkavak, Tophane, Saray-i Kadim, Şemsi Paşa, Havuzbaşı, Göksu, Çubuklu, Rami Çiftliği, Veli Efendi Çeşmesi, İmrahor Kasrı, Silahtar Ağa Kasrı, Hibetullah Sultan Köşkü gibi yerlere hemen her gidişlerinde ve burada yapılan müsabakalarda ihsanlarda bulunmuşlardır (Karadoğan, 2021, s.305).

Ayrıca, sultanların evlilikleri, nişanlanmaları (Sur-i Cihaz), şahzade sünnetleri (Sur-i Hitan), şahzadelerin doğumu (Veladet-i Humayun), kılıç kuşanma törenleri, cülus bahşişi dağıtılması, sürre alayları, Berat ve Kadir geceleri maddi ihsanların verildiği sair zaman dilimleridir. Bunun yanı sıra mutad olduğu üzere bayramların birinci günü, Yalı Köşkünde, ikinci günü Gülhane Meydanı’nın da üçüncü günü Eski Saray’da, dördüncü günü de Sedbaşı’nda müsabakalar tertip edilmiştir (Karadoğan, 2021, s.305).

Padişahların spora ilgisi artıkça mekânlar da çeşitlilik göstermiştir. Örneğin, V. Mehmed döneminde, köşkler güreş mekânı olarak kullanılmış, bu dönemde toplamda 8 defa düzenlenmiş olan teşrifatlarda padişahın güreşçi pehlivanları seyretmek adına mekâna gelmesiyle gerçekleşen o huzur güreşleri söz konusu köşklere gerçekleştirilmiştir. Bahse konu köşkler IV. Mehmed döneminde 17, 24, 29 Mart ve 1, 3, 10, 12 Nisan 1687 tarihlerinde güreşen pehlivanlara ev sahipliği yapmıştır. (Kesgin, 2020, s.110) 14 Aralık 1708 tarihinde Padişah III. Ahmed, Yalı Köşkü’nde

güreş müsabakası düzenlemiştir. Aynı padişah döneminde 1712 tarihinde, Kaymakam Paşa Sarayı'nda ve Alay Köşkü'nde güreş müsabakası düzenlenmiştir. Yine 1713 tarihinde Av Kapısı'nda denilen yerde güreş müsabakaları yapılmıştır. III. Ahmed döneminde, 6 Temmuz 1713 tarihinde Vezir Bahçesi'ne güreşçilerin davet edilip güreş tutulmasını emredilmiş, bu emir ile Silahdar Ağa müsabakaları düzenlemiştir. Padişah 1713 tarihinde, Kum Köşkü'nde pehlivan güreşlerini seyretmiştir (<https://sozriko.blogspot.com/2019>). Sultan 1. Abdülhamit döneminde, Kasım 1776 Sultan Ahmed Camii ve Yalı Köşkü'nde güreş tertip edilmişti. Yine aynı padişahın döneminde Eylül 1781'de Yalı Köşkü'nde, 1781 tarihinde Dolmabahçe Kasrı'nda, Eylül 1781 Göksu Kasrı'nda, Şubat 1781 tarihinde Gülhane Kasrı'nda, Eylül 1782 tarihinde Çinili Köşk'te, Eylül 1786 tarihinde Bahariye Kasrı'nda, Eylül 1786 tarihinde Harem-i Hümayûn'da, Ağustos 1786 tarihinde Davutpaşa Kasrı'nda, Ekim 1788 tarihinde Kâğıthane'de güreş müsabakaları düzenlenmiştir (Mutlu, 2018, s.40 vd.). I. Mahmud döneminde; Ağustos 1723 tarihinde Yalı Köşkü'nde, 1723 tarihinde Topkapı'da, Eylül 1724 tarihinde Paşa Sarayı'nda güreş müsabakaları gerçekleştirilmiştir (<https://sozriko.blogspot.com/2019>). Diğer padişahlar döneminde de benzer yerler güreş mekânları olarak kullanılmıştır.

Çeşitli kaynaklardan derlenen verilere göre Osmanlı dönemindeki güreş mekânlarını şöyle sıralamak mümkündür;

Alay Köşkü: Osmanlı Sultanları'nın alay geçiş törenlerini seyretmesi için Topkapı Sarayı'nın Divan yolu tarafına bakan burcunun üstüne yapılmıştır. Türk klasik mimari örneğinin önemli eserlerindedir. III. Ahmed'in huzurunda güreş müsabakalarına ev sahipliği yapan nadide bir köşktür.

Bahariye Mevlevihanesi: I. Abdülhamid döneminde gerçekleşen güreş müsabakasına ev sahipliği yapmıştır. 1800 tarihlerinde III. Selim de düzenlediği güreş müsabakalarını burada yaptırmıştır.

Baltımanı Sahil Sarayı: III. Selim'in güreş müsabakası düzenletip pehlivanlara ihsanlar buyurduğu er meydanıdır.

Çırağan Sahil Sarayı: III. Ahmed huzuruna pehlivanları davet edip bu mevkide güreş müsabakaları düzenletmiştir.

Çinili Köşk: Abdülhamid, III. Selim ve I. Mahmud'un huzurunda yapılan güreş müsabakalarına ev sahipliği yapmıştır.

Göksu Kasrı: II. Mahmud döneminde burada güreş müsabakaları yapılmıştır.

Gülhane Kasrı: III. Mustafa'nın en gözde güreş merkezidir.

Harem: I. Abdülhamid pehlivanları burada güreşirdi.

Kağıthane / Levent Bölgesi;

Sadabad: I. Mahmud'un inşa ettirdikten sonra şerefine, 23 Ağustos 1742 tarihinde huzuruna pehlivanları davet edip tüm misafirlere güreş resitali sunduğu yerdir.

Saray-ı Atik: Eski Saray diye adlandırılan bu saray II. Mehmed'in çocuklarından başlayarak III. Mehmed'in sünnet düğününe kadar birçok merasime ev sahipliği yapmıştır. 1866 yılında Eski Saray'ın yıkılan yapılarının olduğu bölgeye İstanbul Üniversitesi'nin Rektörlüğü tarafından kullanılan bina inşa edilmiştir.

Yahyâ Efendi Çayırı: III. Selim güzelliklerle dolu bu mesire alanında güreş müsabakaları düzenleterek şenliklerle kutlamalar yapmıştır. XVI. yüzyılda İstanbul, Beşiktaş'ta Şeyh Yahyâ Efendi tarafından kurulan külliye'dir. İstanbul Beşiktaş ilçesi Yıldız mahallesinde Çırağan caddesine bağlanan Yahyâ Efendi çıkmazında yer almaktadır.

Yalı Köşkü: Bu köşk, Osmanlı padişahlarının bedeni geliştiren bu spor için en çok kullandığı bir stadyum özelliği taşır. Sarây-ı Hümayun'un Haliç girişinde ve deniz kıyısındaki son binası, günümüzde ortadan kalkmış olan Yalı Köşkü'dür. Sirkeci Garı'nın demiryolu hatlarının geçtiği alanda tek katlı bir kasırdı. Ayrıca Baruthane'de sık kullanılan mekanlardan biriydi (<https://sozriko.blogspot.com/2019> ve Mutlu, 2018, s.111).

Hakkında çok az bilgi bulunan mekânlarda da güreş tutulduğuna dair kayıtlara ulaşılmıştır. Mutlu'nun aktadığına göre "Belgelerdeki geçiş sıklığının diğerlerine nazaran az olduğu ve önem hususunda kenarda kalmış bu yerlerin isimleri; Kaimakam Sarayı, Av Kapısı, Tersane Bahçesi, Eski Saray Yalısı, Ali Bey Köyü, Cirid Köşkü, Çimşirlik, İbrahimhanzade Yalısı, Kâğıthane, İncili Köşk, Topkapı, Karaağca, Darüssaade Ağası Köşkü, Maktul Yalısı, Yeni Köşk, Ali Paşa Sarayı, Has Oda Köşkü,

Kaimakam Ali Paşa Sarayı, Çadır Köşkü, Safa (Sofa) Köşkü, Kozbekçiler Köşkü, Üsküdar, Defterdar İskelesindeki Yalı, Damat Paşa Sarayı, Ağa Köşkü, Sultan Sarayı, Kum Köşkü, Amediye Köşkü, Paşa Sarayı, Vezir Bahçesi, Bostancıbaşı Yeri, Cedid Yalı, Ahır Köyü, İbrahim Paşa Sarayı, Otağ Hümayun, Fatıma Sultan Sarayı, Canlı Kasrı, Dolmabahçe Kasrı, Göksu Kasrı, Sepetçiler Köşkü, Bostancılar Köşkü, Paşa Sarayı, Huzur-u Hümayun, Sadrazam Sarayı, Mahcubiye, Sadabad, Galata Sarayı, Küçük Göksu, Büyük Göksu, Taksim, Levend Çiftliği, Sadrazam İzzet Mahmud Paşa Kasrı, Yahya Efendi Çayırı, Davud Paşa Sahrası, Rami Çiftliği, Hasköyde Camii, Baltalimanı, Çinili Kasrı, Bahariye (Bahriye) Kavak Sarayı, Baltaoğlu, Hünkâr İskelesi, Ağa Yeri ve Sultaniye gibi sahalar güreş sporlarının icra edildiği yerler olarak karşımıza çıkmaktadır” (Mutlu, 2018, s.121).

1.4.6.2. *Minder Güreşi ve Kapalı Salonlar*

Padişah huzurlarında ve çayırlarda yapılan güreşlerin yerini uluslararası standartlara uygun biçimde minder güreşinin alması ise 1900'lü yılların başlarına denk gelmektedir. 1911'de ünlü Macar güreşçi Çaya ve arkadaşları İstanbul'a gelmişler, Taksim'de Talimhane Meydanı'na kurdukları büyük çadırda, o yılın Ramazan ayı boyunca müsabaka organize etmişlerdir. İstanbul'da minder güreşi, Çaya ve arkadaşlarının gelişi ile başlamıştır. Daha sonra Beşiktaş, Fatih, Haliç, Güneş, Kumkapı, Fenerbahçe, Galatasaray, Kasımpaşa, Vefa ve Tekel kulüplerinde minder güreşi faaliyetlerini sürdürmüşlerdir (Atabeyoğlu, 1994, s.455). 1924 olimpiyatları ile birlikte geleneksel güreşler daha çok yerel düzeyde etkinlik gösterirken ve Kırkpınar Yağlı Güreşleri gibi Türk güreş tarihi için hayli önemli olan güreş müsabakaları daha ziyade otantik ve folklorik özellikler kazanmaya başlarken Türk güreşi de uluslararası kurallara uygun hale gelmiş, hem serbest stilde, hem de Greko-Romen'de Türk güreşçileri olağanüstü başarılar elde etmişlerdir. Doğal olarak geleneksel çayır güreşleri zamanla salonlarda yapılan minder güreşlerine yerini bırakmaya başlamış, güreşlerin asıl mekânı zaman içinde salonlar olarak belirlenmeye başlamıştır. Günümüzde farklı branşlardaki spor müsabakalarına ev sahipliği yapan kapalı spor salonları aynı zamanda güreş branşı müsabakalarının da mekânları olmuş, özellikle ulusal ve uluslararası büyük müsabakaların tümü, düzenli yapılan tüm turnuvalar, yarışma ve organizasyonlar bu kapalı spor salonlarında gerçekleşmeye başlamıştır.

1.5. Güreşin Örgütlenmesi

Güreş branşını uluslararası nitelik kazanmaya başlayınca dünya çapında bu branşın kurallarını belirlemek, ülkeler arasında turnuvalar düzenlemek, düzenlenen turnuvalara katılımı arttırmak ve yeni nesilin bu branşa ilgisini artırmak amacıyla ve aynı zamanda güreşçilerin eğitimini düzenlemek, onların sağlıklı biçimde bu branşta yetkinleşmesini sağlamak, yaşlanan sporcuların emekliliğini garanti altına almak ve bu branşta faaliyet gösteren sporcuların ekonomik bağımsızlığını sağlamak gibi çok sayıda amacı gerçekleştirmek bağlamında güreşin ulusal ve uluslararası alanda örgütlenme çabası gerekli olmuştur.

1.5.1. Dünyada Güreşin Örgütlenmesi

Güreş ve halterin gelişimi için ilk uluslararası Federasyon, 1905 yılında Deutsche Athleten-Verband (DAV) tarafından Duisburg'da kuruldu. İlk Uluslararası Güreşçiler Birliği (Internationaler Ring Verband), 1912'de Stockholm'deki Olimpiyat Oyunlarının arifesinde kuruldu. Olimpiyat Oyunlarının organizasyon komitesi, İsveç Atletizm Federasyonu'na tüzük ve tüzüğü hazırlamak için bir kongre düzenleme görevini verdi. Berlin'deki kongre 5-9 Haziran 1913 tarihleri arasında gerçekleşti ve Almanya, Finlandiya, Danimarka, İsveç, Rusya, Macaristan, Avusturya, Bohemya ve Büyük Britanya bu ilk kongrenin katılımcıları oldular. Uluslararası Güreşçiler Birliği, Uluslararası Ağır Atletizm Birliği oldu (Uluslararası Amatör Verband für Schwerathletik) ve güreş (Grekoromen tarzı), boks, ve halterin geliştirilmesinden sorumluydu. Almanca resmi dil olarak kabul edildi. Güreş müsabakalarının süresi birer dakika ara ile yirmi dakika olarak belirlendi.

IAWF'nin oluşturulması, 1920'deki Antwerp Olimpiyat Oyunları sırasında IOC, her spor için bağımsız federasyonların oluşturulmasını tavsiye etti. Uluslararası Amatör Güreş Federasyonu (IAWF) böylece 1921'de Lozan'daki IOC Olimpiyat Kongresi sırasında kuruldu. On dokuz Ulusal Federasyonun ve IAWF'nin tüzükleri bu vesileyle onaylandı. İsveçli yetkili ve eski güreşçi Einar Raberg başkan seçildi. İngilizce resmi dil olarak kabul edildi. Yeni Federasyon, iki güreş stilini tanıtmaya sorumluluğunu üstlendi ve mevcut kurallarda bazı düzeltmeler yaptı. Greko-Romen Dünya şampiyonaları Helsinki (1921) ve Stockholm'de (1922) düzenlendi. IAWF'nin oluşturulması, güreşi IOC, Ulusal Olimpiyat Komiteleri, Ulusal Güreş Federasyonları,

hükümet ve sivil toplum kuruluşları ve dünya kamuoyuna karşı meşrulaştırdı. 1924'te Einar Raberg istifa etti ve yerine Macar Viktor Smeds'in seçildi 1929 yılına kadar kalan Macar'ın yerini Alfred Brüll aldı. 1946'da Viktor Smeds Stockholm'de bir kongre topladı ve içlerinde Türkiye'den Vehbi Emre'nin de olduğu bazı yeni üyeler seçildi. Bu tarihten itibaren IAWF çok aktif olarak çalışmaya başladı. Yeni kurallar kabul edildi ve Roger Coulon 1957'de Paris'te ilk hakem kursunu düzenledi.

1952'de Roger Coulon FILA Başkanı seçildi ve Federasyon: Uluslararası Amatör Güreş Federasyonu adını aldı. 1954'te Tokyo'daki kongrede. 1956'da Melbourne'deki Olimpiyat Oyunları sırasında, yeni FILA yönetim kurulu üyeleri seçildi. Vehbi Emre bu yeni yönetimde de yer aldı. 1965 yılında Coulon, FILA genel merkezini Lozan'a taşıdı ve FILA'yı Olimpiyat başkentine yerleşen ilk Uluslararası Federasyon yaptı. 1967'de Roger Coulon, uluslararası federasyonların uluslararası spor hareketinin gelişimini daha iyi iletişim kurmasına ve kontrol etmesine izin vermek için GAISF'yi (Uluslararası Spor Federasyonları Genel Birliği) kurdu. Altmışlı yıllarda FILA, çeşitli alanlarda ve özellikle organizasyonunda yaratıcılık gösterdi. Ulusal Federasyonlarla bilgi alışverişinde belirli bir gelişme kaydedildi: FILA Bülteni çıkmaya başladı, güreşçilerin lisansları tanıtıldı ve hakemler için iyi bir yeterlilik sistemi kuruldu. FILA Genel Sekreteri Milan Ercegan'ın yönetiminde ilk olarak hakemler için eğitici videolar üretildi.

Başkan Coulon'un 1971'de vefatından sonra, Genel Sekreter Milan Ercegan, 1972'de Münih'te yapılan kongrede, geçici başkan olarak atanmış ve daha sonra FILA Başkanı seçilmişti. Antrenörler için ilk kitabı (Theory and Practice of Wrestling) 1973'te yayınlamıştı ve ertesi yıl Dubrovnik'te ilk antrenörler kursunu düzenledi. Ayrıca 1974'te antrenörler için İleri Okulu'nu kurdu. 30 yıllık başkanlığı boyunca, özellikle Bulgar Profesör Raiko Petrov'un üç büyük kitabı: Bin Yıl Boyunca Olimpiyat Güreşi (1993), 100 Yıl Olimpiyat Güreşi (1997) ve Güreşin Kökleri (2000) olmak üzere çok sayıda eser yayınlandı. 1994 yılında FILA, International Federation of Associated Wrestling Styles olarak yeniden adlandırıldı. Milan Ercegan, programları sayesinde güreşin tanıtımına yeni bakış açıları kazandırdı. Amacı geliştirmekte olan ülkelere teknik yardım sağlamak olan "FILA Altın Plan"ını başlattı. 2002 yılında görev süresinin sonunda, yaklaşık yüz güreş minderi ve önemli sayıda kitap, dergi, video ve diğer pedagojik araçlar Ulusal Federasyonlara ücretsiz olarak dağıtıldı. Bu

dönemde FILA, takvimine yeni yarışmalar ekledi (küçükler Dünya Şampiyonaları ve Harbiyeli Kıta Şampiyonaları) ve Başkan Ercegan da, kadın güreşini FILA ve Ulusal Federasyonlar içinde tam teşekküllü bir disiplin olarak kabul ettirerek güreş dünyasında devrim yarattı (<https://web.archive.org/web>).

2002 yılında FILA, 1980'de Büro Üyesi ve 1986'da ise Hakem Departmanından sorumlu Başkan Yardımcısı görevini üstlenen Raphaël Martinetti'nin (SUI) başkan seçilmesiyle yeni bir döneme girildi. “Yeni Güreş Dünyasına Hoş Geldiniz” sloganıyla dünya çapında güreşi teşvik etmek için bir modernizasyon stratejisi oluşturuldu. Bugüne kadar üstlenilen veya yapılmakta olan faaliyetler şunlardır:

- Tüm FILA üyelerinin etkin bir şekilde iletişim kurabilmesi için bağlı tüm Ulusal Federasyonlar için bir web sitesi ve e-posta adreslerinin oluşturulması.
- Kadın güreşinin olimpiyat programına alınması ve grekoromen ve serbest güreşin kurallarının ciddi şekilde değiştirilerek pekiştirilmesi.
- Dünya ve Avrupa Şampiyonalarının organizasyonu için profesyonel bir yapının kurulması.
- Güreşin dünya çapında etkin bir şekilde yayınlanması ve ana Şampiyonaların FILA web TV aracılığıyla yayınlanması için çok sayıda TV sözleşmesinin imzası.
- Afrika kıtası için Thiès'de (SEN), Avrupa kıtası için Sofya'da (BUL) ve Asya kıtası için Doha'da (QAT) FILA kıtasal eğitim merkezlerinin kurulumu. Amerika kıtasının merkezi yapım aşamasındadır ve bu arada Küba bu kıtanın eğitim merkezi olarak faaliyet göstermektedir. FILA ayrıca Niamey'deki (NIG) geleneksel güreş merkezini de finanse etti.
- Yüksek lisans programının, rekabet kısıtlaması dışında kademeli ve aşamalı bir güreş öğrenimine izin verecek şekilde kurulması.
- FILA genel merkezinin Ulusal Federasyonlarına karşı rolünü en iyi şekilde yerine getirmek için taşınması.

- Grappling, Pankration ve Belt Wrestling gibi FILA'ya bağılı olimpik olmayan stilleri yönetmek için Dünya Komitelerinin oluşturulması (<https://web.archive.org/web>).

1.5.2. Türkiye'de Güreşin Örgütlenmesi

Türkiye Güreş Federasyonu (TGF), güreş sporunun Türkiye'deki yönetim teşkilatı olan spor federasyonudur. 1923'te kurulan TGF, aynı yıl Uluslararası Güreş Federasyonları Birliği (FILA) üyeliğine kabul edildi. İlk başkan ise Ahmet Fetgeri Aşeni'dir. Türkiye Güreş Federasyonu Ana Statüsü'nün birinci kısmında, amaç, kapsam, dayanak, tanımlar ve kısaltmalar başlığı altında federasyonun görevleri şöyle sıralanmaktadır;

a) Spor dalının ülke düzeyinde dengeli bir şekilde yayılıp gelişmesini sağlamak, bu konularda her türlü düzenlemeyi yapmak, projeler üretmek, kararlar almak ve uygulamak.

b) Güreş sporunun gelişmesini, her yaş gurubunda yapılmasını ve ülke genelinde yaygınlaşmasını sağlamak.

c) Sporcu sağlığı ile ilgili konularda gerekli önlemleri almak.

ç) Federasyonun il temsilciliklerini kurmak.

d) CELA, FILA ve diğer üye olunacak uluslararası federasyonlar tarafından konulan ve uygulanan uluslararası kuralların ve mevzuatın uygulanmasını sağlamak ve Türkiye'yi ilgili spor dalı ile ilgili uluslararası faaliyetlerde temsil etmek.

e) Tahkim Kurulu kararlarını uygulamak.

f) Yüksek performanslı sporcu yetiştirmek.

g) Spor kulüplerinin ilgili spor dalına katılım işlemlerini, sporcu, antrenör ve hakemlerin tescil veya vize işlemlerini yapmak.

ğ) Kulüpler, il müdürlüğü, il temsilcilikleri, kamu kurum ve kuruluşları ve yerel yönetimlerle işbirliği yapmak, bunlar arasında doğabilecek teknik uyumsuzlukları çözümlenmek.

h) Federasyonun görev alanı içerisinde yer alan spor branşlarının yarışmalarının düzenlenmesi için talimatlar hazırlamak, yayınlamak ve uygulamak.

ı) Genel Müdürlük ile uluslararası federasyonların belirlediği eğitim kriterlerine uygun olarak işbirliği içerisinde antrenör, hakem ve benzeri diğer spor elemanlarını yetiştirmek.

i) Uluslararası federasyonun izni ile uluslararası kurs, seminer, panel, sempozyum ve spor organizasyonları düzenlemek.

j) Federasyonun yıllık ve dört yıllık master ve stratejik planını, performans programını içeren taahhütnameyi Bakana sunmak.

k) Yurt dışındaki ve yurt içindeki güreş ile ilgili gelişmeleri izlemek, her yaş grupları için her türlü güreş turnuva organizasyonları, yarışma, çalışma ve diğer faaliyetleri programlayıp bunların izinlerini verip uygulamalarını kontrol etmek.

l) Antrenör ve hakemlerin kurslarda yetiştirilmesini ve seminerlerde eğitilmesini sağlamak, başarılı olanların belgelerini düzenleyip tescillerini yapmak, bunların çalışmalarını sürekli izlemek.

m) Ulusal ve uluslararası müsabaka ve organizasyonlar düzenlemek, düzenlenen tüm müsabaka ve organizasyonların devamlılığını sağlamak, bu faaliyetlere yönetici, idareci, eğitimci, hakem, temsilci ve gözlemci atamasını yapmak.

n) Güreş malzemelerinin standartlarını tespit ederek bunların yurt içinden veya yurt dışından teminini sağlamak.

o) Federasyona gelir sağlamak amacıyla, her türlü ticari faaliyette bulunmak üzere iktisadi işletme açmak, taşınmaz mal alım satımı ve kiralanması faaliyetlerini yapmak.

ö) Güreş ile ilgili arşiv ve istatistiki çalışmalar yaparak eğitici film, slayt, broşür ve dergi gibi materyalleri hazırlayarak, bu konuda basın ve televizyon kuruluşlarıyla işbirliği yapmak.

p) Güreşte belirli bir sistemin uygulanması için yapılacak işlemleri belirlemek ve uygulamasını sağlamak.

r) İhtiyaç duyulması halinde güreş sporunu geliştirmek, yaygınlaştırmak ve sürekliliğini sağlamak amacıyla bölgesel veya ülke genelinde güreş liglerinin kurulması için çalışmalar yapmak.

s) Uluslararası müsabakalara iştirak edecek olan milli takım ve menajer, antrenör, yardımcı antrenör, masör, doktor, istatistikçi ve benzeri elemanlardan oluşacak teknik kadroyu seçmek, seçilen takımların müsabakalara hazırlanmasını ve katılmasını sağlamak.

ş) Başarılı sporcuların takibini yapmak ve bu sporcuların yetişmesi için gerekli tedbirleri almak.

t) Kişi ve kuruluşların, düzenleyecekleri özel yarışma, seminer ve kurslar için gerekli koşulları yerine getirmek kaydıyla izin vermek; yarışmaların yapılmalarını sağlamak ve denetlemek.

u) Altyapı ve yetenek tespit projeleri hazırlayıp bunların altyapısını oluşturarak uygulanmasını sağlamak (<https://www.mevzuat.gov.tr>).

Türkiye Güreş Federasyonu kendi internet sitesinde de faaliyetlerini misyon vizyon ve stratejik plan başlığı altında şöyle değerlendirmektedir;

Vizyon; Eğitim ve tesisleşme hamlelerinde çağdaş hedefler ile buluşmak, uluslararası düzeyde rekabet edecek altyapıyı oluşturmak, topluma güreş kültürünü benimsetmek, güreş ekonomisini büyütmek ve finansal gücü yüksek bir kurum olmak. Tarihten gelen başarılarımızı geleceğe taşımak.

Misyon; Başta Avrupa, Dünya ve Olimpiyatlar olmak üzere, katıldığımız her uluslararası müsabakada ülkemizi en iyi şekilde temsil ederek kürsüye taşımak, bayrağımızı göndere çektirmek, İstiklal Marşımızı okutmak. Halkımızın gönlünde yer etmiş güreş sevgisini, yeni nesillere de kazandırmak. Kısa vadeli hedeflerimizin yanı sıra, gelecek başarılar için bugünden, gerekli koşulları ve imkânları sağlamak (<https://tgf.gov.tr>).

Stratejik Plan ise; Kurumsallık, Altyapı, Tesisler; Eğitim, Kulüpler, Uluslararası Organizasyonlar, Milli Takımlar ve Sponsorluk alt başlıklarında ele alınmıştır. Güreş Federasyonu, Kurumsallık alt başlığında; Güreşin Akademisyenleri Projesini geliştirmek, güreş yapan gençlerimizi, akademik kariyer yapmaları için yönlendirmek

ve desteklemek, çeşitli üniversitelerde görev yapan güreşçi akademisyenlerden ortak çalışma ekiplerini oluşturmak, büroda görev yapan personellerin bilgi ve donanımını artırmak, hizmet içi eğitim programları ile gelişimlerini sağlamak, büronun hizmet kalitesini yükseltmek, görev tanımlarında standartları oluşturmak, uygulamayı sağlamak olarak tanımlamıştır. Diğer alt başlıklar ise şöyle sıralanmaktadır.

Altyapı başlığı altında; “Milli Eğitim Bakanlığı Temel Eğitim Genel Müdürlüğüyle yapmış olduğumuz protokol kapsamında, Yatılı Bölge Ortaokulları Güreş Projesi’ni geliştirmek, okullarda güreş çalışmalarını yaygınlaştırmak, Milli Eğitim Bakanlığı Din Öğretimi Genel Müdürlüğü’yle yapmış olduğumuz protokol kapsamında, Anadolu İmam Hatip Liseleri ve Ortaokulları Güreş Eğitimi Projesinde devamlılığı sağlamak, Milli Eğitim Bakanlığı Mesleki Eğitim Genel Müdürlüğü’yle yapmış olduğumuz protokol kapsamında Meslek Liselerinde Güreş Projesinin uygulanmasını sağlamak, Tematik Güreş Spor Liseleri Projesini geliştirmek ve yaygınlaştırmak, Altyapıda hizmet eden kulüplerimizi desteklemek, altyapıya yönelik lig müsabakalarını düzenlemek, bu yaş grubundaki güreşçilere müsabaka tecrübesi kazandırmak” (<https://tgf.gov.tr>).

Tesisler başlığı altında; “Grekoromen ve Serbest A Milli Takımlarımızın kamplarını yapmış olduğu, Ankara Elmadağ ve İstanbul Sarıyer Kamp Eğitim Merkezlerinde, uluslararası düzeyde ihtiyaçlara cevap verecek seviyeye getirmek, Kadınlar A Milli Takımımız için, kalıcı kamp tesisinin kazandırma çalışmalarını sonuçlandırmak, Federasyonumuza ait hizmet binası ve çağın gereklerine uygun kamp merkezinin temini için, Gençlik ve Spor Bakanlığımızın görüş ve destekleri doğrultusunda çalışmaları hızlandırmak” (<https://tgf.gov.tr>).

Eğitim başlığı altında; Yapılmakta olan antrenör, hakem eğitim ve gelişim seminerlerini pandemi sürecine uygun olarak, online sistemde düzenli bir şekilde devam ettirmek, sporcu ve antrenörlere dopinge ilgili eğitici seminerler düzenlemek, bu konuda bilinçlenmelerini sağlamak, Uluslararası gelişmeleri takip etmek, sporcu, antrenör ve hakemlerimizin Uluslararası seminerlere katılımını sağlamak, Değişen müsabaka kuralları hakkında milli takımları ve kulüpleri bilgilendirmek, Alt yaş gruplarında yaşanan kontrolsüz kilo düşüşlerini engellemek, bu konuda sporcuları,

antrenörleri ve aileleri bilgilendirici seminerler düzenlemek, eğitici programlar ve yayınların hazırlanmasını sağlamak” (<https://tgf.gov.tr>).

Stratejik planın bir boyutunu ise kulüpler oluşturmaktadır. Güreş Federasyonu bu bölümde; “Güçlü kulüp sayılarının artırılması için, yerel yönetimler ve büyük spor kulüpleri ile işbirliği yapmak, Kulüplerimizin alt yapılarını destekleyerek, bu konuda teşvik etmek, Kulüp yöneticilerine yönelik bilgilendirici seminerlerin düzenli yapılmasını sağlamak” olarak tarif edilmiştir (<https://tgf.gov.tr>).

Organizasyonlar hakkında ise şöyle denmektedir; “Ülkemizde düzenlediğimiz uluslararası organizasyonların kalitesini yükseltmek, güçlü ülkeler ve nitelikli yabancı sporcuların katılımını sağlamak, Uluslararası organizasyonlarda ülkemizin itibarına yakışır şekilde temsil etmek, bu konuda tüm kafileyi bilinçlendirmek, ev sahipliği yaptığımız uluslararası müsabakaların izleyici kitlesini artırmak” (<https://tgf.gov.tr>).

Ayrıca ulusal organizasyon ve devam eden ligler hakkında federasyon; “Devam etmekte olan süper lig, birinci lig, ikinci liglerin yanı sıra bölgesel ligleride hayata geçirmek, Türkiye şampiyonalarına, Avrupa ve Dünya şampiyonaları standartlarını kazandırmak, Her yaş kategorisi için müsabaka tecrübelerini artırıcı organizasyonlar düzenlemek hedefini gütmektedir (<https://tgf.gov.tr>).

Kuşkusuz güreş, aynı zamanda, uluslararası platformdaki spor branşları arasında, Türkiye'nin açık ara en başarılı branş olması itibariyle de federasyonun dikkat alanına girmektedir.

Milli takımlar hakkında federasyon; “Katıldığımız tüm yaş gruplarının Avrupa ve Dünya şampiyonalarında takım halinde kürsüye çıkmak, Olimpiyatlarda altın madalya sayısını artırmak, sıkletlerde rekabeti artırmak, her sıklette uluslararası kalitede en az dört sporcunun hazır olmasını sağlamak, alt yaş kategorilerinde tespit edilen başarılı sporcular için, destekleyici ve teşvik edici projeler geliştirmek” perspektifini oluşturmaktadır (<https://tgf.gov.tr>).

Federasyon, kuruluşundan bu yana, ulusal ve uluslararası pek çok müsabaka düzenlemiştir. Bunlar;

* 1949 Avrupa Güreş Şampiyonası, 3-5 Haziran, İstanbul

* 1956 Güreş Dünya Kupası, 25-31 Mayıs, İstanbul

- * 1957 Dünya Güreş Şampiyonası, 1-2 Haziran, İstanbul
- * 1967 Avrupa Güreş Şampiyonası, (Serbest stil), 7 – 10 Temmuz, İstanbul
- * 1974 Dünya Güreş Şampiyonası (Serbest stil), 29 Ağustos-Eylül, İstanbul
- * 1977 Avrupa Güreş Şampiyonası, 26-29 Mayıs, Bursa
- * 1980 Avrupa Gençler Güreş Şampiyonası, Bursa
- * 1989 Avrupa Gençler Güreş Şampiyonası,(Serbest stil), Bursa
- * 1989 Avrupa Güreş Şampiyonası,(Serbest stil), 12-14 Mayıs, Ankara
- * 1991 Avrupa Gençler Güreş Şampiyonası,(Serbest stil), İstanbul
- * 1993 Avrupa Güreş Şampiyonası 20-28 Ağustos, İstanbul
- * 1994 Dünya Güreş Şampiyonası (Serbest stil), 25-28 Ağustos, İstanbul
- * 1997 Avrupa Gençler Güreş Şampiyonası, İstanbul
- * 1999 Dünya Güreş Şampiyonası (Serbest stil), 7-10 Ekim, Ankara
- * 2001 Avrupa Güreş Şampiyonası,(Grekoromen stil), 11 – 12 Mayıs, İstanbul
- * 2004 Avrupa Güreş Şampiyonası,(Serbest stil), 23 – 25 Nisan, Ankara
- * 2008 Dünya Gençler Güreş Şampiyonası, 29 Temmuz-4 Ağustos, İstanbul
- * 2009 Dünya Gençler Güreş Şampiyonası, 4-9 Ağustos, Ankara
- * 2011 Dünya Güreş Şampiyonası, 12-18 Eylül, İstanbul
- * 2015 Avrupa Gençler Güreş Şampiyonası, 23-28 Haziran 2015, İstanbul
- * 2018 Avrupa U23 Güreş Şampiyonası, 4-10 Haziran, İstanbul
- * 2021 İslami Dayanışma Oyunları'nda güreş, 10-13 Ağustos 2022, Konya (<https://tr.wikipedia.org>).

1.6. Olimpiyatlar, Türkiye ve Güreş

Osmanlı İmparatorluğu, başlangıçta ilk üç olimpiyata (1896, 1900 ve 1904) katılmayıp sonrasında olimpiyatların 10. yılı nedeniyle tekrar Atina'da gerçekleştirilen 1906 Ara Olimpiyatlara 1 sporcuyla katılmıştır. Bu oyunlarda, 800 ve 1500 metre atletizm dallarında Vahram Papazyan isimli atlet yarışmış ve iki yarış türünde de

elemeleri geçememiştir. Ancak, 13 yaş 224 günlük olduğu için bu oyunlardaki en genç sporcu olmuştur.

II. Meşrutiyet ile birlikte dernek kurma yasası çıkarılınca, 1908 yılı itibariyle Osmanlı Millî Olimpiyat Cemiyeti kuruldu. Böylelikle, bugünkü adıyla Türkiye Millî Olimpiyat Komitesi'nin temelleri atılmış oldu. Bu kuruluştan sonra Türkiye resmen olimpiyatlarda temsil edilme hakkını kazandı. Aynı yıl yapılan 1908 olimpiyatlarına Osmanlı devleti yine 1 sporcuyla katılım sağlayarak, Aleko Mulos, isimli cimnastik sporcusu, resmi düzeyde Türkiyeyi temsil eden ilk sporcu oldu.

Osmanlı Olimpiyat Cemiyeti'nin kurulmasının (1911) ardından 1912 yılında yapılan olimpiyatlarda Türkiye resmi olarak ilk defa temsil edilmiş oldu. Bu defa oyunlarda atletizm dalında Vahram Papazyan ve Mıgırdiç Mıgıryan olmak üzere 2 sporcuyla katılım sağlandı. Mıgıryan, gülle atma, disk atmada, iki elle gülle atma, pentatlon, 800 metre ve 1500 metre yarışmalarında ülkeyi temsil ederken, Papazyan ise, eleme yarışmalarını tamamlayamadı. 1920 olimpiyatlarına gelindiğinde, Osmanlı Devleti, I. Dünya Savaşı'na sebep olan olan ülkeler arasında değerlendirildiğinden oyunlara çağrılmadı.

1924 Olimpiyatları'nda Türkiye millî futbol takımı ilk defa olimpiyatlara katılarak, Çekoslovakya ile karşılaşmıştır. Ve bu maç sonucu 5-2 yenilerek elenmiştir. Türkiye, 1924 Olimpiyatları'nda 11 atlet, 3 bisiklet, 2 halter, 1 eskrim, 5 güreş ve 19 futbol oyuncusu ile 41 sporcu ile temsil edilmiştir.

1928 Yaz Olimpiyatları'nda Türkiye'den 6 atlet, 5 bisikletçi, 1 halterci, 4 eskrim sporcusu, 6 güreşçi ve 20 kişiden oluşan bir futbol takımı mücadele etti. Türk atlet Ömer Besim Koşalay, 1924 ve 1928'de Türkiye'yi temsil etmiştir.

1936 Yaz Olimpiyatları'na 2'si kadın 60 sporcuyla katılan Türkiye, ilk kez bir olimpiyatta Türk kadın sporcularla da yer almış oldu. Türkiye, olimpiyat tarihinin ilk madalyalarını 1936 Olimpiyatları'nda elde etti. Türkiye'nin Olimpiyat Oyunları tarihinde şeref kürsüsüne çıkan ilk Türk sporcusu serbest güreş 79 kg'da bronz madalya kazanan Mersinli Ahmet Kireççi oldu. Onun ardından grekoromen 61 kg'da Yaşar Erkan altın madalyanın sahibi oldu. Türkiye, 2 madalyayla Olimpiyatları 19. sırada tamamladı (tr.wikipedia.org/wiki/Olimpiyat_Oyunlarında_Türkiye).

1948 Yaz Olimpiyatları'na Türkiye'den 1'i kadın olmak üzere toplam 68 sporcu katılırken, Türkiye adına toplamda 12 Türk sporcusu kürsüye çıktı. Türkiye tamamı güreşçi olmak üzere toplam 6 altın madalya kazandı. Türkiye, 1948 Olimpiyatları'nda takım halinde 7. Oldu (tr.wikipedia.org/wiki/Olimpiyat_Oyunlarında_Türkiye).

1952 Yaz Olimpiyatları'nda Türkiye'yi Olimpiyatlarda tamamı erkek 60 sporcu temsil etti. Türkiye, kazandığı 2 altın ve bir de bronz madalyayla ülkeler sıralamasında 16. oldu.

1956 Yaz Olimpiyatları'na Türkiye'de yaşanan ekonomik sıkıntılar nedeniyle sadece 15 sporcu gidebildi. Türkiye'nin kazandığı 7 madalyanın tamamı da güreşten geldi.

1960 Yaz Olimpiyatları'na Türkiye adına damgasını vuran olay, Türk güreşçilerinin tam 7 altın madalya kazanmasıydı. Ahmet Bilek, Mustafa Dağıstanlı, Hasan Güngör, İsmet Atlı, Müzahir Sille, Mithat Bayrak ve Tevfik Kış 1960 Roma Olimpiyatları'nın Türkiye adına altın madalyaya uzanan isimleri oldular. Türkiye, 1960 Yaz Olimpiyatları'nda kazandığı 9 madalyayla ülke sıralamasında 6. sırayı elde etti (tr.wikipedia.org/wiki/Olimpiyat_Oyunlarında_Türkiye).

Türkiye 1964 Yaz Olimpiyatları'na, atletizm, halter, güreş ve yelkende toplam 25 erkek sporcuyla katıldı. Tokyo'da 2 altın, 3 gümüş ve 1 bronz madalya kazanan Türkiye'nin kazandığı tüm madalyalar yine güreşten gelirken, Türkiye kazandığı 6 madalyayla ülke sıralamasında 16. sırayı elde etti.

1968 Yaz Olimpiyatları'nda Türkiye'yi atıcılıkta 3, atletizmde 4, boksta 6 ve güreşte 16 olmak üzere toplam 33 sporcu temsil etti. Türkiye, Olimpiyatlarda 2 altın madalya kazanırken, madalyalar Mahmut Atalay ve Ahmet Ayık'la yine güreşten geldi.

1972 Yaz Olimpiyatları'nda Türkiye, atıcılıkta 4, atletizmde 4, boksta 7, bisiklette 6, eskrimde 4, halterde 4, güreşte 16, yüzmede 2 sporcu olmak üzere toplamda 1'i kadın 47 sporcuyla yarıştı. Türkiye, kalabalık katılımına rağmen 1972'de sadece 1 gümüş madalya kazanabildi. Türkiye'nin olimpiyatlardaki tek madalyasının sahibi ise güreşte Vehbi Akdağ oldu.

1976 Yaz Olimpiyatları'nda Türkiye atletizm'de 3, boksta 3, bisiklette 4, halterde 2, judoda 3, atıcılıkta 3, güreşte 11 ve trampelen atlamada 1 sporcu olmak üzere toplamda 1'i kadın 30 sporcuyla temsil edildi. Ancak Türkiye 1976'da tek bir madalya dahi alamadı.

1984 Yaz Olimpiyatları; Sovyetler Birliği ile onu destekleyen Doğu Bloku ülkelerince boykot edilmişti. Türkiye'nin 2'si kadın, toplam 48 sporcuyla katıldığı bu organizasyonda 36 yıl sonra ilk kez güreş dışında bir branşta madalya kazanıldı. Boks dalında mücadele eden Eyüp Can ve Turgut Aykaç bronz madalya kazanan isimler olurlarken Türkiye'nin 3. ve son madalyası, yine bronz oldu. Türkiye; Los Angeles'ta atıcılıkta 4, atletizmde 5, boksta 6, okçulukta 3, judoda 4, halterde 4, güreşte 16, yüzmede 4, yelkende 2 sporcuyla mücadele etti.

1988 Yaz Olimpiyatları'na Türkiye 5'i kadın, toplam 50 sporcuyla mücadele ederken, ilk kez bir Türk sporcusu, Olimpiyat rekoru kırma başarısı gösterdi. Naim Süleymanoğlu, halterde Türkiye'nin ilk altın madalyasını kazandırırken serbest güreşte Necmi Gençalp gümüş madalyayla Türkiye'ye döndü. Türkiye, Seul'de atıcılıkta 2, atletizmde 4, boksta 4, okçulukta 6, judoda 4, yelkende 3, yüzmede 2, halterde 5, güreşte 12 ve taekwondoda 8 sporcuyla mücadele etti.

1992 Yaz Olimpiyatları'nda Türkiye'yi 8'i kadın, toplam 47 kişi temsil etti. Türkiye; Barcelona Olimpiyatları'nda 2 altın, 2 gümüş ve 2 bronz olmak üzere toplam 6 madalya kazanırken, judoda Hülya Şenyurt'un bronz madalya almasıyla Olimpiyatlar tarihi boyunca ilk kez bir Türk kadın sporcu, kürsüye çıkma başarısı gösterdi. Türkiye adına, halterde Naim Süleymanoğlu ve grekoromen güreşte Mehmet Âkif Pirim altın madalya kazanan isimler oldular.

1996 Yaz Olimpiyatları'na Türkiye adına 9'u kadın, toplam 54 sporcu katıldı. Halterci Naim Süleymanoğlu; bir kez daha altın madalyaya ulaşarak üst üste üç olimpiyat altın madalyası kazanan halterci unvanıyla Olimpiyatlar ve Türk spor tarihine geçti. İki halterde, ikisi de güreşte olmak üzere 4 altın madalyanın yanı sıra birer de gümüş ve bronz madalya elde edildi. Altın madalyalardan biri, Naim Süleymanoğlu gibi tarihe geçecek olan ve ilk kez olimpiyatlara katılan halterci Halil Mutlu'ya aitti. Türkiye; bu Olimpiyatlar sonunda madalya sıralamasında 20. basamakta yer aldı (tr.wikipedia.org/wiki/Olimpiyat_Oyunlarında_Türkiye).

2000 Yaz Olimpiyatları'nda Türkiye'nin 15'i kadın,44 ü erkek olmak üzere toplam 59 sporcusu vardı. Türkiye'yi bu oyunlarda atıcılıkta 2, atletizmde 6, boksta 9, güreşte 12, halterde 8, judoda 3, okçulukta 6, taekwondoda 2, yelkende 4, yüzmede 7 sporcu temsil etti. Güreşte Hamza Yerlikaya, halterde Halil Mutlu, judoda Hüseyin Özkan altın madalya kazanan sporcular olurlarken bronz madalya alan Hamide Bıkçın Tosun ise taekwondo dalında Türkiye'ye ilk madalyayı getiren sporcu oldu. Türkiye 2000 Sidney Olimpiyatları'nı toplam 5 madalyayla 26. sırada tamamladı (tr.wikipedia.org/wiki/Olimpiyat_Oyunlarında_Türkiye).

2004 Yaz Olimpiyatları Türkiye 21'i kadın toplam 66 sporcuyla katılım sağladı. Türkiye Olimpiyatlar sonucunda 3'ü altın, 3'ü gümüş, 4'ü de bronz olmak üzere toplam 10 madalya kazandı. Türkiye'ye altın kazandıran isimler, halterde Nurcan Taylan, Halil Mutlu ve Taner Sağır olurken, boksta Atagün Yalçınkaya, taekwondoda Bahri Tanrikulu, güreşte ise Şeref Eroğlu gümüş; atletizmde Eşref Apak, güreşte Aydın Polatçı ve Mehmet Özal, halterde ise Sedat Artuç bronz madalya kazandırdı (tr.wikipedia.org/wiki/Olimpiyat_Oyunlarında_Türkiye).

2008 Yaz Olimpiyatları'nda Türkiye 12 branşta 19'u kadın, 68 sporcu ile temsil edildi. 16 sporcuyla atletizm ilk sırada yer alırken, güreş 13, yüzme 11, halter 6, yelken 6, boks 5, taekwondo 4, masa tenisi ve okçuluk ikişer, atıcılık, judo ve bisiklette ise birer sporcuyla Türk sporcular Pekin'de yarıştı. Türkiye tek altın madalyasını güreşte Ramazan Şahin'le kazanırken, 4 gümüş ve 3 bronz madalyayla olimpiyatları 37. sırada tamamladı (tr.wikipedia.org/wiki/Olimpiyat_Oyunlarında_Türkiye).

2012 Yaz Olimpiyatları'nda Türkiye bir ilki başardı. İlk defa kadın basketbol ve voleybol takımları olimpiyatlara katıldı. Londra'ya 16 dalda 66'sı kadın toplam 114 sporcuyla geldi. Atletizmde 33, güreşte 13, basketbol ve voleybolda 12'şer, halterde 9, boks ve yüzmede 6'şar, atıcılık ve yelkende 5'er, taekwondo ve bisiklette 3'er, judo ve masa tenisinde 2'şer, okçuluk, badminton ve cimnastikte 1'er sporcu olimpiyatlara katıldı. Türkiye, 2 altın, 2 gümüş ve 1 bronz madalya kazandı. Atletizmde Aslı Çakır Alptekin ile taekwondoda Servet Tazegül altın; atletizmde Gamze Bulut ile taekwondoda Nur Tatar gümüş; grekoromen güreşte Rıza Kayaalp bronz madalya kazandı. Mart 2013'te tespit edilen doping nedeniyle Aslı Çakır Alptekin'in altın madalyası geri alındı (tr.wikipedia.org/wiki/Olimpiyat_Oyunlarında_Türkiye).

Türkiye, Brezilya'nın Rio de Janeiro şehrinde yapılan olimpiyatlara 21 sporda 55'i erkek, 48'i kadın toplamda 103 sporcuyla katıldı. 31 sporcuyla atletizm en çok sporcunun yer aldığı spor olurken, basketbol Türkiye'nin katıldığı tek takım sporu oldu. Açılış töreninde ülkenin bayrağını güreşçi Rıza Kayaalp taşıdı (tr.wikipedia.org/wiki/Olimpiyat_Oyunlarında_Türkiye).

Türkiye oyunları 1 altın, 3 gümüş, 4 bronz olmak üzere toplamda 8 madalyayla kapattı. Bu sonuçla genel sıralamada ise 41. sırada yer aldı. Madalyaların 5'i güreşten gelirken diğerleri halter, atletizm ve taekwondodan geldi. Tek altın madalyayı güreşte Taha Akgül kazandı (tr.wikipedia.org/wiki/Olimpiyat_Oyunlarında_Türkiye).

Türkiye, Japonya'da yapılan 2020 Yaz Olimpiyatları'na 18 farklı spor dalında 108 sporcu ile katıldı. Açılış töreninde bayrağı taşıyan sporcular Merve Tuncel ve Berke Saka'dır. Ferhat Arıcan'ın Paralel barda kazandığı bronz madalya ülkenin jimnastikte kazandığı ilk madalyadır. Mete Gazoz'un okçulukta elde ettiği altın madalya Türkiye'nin bu spordaki ilk olimpiyat madalyasıdır. Türkiye oyunları 2 altın, 2 gümüş, 9 bronz madalya olmak üzere toplamda 13 madalya ile kapattı. Bu sonuçla genel sıralamada 35. sırada yer aldı. 2020 Olimpiyatları, 1948 Yaz Olimpiyatları'ndan bu yana Türkiye'nin en çok madalya kazandığı oyunlar olmuştur (tr.wikipedia.org/wiki/Olimpiyat_Oyunlarında_Türkiye).

Olimpiyat karnesi ele alındığında Türkiye'nin toplam 104 madalya kazandığı görülmektedir. Bu 104 madalyanın 41'i altın, 27'si gümüş ve 36'sı ise bronzdur. Madalyaların branşlara göre dağılımına bakıldığında, Artistik Jimnastik'te 1 bronz madalya, Atletizm'de 1'i gümüş 2'si bronz olmak üzere 3 madalya, Boks'ta 1 altın, 3 gümüş 3 de bronz olmak üzere 10 madalya, Halter'de 8'i altın, 1'i gümüş ve 2'si bronz olmak üzere, 11 madalya, Judo'da 1'i altın 1'i bronz olmak üzere 2 madalya, Karate'de 1'i gümüş, 3'ü bronz olmak üzere 4 madalya, okçulukta 1 altın madalya, Taekwondo'da 1 altın, 3 gümüş ve 5 bronz olmak üzere 9 madalya almıştır. Olimpiyatlarda en başarılı olduğumuz güreşte ise tüm diğer branşların toplamından fazla olmak kaydıyla, 29'u altın, 18'i gümüş ve 19'u bronz olmak üzere toplam 66 madalya kazanılmıştır.

Güreşte madalya kazanan sporcularımız ise 1936 Berlin olimpiyatlarında Altın madalya kazanan Yaşar Erkan ile bronz kazanan Ahmet Kireççi, 1948

olimpiyatlarında altın alan güreşçilerimiz Celal Atik, Gazanfer Bilge, Mehmet Oktay, Ahmet Kireççi, Nasuh Akar, Yaşar Doğu, Gümüş madalya kazanan, Adil Candemir, Halit Balamir, Kenan Olcay, Muhlis Tayfur ve bronz madalya kazanan Halil Kaya'dır. 1952 Helsinki'de Bayram Şit ve Hasan Gemici altın madalya kazanırken, Adil Atan bronz madalya sahibi olmuştur. 1956 olimpiyatlarında Hamit Kaplan, Mithat Bayrak, Mustafa Dağistanlı altın madalya kazanırken, İbrahim Zengin ve Rıza Doğan gümüş madalya, Dursun Ali Eğribaş ve Hüseyin Akbaş bronz madalya kazanmıştır. 1960 Roma olimpiyatlarında tam yedi güreşçi altın madalya kazanmıştır. Bu güreşçiler, Ahmet Bilek, Hasan Güngör, İsmet Atlı, Mithat Bayrak, Mustafa Dağistanlı, Müzahir Sille ve Tefik Kış'tır. Aynı olimpiyatlarda Hamit Kaplan ve İsmail Ogan'da gümüş madalyanın sahibi olmuştur. 1964 Tokyo olimpiyatlarında; İsmail Ogan ve Kazım Ayvaz altın madalya kazanırken, Ahmet Ayık, Hasan Güngör, Hüseyin Akbaş gümüş ve Hamit Kaplan da bronz madalya kazanmıştır. 1968 Olimpiyatlarında sadece iki güreşçi, Ahmet Ayık ve Mahmut Atalay altın kazanmıştır. Türk güreşinde düşüşün başladığı yıllarda yapılan olimpiyatlarda sadece 1972'de Münih'te Vehbi Akdağ gümüş madalya alabilmişti. Türkiye'nin katılmadığı 1980 Moskova olimpiyatları ve bir önceki 1976 Montreal olimpiyatlarında güreş dalında bir başarı gözlemlenmemiştir. 1984'te Los Angeles olimpiyatlarında sadece Ayhan Taşkın bir bronz madalya alabilmiş, 1988 Seul Olimpiyatlarında ise sadece Necmi Gençalp gümüş madalya kazanmıştır. 1992 Barcelona Olimpiyatlarında Türkiye Mehmet Akif Pirim ile birlikte yeniden altın madalya kazanmıştır. Aynı olimpiyatlarda, Hakkı Başar ve Kenan Şimşek gümüş ve Ali Kayalı da bronz madalya kazanmıştır. 1996 Atalanta Olimpiyatlarında güreş branşında Hamza Yerlikaya ve Mahmut Demir altın madalya, bir önceki olimpiyatın altın madalyalı ismi Mehmet Akif Pirim ise bronz madalya kazanmıştır. 2000 Sidney olimpiyatlarında Hamza Yerlikaya altın, Adem Bereket ise bronz madalya kazanmıştır. 2004 Atina olimpiyatlarında güreş branşında hiç bir sporcumuz altın madalya kazanamazken, Şeref Eroğlu gümüş, Aydın Polatçı ve Mehmet Özal ise bronz madalya kazanabilmiştir. 2008'de Beijing'de yapılan olimpiyatlarda Ramazan Şahin altın, Nazmi Avluca bronz madalya almıştır. 2012 Londrada sadece Rıza Kayaalp bronz madalya alabilmiş, 2016 olimpiyatlarında ise Taha Akgül altın, Rıza Kayaalp ve Selim Yaşar gümüş ve Cenk İldem ve Soner Demirtaş ise bronz madalya kazanmıştır. Son olimpiyat 2020 Tokyo'da ise güreşçiler

altın ya da gümüş madalya kazanmayı başaramazken, Rıza Kayaalp, Taha Akgül ve Yasemin Adar bronz madalya kazanmışlardır. Yasemin Adar kadınlar kategorisinde güreş branşındaki ilk madalyanın da sahibi olmuştur.

1.7. Güreşin Spor Dışı Yüklendiği Anlamlar

1969 doğumlu ünlü spor yazarı Simon Kuper'in çok satan kitaplarından bir olan “Futbol Asla Sadece Futbol Değildir” sporun sosyal mantığı üzerine yazılmış özel bir çalışmadır. (Bkz., Kuper, 2014). Kuper metin boyunca futbolun spor dışı yüklendiği sosyal, siyasal ya da ekonomik anlamlar üzerine yoğunlaşırken, bir yandan spor olgusunun da sadece bir oyun olarak ele alınmasının ne oranda mümkün olduğunu tartışmaya açmaktadır. Bu temel yaklaşım tüm spor dallarının spor ötesi anlamlar yüklendiğini de ortaya koymaktadır. Güreş doğası gereği, (amatör anlamda herhangi bir malzemeye gereksinim duymaması, minder, çayır ya da toprak her türlü zeminde yapılabilmesi, iki rakibin karşı karşıya gelmesinin yeterli olması bağlamında) tüm insanların rahatlıkla yapacağı bir spor olarak diğerleri arasında öne çıkmaktadır. Bu da onun sadece bir spor olarak değil, diğer başka anlamlarla da yüklü bir uğraş olduğunu göstermektedir.

1.7.1. Sosyal Bir İlişki Olarak Güreş

Çocukluk yıllarından itibaren çoğunlukla erkeklerin birbirleriyle güreş temelinde bir güç gösterisi içine girmesi, özellikle Türk toplumu için alışıldık bir duruma işaret etmektedir. Çocukların sadece güçlerini sınamak için değil aynı zamanda şakalaşmak, eğlenmek, iyi vakit geçirmek gibi içsel anlamlarla bu branşı denedikleri de yine bilinen bir durumdur. Bununla beraber güreş sadece bu sınırlar içinde değerlendirilmemektedir.

Öncelikli olarak yukarıdaki satırlarda da değindiğimiz gibi güreş cinsiyetin şekillenmesinde etkili bir branş olarak öne çıkmaktadır. Kadın güreşi gittikçe daha fazla yer bulmaya ve güreş, kadın sporcular için tercih edilmeye başlayan bir branş olmaya başlaması bir yana, en azından bugüne kadar gelen genel algıda güreş hala erkekliğin sınındığı bir alan olarak görülmektedir. “Er Meydanı” deyimi bu özelliği en kısa biçimde özetleyen bir kavram olarak öne çıkmaktadır. Türk toplumunda pek çok spor dalı gibi “ata sporu” olarak değerlendirilen güreş sporu da bir “erkek” sporu

olarak kabul edilmektedir (Zafer, 2018, s.38). Güreş sporu, toplumsal kabulün önemi nedeniyle güreşçilerin toplumsal cinsiyetlerinin oluşumu ve gelişimi açısından oldukça önemli roller oynamaktadır. Özellikle bu spor dalıyla uğraşan erkekler açısından yapılan iş ve kazanılan başarılar sadece bir sportif etkinlik olarak düşünülmemektedir. Bu hususun bir de manevi tatmin yönü olduğunu söylemek mümkündür. Bu manevi tatmin güreşçilerin erkeklik kimliklerinin inşasında önemli bir araç olarak görülen toplumsal kimlik kabulüdür. Bu doğrultuda güreş sporunu tek başına sportif bir faaliyet olarak değerlendirmek eksik bir yaklaşım olacaktır. Güreş Türkler için sporun ötesinde, kültürel ve manevi bir sosyal eylem alanıdır. Nitekim güreşçiler için güreşin gerçekleştiği meydan veya minder, sporcuların meydan okudukları, güçlerini sınadıkları, yengi/yenilgi üzerinden hâkimiyet alanları tayin ettikleri bir çerçeve mahiyetindedir. Bu anlamda denilebilir ki gerek Türk toplumu açısından, gerekse güreşçiler açısından, güreş sporu Türk kültürüne özgü oluşan ve geleneksel toplumsal cinsiyet algısındaki erkeklik kimliğini oluşturma açısından oldukça önemli bir vasıta ve sosyal alandır (Zafer, 2018, s.38).

Ancak güreş özelinde daha fazlası mevcuttur. Erkekliğin sınanması ve cinsellik algısının oluşmasında etkili olmasının yanı sıra güreş özellikle organizasyonu temelinde de pek çok sosyal ilişkiye olanak sağlamaktadır. Örneğin, sadece Malatya bölgesi üzerine yapılan bir araştırmada düğün güreşlerinin örgütlenmesi için gerekli işlerin yapılması bu sporun aynı zamanda bir sosyalleşme aracı olarak da kullanıldığını kanıtlamaktadır. “Malatya bölgesinde geleneksel kültürün önemli bir parçası olan düğün güreşleri, okuntu/davetiye, ödülleri, güreş alanı, sucu/su dağıtıcısı, giysi, müzik, boylar/kategoriler, güreşin yapıldığı günler, meydançı, peşrev, hakem, usta-çırak ilişkisi, aracı, yemek, şalvar alma, oyun kuralları gibi ritüellere” dayanmaktaydı (Doğan, Gül ve Böke, 2021, s.1). Bu ritüeller güreşin sadece iki rakibin karşılaşması olmadığı, aynı zamanda onlarla birlikte bütün bir topluluğun sosyalleşme aracı haline geldiğini de kanıtlamaktadır. Keza Kırkpınar Yağlı Güreşi ritelleri ele alındığında güreşin sosyal fonksiyonu daha açığa çıkar.

Öncelikli olarak Kırkpınar'ın ardında derin bir dinsel algının olduğunu söylemek gerekir ki, yağlı güreşlerin tamamı bu dinsel algının yaratmış olduğu biçimde yıllardır aynı mesajı vermeye devam etmektedir. “Türk güreşinin en büyük gösterisini teşkil eden Kırkpınar Yağlı Güreşleri, Mevlid-i Şerif ve dualar eşliğinde Cuma Namazından

sonra 'Allah Allah' nidalarıyla başlamaktadır. Güreşlerde pehlivanlar, “Ateşten Gömlek” olarak değerlendirilen Kısıpeti, İslâmî örf ve adetlere uygun biçimde giymektedirler. Kısıpeti giyen pehlivan, Kible’ye dönük olarak üç “İhlas ve Fatıha” Sureleri’ni okumaktadır. Kısıpette, “Allah’a kulluk, Hz. Muhammed’e ümmetlik ve Pirin Hakkı” olarak tasavvur edilen üç düğüm vardır. Zaten Kibleye dönmeyen ve üç düğümlerin anlamını bilmeyenlerin güreş meydanında olmasının tasvip edilmediği de dile getirilmektedir. Bununla birlikte güreşe hazırlık sürecinde (peşrev) kibleye doğru yönelme gerçekleşmekte ve pehlivanlar diz çökmüş biçimde, üç defa sağ elini yerden dizine, dudaklarına ve başına götürmektedirler. Bu; Pehlivanın gücü, ustalığı ile kibirlenmemesi ve topraktan gelip toprağa döneceğinin, kendisindeki özelliklerin Allah’ın bir emaneti anlamını ihtiva etmektedir. Ayrıca üç adım geri ve ileri gitmenin de dinî bir yorumu bulunmaktadır. Netice olarak Kırkpınar, Hıdırellez Kültü’nün bir parçası olarak İslamileştirilmiş Türklere has, yöresel bir gelenektir ve dinî ritüelleri ile diğer spor dallarından farklı bir yapı sergilemektedir” (Küçük ve Silik, 2018, s.83). Benzer biçimde başka sosyal faaliyetlerde bulunmaktadır.

UNESCO tarafından “İnsanlığın Somut Olmayan Kültür Mirası” listesinde yer alan Kırkpınar yağlı güreşlerinde, örneğin Kırkpınar Ağalığı bir çeşit kurumsal kimliği temsil eder. Güreşecek tüm pehlivanları himaye eden, onların güreşlere davet edilmesinden Edirne’ye gelişlerine, konaklamalarından iaşelerine, güreşlerin örf ve adetler çerçevesinde nizam içinde yapılmasından verilecek ödüllerin teminine kadar pek çok konuda ağalar büyük role sahiptirler. Ağalık manevi bir makamı da temsil eder. Ağaların topluma örnek davranışlar içerisinde olması gerekir. Mertlik, dürüstlük, hoşgörü gibi tüm manevi erdemlerle donanmış bir kimliğe vurgu yapan Kırkpınar ağası, pehlivanlardan beklenen tüm bu erdemlerin aynası olarak bütünüleyici bir semboldür.

Kırkpınar ağasının elinde ağaya özel büyük taneleri olan bir tesbihle, geleneksel kıyafetlerle güreşlerde yer alması ağalık geleneğinin gereklerindedir. Kırkpınar ağası Rumeli Kesimi denilen tarzda giysiler giyer. Başında “serpuş” denilen bir başlık, ayağında şalvar bulunur. Yeleğinin altında “camadan” denilen bir gömleği bulunur. Giyisisinin her bir parçası işlemelidir. Ayağında ince topuklu rugan yemeni (deri ayakkabı) bulunur. Elindeki iri taneli kehribar tesbihi 99 dizili bir tesbihtir. Güreşler öncesi er meydanına getirilen kurbanlık koça en yüksek bedeli ödeyen kişi gelecek

yılın Kırkpınar ağası olarak ilan edilir. Böylece bir sonraki yılın neredeyse tüm organizasyonunda yeni seçilen ağa söz sahibi olacaktır. Kırkpınar ağalığı ile ilgili bir önemli ritüel ise üst üste 3 yıl ağalık kazanan kişinin tıpkı başpehlivanlarda olduğu gibi altın kemerin de sahibi olmasıdır. Kırkpınar ağalığı, içinde barındırdığı gurur öğeleri ile başpehlivanlık gibi çok özel yere sahip bir değerdir.

Benzer biçimde güreşlerin en büyük ödülü olan Altın Kemer de pek çok ritüele sahiptir. Başpehlivanlara 1 yıl süreyle verilen bu ödül, üç yıl üst üste başpehlivanlığı kazananlara sürekli olarak verilir. Güreşler öncesi düzenlenen kortej yürüyüşünde altın kemerin halka gösterilmesi de bir gelenek haline gelmiştir.

Cazgır er meydanındaki güreşçileri izlemeye gelen halka tanıtan, bunu yaparken de cazgırlara özgü heyecan uyandıran konuşmalar, dualar, şiirsel sunumlar yapan kişilere verilen isimdir. Ancak cazgırlık da özel öneme sahip bir makamdır. Usta çırak ilişkisi ile kuşaktan kuşağa aktaran cazgırlara “salavatçı”da denilmektedir. Güreşçiler ve izleyiciler üzerinde manevi gücü yüksek bir ruh atmosferi yaratarak güreşleri namlandıran cazgırlar, geleneksel kıyafetlerle er meydanında yerlerini alırlar. Güreşler “Cazgır duası” denilen bir sunum ile başlar.

Kırkpınarların bir diğer özelliği müziktir. Kırkpınar yağlı güreşlerine eşlik eden çalgı grupları mehter çalgılarından olan davul ve zurna’dan oluşur. Yağlı güreşle müzik arasındaki ritmin uyumu, güreşin temposuna göre hızlı ve yavaş olarak değişir. Kırkpınar’da çalınan canlı, dinamik pehlivan havaları genelde “çeng-i harbî” usulündedir. İcra edilen müzik, millî duyguları tahrik edici, cesareti, kahramanlığı, mertliği ve yiğitliği vurgulayan ezgilerden oluşur. Karşılaşmaya eşlik eden bir davul ile bir zurnadan oluşan gruba “kat” adı verilir. Kırkpınar’da her yıl 15 kat davul - zurna ekibi güreş karşılaşmalarında hazır bulunur. Davul ve zurnacıların güreşi çok iyi bilmeleri gerekir. Güreş tarihinde er meydanındaki güreşçilerden birine kopya verdikleri öne sürülen davul-zurna ekiplerinin varlığı bilinmektedir. Yirmi altı yıl boyunca Kırkpınar’da başpehlivan olmuş, Adalı Halil’in eski ustası olan meşhur Kel Aliço’nun Kırkpınar’da görevli müzisyenleri yakından tanıdığı, onların da kendisini sevdikleri, bu nedenle müsabaka sırasında Aliço’ya karşılaşmakta olduğu rakibinin zayıf taraflarını davul ve zurna ile haber verdikleri, Aliço’nun da davul ve zurnanın dilinden iyi anladığı için ekibin verdiği kopyadan rakiplerini sürekli mağlup etmiş

olduğu Kırkpınar tarihinde belirtilmiştir (Altınölçek, 2010, s.323). Edirneli en eski Kırkpınar müzisyenlerinden Osman Zurna'nın ve onun çıraklarından Osman Biber'in günümüze aktardığı Kırkpınar havaları şunlardır: Adalı Halil Baş Güreşi Havası, Balkan Havası, Ceng-i Harbi Havası, Dağlı Güreş Havası, Divan Havası, Karakucak Güreş havası, Maacır (Muhacir) Havası, Pehlivan Peşrevi havası (<https://www.trakyagezi.com/rituelleri-ile-kirkpinar>).

Kırkpınar ritüellerinden bir de kırmızı dipli mum idi. Kırmızı dipli mum geleneği eski dönemlere ait bir çeşit davetiye olarak düşünülebilir. Kitle iletişim araçlarının olmadığı zamanlarda Kırkpınar ağaları “okuyucu” denilen ulaklar aracılığı ile önce pehlivanlara, civar köy ve kasabalara ve özellikle davet edilecek yöneticilere kırmızı mumla birlikte bir de Kırkpınar'a davet mektubu gönderirdi. Okuyucu gittiği yerlerde Kırkpınar davetini yüksek sesle halka okur, kırmızı dipli mumu da o yörenin yöneticisine verirdi. Bunun için Mart ayından itibaren ağalar tarafından görevlendirilen okuyucular yollara düşerlerdi.

Kıspet giymenin de bir geleneği ve ritüeli bulunuyordu. Kıspet giymeye hak kazanan pehlivan adaylarını ustaları tayin ederdi. Kıspet giyecek güreşçi iki rekat namaz kılar, pehlivanların piri kabul edilen Hazreti Hamza'nın ruhuna Fatiha okunurdu. Kıspet giyecek pehlivan besmele ile kıspetini giyer, öncesinde kasnağın baş kısmından öperek giyitini ayağına geçirirdi. Yağ dolu ibriğe bir mikrat gül suyu konulması da kıspet giyme törenlerinin önemli bir detayydı. Kıspet giyme törenlerini o pehlivanın ailesi düzenler, gelen misafirleri onlar ağırlardı. Kıspet giyecek yiğit ustalarının ve akrabalarının ellerini öper, akrabalarından biriyle güreşe tutuşurdu. Kıspetin hası manda derisinden yapılırdı.

Yağlı güreşlerin yapılmasından daha önemlisi bu işin süreciydi. Hazırlık aşamasında davetiye gönderilmesinden, pehlivanların hazırlanmasına, izleyicileri toplamadan, ağaların seçimine, müzikten cazgır geleneğine dek hemen her faaliyet yağlı güreş geleneğinin bugün olmasa da geçmişte ne tür bir sosyalleşme aracı olarak örgütlendiğini ortaya koymaktadır.

Güreşin sosyal bir faaliyet olarak örgütlenmesi konusunda verilebilecek pek çok örnekten biri de geleneksel kaynana kaynata güreşleridir. Türk halk anlatılarında zor görevleri başaran kahraman hem tahtın mirasçısı olmakta hem de bir kadınla evlenme

hakkını elde etmektedir. Bu anlatılarda genellikle bir kahraman, evlenebilmek için bir kıza talip olur. Talip, kızla evlenebilmek için kız ya da onun ailesinin koyduğu “at yarışı, ok atma ve güreş” gibi yarışmaları geçmesi gerekmektedir. Talip, Dede Korkut Kitabı’ndaki Bamsı Beyrek ve Banu Çiçek gibi bir kızla birebir mücadele etmek zorunda kalabilir. Bu yarışlar, bir kadın-erkek çekişmesine dönüşür. Başka bir yönden de kadın, erkeğini sınavlar aracılığıyla seçmektedir. Destanlarda bir kızla kahramanın evlilik öncesi yarışmaları gibi Anadolu düğünlerinde de kadın-erkek güreşi vardır. Düğünün son günü gelin, yeni evin eşiğinden geçmeden önce kaynana ile kaynata güreşmektedirler (Koç, 2016, s.252).

Sonuç olarak güreş müsabakaları ister yerel ölçekte yapılsın, isterse ulusal ya da uluslararası bir organizasyona dönüşsün, sonuçta bir festival olarak örgütlenmekte, hem güreşçilerin hem de izleyicilerin ve cazgırlar, ağalar vb. kişilerin katılımı ile sosyal bir faaliyet haline gelmektedir. Bir yandan tarihsel göndermeleri, öte yandan dini ritüelleri içinde taşıyan son derece karmaşık sosyal ilişkileri de bünyesine barındırmaktadır.

1.7.2. Askeri Eğitim Bağlamında Güreş

Savaş eğitimi ve savaşçıların yetiştirilmesi hemen her çağda devletlerin en önemli faaliyetlerinden biri olagelmiştir. Günümüzde savaşın ve savaşa hazırlığın boyutları kuşkusuz değişmiştir. Artık konvansiyonel silahlar, insansız hava araçları, uçaklar vb. savaş teçizatının kullanılması savaşçıların meziyetlerinin farklılaşmasını da getirmiş, eskiden gerekli olan kas gücü ya da kılıç, ok vb. araçları kullanma konusundaki yetenekler önemini kaybetmiştir. Ancak antik dönemden, yakın çağa kadar hemen her savaşta savaşçıların kişisel yetenekleri hep ön planda olmuştur. Daha önceki bölümlerde özellikle Roma geleneğinde savaşçıların eğitimi için uzun yürüyüşler, yüzme çalışmaları ve güreşin yapıldığına değinilmişti. Mısır’da Sed festivallerinde 200’den fazla boyanmış güreş sahnesi, akrobasi ve diğer aktiviteler Orta Krallık’ta (Milattan önce yaklaşık 2000) Beni Hasan’ın bulunduğu yerdeki mezarlarında ve diğer sahnelerde görülür. Savaşçıların resimleri, çeşitli teknik becerilerini açıkça kanıtlıyor. Katılımcılar muhtemelen askerî eğitiminin bir kısmını gerçekleştiren askerlerdi (İmamoğlu ve Koca, 2018, s.556). Benzer biçimde Türk geleneğinde güreşin özellikle savaşçı eğitiminde yer aldığı bilinmektedir. Bunula

birlikte güreşin ve benzer biçimde okçuluktan, atıcılığa, binicilikten, kılıç ustalığına dek hemen her türlü bedensel yeteneğin zamanla askeri eğitimin dışında kalmaya başladığı gözlemlenmekte, bu tür branşlar bugün daha çok eğlence ve spor amaçlı olarak yapılmaktadır.

Ancak güreş de dâhil olmak üzere spor branşlarının askeri bağlamda başka avantajlar sağladığı açığa çıkmaktadır. Sporun karar almada sağladığı avantajlar, gerilimi kontrol edebilme kabiliyetini geliştirmesi, bedensel dayanıklılığı arttırması, dikkat ve hassasiyeti geliştirmesi, sosyal bağlamda insan ilişkilerinin kurulmasında rol oynaması, cesareti arttırması gibi noktalar, özellikle askerlik faaliyeti içinde spor algısının yeniden değer kazanmasına yol açmış gözükmektedir. Savaşçının kişisel yeteneklerinin önem kazandığı eski dönem savaşlarının yerine başka türden mücadeleler almaya başlarken sporun askeri bağlamı da değişmiş, ancak hemen her türlü spor branşı askeri eğitimlerin bir parçası olarak varlığını korumaya devam etmiştir.

1.7.3. Siyaset ve Güreş

Hemen her toplumsal ilişki geçmişte de günümüzde de siyasi faaliyetin bir bileşini olarak görülmüştür. Spor ve hemen tüm branşları da bu temel paradigmadan bağımsız değildir. Spor eski çağdan günümüze dek, hep rekabeti öne almıştır. Ancak bu rekabet özellikle başta yerel halkın birbirleri üzerinde söz sahibi olması, daha küresel ölçekte de ulusların diğerleri karşısında bir güç gösterisine dönüşmesini koştullamıştır. Spor müsabakalarında kazanılan başarılar, bazı yıllarda bir ulusun diğerlerinden daha üstün, daha zeki ya da daha güçlü olarak tarif edilmesi için, yönetici elite pek çok fırsat vermiş, özellikle içe yönelik propaganda faaliyetleri esnasında sporcu başarıları fazlasıyla abartılı biçimde siyasetin bir unsuru haline getirilmiştir. “Daha Eski Mısır döneminde, Yeni krallıkta, firavunun varlığında Mısırlı güreşçilerin yabancıları her zaman yendiği belirtilir. Bu da savaşlarda Mısırlıların üstün olacağı mesajını verirdi” (İmamoğlu ve Koca, 2018, s.556). Anlatılan bir başka çarpıcı hikaye ise MÖ 336 yılında Büyük İskender'in ordusunda yaşanmıştı. Atinalı Dioksippos adlı bir olimpiyat oyunları şampiyonu, Makedon bir subay ile düelloya tutuşmuştu. Beklenen ve arzu edilen Makedon'un galip gelmesi ve Makedon ordusunun tüm Yunan dünyasındaki üstünlüğünün kanıtı olması idi. Ancak Dioksippos müsabakayı

kazanınca olay tersine dönmüş, Atinalıların Makedonlardan daha güçlü olduğu kanısı güçlenmeye başlamıştı. Bunun üzerine bazı Makedonlar bir şölen öncesi Dioksippos'un hırsızlıkla suçlanmasına neden olan bir komplo tertip ettiler. Altın bir kupayı, Dioksippos'un yatağına saklayıp sonra da ihbar ettiler. Dioksippos onursuz ilan edilip şöleniden kovuldu. Arkadından çadırına giden Dioksippos İskender'e bir mektup yazarak intihar etti (Lendering, 2021, s. 348-349).

Döneminde Roma'nın en güçlü ismi kabul edilen ve "...bulduğu her fırsatta halka tiyatro, sirk gösterileri ve kanlı gladyatör dövüşleri organize eden Sezar, aynı zamanda bu tür gösterilerin icra edilmesi için de birçok mekânın yapılmasını sağlamıştır. Sezar için gladyatörler sadece birer gösteri unsuru değillerdi, zira onların savaşçılık ruhu ve askeri yeteneklerinin de gayet iyi farkındaydı. Bu nedenle gladyatörlerle arasında kurmuş olduğu bağ ve yakınlık senatodaki siyasi rakiplerini ürkütüyor ve onlara karşı daha da güvende olmasını sağlıyordu. Gerek gladyatörlerle geliştirdiği ilişkiler ve gerekse Galya'da ki lejyonları komutası esnasında gösterdiği üstün başarılar kendisinin askeri ve sportif eğitime ne denli önem verdiğini göstermiştir" (Bingöl ve Polat, 2021, s.113).

Portekiz diktatörü olan Salazar sporu ve özellikle de futbolu siyasi bir propaganda aracı olarak kullanma konusunda hayli ustalaşmıştı. "Genel olarak spor fakat özel olarak futbol Salazar için oldukça büyük bir önem taşıyordu. O'na göre spor akılları bulandırmak ve gündemi örtbas etmek için kullanılacak muazzam bir manipülasyon aracıydı. Hal böyle olunca spor Salazar'ın siyasi hamleleri için vazgeçilmez bir enstrümana dönüştü. Örneğin, 1950'li ve 1970'li yıllar Benfica futbol kulübünün altın yılları olarak değerlendirebilir, çünkü bu dönemlerde kulüp iki Avrupa Şampiyon Kulüpler Kupası kazanmıştı fakat yapılan propagandalar sayesinde bu sadece kulübün başarısı olmaktan ziyade aynı zamanda faşist yönetimin ve tabii ki Salazar'ın da başarısı olarak lanse edilmiştir" (Bingöl ve Polat, 2021, s.113). Salazar spor siyaset arasındaki ilişkiyi de kendince tarif etmiştir. "İddia odur ki Salazar'a "Portekiz'i nasıl yönetiyorsunuz?" diye sorulmuş, Salazar da kısaca "3F" yanıtı vermiştir. Salazar'ın 3F'si ise bütün diktatörlüklerin karakteristik üçlüsüydü aslında: Fado, kaderine razılık ve tevekkül; Futbol, kitlelerin siyaset dışında kalması için yaratılan sanal cümbüşü ve Fatima da "göklerden gelen bir emir vardır"ı yani dini temsil ediyordu ona göre" (Bingöl ve Polat, 2021, s.113).

Sporu bir propaganda aracı olarak kullanan ve ülkedeki gerilimi futbol kanalıyla kontrol etmek isteyen bir diğer isim ise İspanya diktatörü Franco'dur. İspanya'nın dünyaca ünlü iki takımı Real Madrid ile Barcelona'nın, futbolun ötesinde mücadelesi adeta bir kimlik, bir iktidar mücadelesine dönüşmüştür. Barcelona yandaşlarının (Katalanların) Real Madrid'i rakipten öte düşman olarak görmeleri; onu merkezi iktidarla özdeşleştirmelerinden kaynaklanmaktadır. Real Madrid'in Avrupa kupalarındaki başarıları, merkezi hükümetin gücü gibi lanse edilmiş ve merkezi iktidarı simgelemiştir. İspanya'da faşist olarak nitelendirilebilecek Franco'nun 1930'lardan 1980'lere kadar iktidarını sürdürmesinde Real Madrid'in rolü büyüktür. Futbolun kitleleri kuşatan gücünün bilincinde olan Franco, bunu çok iyi kullanmıştır. Dünyanın çeşitli yerlerinden en iyi futbolcuları transfer ederek Real Madrid'i dünya çapında yenilmez bir takım haline getirerek İspanyol halkının tepkilerini uzun yıllar kontrol edebilmiştir (İnce, 2016, s.460.). Franco tarafından Real Madrid odaklı bir futbol kültürü yaratma çabası, Onunla aynı ideolojik görüşleri paylaşmayanların diğer kulüplerde futbol aracılığıyla örgütlenmelerine ve spor üzerinden politik bir direniş ortamına zemin hazırlamıştır. Böylece futbol sadece bir spor müsabakası olmaktan çıkarak yeşil sahalarda icra edilen bir tür siyasi mücadeleye dönüşmüştür ((Bingöl ve Polat, 2021, s.114).

Hitler Almanyası da spor ve siyaset ilişkisinin değerlendirilmesi için önemli bir örnek oluşturmaktadır. "Nazist düşünce Alman milletinin bu mücadele ve savaşım dünyasında galip gelebilmesi ve hakkı olduğu iddia edilen yaşam alanına (Lebensraum) varabilmesi için, tek çıkar yolun zihinsel olduğu kadar fiziksel anlamda da kuvvetli ve dayanıklı olmasından geçtiğini savunmaktaydı. Nazilere göre her Alman mutlak surette güçlü bir bedene sahip olmalıydı çünkü Nazilere göre güçlü bir beden doğada yaşayabilmenin ve ayakta kalabilmenin tek yoluydu. Naziler açısından spor, varmak istedikleri amaca giderken kesinlikle uygulanması gereken çok önemli bir unsurdu. Bu nedenle okulda, kıışlada, fabrikada yani kısacası toplu bulunulan hemen hemen her yerde spor yapılması teşvik edilmiştir" (Bingöl ve Polat, 2021, s.114).

Başka olaylar da mevcuttur. Örneğin, 1969 yılında Honduras ile El Salvador arasında oynanan Dünya Kupası eleme maçındaki tribün olaylarının ardından iki ülke arasında çıkan ve yaklaşık yüz saat süren savaş, literatüre 'Futbol Savaşı' olarak

geçmiştir. 2 binden fazla ölü ve 10 binden fazla yaralıya mal olan bu savaş, Amerikan Devletleri Örgütü'nün araya girmesiyle son bulmuştur. 20 Temmuz'da iki ülke arasında ateşkes sağlanmış, El Salvador birlikleri 1969 yılının Ağustos ayında Honduras'tan çekilmişti. Tabiri caizse kazananın olmadığı ve berabere biten savaşta en büyük acıyı halk çekmişti. Salvadorlu köylülerin bir kısmı yurtlarına dönmüş, bir kısmı Honduras'ta kalmıştı. Dönenler, hiç de hoş karşılanmamıştı. Bu sebepten kaynaklanan sosyal barışın bozulması sebebiyle 10 yıl sonra El Salvador, tekrar bir kaosa sürüklenmiş ve 11 yıl süren bir iç savaşa sahne olmuştu. Honduras da ülkesindeki El Salvadorluları sınır dışı ettiği için tazminat ödemek zorunda kalmıştı. Sorunun çözülmesi ancak 2006 yılında iki tarafın devlet başkanlarının anlaşmasıyla ancak sonlanabilmişti (Seval, 2015, s.59).

Siyasetin spordaki etkisinin en çok hissedildiği dönemler olimpiyatlar olmuştur. Ülkelerin çeşitli protestolarını göstermek için Olimpiyatlara katılmayı boykot etmesi oyunları özellikle Soğuk Savaş döneminde oldukça etkilemiştir. Boykotların oyunların gücüne en büyük etkisi ise 1980 ve 1984'te peş peşe yapılan Moskova ve Los Angeles'deki oyunlarda görülmüştür. 1979 yılında Sovyetler Birliği'nin Afganistan'ı işgal etmesini protesto eden ve ABD'nin başını çektiği 64 ülke Moskova'yı protesto etti. Oyunlara sadece 80 takım katıldı. Dört sene sonra bu defa ABD'de yapılan olimpiyatları Doğu Bloku ülkeleri boykot etti. SSCB'nin önderliğinde aralarında Doğu Almanya ve Küba'nın bulunduğu 13 ülke olimpiyatlara katılmadı.

Ancak olimpiyatlar tarihinde ilk boykot 1956 yılında Hollanda, İspanya ve İsviçre tarafından Macaristan'daki ihtilali protesto için yapıldı. Bunun yanında Kamboçya, Mısır, Irak ve Lübnan, Süveyş Bunalımı (Savaşı) olarak da bilinen Arap-İsrail Savaşı'nı protesto için bu olimpiyatlara katılmadı.

1968 ve 1972'de pek çok Afrikalı ülke Yeni Zelanda, Zimbabwe (Rodezya) ve Güney Afrika'nın Olimpiyatlara katılması engellenmesi nedeniyle IOC'nin karar almasını istemiş ve boykotla tehdit etmişlerdir. Son olarak 1976 Montreal Olimpiyatları'na Yeni Zelanda Rugby takımının ırkçı yönetimi nedeniyle sportif ambargo uygulanan Güney Afrika Cumhuriyeti'nde bir turnuvaya katıldıktan sonra olimpiyatlara kabul edilmesini protesto etmek için bu oyunlara katılmamıştır. 22 ülke

oyunları boykot etmiştir.1988'de Kuzey Kore Seul'deki (Güney Kore) oyunlara katılmadı. Bu oyunlara Küba, Etiyopya ve Nikaragua da katılmadı.

Boykotların yanı sıra olimpiyatlar içeriği siyasi olan saldırılara da sahne olmuştur. 1972 Münih Olimpiyatları'nda, oyunlar tarihinin ilk ve en önemli silahlı saldırısı gerçekleşmiştir. Kara Eylül örgütüne bağlı Filistinli 8 eylemci İsrail adına yarışan 11 sporcu esir almıştır. İki sporcu hemen öldüren saldırganlar diğer 9 sporcuyla beraber Almanya'yı terk etmek üzere havaalanına geldiklerinde Alman güvenlik güçlerinin operasyon hazırlığında olduğunu fark etmiş, 9 sporcu öldürüp çatışmaya girmişlerdir. Toplam 18 saat süren olayda 11 sporcunun yanı sıra bir Alman polis ve 5 eylemci de ölmüştür.

Türk Spor Tarihi'nde de siyasetin doğrudan belirlendiği dönemler olmuş ve sporda alınacak başarıların siyasi kadroların ikbali açısından kullanılması sık sık tartışmalara neden olmuştur. Tanzimat fermanı ile Osmanlı'nın toplumsal ve siyasi yaşamda yönünü batıya dönmesi sporda da kendini göstermiştir. Bu bağlamda güreş gibi geleneksel ve bireysel oyunların yerini, örgütlenmeyi gerektiren takım oyunları almıştır. Sonrasında ise spor, başta okullar olmak üzere çeşitli şekilde yaşamın içinde daha fazla yer edinmeye başlamıştır. Üstelik sporun sosyal yaşama yayılmasına iktidarlar öncülük etmişlerdir (İnce, 2016, s.460). Yönetici zümrenin teşvik ve destekleriyle spor toplumsal yaşamın içerisinde daha fazla yer edinmeye başlamıştır. Özellikle, Meşrutiyetin ilanından sonra fırka ve cemiyetler gençliğin destek ve sevgisini kazanmak adına sporla ilgilenmiş ve spor kulüplerine yakınlaşmaya başlamışlardır. Buna örnek olarak 1912 yılında İzmir'de kurulan Karşıyaka Spor Kulübü'nün Müdafaa-i Milliye adlı politik bir cemiyet tarafından sahiplenilip desteklenmesini ve buna nispet olarak İttihat ve Terakki'nin Celal Bayar vasıtasıyla Altay Spor Kulübü'nü kurmalarını gösterebiliriz. Buna benzer siyaset ve spor ilişkilerine devrin başkenti İstanbul'da rastlanılmaktadır. Örneğin; kuruluş adı Progres olan bir kulübün Sadrazam Talat Paşa ve bazı milletvekillerinin idari kurula gelmeleriyle birlikte adı Altınordu olarak değişmiş ve yönetici sınıftan büyük destekler alamaya başlamıştır hatta bu dönem içerisinde kulüpte oynayan sporcuların askeri vazifelerini İstanbul içerisinde yapmaları sağlanmıştır (Bingöl ve Polat, 2021, s.114-115). Cumhuriyet sonrası dönemdeki örgütlenmelerde ise devletin spordaki etkinliği iyiden iyiye hissedilmiştir. Sporun ve sporcunun devlete bağlanması prensibiyle

dönemin sporcuları dönemin partisi olan Cumhuriyet Halk Partisi'ne (CHP) üye yapılmıştır. Hatta 1936 Berlin Olimpiyat Oyunlarına katılan Türk Sporcular göğüslerinde ay-yıldızın yanında Cumhuriyet Halk Partisi'nin sembolü olan altı oklu logoyu da taşımışlardır. Böylece elde edilecek başarılarından siyasiler kendilerine pay çıkarmayı düşünmüşlerdir. Aynı dönemlerde CHP'nin yan örgütü olan Halkevleri aracılığıyla sporun üzerinde hâkimiyet oluşturulmaya çalışılmış, CHP il başkanları, spor bölgesi başkanlıklarına atanmış, başbakan spora doğrudan müdahale eder pozisyonda bulunmuştur (İnce, 2016, s.460). 1940 ve 1950'li yıllardan itibaren PTT, Köy Hizmetler ve DSİ gibi kurumlar aracılığıyla direkt devlet tarafında kurulan spor kulüpleri olduğu gibi TKİ Linyitspor, MKE Ankaragücü, Batman Petrol Spor ve Çaykur Rizespor gibi kulüpler de kamu tarafından kurulmuş veya desteklenmişlerdir (Bingöl ve Polat, 2021, s.115). Siyasi iktidarların spora karıştıkları kadar destek olmadıkları alınan sonuçlarla ortadaydı. Siyasilerin spora olan destekleri özellikle altyapı konusunda ideal seviyede olmadığından elde edilen başarı da sınırlıydı ve beklentileri tam manasıyla karşılamıyordu. Özellikle uluslararası organizasyonlarda elde edilen sonuçlar tatmin edici değildi. Bu eksikliği gidermek maksadıyla Türkiye dışında yaşayan ve alanlarında başarılı olan sporcuları Türkiye adına yarışmalara katılmaya ikna etme yoluna gidilmişti. Bu bağlamda örtülü ödenekten Bulgar hükümetine 1 milyon dolar ödenerek Türk vatandaşı yapılan ve Türkiye adına yarışması sağlanan dünya halter şampiyonu Naim Süleymanov (Naim Süleymanoğlu) bu çabalara iyi bir örnektir. Süleymanoğlu'nun elde ettiği şampiyonluklardan hem uluslararası arenada 'güçlü Türkiye imajı, hem de iç politikada güçlü hükümet/iktidar imajıyla popülarite sağlanması amaçlanmıştır. Atletizmde zirvede bulunan isimlerden Elvan Abeylegesse'de Türkiye'de yetişmeyen ancak Türkiye adına yarışan sporculardandır. Son yıllarda benzer şekilde masa tenisi, judo, boks, futbol, halter, vb. dallarda devşirme sporcular Türkiye adına yarışmalara katılmaktadırlar (İnce, 2016, s.461-462).

Son dönemlerin en ilginç olaylarından biri de 2020 Olimpiyat oyunlarının Türkiye'de yapılması için Türk hükümetinin olağanüstü çaba göstermesiydi. Büyük siyasi kazanç sağlanması düşünülen 2020 Olimpiyatlarının Türkiye'de yapılması hususunda hükümetin yoğun çaba harcamış, olimpiyatların Türkiye'de yapılması milli mesele gibi gösterilmişti. Aslında 2020 olimpiyatları hükümetin belirlediği 'Hedef

2023' vizonuyla örtüşüyor ve iktidara büyük güç sağlayacağı düşünülüyordu. Öte yandan muhalefetteki siyasiler de olimpiyatların Türkiye'de yapılmasına karşı çıkararak ülkeye getireceği maddi yüke değiniyor, olimpiyatları hükümetin siyasi çıkar elde etmek maksadıyla kullanacağını düşünüyorlardı (İnce, 2016, 462).

Güreş konusu temel alınırsa propagandanın daha milliyetçi ve daha dini bir perspektifle yapıldığı açığa çıkmaktadır. Ata sporu olması itibariyle güreş sadece geleneksel bir branşı temsil etmekle kalmıyor, aynı zamanda uzun yıllar iç propaganda malzemesi olarak sloganlaştırılan “Türk Gibi Güçlü” deyimini haklı çıkarmak için de etkili bir alan olarak görülüyordu. Türk güreşçilerin uluslararası arenada kazandığı başarılar bu Türklük vurgusunun güçlenmesinde etkili oluyordu. Daha önceki satırlarda söz edildiği gibi olimpiyatlarda açık ara en başarılı branş olması ile birlikte güreş sporu Türklerin kendi sporu, Türk milletinin diğer uluslara karşısında kendini etkili ve farklı görünebilmesinin de olanaklarını açıyordu. Ötesinde yine Kırkpınar örneğinde de görülebileceği gibi, güreş dışında hiç bir branşta İslami vurgu bu denli güçlü biçimde kendini ifade edemiyordu. Güreşin geleneksel değerlerle olan sıkı bağı, dinsel söylemin etkisine açık kitlelerin yönlendirilmesi bağlamında da hayli etkili bir vurgu haline geliyordu. Anket sonuçlarında da görüleceği gibi güreşe meraklı gençlerin daha yoksul daha, daha kırsal, daha geleneksel bölgelerden gelmesi, daha dindar ailelere mensup olmaları, kendi camiaları dışında hemen hiç kimsenin bu branşta yeterli kadar ilgilenememesi, yine denek görüşmeleri ve anket sonuçlarından anlaşılacağı üzere güreş ile uğraşanların ülkenin büyük çoğunluğunu temsil eden Türk olma hali ve Sünni İslam geleneği ile yakın bağlar taşıması, bu branşın sağ siyasi söylem için etkili bir alan olduğunu da ortaya çıkarmaktadır. Kenan Sofuoğlu, Alpay Özalan gibi güreş dışından gelen sporcuların bugünkü iktidar partisinden milletvekili seçilmeleri, yine aynı partiden milli güreşçi Selçuk Çebi'nin ve Hamza Yerlikaya'nın aday olması, yine sık sık tartışmalarla gündeme gelen daha önce de iktidar partisinden millet vekili de olan, Hamza Yerlikaya'nın Güreş Federasyonu Başkanlığı sonrası, Cumhurbaşkanı baş danışmanı olarak görevlendirilmesi ve ardından da eğitimi ve başarıları ile ilgisi olmadığı gerekçesiyle sıkça eleştiriye sebep olan bir bankada yönetim kurulu üyeliğine atanması gibi örnekler sporun Türkiye'de de siyaset için bir ara kanal olarak kullanıldığını kanıtlamaktadır.

İKİNCİ BÖLÜM

MATERYAL VE YÖNTEM

2.1. Araştırma Modeli

Araştırmada niteliksel ve niceliksel verilerin toplanması ve araştırma sonucuna sayısal ve sözel değerlerin etki etmesi nedeniyle nitel ve nicel araştırma yöntemlerinden faydalanılmıştır. Nicel ve nitel araştırma yöntemlerinin bir araştırmada kullanılması karma yöntem olarak adlandırılmaktadır. Araştırmanın amacı doğrultusunda, çalışma farklı strateji, yöntem ve yaklaşımları kullanarak çoklu verilerin toplanması gerekçesiyle karma yöntem modelinde tasarlanmıştır. Karma yöntem araştırmaları, araştırmacının bir çalışma veya birbirini izleyen çalışmalar içerisinde nitel ve nicel yöntem, yaklaşım ve kavramları birleştirmesi olarak ifade edilmektedir (Creswell, 2003; Tashakkori ve Teddlie, 1998; Johnson ve Onwuegbuzie, 2004). Bu araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden olan durum çalışması modelinde tasarlanmıştır. Nitel araştırma, gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırmadır (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Yine araştırmada nicel verilerin yer alması nedeniyle bir konudaki mevcut durumu araştırmak için betimsel model tasarlanmıştır.

2.2. Evren Örneklem

Araştırmanın evrenini, büyük çoğunluğu İstanbul olmak üzere, Ankara, İzmir, Sivas, Antalya, Erzincan, Sakarya, Diyarbakır, Samsun, Bursa illerinde, kendisi veya 1. Derece bir yakını amatör veya profesyonel olarak herhangi bir spor branşında faaliyet gösteren yetişkin bireyler oluşturmaktadır. Örneklemi ise uygunluk örnekleme ile belirlenen (n=399) gönüllü katılımcı oluşturmaktadır. Uygunluk örnekleme, hem kolay ulaşılabilir, hem de çalışmaya katılmaya gönüllü olan örnekleme seçme şeklidir (Teddlie ve Yu, 2007).

2.3. Veri Toplama Araçları

Araştırma konusuyla ilgili güncel ve uluslararası alanda genel kabul görmüş çalışmalar taranmış, çalışmaya yönelik hangi soruların ve konuların değerlendirilmesi

gerektiği belirlenerek temalar tespit edilmiştir. Araştırma amacına uygun sorulara araştırmacı tarafından oluşturulan form, uzman görüşleri alınmak üzere konu alanında bilgi sahibi olan ve çalışma konusu hakkında bilgilendirilen 3 uzmanın görüşüne sunulmuştur. Uzman görüşlerine göre soruların bazılarının kapalı uçlu bazılarının ise açık uçlu olması gerektiği görüşü alınarak lme aracı oluşturulmuştur. Veri toplama tekniği olarak anket yöntemi tercih edilmiştir. Anket tekniği araştırmanın amacına uygun olarak hazırlanan soruları sorarak yapılan bir veri toplama tekniği olarak ifade edilmektedir (Cemaloğlu, 2012: 135). Kapalı uçlu soruların cevapları çeşitli derecelere göre gruplandırılmıştır. Bazı sorular ise katılımcıların soru ile ilgili düşünce, duygu, inanç ve eğilimlerini serbestçe ifade etmeleri için açık uçlu oluşturulmuştur. Katılımcılara yöneltilen sorular beş kategori içinde oluşturulmuştur. Birinci bölümde kişisel bilgiler ele alınmış, ikinci bölümde genel bağlamda spor algısı üzerinde durulmuş, üçüncü bölümde popüler spor branşları tespit edilmiş, dördüncü bölümde katılımcıların spor algısı özel olarakta güreş sporu algısı ele alınmış, beşinci bölümde çeşitli tartışmalarla ilgili veri toplanmıştır.

2.4. Veri Toplama Süreci

Araştırma boyunca katılımcılara yöneltilen tüm sorular da, soruların anlaşılır olmasına zen gösterilmiştir. Anket soruları hazırlanırken, katılımcıların kendilerini en iyi ifade edebilecek tarzlar üzerinde durulmuştur. Katılımcı sayısının yoğunluğu nedeniyle ve istatistik oluşturabilmek adına kişisel bilgilerle ilgili sorularda ağırlıklı olarak “tek şıklı” seçenekler sunulmuştur. Daha sonraki bölümlerde birden fazla şıklı işaretleyebildikleri sorularla geniş bir alanın taranabilmesi amaçlanmış, son iki bölümde ise açık uçlu soru tekniği ile tüm katılımcıların kendilerini doğrudan ifade edebilmesinin olanakları yaratılmaya çalışılmıştır.

2.5. Veri Analizi

Nitel ve nicel yöntem kullanılarak yapılan bu araştırmada elde edilen veriler betimsel analiz yöntemi ile değerlendirilmiştir. Katılımcılara ilişkin kişisel bilgiler, anket sorularına verilen cevaplar frekans (f) ve yüzde (%) değerleri tespit edilerek verilmiştir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

399 katılımcı ile yapılan anket çalışmasında, ailesinde sporcu olanlar ve onların temas kurdukları ilk yakın çevre esas alınmıştır. Bu nedenle veriler daha çok sporla ilgili olan kesimin spor ve güreşe bakışını ele almaktadır.

Yapılan ankette de futbolun en fazla takip edilen branş olduğu tespit edilmiştir. Anketin genel verileri ışığında değerlendirme yapmadan önce katılımcı profili aşağıda açıklanmıştır. Katılımcıların cinsiyet dağılımı tablo 1’de sunulduğu gibidir.

Tablo 1. Katılımcıların cinsiyet dağılımı

Cinsiyet	N	%
Kadın	175	43,9
Erkek	224	56,1
Toplam	399	100

Tablo 1’de görüldüğü gibi 399 katılımcının %43,9 kadın ve % 56,1 ise erkeklerden oluşmaktadır.

Tablo 2. Katılımcıların eğitim durumu

Öğrenim Düzeyi	N	%
İlköğretim	41	10,3
Lise	72	18
Üniversite	226	56,6
Lisansüstü	60	15
Toplam	399	100

Tablo 2’de görüldüğü gibi 399 katılımcının % 10,3’ü ilköğretim (eski sisteme göre ilk ve ortaokul), % 18’i lise, %56,6’sı üniversite ve % 15’i ise lisansüstü eğitim yaptığı görülmektedir. Üniversite ve lisansüstü eğitim görmüş olanların oranının hayli yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 3. Katılımcıların yaş gruplarına göre dağılımı

Katılımcı Yaş Dağılımı	N	Yaş gruplarının katılımcılara oranı
18 ve altı	30	% 7,6
19-24	58	% 14,4
25-34	69	% 17,4
35-44	144	% 36
45-54	78	% 19,6
55-64	15	% 3,8
65 ve üzeri	5	% 1,2
Toplam	399	100

Tablo 3'de görüldüğü gibi katılımcıların % 7,6'sının 18 ve altı, %14,4'ünün 19-24 , %17,4'ünün 25-34, %36'sının 35-44, %19,6'sının 45-54, %3,8'inin, 55-64 ve % 1,2'sinin ise 65 ve üzeri yaş aralıklarında oldukları görülmüştür.

Tablo 4. Katılımcıların gelir düzeyi

Gelir Düzeyi	N	%
5500-9000	143	35,8
9000-13000	137	34,3
13000-16000	39	9,8
16000-19000	32	8
19000 ve üstü	48	12
Toplam	399	100

Tablo 4'de görüldüğü gibi katılımcıların gelir dağılımı da spor ve güreş algısının belirlenmesi konusunda veri sağlaması düşüncesiyle ankette sorulmuş ve katılımcı grubunun % 70,1'inin gelir ortalamasının en çok 13.000 TL olduğu ortaya belirlenmiştir. Üst gelir grubuna dâhil olduğu varsayılan yani 19,000 TL ve üzeri gelire sahip katılımcı oranın ise % 12 gibi oranda sınırlı kaldığı anlaşılmaktadır. 13.000 TL ile 16.000 TL arasında gelire sahip olan katılımcı oranı % 9,8, 16.000 TL ile 19.000 TL arasında gelire sahip olan katılımcı oranı ise % 8 oranında gerçekleşmiştir.

Tablo 5. Katılımcıların sporla ilgilenme durumu

İlgi Durumu	N	%
Profesyonel	57	14,3
Amatör	145	36,3
İzleyici	167	41,9
İlgilenmiyor	30	7,5
Toplam	399	100

Tablo 5'te görüldüğü gibi profesyonel sporcu oranı tüm katılımcıların % 14,3'ünü oluşturmaktadır. İzleyici olanların oranı % 41,9, olarak ortaya çıkarken, amatör sporcu oranı ise % 36,3 olarak belirlenmiştir. Spora izleyici, ya da her hangi bir derecede, sporcu olarak ilgi göstermeyen katılımcıların oranının ise % 7,5 olduğu

görülmektedir. Katılımcılara birden fazla şıkkı işaretleme olanağı verilen “İlgilendiğiniz spor dalları nelerdir?” sorusunun yanıtlarını gösteren tablo aşağıda yer almaktadır.

Tablo 6. Katılımcıların ilgilendikleri spor branşları

Spor Branşları	N	%
Futbol	178	44,6
Basketbol	146	36,6
Voleybol	162	40,6
Hentbol	26	6,5
Güreş	121	30,3
Kort Tenisi	43	10,8
Kış Sporları	45	11,3
Su Sporları	92	23,1
Atletizm	69	17,3
Cimnastik	70	17,5
Uzak doğu sporları	32	8
Halter	31	7,8
Binicilik	37	9,3
Bisiklet	82	20,6
Boks	61	15,3
Diğer	80	20,1

Tablo 6'da görüldüğü gibi araştırmada futbol % 44,6 oranla birinci sırada ilgi duyulan spor branşı olarak öne çıkmaktadır. Bu branşı % 40,6 ile voleybol ikinci sırada izlemektedir. Ayrıca araştırma bulgularına göre basketbol %36,6 ile üçüncü, %30,3 oranında katılımcının oy verdiği güreş branşı dördüncü, %23,1 katılımcının işaretlediği su sporları ise beşinci sırada ilgi duyulan spor branşlarıdır. Seçilen bu branşlar, profesyonel-amatör sporcular bağlamındaki verileri ele alındığında, amatör sporcuların %20,71'i, profesyonel sporcuların ise %40,31'i diğer branşlarla birlikte güreş branşı ile ilgilendiğini belirtmiştir. Toplamda tüm katılımcıların %50,6'sı, amatör ve profesyonel sporcu olduğu düşünüldüğünde; katılımcı amatör ve profesyonel sporcuların % 26,2'sinin güreş sporu ile ilgilendiği açığa çıkmaktadır.

Bu bölümde, ankete katılan çevrenin vermiş olduğu yanıtlar doğrultusunda, toplumun güreş algısını değerlendirebilmek için, ortaya çıkan bulgulara detaylarıyla yer verilecektir.

Tablo 7. Uluslararası düzeyde Türkiye'nin başarılı görüldüğü branşlar

Spor Branşları	N	%
Futbol	29	7,3
Basketbol	27	6,8
Voleybol	70	17,5
Güreş	210	52,6
Atletizm	10	2,5
Cimnastik	10	2,5
Uzak doğu sporları	4	1
Halter	26	6,5
Boks	7	1,75
Diğer	6	1,5
Toplam	399	100

Tablo 7'de görüldüğü gibi, katılımcılara yöneltilen uluslararası düzeyde Türkiye'nin hangi spor branşında daha başarılı olduğu sorusuna, katılımcıların %52,6'sı "güreş" olarak cevap vermişlerdir. Ayrıca voleybol %17,5, futbol %7,3, basketbol %6,8 ve halter %6,5 oranında seçilmişlerdir. Bunun yanında atletizm, cimnastik, uzak doğu sporları, boks ve diğer spor dalları %3'ün altında işaretlenmiştir.

Tablo 8. Katılımcıların güreşin ata sporu olduğu fikrine katılım durumları

Katılma Durumu	N	%
Evet	366	91,7
Hayır	33	8,3
Toplam	399	100

Tablo 8'de görüldüğü gibi katılımcılara sorduğumuz, "her ülkenin kendi tarihi ile ilişkilendirdiği spor branşları bulunmaktadır. Türkiye'nin ata sporu olarak gördüğü ve kendini özdeşleştirdiği spor branşının güreş olduğu fikrine katılıyor musunuz?" sorusuna verilen cevaplar %91,7 oranında "evet katılıyorum" olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 9. Katılımcıların güreşe yönelik ilgi durumu

İlgi Durumu	N	%
Profesyonel Sporcu	33	8,3
Amatör Sporcu	41	10,3
İzleyici	184	46,1
İlgilenmiyor	141	35,3
Toplam	399	100

Tablo 9'da görüldüğü gibi, güreş sporu ile ilgilerine ilişkin sorulara katılımcıların %35,3'ü güreşle ilgilenmediğini belirtirken, % 46,1'i güreş müsabakalarını izlediğini, % 10,3'ü amatör olarak bu branşı yaptıkları ve % 8,3'ü ise profesyonel olarak güreşin sportif alanına dâhil olduklarını belirtmişlerdir. Güreşle

amatör ve profesyonel olarak ilgilenen katılımcıların oranı toplamda % 18,6 gibi bir orana karşılık gelmektedir.

Tablo 10. Yaş gruplarına göre güreşle ilgilenme oranları

Yaş Grubu	İlgi Durumu	N	%
18 ve altı	Profesyonel	10	33,3
	Amatör	7	23,3
19-24	Profesyonel	1	1,7
	Amatör	3	5,2
25-34	Profesyonel	5	7,2
	Amatör	3	4,3
35-44	Profesyonel	7	4,8
	Amatör	13	9
45-54	Profesyonel	5	6,4
	Amatör	12	15,3
55-64	Profesyonel	3	20
	Amatör	1	6,6
65 ve üzeri	Profesyonel	2	40
	Amatör	2	40

Tablo 10'da görüldüğü gibi, katılımcıların yaş grupları dağılımı ve güreşe yönelik ilgiler sorusuna verdikleri cevaplar incelendiğinde, 18 ve altındaki yaşlarda olan katılımcıların %33,3'ünün güreşle profesyonel olarak, %23,3'ünün amatör olarak ilgilendikleri belirlenmiştir. 19-24 yaş grubunda güreşle profesyonel olarak ilgilenenler %1,7, amatör olarak ise %5,2'dir. Buna ek olarak 25-34 yaş arasında katılımcıların %7,2 güreşle profesyonel olarak %4,3'ü ise amatör olarak ilgilendiklerini belirtmişlerdir. Bu sayılar 35-44 yaş aralığında %4,8 profesyonel olarak, %9, amatör olarak, 45-54 yaş aralığında %6,4 profesyonel olarak, %15,3 amatör olarak, 55-64 yaş aralığında %20 profesyonel olarak, %6,6 amatör olarak ve 65 ve üstü yaş grubunda da %40 profesyonel ve %40 amatör olarak ilgilendikleri görülmüştür. Görüleceği üzere yaş kategorileri bağlamında da her yaş grubunda güreşle profesyonel ve amatör olarak ilgilenenlerin varlığı göze çarpmaktadır. Tartışma ve sonuç bölümünde ele alınacağı gibi bu oranların İstanbul kent istatistikleri ile kıyaslandığında çok farklı bir duruma işaret edeceği anlaşılabacaktır.

Tablo 11. Katılımcıların, güreş sporcusu yakının olup olmama durumları

Güreş Sporcusu Yakını	N	%
Var	122	30,6
Yok	277	69,4
Toplam	399	100

Tablo 11'de görüldüğü gibi, katılımcıların %69,4'ü yakınlarının bu güreş sporunu yapmadığını söylerken, % 30,6'sı yakınlarından birinin bu sporu yaptığını belirtmiştir.

Tablo 12. Katılımcıların, yakınlarını elit sporcu olarak görmek istedikleri branşların dağılımı

Spor Branşları	N	%
Futbol	83	20,8
Basketbol	51	12,8
Voleybol	47	11,8
Güreş	64	16
Su Sporları	28	7
Cimnastik	36	9
Kort tenisi	24	6
Boks	15	3,8
Atletizm	11	2,8
Uzak doğu sporları	9	2,2
Halter	6	1,5
Binicilik	4	1
Bisiklet	4	1
Diğer	17	4,3
Toplam	399	100

Tablo 12'de görüldüğü gibi Bu grafikten elde ettiğimiz veriler kısmen de olsa dengeli dağılmış gibi görülmekte Güreşe yönelik bu ilgi, profesyonel ve amatör güreşçi sayısındaki görece yüksekliğe rağmen katılımcılara sorulan “yakınlarını hangi branşta elit sporcu olarak görmek istersiniz” sorusunun yanıtlarında güreşe yönelik ilgi düzeyi ile karşılaştırıldığında oranın neredeyse yarı yarıya düştüğü görülmektedir. Güreşe ilgi katılımcılar arasında yüksek görülürken, bu ilgi yakınları için elit sporcu tercihinde farklılaştığı anket sonuçlarında kendini göstermiştir. Buna göre katılımcıların yakınlarını elit sporcu olarak görmek istedikleri spor branşları; %20,8 ile futbol, %16 ile güreş, %12,8 ile basketbol, %11,8 ile voleybol, % 9 ile cimnastik, %7 ile su sporları, % 6 ile de kort tenisi olarak sıralanmıştır.

Tablo 13. Katılımcıların, medyadan spor branşlarına yönelik ilgi beklentisi

Spor Branşları	N	%
Futbol	64	16
Basketbol	92	23,1
Voleybol	109	27,3
Hentbol	37	9,3
Güreş	198	49,6
Kort Tenisi	52	13
Kış Sporları	60	15
Su Sporları	95	23,8
Atletizm	95	23,8
Cimnastik	114	28,6
Uzak doğu sporları	33	8,3
Halter	47	11,8
Binicilik	47	11,8
Bisiklet	53	13,3
Boks	43	10,8
Diğer	29	7,3

Tablo 13'ün verilerine göre, katılımcıların birden den çok seçeneği işaretleyebildiği, ‘‘Medyanın Hangi Spor Branşlarına Daha Fazla Önem Vermesini İstersiniz’’ sorusuna, katılımcıların %49,6’sı güreş demiştir. Güreş’den sonra, medya tarafından desteklenmesini istedikleri ikinci branş %28,6 ile cimnastik, üçüncü olarak %27,3 ile voleybol, dördüncü sırada %23,8 ile atletizm ve su sporları, beşinci %23,1 ile basketbol, altıncı %16 ile futbol, yedinci, %15 ile de kış sporları olarak sıralandıkları görülmüştür. Bu yedi branştan sonra; Bisiklet, kort tenisi, halter, binicilik, boks, hentbol branşları da tablo 13’de görüldüğü gibi kısmen dengeli bir şekilde dağılım göstermiştir.

Tablo 14. Katılımcıların, devlet ve spor kulüplerinden branşlara yönelik ilgi beklentisi

Spor Branşları	N	%
Futbol	77	19,3
Basketbol	108	27,1
Voleybol	125	31,3
Hentbol	85	21,3
Güreş	249	62,4
Kort Tenisi	99	24,8
Kış Sporları	106	26,6
Su Sporları	144	36,1
Atletizm	158	39,6
Cimnastik	166	41,6
Uzak doğu sporları	70	17,5
Halter	95	23,8
Binicilik	94	23,6
Bisiklet	101	25,3
Boks	88	22,1
Diğer	51	12,8

Tablo 14’te görüldüğü gibi, katılımcılar tarafından birden çok şıkkın da seçilebilme imkânı bulunan sorumuza verilen cevaplar, katılımcıların %62,4’ünün devletin ve spor kulüplerinin güreşe yeterli ilgiyi göstermediği ortaya çıkmıştır.

Tablo 15. Katılımcıların, kamu ve özel sektörün güreşi destekleyip desteklemediği yönündeki algı durumu

Destek Durumu	N	%
Evet	61	15,3
Hayır	338	84,7
Toplam	399	100

Tablo 15’te görüldüğü üzere, ‘‘Kamunun ve özel sektörün güreşe yeterli desteği verdiğini düşünüyor musunuz’’? Sorusuna katılımcıların % 84,7’si ‘‘Hayır’’ cevabı verdiği %15,3’ünün ise evet cevabı verdiği görülmektedir.

Tablo 16. Katılımcıların, basının güreşi destekleyip desteklemediği yönündeki algı durumu

Destek Durumu	N	%
Evet	54	13,5
Hayır	345	86,5
Toplam	399	100

Tablo 16’da görüldüğü gibi, basının güreşe yeterli ilgiyi gösterip göstermediğine ilişkin soruya katılımcıların % 86,5’i ‘‘Hayır’’ %13,5’inin evet yanıtı verdiği görülmektedir.

Tablo 17. Katılımcıların, eğitim kurumlarının güreşle ilgilenip ilgilenmediği yönündeki algı durumu

İlgilenme Durumu	N	%
İlgileniyor	25	6,3
İlgilenmiyor	374	93,7
Toplam	399	100

Tablo 17’de görüldüğü gibi, eğitim kurumlarının güreşe yönelik ilgisini ve bu kurumların güreşe verdiği destek ya da önem bağlamında sorulan ‘‘Eğitim kurumlarının güreşe yeterli ilgiyi gösteriyor mu?’’ sorusunda ‘‘Hayır’’ oranı dikkat çekici biçimde yükselmektedir. 399 katılımcının % 93,7’si, eğitim kurumlarının güreşe yeterli ilgiyi göstermediği belirlenmiştir.

Tablo 18. Katılımcıların, kendi çocuklarının ya da yakınlarının çocukların okullarında güreş branşında faaaliyet yapıma durumu

Faaliyet Durumu	N	%
Yapılıyor	47	11,8
Yapılmıyor	352	88,2
Toplam	399	100

Tablo 18’de görüldüğü gibi, “Çocuklarınızın ya da Yakınlarınızın Çocuklarının Okullarında Güreş Branşında Faaliyet Yapılıyor mu” Sorusuna katılımcıların % 88,2’si “Hayır”, %11,8’inin ise evet cevabı verdiği tespit edilmiştir.

Tablo 19. Katılımcıların, insanların güreşe ilgisini, yeterli bulup bulmadığına yönelik algı durumu

Yeterli İlgi Durumu	N	%
Yeterli	47	11,8
Yetersiz	352	88,2
Toplam	399	100

Tablo 19’de görüldüğü gibi, bir önceki tabloya benzer şekilde katılımcıların % 88,2’si insanların güreşe ilgisinin yeterli olmadığını düşünmektedir. Yine bu tablo verilerine göre %11,8’lik bir katılımcı grubun ise güreşe yönelik insanların ilgisinin yeterli olduğunu söylemektedir.

Tablo 20. Katılımcıların, yaşadıkları bölgede güreş merkezi ya da güreş salonunun olup olmama durumu

Güreş Salonu Durumu	N	%
Var	54	13,5
Yok	345	86,5
Toplam	399	100

Tablo 20’de görüldüğü gibi, mahallenizde güreş branşına ait bir eğitim merkezi ya da salonu var mı? Sorusuna katılımcıların sadece %13,5’i evet var derken, %86,5’i hayır güreş salonu ya da bir merkezi yok diye görüş belirttikleri görülmüştür.

Tablo 21. Katılımcıların, güreşin en önemli kültürel ve tarihi miraslarımızdan olduğu görüşüne katılım durumları

Katılım Durumu	N	%
Katılıyorum	322	80,7
Katılmıyorum	28	7
Fikrim Yok	49	12,3
Toplam	399	100

Tablo 21’de görüldüğü gibi, katılımcılara yöneltilen “Güreş Sporunun, Binlerce Yıl Öncesinden Günümüze Aktarılan, En Önemli Tarihi Miraslarımızdan Biri Olduğu Görüşüne Katılıyor musunuz?” sorusuna, katılımcıların %80,7’si Evet yanıtı verirken, %7’si hayır ve %12,3’ü ise fikrim yok cevabı verdiği anlaşılmaktadır.

Tablo 22. Katılımcıların, güreş sporunu sosyal siyasal ve ekonomik yapıya sahip dar bir toplum kesiminin yaptığı fikrine katılım durumları

Fikre Katılım Durumu	N	%
Katılıyorum	261	65,4
Katılmıyorum	138	34,6
Toplam	399	100

Tablo 22’de görüldüğü gibi, katılımcıların %65,4 ü güreş sporunun Türkiyede belli bir sosyal, siyasal ve ekonomik yapıda dar bir toplum kesimi tarafından yapılan bir spor olarak gördükleri ortaya çıkmıştır. %34,6 lık grup ise bu fikre katılmadığını beyan etmiştir.

Tablo 23. Katılımcıların, güreş sporunun çok fazla siyasallaştığı fikrine katılım durumları

Fikre Katılım Durumu	N	%
Katılıyorum	196	49,1
Katılmıyorum	203	50,9
Toplam	399	100

Tablo 23’de görüldüğü gibi, “Güreş Sporunun Çok Fazla Siyasallaştığı Fikrine Katılıyor musunuz?” şeklinde yöneltilen soruya katılımcıların verdiği yanıtlar % 50,9 “Hayır”, % 49,1 “Evet” olarak belirlenmiştir. Katılımcıların yaklaşık yarısı güreş branşının siyasallaştığını düşünmektedirler.

Tablo 24. Katılımcılara göre güreşin okullarda daha yaygın bir biçimde yapılmasının çocuk ve genç eğitimine katkı durumu

Katkı Durumu	N	%
Vardır	294	73,7
Yoktur	36	9
Fikrim Yok	69	17,3
Toplam	399	100

Tablo 24’de görüldüğü gibi, “Güreş sporunun okullarda daha yaygın biçimde yapılmasının, çocuk ve genç eğitimine katkısı olabilir mi?” Sorusuna katılımcıların % 73,7’si “Vardır”, % 9’u “Yoktur” yanıtını işaretlenmiştir. Katılımcıların % 17,3’ü ise fikrim yok cevabını vermiştir.

SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Yakınları arasında sporla uğraşan insanların bulunduğu bir çevrede, 399 katılımcı ile internet veri tabanları üzerinden ve sosyal medya kanalları ile anket çalışması yapılmıştır. Anket sonuçlarını doğrudan etkileyen ve katılımcıları, toplumdaki diğer insanlardan farklı kılan temel kıstas, katılımcıların ya kendisinin, ya da yakın çevresindeki insanlardan en az birinin, sporla aktif ilgilenmesi olarak belirtilmiştir. Anket katılımcılarının eğitim durumu ve spora olan ilgisinin, Türkiye ortalamasının üstünde olduğu da sonuçların değerlendirilmesinde ortaya çıkmıştır.

Katılımcılarla ilgili anket verileri ile ilgili olarak özellikle eğitim durumuna ilişkin elde edilen bulguların Türkiye ortalamasını temsil etmediği söylenmelidir. TÜİK verileri esas alınarak hazırlanan rapora göre; 2019'da 6 yaş ve üzeri nüfusun yaklaşık %24'ü ilkokul, %21'i lise ve %18'i ortaokul mezunudur. Bu nüfusun %13,9'u yükseköğretim ya da fakülte mezunu iken %10,5'i okuma yazma bildiği halde herhangi bir okuldan mezun olmayan kişilerden oluşmaktadır. 6 yaş ve üzeri nüfus içindeki en düşük oran ise doktora mezunlarına aittir. Türkiye'de 86 bini kadın olmak üzere 211 bin doktora mezunu vardır (<https://www.dogrulukpayi.com/bulten>). Bu verilerin ışığında anket katılımcılarının, Türkiye ortalamasını temsil etmediği, Türkiye genelinde üniversite mezunu oranı %13,9 olarak gerçekleşirken, anket ortalamasında bu oranın % 70'i aştığı görülmektedir. Bu durum anket yapılan çevrenin eğitilmiş bir sosyal alan olduğunu göstermekte, bu da doğal olarak bu kesimin spor ve diğer kültürel faaliyetler için daha çok zaman ve para harcayabildiğini ortaya koymaktadır. Bu anketten ortaya çıkan sporla ilgilenme, elit sporculuk vb. gibi konularda gösterilen hassasiyetin Türkiye genelinden daha yüksek olacağı varsayılmaktadır. Bu nedenle anket sonuçlarının bir genelleme riski taşıdığı ve bir yönelim gösterdiği belirtilmelidir.

Ankete katılanların sporcu çevrelere yakın olması, katılımcılar arasında da sporla uğraşanların sayısını arttırmaktadır. Sporla ilgilenme düzeyleri ele alındığında yanıt veren katılımcıların yaş grupları temel alındığında amatör ve profesyonel olarak spor yapanlarda 18 yaş ve altındaki yaş grubunda oran % 96,6 gerçekleşmiş görülmektedir. Bu oran 19-24 yaş arasında %43,8, 25-34 arasında %50,7, 35-44 arasında %43,2, 45-54 yaş grubunda %53,8, 55-64 yaş grubunda % 40 olarak

gerçekleşmiştir. Kuşkusuz bu rakamlar ülke ortalamasının çok üstündedir. Bununla birlikte gençlerde spor yapma oranının yüksekliği, yeni kuşakların spora yönelik bakışını göstermesi bağlamında önemlidir.

Verilerde ortaya çıkan sonuçların değerlendirilmesinde, ulaşılan temel yönelimlere bakacak olursak, katılımcıların özellikli yanıtları sonucu ile güreşin genel bağlamda toplum nezdinde edindiği değer ve tüm bu etkili konumuna rağmen, ülkemizdeki güreşçi sayısının beklenin çok altında olması ve güreşe yönelik hiçbir yatırım yapılmaması resmi istatistikler ve çeşitli haber kanalları tarafından da dile getirilen gerçekler olarak göze çarpmaktadır.

Öncelikli olarak güreşin genel algısı üzerinde durulması gerekmektedir. Branşlara göre madalya dağılımı temel alındığında güreşin Türkiye spor tarihi açısından taşıdığı önem ortaya çıkmaktadır. Ancak bu başarının ardında ciddi ve planlı bir çalışma olduğunu söylemek, güreş ve güreşçiler için yüksek miktarda bütçe ayrıldığını iddia etmek ve güreşin gelişmesi için devletin, kamu kuruluşlarının ve kulüplerin üstüne düşeni yaptığına inanmak pek mümkün değildir. Başarının sırrı büyük oranda bir güreş kültürüne sahip olmak ve zaman zaman iyi bir güreşçi jenerasyonuna rastlamak ile ilgilidir. Örneğin 1948 olimpiyatlarında kazanılan toplam 12 madalyanın 11'i güreş branşından, 1956 olimpiyatlarındaki toplam 7 madalyanın ve 1960 olimpiyatlarındaki toplam 9 madalyanın tümü, yine 1964 olimpiyatlarında kazanılan toplam 6 madalyanın tümü güreş branşından elde edilmiştir. 1972 ile 1992 arasında yapılan olimpiyatlarda güreşte hiç altın madalya kazanılmamış olması büyük oranda yeni bir jenerasyonun yetişmemiş olması ile ilgilidir. Bu da Türkiye'deki güreş sporundaki başarıların büyük oranda güreşçilerin kendi kişisel yetenek ve çabaları ile ilgili olduğunu göstermektedir.

Lisanslı sporcular temel alındığında durum biraz daha açığa çıkmaktadır. Ne yazık ki, Türkiye genelinde lisanslı sporcuların sayısı ve oranlarına ulaşmak mümkün olamamıştır. Bunun nedeni kayıtların bir veri havuzunda toplanmış olmamasıdır. Bu sorunun farkında olan kimi milletvekilleri, bakanlığa başvurarak Türkiye'deki lisanslı sporcu sayısını ve bu sporcuların branşlara göre dağılımını sormuşlardır. Bakanlığın yanıtı gazeteler tarafından okuyuculara duyurulmuştur. Bu haberlere göre 2020 yılı itibarıyla Türkiye'de, "...3 milyon 341 bin 458 kadın, 5 milyon 940 bin 61 erkek olmak

üzere toplam 9 milyon 281 bin 519 lisanslı sporcu bulunduğunu kaydeden bakan Kasapoğlu, Üniversite Sporları Federasyonunda ise 24 bin 271 sporcu bulunduğunu anlattı. Mehmet Kasapoğlu, futbol kategorisinde faaliyet gösteren sporcuların 5 bin 965'inin kadın, 310 bin 259'unun erkek olduğunu da belirtti. En çok sporcusu olan ilk üç branşın 868 bin 4 sporcuyla satranç, 487 bin 152 sporcu ile taekwondo ve 316 bin 224 sporcuyla futbol olduğunu açıklayan Kasapoğlu, bu branşları 307 bin 188 sporcuyla voleybol, 286 bin 187 sporcu ile basketbol ve 247 bin 521 sporcuyla kick boks'un izlediğini kaydetti” (<https://www.egemengzt.com>). Buna rağmen bu sayıların güvenilirliği konusunda da şüpheler bulunmaktadır. Örneğin Anadolu Ajansı kadın sporcular üzerine yayınladığı bir haberde yine bakanlığı kaynak göstererek, “...Türkiye’de kadınların spora olan ilgisi ve katılımı son 20 yılda çok büyük bir artış gösterdi. Gençlik ve Spor Bakanlığının verilerine göre, 2002 yılında 66 bin 709 olan kadın lisanslı sporcu sayısı, 2022’nin ocak ayında 2 milyon 54 bin 862’ye yükseldi. Kadınların ilgisi son 20 yılda 30,8 kat arttı” (<https://www.aa.com.tr/>) haberini yayımlamıştı. Yani bakanlığa dayandırılan iki haberde kadın sporcu sayısı 2020 ile 2022 arasında geçen 2 yıla rağmen 1 milyon 286 bin 686 azalmış görünmektedir ki bunun pek mümkün olamayacağı açıktır. Başka bir istatistik yayımı yine 2020 yılına aittir. Buna göre; “Spor federasyonları içinde yapılan değerlendirmeye göre, lisanslı kadın sporcu sayısı son 18 yılda 25 kat artış gösterdi. Türkiye’de toplam 5 milyon 104 bin 22 lisanslı sporcu bulunurken, kadın sporcuların sayısı 1 milyon 729 bin 558’e ulaştı” (<https://www.haberturk.com>). Bu veride de diğer verilerle kıyaslandığında çelişkili bir durum ortaya çıkmaktadır. Türkiye İstatistik Kurumu sayfalarında yeni verilere ulaşmak mümkün olmamıştır. Ancak TÜİK rakamlarını kullanan bazı araştırmalara göre, 2018’de 1.646.102’si kadın, 3.261.853’ü erkek olmak üzere 4.907.955 lisanslı sporcu bulunmaktadır (Öztop ve Karalar, 2019, s.856). Fark edilebileceği gibi muhtelif rakamlar telaffuz edilmekte ve bu rakamların hangisinin gerçeğe daha yakın olduğu da tartışmaya açık görünmektedir. Türkiye genelinde ortak bir rakama ulaşılamamış olması nedeniyle çalışma kapsamında İstanbul ili istatistikleri kullanılmış, bu yöntemle bir projeksiyon yapılmaya çalışılmıştır. İstanbul Belediyesi’nin 2017 - 2018 verileri ışığı altında, İstanbul genelinde 201.657’si kadın, 441.699’u erkek olmak üzere toplam 701.559 lisanslı sporcu olduğu anlaşılmaktadır. Bu sporcuların faal olmasına göre yapılan istatistik çalışmasına göre; Erkeklerde

118.690, Kadınlarda ise 65.002 kişi olma kaydıyla toplam 241.895 faal sporcu olduğu tespit edilmiştir (<https://spor.istanbul/istanbulun-spor-haritasi>).

Yukarıdaki istatistiğe göre lisanslı sporcuların sadece % 34,4 faal spor hayatlarına devam etmektedir. İstanbul genelinde faal sporcular temel alındığında 58.203 kişiyle Futbol branşı başı çekmektedir. Futbolu sırasıyla 43.462 kişiyle İzcilik, 21.942 kişiyle Satranç, 17.490 kişiyle Taekwondo ve 11.167 ile Basketbol izlemektedir. Sporcu sayısı bağlamında 11.062 ile Karate altıncı, 10.443 kişiyle Kick boks yedinci, 9.916 kişiyle Voleybol sekizinci, 6.128 kişiyle Yüzme dokuzuncu ve 6.086 sporcu ile de Kung-Fu onuncu sırada yer almaktadır. Yine aynı istatistiğe göre Teniste 5.629, Atletizm 'de 3.081, Muay-Thai'de 2.956, Judo 'da 2.333, Yelken de ise 2.159 sporcu faaliyet göstermektedir. Güreş ilk on beş branş içinde kendine yer bulamamaktadır. 2018 yılı İstanbul istatistiklerine göre, güreş yapan faal sporcu sayısı sadece 1.993 kişidir. Ve bu rakamla güreş aynı sayıda sporcuya sahip Okçuluk branşı ile birlikte on altıncı sırada yer almaktadır (<https://spor.istanbul/istanbulun-spor-haritasi>).

Katılımcıların çoğunluğunun Türkiye'nin en başarılı olduğu spor branşını güreş olduğunu söylemesi, gerçeklerle uyumlu olduğunu göstermektedir. Katılımcıların güreşi başarılı bulmasının ardında sadece güreşte elde edilen başarılar değil, aynı zamanda bu branşın yaratmış olduğu algının da etkisi olduğu değerlendirilebilir. Ülkelerin kendi tarihleri ile özdeşleştirdiği spor branşları olduğu ve Türklerinde ata sporu olarak bilinen branşlara sahip olduğu yönündeki yaygın kanı, katılımcıların bu branşlar arasında özellikle güreşi öne çıkarmasını sağlamıştır. Katılımcılara sorduğumuz, “Her Ülkenin Kendi Tarihi İle İlişkilendirdiği Spor Branşları Bulunmaktadır. Türkiye'nin Ata Sportu Olarak Gördüğu ve Kendini Özdeşleştirdiği Spor Branşının Güreş Olduğu Fikrine Katılıyor musunuz?” sorusuna % 91,7 gibi bir oranda “evet” yanıtı verildiği anlaşılmaktadır. Ayrıca güreşi izleyici olarak izleyenlerin % 40,1 gibi orana ulaşmış olması da etkileyici gözükmektedir. Ancak izleyicilerin diğer spor programları ile aynı anda yayınlandığı durumda güreş müsabakalarını izleyip izleyemediğini tespit etmek mümkün olmamıştır. Diğer sorularla bağlantı kurulduğunda ilgilenilen spor dalları sıralamasında güreşin beşinci sırada yer almış olması, güreş izleyicilerinin güreşi diğer branşlarla birlikte izlediklerini, ancak popüler spor organizasyonları ve özellikle futbol ile

karşılaştırılırsa güreşin daha geri planda kaldığı da görülmektedir. Tüm bunlara ve güreşe yönelik genel olumlu algıya rağmen, güreşte alınan uluslararası başarılar ile bu branşla ilgilenen sporcu sayısı karşılaştırıldığında çarpıcı bir sonuç ortaya çıkmaktadır.

Güreşte elde edilen uluslararası başarılar ile karşılaştırıldığında, güreşle uğraşan sporcu sayısının diğer branşlara göre çok daha az olduğu görülmektedir. İstanbul istatistiklerine göre toplam faal sporcular arasında güreş ile ilgilenenlerin oranı ancak binde 8'e (% 0,8) tekabül etmektedir. Satranç ve İzcilik dışında tutulsa bile güreş branşının oranı % 1,1'e yükselmektedir. Bu oran Futbol için % 32,9, Taekwondo için % 9,9, Basketbol için % 6.3 olarak gerçekleşmektedir. Karate dâhil edildiğinde (oranı % 6,2) ilk dört olimpiik branşla ilgilenen sporcuların tüm sporculara oranı % 55,3 gibi ezici bir çoğunluğu işaret etmektedir. Ancak gösterilen ilgi ile bu branşlarda başarı arasında bir ilişki olmadığı da anlaşılmaktadır. Bir başka araştırmaya göre ise 2017 yılında tüm Türkiye temel alındığında toplamda 12.763 güreşçi bulunmaktadır (Ersöz ve Alagöz, 2019, s.50). Rakamların beklenildiğinden az olduğu ve uluslararası alandaki başarılar ile kıyaslandığında güreşçilerin gösterdiği performansın çok yüksek olduğu anlaşılmaktadır.

Kulüpler bazında da durum düşündürücüdür. 2022-2023 sezonunda Türkiye Süper Ligi'nde mücadele eden spor kulüplerinin diğer branşlarındaki faaliyetleri incelendiğinde, kulüplerin resmi internet sayfalarından derlenen bilgilere göre, toplam 19 kulüp arasında bünyesinde güreş branşında faaliyet yapan tek bir kulübün Beşiktaş olduğu görülmüştür. İstanbul takımlarının diğerlerinde Fenerbahçe, Galatasaray, Başakşehir, Karagümrükspor, Ümraniyespor, İstanbulspor ve Kasımpaşa Spor Kulüplerinde güreş branşı yer almamıştır. Keza, Anadolu kulüpleri açısından da durum benzerdir. Şampiyonluklar yaşamış Trabzonspor'da Futbol dışında, Basketbol, Eskrim, Voleybol, Atıcılık, Atletizm, Boks, Judo ve Masa Tenisi dallarında faaliyet yapılmaktadır. Adana Demirspor, Giresunspor, Kayserispor, Ankaragücü ve Hatayspor sadece Futbol branşında faaliyet gösterirken, Konyaspor, Futbol ve Basketbol, Alanyaspor, Futbol, Atletizm, Bisiklet ve Eskrim, Gaziantepspor, Futbol dışında sadece Basketbol, Sivasspor, Futbol dışında, Bilardo, Briç, Cirit, Judo, Masa Tenisi ve Yüzme, Antalyaspor ise, Futbol dışında; Hentbol, Voleybol, Yüzme, Sutopu, Bisiklet, Triatlon, Masa Tenisi, Cimnastik, Judo ve E-spor dallarında faaliyet göstermektedir. Ve bu çalışmanın hipotezlerinden biri olan, “Güreşe devlet dâhil,

hiçbir kurum ya da kuruluştan mevcut başarılarla kıyaslanabilecek bir ilgi gösterilmemektedir” görüşü de doğrulanmaktadır. Eğitim kurumlarında güreşin beklenildiği biçimde teşvik edilmediği, spor kulüplerinde bu branşta faaliyet yapılmadığı, diğer branşlarla kıyaslandığında çok az sayıda insanın güreşle ilgilendiği, yeterli mali destek verilmediği konusunda geniş bir kesimin yargısının ortaklaştığı görülmektedir. Buna rağmen bu branşın diğer branşlara göre başarı ortalamasının çok yüksek olması, gerekli yatırım yapıldığında ve gerekli ilgi gösterildiğinde elde edilecek yeni başarıların ne oranda yüksek olabileceğini de kanıtlamaktadır.

Futbol bütün dünyada en çok izlenen ve en çok gelire sahip branşlar arasında ilk sıralarda yer almaktadır. Buna bağlı olarak, basketbol ve voleybol gibi branşlarında izleyici kitlesi ve gelirlerinde de belli bir artış olduğu anlaşılmaktadır. Futbol insanlar için bir oyun olmanın ötesinde eğlence, iktidar, güç, üzüntü, sevinç, ulusal onur ve hepsinden de öte kendi kimliklerini, kendilerini bulabildikleri bir dünyanın anahtarını sunmaktadır. Futbol insanların bir kimlik oluşturmanın yanında, farklı sosyal kimliklerin karşılaşmasına ve birbirlerinden etkilenmesine de katkı sağlamaktadır (Öntürk, Karacabey ve Özbar, 2019, s.3). “89 ülkede 2 bin kanal üzerine yapılan incelemede en çok takip edilen yayının, Dünya Futbol Şampiyonası olduğu tespit edilmiştir. Türkiye’deki veriler incelendiğinde ise izleyiciyi en çok çeken yayınların başında spor programları olduğu görülmektedir. Yine bu ifadelerde çarpıcı olan istatistik sonuçları ise insanların takip ettiği spor programlarının başında futbol gelmektedir. Medya üzerinden toplumun spor algısı odağının futbol olduğu bu açıklamalardan anlaşılabilir” (Öntürk, Karacabey ve Özbar, 2019, s.3). Benzer bulguların anket çalışmasında da ortaya çıkması, katılımcıların dünyadaki diğer izleyiciler gibi futbolu neden ilk sıraya yerleştirdiğini de ortaya koymaktadır.

Bununla birlikte sadece güreş değil, örneğin halter ya da okçulukta da olimpik başarılarla rağmen yeterli ilginin yaratılmadığı, bu branşların az getirisi olan alanlar olduğu yargısının oluşmasına yol açmaktadır. Anket çalışmasında da görüleceği üzere, Türkiye'nin olimpiyatlarda kazandığı madalyaların büyük çoğunluğunun güreşe ait olması ile katılımcıların güreşi en başarılı branş olarak seçmesi arasında bir korelasyon olduğu görülmektedir. (Bkz. Tablo 7.) Bu durum katılımcıların güreş konusunda yayın organlarında çıkan haberleri takip ettikleri ya da yayın organlarının bu başarıları iletme konusunda hassas davrandıkları biçiminde değerlendirilebilir. Çarpıcı olan kısım

olimpiyatlarda greten sonra 8'i altın olmak kaydıyla toplam 11 madalya kazandığımız Halter'in sadece 26 katılımcı tarafından en başarılı branş olarak görülmesi ve oranın futbol ve voleybolun gerisinde kalmasıdır. Benzer biçimde yine altın madalyalara sahip olduğumuz Uzakdoğu sporlarının da katılımcılar tarafından başarılı bulunmaması, bu sporları tercih eden katılımcı sayısının sadece % 1 olarak gerçekleşmesidir.

Kuşkusuz bu, sporun gittikçe daha hızlı biçimde endüstriyel bir olay olmasına ve izleyicilere pazarlanan bir meta haline dönüşmesi ile ilgilidir. Taraftarların spora ilgisinin tarihsel kaynağının, sosyolojik, psikolojik ya da açık bir biçimde siyasal olduğu bilinmekte, taraftarlık aynı zamanda toplumsal konumu belirleme, dünya gr ve yaşam tarzını yansıtmaya bağlamında da işlevler üstlenmektedir. Bununla birlikte sporu sadece bu kavramlar ışığında ele almak, mevcut sorunların çözümünü de olanaksız hale getirmektedir. Amatörlük gibi sporun olmazsa olmazı kabul edilen ilgi düzeyinin gittikçe ortadan kalkması, satıcı ve alıcı anlamında spor müsabakalarının bir ticaret nesnesi haline gelmesi, sporcuların yüksek transfer ücretleri ile takım değiştirmesi, kulüplerin satış mağazalarını örgütlemesi ve nihayetinde büyük kulüp hisselerinin borsada alınıp satılan kâğıtlara dönüşmesi, şans oyunları arasında spora ilişkin tahmin oyunlarının ağırlığın artmaya balaması, geleneksel ve amatör sporların sonuna işaret etmektedir. Bütün spor branşları profesyonel yöneticilerin ve sporcuların işgal ettiği alanlara dntke, spor kültürel, tarihsel ve sosyolojik kimliğinden uzaklamakta, sporun tarafları, izleyici, oyuncu ve yönetici olmak üzere keskin çizgilerle ayrılmaktadır.

Ankette elde edilen eğilimin yukardaki tespitlerle uyumlu olduğu görülmektedir. Katılımcıların yakınlarında sporcu bulunan ya da ailelerinde sporla ilgili kişilerin bulunması, katılımcıların diğer insanlara oranla daha fazla sporla ilgili olduğunu göstermektedir. Araştırmadaki bulgular bunu doğrulamaktadır. Daha önemlisi eğitim ile spor yapma arasında güçlü bir korelasyon olduğu da anlaşılmaktadır. Ankete katılanların ağırlıklı bir kısmının yüksekokul, niversite ve lisansüstü eğitim aldığı görülmektedir. Üniversite mezunlarının Türkiye ortalamasının % 13 civarında seyrettiği bir durumda, anket katılımcıları arasında niversite mezunu olanların oranı % 70'i açmış gözükmektedir. Bu ortalama ile spora amatör ya da profesyonel olarak ilgilenenlerin arasında belli bir korelasyon mevcuttur. Anket katılımcılarının % 50,6'sı

amatör veya profesyonel olarak sporun içindedir. İzleyici olarak sporun içinde olanlarda sayıya dâhil edildiğinde spora ilgi oranı, % 92,5 seviyesine ulaşmaktadır. Bu, sporla doğrudan kurulan bir ilişki ve belli oranda çevrenin de sporla ilgilenmesi sonucunu doğurduğunu göstermektedir.

Benzer bir yaklaşım yaşlara göre dağılım verilerinden de elde edilmiştir. Gençlerin sporcu olma oranı anket katılımcıları arasında bu yaş dilimine düşenler arasında hayli yüksektir. Özellikle 18 yaş ve altındaki grupta katılımcıların hemen hepsi (30 katılımcıdan 29'u) sporla amatör ya da profesyonel ilgilendiğini beyan etmiş, bir kişi ise izleyici olduğunu söylemiştir. Diğer yaş gruplarında zaman zaman karşımıza çıkan “sporla ilgilenmiyorum” türünden bir ifade bu yaş grubunda hiç rastlanmamıştır. Bu gençlerin daha sportif olması gibi bir genelleme ile açıklanabilir olsa da, anket verileri değerlendirildiğinde, ailesinde sporcu olan gençlerin, spora kendi yaş grubundakilerden daha fazla eğilimli olduklarını da göstermektedir. Bu, sporun sadece bireysel sağlık, başarı ya da benzeri nedenlerle yapılmadığını, aslına bakılırsa sağlıklı bir nesil yetişmesinin en önemli unsurlarından biri olarak, yaşı ne olursa olsun herkesin sporla uğraşmasının, gelecek kuşakları nasıl doğrudan etkileyebileceğini de göstermektedir.

Gelir dağılımı ile spor yapma arasında doğrudan bir veriye ulaşılmamıştır. Genel olarak yüksek gelire sahip olanların iş dışı yaşama daha fazla zaman ayırabildiği kabul edilse de katılımcıların gelir durumu ile spora katılım arasında anlamlı bir veri elde edilememiştir. Ancak katılımcıların spora karşı ilgisinin yüksek olması gelir dışı etmenlerle açıklanabilmektedir. Bunun en temel göstergesi eğitim durumunun yüksekliği, ikincisi ise sporun yakın çevre içinde bir sosyal faaliyet olarak algılanması olabilir. Bu durumda spor yapmakla gelir arasında doğrudan bir ilişkiye ulaşılmamış olsa da, sporcu bir çevre içinde yer almak ve eğitimin düzeyinin yüksek olması ile spor yapma arasında bir korelasyon olduğu düşünülmektedir.

Tüm dünyada olduğu gibi katılımcı anketlerinde de ortaya çıkan temel veri “Futbol”un en çok ilgi gören spor branşı olmasıdır. Ancak anket sonuçları İstanbul ili istatistikleri ile karşılaştırıldığında katılımcı anketlerinde diğer branşlar özelinde farklı verilere ulaşılmıştır. İstanbul verilerinde faal sporcu oranlarında güreş ilk on beş sıraya girmeyi başaramazken, anket katılımcıları arasında ilk dörtte kendine yer bulduğu

gözükmektedir. Bu durum anket katılımcıları arasında güreş ile doğrudan ya da dolaylı bağlarının bulunduğu ya da yakın çevreden insanların güreş sporu ile ilgilendiğini göstermektedir. Elit sporcu durumunu içeren veriler temel alındığında yine yakınlarını futbolda elit sporcu olarak görmek isteyenler ilk sırada yer almakta, amatör ve profesyonel sporcuların değerlendirilmesinde de yine futbol ön plana çıkmaktadır. İstanbul verilerinden ayrılan bir başka gösterge bu soruya verilen yanıtta açığa çıkmaktadır. Katılımcıların % 16'sı, yakınlarını güreş branşında elit sporcu olarak görmek isteyeceklerini belirtmişlerdir ki; bu yanıt güreşin futboldan sonra ikinci sırada yer aldığını göstermektedir. Bu durum katılımcılar arasında güreşle ilgili insan sayısının görece yüksekliği ile açıklanabilir. Ancak yukarıdaki satırlarda da belirttiğimiz gibi güreşe ilgi gösteren katılımcı sayısının 121 (Katılımcıların yaklaşık olarak % 30'u) olmasına rağmen, yakınlarını güreşte elit sporcu olarak görmek isteyenlerin sadece 64 (Katılımcıların yaklaşık % 16'sı) kişi ile sınırlı kalması, güreşe ilgi gösterenler arasında dahi güreşin elit sporcu bağlamında popülerliğinin düşük olduğunu göstermektedir.

Bu verinin analizi, büyük oranda futbol, basketbol gibi dallarda faaliyet gösteren profesyonel sporcuların daha yüksek gelir elde etmesi, daha popüler olması, futbol, basketbol gibi branşların daha modern olarak algılanması ve kimlik oluşturulmasında daha etkili olduğunun düşünülmesi ile ilgilidir. İstanbul istatistiklerinde faal sporcu sayıları temelinde güreşin on altıncı sırada kendine yer bulması da benzer bir anlayışın sonucu olarak değerlendirilebilir. Futbol, basketbol, voleybol gibi branşların gerisinde kalan güreş, dövüş sporlarının tümünün de gerisinde bir yer elde edebilmiştir. Karate, Taekwondo, Kick Boks, Kung-Fu, Judo faal sporcu sayıları bakımından güreşin üzerinde yer almıştır. Daha çarpıcı olan ise Muay-Thai'de 2.956 sporcu faaliyet yaparken, güreş gibi kadim bir branşın Muay-Thai'nin sporcu sayısına dahi ulaşamamış olmasıdır. Oysa sözü edilen ve başta Tayland olmak üzere kimi Uzakdoğu ülkelerinde yapılan bu branşın Türkiye faaliyetleri İstanbul'da 1980'lerin başından itibaren başlatılmış, 2002 yılında Karate Federasyonu çatısı altında "Amatör MuayThai Spor Dalı" oluşturulmuştur. Spor Dalı iki yıl kadar "IAMTF (IMTF) ve "WMF" dünya federasyonu çerçevesinde hareket etmiş, 2006'da "IFMA" üyeliğine kabul edilmiş olup bu tarihten beri bu teşkilatın amatör yarışmalarına katılmaktadır. Henüz daha yeni sayılacak biçimde, 2007 yılında Türkiye'de federasyonu kurulmuştur

(https://tr.wikipedia.org/wiki/Muay_Thai). Güreş gibi bu coğrafyada çok eski tarihlere dek takip edilen ve ötesinde ata sporu olarak adlandırılan bir branşın faal sporcu sayısının daha henüz 2007 tarihinde faaliyet göstermeye başlamış bir başka branşın bu derece gerisinde kalmasının üzerine düşünülmesi de gerekmektedir.

Bu durumun ardında güreşin sporculara önemli bir ekonomik gelir kazandırmadığı yargısı bulunabilir. Ancak katılımcılara yöneltilen; “Yakınlarınızın çocuklarını veya kendi çocuklarınızı Güreşte Elit Sporcu Olarak Görmek İster misiniz? Nedenleriyle Birlikte Yazar mısınız?” Sorusuna verilen yanıtlar ele alındığında “geliri düşük olduğu için bu sporu yapmasını istemiyorum” diyen sadece 1 kişi olmuştur. Bu yanıtta “ilgi ve destek yok” yanıtını veren 9 kişi ve “bu branşın geleceği yok” diyen 2 kişi eklense de, güreşin tercih edilmemesinin, sadece ekonomik durumla ilgisi olmadığı ortaya çıkmaktadır. Güreşi tercih etmeyen ve bunun nedenlerini de yazan katılımcıların bir kısmı, ankete katılıp bu soruya yanıt veren 19 kişi, bu branşın sert ve kaba olduğunu düşünmektedir. Kadınlara göre olmadığına inanan katılımcı sayısı 3'te kalırken, güreşi elit spor olarak görmeyen kişi sayısı da yine 3 olarak gerçekleşmiştir. Güreşi kaba bulan ve estetik olmadığı için istemeyenlerin sayısı 3 ile sınırlıyken, siyasi nedenlerle yakınlarının bu branşı seçmesini istemeyenler yine 3 kişi olarak belirlenmiştir. Hedef kitlesini eğitimsiz bulan 1 kişiye karşılık, 12 katılımcı da başka spor dallarını seçmelerinin yakınları açısından daha olumlu sonuçlar doğuracağını beyan etmiştir. Bu soruya hayır yanıtı verenlerin önemli bir kısmı ise bir neden ileri sürmemişler, sadece “istemiyor” demekle yetinmişlerdir. O nedenle mevcut yanıtlardan bir korelasyon oluşturmak mümkün olmamış, sadece eğilim bazında bazı yönelimler belirlenebilmiştir. Bu veriler güreşin herkese hitap eden bir branş olup olmadığına ilişkin başka bir sorunun yanıtlarıyla aşağıda daha detaylı biçimde analiz edilecektir.

Tekrar bahsedecek olursak, elit sporcu kategorisinde güreş branşının katılımcılar açısından önemi ele alındığında, anket sonuçlarından çarpıcı bir sonuç elde edilmiş görünmektedir. Elit sporcu kategorisinde beklendiği gibi birinci sırada futbol bulunmaktadır. Ancak elit sporcu tercihleri kısmen daha dengeli dağılmış gözükmektedir. Çarpıcı olan ise yaklaşık %30 katılımcı güreşle ilgilendiğini belirtirken, yakınlarını güreşte elit sporcu olarak görmek isteyenlerin sayısının %16'da kalmasıdır. Güreşle izleyici, amatör ve profesyonel olarak ilgilenenlerin yarısına

yakını kendi yakınlarının güreşçi olmasını tercih etmemişlerdir. Daha çarpıcı olanı, profesyonel sporculardan, güreşte profesyonel olanlardan 3'ü, aralarında güreş de olan birden çok branşta faaliyet gösteren sporculardan ise 8 tanesi yakınlarını güreşçi olarak görmek istememişlerdir. Profesyonel olarak güreşle uğraşan 14 katılımcı ise yakınlarının güreşte elit sporcu olarak görmek istediklerini beyan etmişlerdir. Özetle tek başına güreşte profesyonel olan ya da güreş dâhil olmak üzere birden fazla branşta profesyonel olduğunu beyan eden toplam 25 katılımcıdan 11'i yakınlarının güreş dışında başka bir branşta elit sporcu olarak görmek istediklerini bildirmişlerdir. Güreş dışındaki alanlarda profesyonel olan diğer katılımcılardan hiçbiri ise güreş tercihinde bulunmamıştır.

Amatör sporcularda ise başka bir bulgu tespit edilmiştir. Tek başına güreş sporu ile uğraşan amatör sporcuların 9'u yakınların güreşte elit sporcu olarak görmek istediklerini ifade ederken, içinde güreşin olduğu birden fazla alanda amatör olduğunu beyan eden katılımcılardan 5'i yine yakınlarının güreşte elit sporcu olarak görmek istediklerini söylemişlerdir. Amatör anlamda sadece güreşle uğraşan 2 katılımcı yakınlarını futbolda elit sporcu olarak görmek istediklerini beyan etmiş, içlerinde güreşinde olduğu birden fazla dalda amatör sporcu olan 16 katılımcı ise güreş yerine başka dalları tercih etmiştir. Amatör anlamda sadece güreşle uğraşan ya da içinde güreşinde olduğu birden çok branşta faaliyet gösteren, ancak yakınlarını güreşte elit sporcu olarak görmek istemeyenlerin tercih ettikleri branşlar, 7 tercihle başta futbol olmak üzere, atletizm, basketbol, binicilik, boks, voleybol, kort tenisi ve diğer branşlar olarak kayıt altına alınmıştır.

Yakınların elit sporcu kategorisinde görmek isteyen ve seçtikleri branşın neden seçtiklerine ilişkin görüş bildiren katılımcılarda ise daha güçlü bir odaklanma tespit edilmiştir. Yanıt verenler arasından 75 kişi güreşi ata sporu olduğu, manevi değerleri temsil ettiği ve Türkiye'nin yurtdışında adını duyurmak için önemsediklerini ve yakınlarının da bu nedenlerle bu branşta elit sporcu olmaları gerektiğini vurgulamışlardır. Yine “Evet” yanıtı veren katılımcılardan 20 kişi güreşin (diğer sporlar gibi) insan sağlığı açısından önemli olduğu için yapılması gerektiğini beyan ederken, 6 katılımcı ise bu sporu sevdikleri için yakınlarının da bu branşta elit sporcu olmasını istediklerini belirtmişlerdir.

Güreşin katılımcılar arasında oransal bazda destek görmesi, ancak elit sporcu tercihinde bu oranın düşme eğilimi taşımasının ardında yatan temel gerçeklerden biri yine katılımcı anketi sonuçlarına göre, bu branşın yeterli desteği alamaması olmuştur. “Güreşe devlet dâhil, hiçbir kurum ya da kuruluştan mevcut başarılarla kıyaslanabilecek bir ilgi gösterilmektedir.” Şeklinde belirtilen hipotezimizi ikinci defa kanıtlayan katılımcı verilerine göre; medyanın, devlet ya da kamunun, özel sektörün, güreş branşına yeterli desteği vermediği konusunda birleşmesidir. Katılımcıların büyük çoğunluğu (% 86,5) medyanın güreş branşına yeterli desteği vermediğini ifade etmiştir. Devletin ve spor kulüplerinin yeterli desteği vermediğine inanların oranı ise % 84,7 olmuştur. Bu veriler genel değerlendirme bağlamında gerçekçi gözükmektedir. Televizyon kanallarında, spor programlarında, gazetelerde güreş branşına ilişkin haberlerin ağırlıklı bir kısmı bu dalda başarılı olan bir sporcunun haberini yapmakla sınırlı bulunmaktadır. Özellikle futbol ile karşılaştığında güreş branşının medyada kendine yer bulmasının olanaklı olmadığı genel gözlemlerde de açığa çıkmaktadır. Devletin desteği ise sınırlı kalmaktadır. Katılımcılara sorulan yakınlarda güreş branşında eğitim veren bir kurum olup olmadığına ilişkin verdiği yanıtlarda, bu branşın verildiği bir merkeze yakın oturanların oranının sadece % 13,5 ile sınırlı kalması da bunun bir göstergesi olmaktadır. Aynı biçimde okullarda güreş eğitimi konusunda da yeterli bir çabanın olmaması, bu branşın devlet tarafından yeterli oranda desteklenmediğini de kanıtlar niteliktedir. (Güreş branşında eğitim veren okullarda bir yakını bulunan katılımcı oranı sadece %11,8’dir.).

Bu değerlendirmeyi bir başka analizle karşılaştırmak gerekmektedir. Katılımcıların güreşe olan ilgisinin toplumun genelinden yüksek olduğu, bunun nedeninin de yakınlarının bir kısmının bu branşla doğrudan ilgisi olduğu daha önceki satırlarda belirtilmişti. Ancak anket sonuçlarından ortaya çıkan bir başka sonuca göre, sporla yakından ilgilenen çevrelerde dahi güreşe yeterli ilgiyi gösterme konusunda bazı sorunlar vardır. Katılımcıların büyük çoğunluğu, güreşin desteklenmesi gereken branşlar arasında ilk sıraya yerleştirirken ve güreşi bir ata sporu olarak değerlendirip, kamu ya da özel sektörün bu branşa yeteri kadar ilgi göstermediği konusunda şikâyetçi olurken, kendilerinin bu konu ile yakından ilgili olmadıklarını belirtmeleri ilginç bir istatistik oluşturmuştur. Güreşle ilgili haber yapan medyanın ne oranda takip edildiğini bulmak amacıyla sorulan “Güreş Branşına İlişkin Haber Yapan TV Kanallarını,

Gazeteleri, İnternet Sitelerini Takip Ediyor musunuz? Sorusunda verilen yanıtlar çarpıcı gözükmektedir. Katılımcıların % 72,2'si, yani ankete katılan 308 kişi “Hayır” şikkını işaretlemiştir. Bir yandan güreşe yeterli ilgi gösterilmediği konusunda bir yakınma gösterimesi ile diğer yandan yine hayli fazla katılımcı kitlesinin bu branşla ilgili haber yapan medya organlarını takip etmemesi, anketin genelinde güreşe verilen destek ile çatışmalı gözükmektedir. Aynı biçimde insanların güreşe yönelik ilgisini yeterli buluyor musunuz? Sorusuna da katılımcıların büyük bir kısmı, % 88,2'si “Hayır” yanıtı vermişlerdir. Bir yandan katılımcıların güreşe, insanların yeterli ilgisinin olmadığını beyan etmesi ve öte yandan da güreşe en azından medyada izleme konusunda yeterli ilgiyi kendilerinin de göstermemesi ilginç bir tabloyu ortaya çıkarmaktadır.

Güreşe yönelik ilginin tespiti için sorulan bir diğer sorudan alınan yanıtlarda yukarıdaki gözlemi doğrular niteliktedir. Katılımcılara “Bugün İtibariyle Aktif Sporculuk Hayatı Devam Eden Olimpiyat Şampiyonu Olmuş İki Güreşçi İsmi Yazabilir misiniz?” diye sorulduğunda katılımcıların 237'si (Katılımcıların yaklaşık % 59'u) “Hayır” yanıtı vermiştir. Yanıt verebilen az sayıdaki katılımcıların üzerinde en çok durdukları isim Rıza Kayaalp ve Taha Akgül olmuştur. Bunun yanı sıra kimi olimpiyat derecesi olmayan, ve kimisi de aktif sporculuk hayatı devam etmeyen, Ramazan Şahin, Cenk İldem, Yasemin Adar, Şeref Eroğlu, Ahmet Uyar, Mustafa Kaya, Metehan Başar, Süleyman Atlı, Kemal Kamal, İsmail Nizamoğlu, Ahmet Doğu, Buse Tosun, Ahmet Taçyıldız, Abbas Ulucan da katılımcılar tarafından belirtilmiştir. Bu sporcuların bir kısmının olimpiyat başarısı olmadığı halde, isimlerinin listeye girmesinin büyük olasılıkla güreş camiasında tanınması ya da kişisel ilişkilerle ilgili olduğu düşünülmektedir. Bunun yanı sıra yağlı güreşte isim yapmış Ali Rıza Kaya, Turan Balaban, İsmail Balaban'ın isimleri de listede yer almıştır. Koca Yusuf, Hamza Yerlikaya, 2001'de vefat eden Hasan Gemici, 2020'de vefat eden Reşit Karabacak ve çok önceden güreşi bırakmış olan Mehmet Güçlü de katılımcıların yer verdiği isimlerden olmuştur. Ancak katılımcıların verdiği yanıtlarda uç örneklere de rastlamak mümkündür. Örneğin aktif güreş hayatına devam eden sporcular arasında; Fatih Terim, okçuluk dalında henüz son olimpiyatlarda şampiyonu olan Mete Gazoz, Halter'in rekortmen sporcusu Naim Süleymanoğlu, boksör Busenaz Sürmeli, atlet Aslı

Çakır Alptekin, Rus cimnastikçisi Okdana Chusavitina da katılımcıların cevap verdiği isimler arasında görülmektedir.

Katılımcıların en çok tanıdıkları iki kişi Taha Akgül ile Rıza Kayaalp olmuştur. Her iki isim birlikte 34 katılımcı tarafından yazılmıştır. Başka isimlerle ya da tek başına ise Rıza Kayaalp 25 katılımcı tarafından, Taha Akgül ise 45 katılımcı tarafından işaretlenmiştir. Bu veri katılımcıların arasında gerçekten güreşle yakından ilgilenen bir kesim ile sporla ilgilendiği halde güreşle hiç ilgilenmemiş bir başka kesimin varlığını göstermektedir. Anlaşılacağı üzere güreşle ilgilenen camia kendi içine kapanık bir izlenim vermektedir. Anketin ilk soruları arasında yer alan güreşe yönelik ilgi dereceniz nedir sorusuna; izleyici, amatör ve profesyonel olarak verilen % 64,7'lik olumlu yanıtı rağmen, bu % 64,7'lik oranın önemli bir kısmının güreşçi ismi yazamamış olması, ilginin sınırlı kaldığını ya da daha önemlisi ata sporu olduğu için ilgisiz görünmek istemedikleri anlamı içinde ele alınabilir. Ayrıca başaka bir soruda da “Uluslararası Güreş Müsabaka Kurallarını Ne Kadar Biliyorsunuz?” diye sorduğumuzda %41,4 hiç bilmiyorum derken, sadece %7,8 çok iyi biliyorum demiştir. Bu oran nerdeyse güreşle profesyonel düzeyde ilgilenenlerin oranı olan %8,3'ü bile bulamamıştır. Bu da Türkiye de güreş sporunun, bilinirliğini, yaygınlığını ve ilgi düzeyini göstermektedir.

Yukarı ortaya konulan veriler ve tüm tartışmalar göz önüne alındığında, yine hipotez olarak öne sürülen “Güreş konusunda spora yakın çevrelerin bilgisi yetersizdir” yaklaşımı da katılımcı anketlerinin verilerinin analizi sonucunda doğrulanmıştır. Örnekleri yukarıdaki satırlarda sıraladığımız gibi güreş sporu ile aktif ilgilenen, izleyici, amatör ya da profesyonellerin dışında bu branşa yönelik, ilgi ve bilgi son derece sınırlıdır. Diğer popüler branşlarla kıyaslandığında ata sporu algısına rağmen, güreş konusunda hem sıradan izleyicilerin hem de sporla alakalı çevrelerin yeterli bir donanıma sahip olmadığı tespit edilmiştir.

Güreşin siyasal ve sosyal bağlamda katılımcılar için ne tür anlamlarla yüklü olduğunu anlamak maksadıyla sorulan çeşitli sorulara verilen yanıtlar aşağıdaki gibi değerlendirilmiştir. Ankete katılanların neredeyse yarısı (% 49,1) güreşin siyasallaştığını düşünmektedir. Herhangi bir spor branşında izleyici ya da faal sporculara kendi branşları ile ilgili benzer bir anket yapıldığına dair herhangi bir veri

bulunamamıştır. Sporun siyasal ya da sosyal bağlamda etkisi ve sonuçları olduğu genel kabul görmeyele birlikte, bir branşın doğrudan siyasal aktörler tarafından kullanıldığına inanan bir kitlenin var olduğunun anket çalışmamız esnasında ortaya çıkması da ilginç bir sonucu ortaya koymaktadır. Katılımcıların 196'sı (% 49,1'i) güreşin siyasallaştığını düşünmektedir. Katılımcılara yöneltilen “Güreşin; Sosyal, Siyasal ve Ekonomik Açıdan, Türkiye'de Yaşayan Her Toplum Kesimine Hitap Edip Etmediği Hakkındaki Görüşleriniz Nelerdir? Sorusuna verilen yanıtlar bu siyasallaşma konusunun tartışılmasına da olanak sağlamaktadır. Katılımcıların 255'i (yaklaşık % 64) güreşin tüm toplum kesimlerine hitap etmediğini beyan ederken, 58 (% 14)'i hitap ettiğini söylemiştir. 51 (yaklaşık % 13) katılımcı fikrim yok derken, 35 (yaklaşık % 9) katılımcı ise bu soruya yanıt vermemiştir.

Neden belirtmeksizin, her toplumsal kesime hitap etmediğini düşünlerin sayısı 108 olarak gerçekleşmiştir. (Tüm katılımcıların % 27'si, Hitap etmiyor diyenlerin ise % 42'si) Sadece Anadolu'da ve Kırsal kesimdeki insanlar tarafından yapıldığına dair görüş beyan edenlerin sayısı 18, (Tüm katılımcıların % 4.5'i) sadece milliyetçi-muhafazakâr kesim tarafından yapıldığına inanların sayısı ise 36 (Tüm Katılımcıların % 9'u) olarak gerçekleşmiştir. Güreş sporunda adalet olmadığını, güreş yapanların siyasal tercihler ya da mezhep farklılıkları nedeniyle adaletli bir biçimde desteklenmediğini ve ayrımcılık yapıldığını düşünenlerin sayısı 16, (Tüm Katılımcıların % 4'ü, herkese hitap etmiyor diyenlerin % 6'sı) sert spor olduğu için insanların ilgilenmediğini düşünenlerin sayısı 7 (tüm katılımcıların % 1,7' si, hitap etmiyor diyenlerin % 2'si), sadece yoksul ailelerden gelen kişilerin ilgilendiğini düşünenlerin sayısı 27 (tüm katılımcıların % 6'sı, hitap etmiyor diyenlerin ise % 10'u) ve ekonomik bir getirisi olmadığı için insanların bu branşla ilgilenmediğini düşünenlerin sayısı ise 4 olarak (tüm katılımcıların sadece % 1'i ve hitap etmiyor diyenlerin ise % 1.5'i) gerçekleşmiştir. Bu veriler güreş üzerinde tekrar düşünmemiz için olanak sağlamaktadır. Ayrıca “siyasal nedenlerle bu spor herkese hitap etmiyor” diyenlerin sayısı da 3 (yaklaşık tüm katılımcıların % 1'i) olmuştur. Kalan katılımcılar, takım sporlarına yönlendiği, elitlerin ilgi göstermediği, herkesin bu spora ilgi duymayacağı, kadınlar için uygun bir spor olamayacağı, sadece belli kesimlerin bu sporla ilgilendiği, ekipmanlar pahalı olduğu için bazı insanların bu branşla isteseler de ilgilenmeyeceği vb. türden yanıtlar vermişlerdir. Bir katılımcı ise “Milli bir spor

olduğunu ve Kürt kökenli hiçbir güreşçinin olmadığı” iddiası ile belli bir etnik grubun sporu olduğunu söylemiştir.

Özellikle adaletsizliğin hâkim olduğuna inananların bu sporla yakından ilgilenen kesimlerden olduğu ya da yakınlarının bu branştaki seçimlerde adaletsizliğe uğradığını inanan insanlar olduğu düşünülmelidir. Bunun temel sebebinin anket sonuçlarına doğrudan yansımamış bile olsa, büyük oranda siyasi olduğunu düşünmek için, elimizde yeterli veri bulunmaktadır. Bu veriler öncelikli olarak katılımcıların 36'sının (tüm katılımcıların % 9'u) bu sporun milliyetçi ve muhafazakârlara yönelik olduğu algısı ile değerlendirmek gerekir. Doğrudan siyasi nedenlerle herkese hitap etmediğini söyleyen 3 kişi ve adaletsizlik olduğu iddiasıyla her kesime hitap etmediğini söyleyen 16 kişi de bu rakama eklendiğinde doğrudan herkese hitap etmediğini beyan edip, bunun sebebinin de siyasi olduğunu söyleyenlerin sayısı 55'e ulaşmaktadır. Bu sayı toplam katılımcıların % 13,7'sine, herkese hitap etmiyor diyenlerin % 25,5'ine ve herkese hitap etmediğini söyleyip bunun nedenini açıklayan katılımcıların da % 37,4'üne denk düşmektedir.

Ancak, bu veriler sadece siyasal ayrımı olumsuz olarak niteleyenlerin istatistiklere yansımalarıdır. Siyasal nedenlerle ayrımcılığı onaylayan ya da milli ve manevi değerler nedeniyle veya sadece ata sporu olduğu için güreşin desteklenmesini gerektiğini savunanlar bu istatistiklere dâhil değildir. Güreşin herkese hitap eden bir branş olduğunu söyleyenler ve bunun nedeni olarak da bu sporun ata sporu olduğu için desteklenmesi gerektiğini savunanların sayısı 34'tür. (Katılımcıların % 8'i) Verilerin analizine göre güreş sporunun siyasal söylemde etkili olduğu ve güreş yapan ya da izleyenlerin bu camia içinde kutuplaşma derecesine varacak kadar birbirlerinden ayrıldığı da ortaya çıkmaktadır. Ötesinde herkese hitap etmediğini söyleyip, bir neden belirtmeyen 108 (tüm katılımcıların % 27'si) katılımcının varlığı da gözden uzak tutulmamalıdır.

Devletin ya da kamunun bu ayrımcılığı desteklediğine yönelik kanıtlar ne yazık ki mevcuttur. Doğru olup olmaması tartışmanın bir boyutu olarak değerlendirilse bile, siyasal bağlamda sağ muhafazakâr ya da milliyetçi bir yönetim kadrosu olduğuna ve farklı etnik ya da dinsel kökenden gelenlerin ayrımcılığa uğradığına yönelik bir algının oluşması, doğal olarak bu sporla ilgilenmeye niyetli, yetenekli ve hevesli olan ama o

dünya görüşüne ya da etnik ve dini kökene sahip olmayan gençlerin bu branştan uzak durmasını da koşullandırabilmektedir. Özellikle adaletsizlik vurgusu, bu spora yetenekli olan, ancak branşı yönetenlerin siyasi çizgisi ya da dünya görüşü nedeniyle bu alanda faaliyet yapamayacaklarına inanların artmaya başlaması güreş branşının hızlı biçimde belli bir kesimin etki alanına girerek, gittikçe güçten düşmesine neden olabilmektedir. Benzer tartışmaların karate, halter ve benzeri branşlarda da yapıyor olması, spor camiasının herkese eşit mesafede yaklaşan ve sporcular arasında rekabeti sadece yetenekleri ile sınırlayan temel görüşüne aykırı düşmekte, bu durum sporu son derece çoraklaştırmaktadır. Yukarıda da belirttiğimiz gibi önemli olan bu söylenenlerin ne oranda doğru olduğundan ziyade nasıl bir algı oluşturduğudur. Ayrımcılık göreceği endişesiyle gençlerin alanı terk etmesine neden olabilecek bu algının ortadan kaldırılmasında başta devlet kurumları, sporun yöneticileri olmak üzere, spor takımlarına ve spor insanlarına fazlasıyla iş düşmektedir. Ve “Güreş branşında siyasal ve toplumsal kutuplaşma yaygındır” şeklinde ortaya atılan hipotezimizin fikri de katılımcı anketleri aracılığı ile desteklenmektedir. Yine yukarıdaki satırlarda ele alındığı gibi bu branşta yoğun ve yaygın bir siyasi ayrımcılık hâkim görünmektedir. Belli bir dünya görüşünün bu branşı yönettiği, bu görüşe yakın olmayanların ayrımcılığa uğradığı yine katılımcı anketlerinin verileri sonucu doğrulanmış gözükmektedir.

Katılımcıların üzerinde en ciddi durdukları ve en fazla yanıt vermek için uğraştıkları soru “Güreşin Ülkemizdeki Toplumsal Rolünün Daha Kapsayıcı Olabilmesi İçin Neler Yapılmalıdır?” olmuştur. Toplam 399 katılımcıdan 332'si (% 83.2) bu konu hakkında fikir belirtmiş, geri kalan 67 (% 16.8) kişi “bilmiyorum” veya “fikrim yok” diye yanıtlamıştır. Soruyu fikir beyan edenlerin verdiği yanıtlar incelendiğinde öne çıkan öneriler şöyle sıralanabilmektedir;

1) *Eğitim:* Katılımcıların önemli bölümü eğitim başlığı altında toplanacak önerilerde bulunmuştur. Bunlar ana başlıklarıyla; okullarda güreşin desteklenmesi için faaliyet yapılması, beden eğitimi derslerinde güreşe ağırlık verilmesi, okullar arası ve bölgesel turnuvalar düzenlenmesi, amatör yarışmaların artırılması, kamu ve özel sektörün çok sayıda eğitim merkezi açması ve açık olanların desteklenmesi, sağlık ve güreş arasındaki pozitif ilişkinin gösterilmesi, çalıştırıcı ve hakem eğitimine ağırlık verilmesi, ücretsiz mekân ve donanım sağlanması.

2) *Etkinlik ve Tanıtım*: Televizyonlarda ve gençlerin rağbet ettiği sosyal medya alanlarında reklam faaliyeti yürütülmesi, medyanın güreş lehine pozitif ayrımcılık uygulaması, güreş branşında faaliyet gösteren spor kulüplerinin medya kanalları sayesinde görünür kılınması ve teşviki, belgesel yayınların artırılması.

3) *Devlet Desteği*: Güçlü teşvikler yapılması, başarılı güreşçilerin ödüllendirilmesi, güreş federasyonuna daha yüksek bütçe ayrılması, güreş branşında faaliyet yapan kulüplerin ekonomik olarak desteklenmesi, altyapının güçlendirilmesi, Eğitim Bakanlığı'nın okullarda güreş üzerine faaliyet yapılmasını desteklemesi, okullarda bu konuda uzman beden eğitimi hocaların atanması.

4) *Demokratik İşleyişin Kurulması*: Güreşin siyasetten uzaklaştırılması, liyakatli kadroların yönetici olması, erkek egemen kültürden uzaklaşılması, modern bir yönetim yapısı ve demokratik bir işleyiş hâkim kılınması, ayrımcılığın ortadan kaldırılması, adaletsizliğin engellenmesi, güreş branşının siyasi partilerin arka bahçesi olmaktan çıkarılması.

Elde edilen bulgular sonrasında güreşin yaşadığı problemlerin temelinde yer alan iki konunun da tartışmaya dâhil edilmesi gerekmektedir. Bunlar güreşin ata sporu olarak kabulünün yarattığı etki, ikincisi ise bu branşın modern olmadığına yönelik algının nedenlerinin ortaya konmasıdır.

Güreş sporunun tarihsel, kavramsal ve kuramsal çerçevesini çizmeye çalıştığımız bu çalışma sırasında yaşanan temel günlük genel algıdan bağımsız olarak güreş sporunun ne olduğunu ve nasıl olması gerektiği konusunda bağımsız analizlere ulaşmak olmuştur. Katılımcıların ve bu spora ilişkin yazılı materyal üretkenlerin en azından bir kısmının güreşe yaklaşımı daha dar ve geleneksel bir çizgide gerçekleşmektedir. Güreşin bir spor branşı olmasının yanı sıra, onun aynı zamanda bir kimlik olarak tarif edilmesi, ata sporu olması itibarıyla güreşe spor dışında çok güçlü anlamlar yüklenmesi gibi konular sıklıkla araştırmacıların uğraşmak zorunda kaldığı bir problem olarak görülmektedir. Kuşkusuz her spor dalı kendisi dışında da farklı anlamlar taşımaktadır ve spor ile siyaset ilişkisini tartıştığımız bölümde bunlara ilişkin örneklere yer verilmiştir. Ancak bunların hepsinden farklı olarak sporun kendi içinde bir anlamı da vardır ve gerçekte diğer anlamları üzerinde taşıyanda bu kendi anlamıyla ilgilidir. Diğer branşlar gibi güreşte en önce bir spor dalıdır ve diğer spor dallarında

olduğu gibi rekabetçilik, bedensel ve ruhsal sağlık, başarıma duygusu, rakiplerinden önde olma, bu branştaki başarılar sayesinde kimlik kazanma, farkındalık yaratma, önemli olma gibi çeşitli insan hallerini tarif etmektedir. Siyasi, sosyal, dini diğer tüm anlamlar bu branşın kendi anlamı varsa değerlidir, onun dışında bir şey ifade etmeleri de olanaklı değildir. Herhangi bir branşı gerçek anlamından uzaklaştırmaya çalışmak, o branşa gerçekte olmadığı başka anlamlar yüklemeye çalışmak, onu ideolojik ya da siyasi çabanın bir aparatı haline dönüştürmek, uzun vade de bu branşın kendi anlamını da yitirmesine de neden olmaktadır. Günümüzde dünyada ve Türkiye'de bazı branşlar ne yazık ki bu biçimde yozlaşmaya uğratılmaktadır. Güreş örneğinden yola çıkarsak, uzun yıllardır Türkiye ile Yunanistan arasında tartışmaya neden olan yağlı güreşlerin asıl sahibinin kim olduğu meselesi, bu yozlaşma sürecinin ne boyutlara gelebileceğini de pratikte göstermektedir. Yağlı güreşlerin kendi atalarının mirası olarak görme kaygısı, entelektüel ya da akademik bir tartışma olmaktan daha çok siyasi bir tartışmadır ve her iki ülkenin siyasi aktörleri de bu tartışma yoluyla kendi iç siyasetlerine yeni mevziler kazanma arayışına girmektedirler. Daha önce belirtildiği gibi özellikle güreşin güçlü tarihsel ve sosyal boyutu, bu branşın günlük siyasetin bir parçası olarak örgütlenmesinin koşullarını yaratmakta, bu da siyasi elitlerin kendi dünya görüşüne, dinsel ya da mezhepsel bağlamda kendine yakın kişilerin bu alanda spor yapmasına, yönetici olmasına olanak sağlamaktadır. Bu haliyle güreş bir spor olmaktan çok belli çevrelerin kendi siyasi görüşlerini propaganda edebildikleri bir alana dönüşmektedir. Bu kuşkusuz güreşin hak ettiği yere gelmesini engellemekte ve güreşle ilgilenmek isteyen geniş bir çevrenin bu alanın dışına itilmesini de koşullandırmaktadır. Spordaki asıl başarının bir gelenek yaratmakla ilgili olduğu ve yönetsel bazda güçlü kurumlara ihtiyaç olduğu gerçeği göz önüne alınırsa, güreşin bu biçimde siyasallaşması ne yazık ki bu branşın geleceği ile ilgili ciddi endişelerin de oluşmasına yol açmaktadır.

Anket sonuçlarında ve genel anlamda tüm Türk toplumun genel yaklaşımında güreşin bir ata sporu olduğu düşüncesi egemendir. Güreş ile ilgili yazılan her yazı, bu konuda yapılan hemen her akademik çalışma güreşin Türklerin ata sporu olduğu ön kabulü üzerinden tartışmaya başlamaktadır. “Türklerin ata sporlarından biri de güreştir” (Altınölçek, 2010, s.321). “Ata sporumuz olan güreş hakkında belge ve bilgilere dayanan çalışmaların azlığını...” (Mutlu, 2018, Özet bölümü), “Güreş

Türkler’de en eski spor türlerinden biri olup, millî ve ata sporlarımızdandır” (Güven, 1990, s. 626). Gibi örneklerde de görüleceği gibi Türklerin ata sporu olarak güreşin görüldüğü ve bunun yaygın bir kanı olduğu anlaşılmaktadır. Zira çalışmanın bir diğer hipotezi de, “Güreş Türklerin ata sporu olarak kabul edilmektedir” biçimiyle formüle edilmiştir. Çalışma boyunca hem tarihsel bağlamda, hem sosyal anlamda hem de katılımcıların anketlere verdiği yanıtlarda bu hipotezin doğruluğu kanıtlanmıştır. Ayrıca yapılan ve tarafımdan değerlendirilen akademik çalışmalarla, güreşe ilişkin olarak medyada yayımlanan haberlerde bu ata sporu hipotezinin geniş bir kesim tarafından paylaşılan bir algı olduğu anlaşılmaktadır. Ata sporu olarak görülmesinin olumlu ya da olumsuz etkisi ile ilgili tartışmalar da tez kapsamı içinde ele alınmıştır.

Güreşin ata sporlarımızdan biri olduğu gerçeği belirgin olsa da, yukarıdaki güreşin tarihi ile yapılan değerlendirme bölümlerinde de görüleceği üzere, bu branş çok eski tarihlerden beri, Eski Mısır’dan Antik Yunan’a, Etrüsklerden Roma’ya, Sümer’den Hititlere dek izleri takip edilmektedir. Ayrıca, Rusya’dan İran’a, Anadolu’dan, Avrupa’ya, Ortadoğu’dan Latin Amerika’ya, Japonya’dan Moğolistan’a, Rusya’dan İngiltere’ye kadar çok geniş bir coğrafyada bu branşın yapıldığına dair veriler bulunmaktadır. Bu nedenle güreşi kendi ata sporları olarak gören birden çok halkın olduğu da ortadadır. Üstelik bu halkaların önemli bir bölümünde güreş hala devam eden bir sosyal ve sportif etkinlik olarak izlenebilmektedir. Bu nedenle güreşin insanlığın ortak mirasının bir parçası olduğu, bu bakımdan evrensel değerler taşıdığı ve Türkler tarafından yapılan güreşlerin de bu mirasın en önemli parçalarından birini temsil ettiğini söylemek gerekmektedir. Ancak burada asıl sorun güreşin kimler tarafından nasıl yapıldığından daha çok, ata sporu olarak kodlanmasının yarattığı kolaycılık hissidir. Türkiye’nin özellikle olimpiyatlarda göstermiş olduğu performans göz önüne alınarak bu sporun bizim “millî” bünyemize uygun olduğu yanılışmasını içermesidir. Bu da doğal olarak yatırım yapılsın yapılmassın, eğitimi verilsin verilmesin, gençler özendirilsin özendirilmesin her durumda Türkiye’nin güreş branşında uluslararası ölçekte hep başarılı olacağı yanılışını da beraberinde getirmektedir. Herhangi bir halka ya da ulusa uygun bir spor dalı var mıdır? sorusu, özellikle endüstriyel sporun baskın hale gelmesi sonrasında anlamını yitirmiştir. Futbolda dünyanın her ülkesinden gelen sporcular eğer yetenekli iseler büyük takımlarda rahatlıkla forma giyebilmektedirler. Bu, basketbol, voleybol vb. diğer

takım sporları içinde geçerlidir. Bireysel sporlar bazında da örneğin boksta Küba, ya da Amerikalıların daha başarılı olması, atıcılıkta Orta Avrupa'nın belli üstünlüğü bulunması, atletizmde ABD'nin liderliği üstlenmesi ya da kayak gibi sporlarda kuzey Avrupa ülkelerinin başarı sıralamasında daha üstte yer alması, bu genel mantığı değiştirmemektedir. Coğrafi özellikler belli başlı avantajlar sağlamış gözükse de, tüm dünya spor camiası tarafından kabul edilen genel algı, uzun soluklu bir eğitim, hepsinden önce de o branşla ilgili olarak toplumlarda yerleşmiş bir kültürün oluşması ile ilgilidir. Futbolun beşiğinin İngiltere olması ve İngiltere kulüplerinin müsabakalarının geniş bir kitle tarafından izlenmesi, ya da İspanya da ligin iki takım tarafından domino edilmesinin geniş bir futbol izleyicisi tarafından heyecanla desteklenmesi önemli kabul edilebilir. Ancak, Dünya Kupaları'nda İngiltere ve İspanya'nın sadece bir şampiyonlukları varken, örneğin İtalya ve Almanya dört kez, Arjantin, Uruguay ve Fransa iki kez, Brezilya ise beş kez şampiyonluk yaşamışlardır. İngilizler rahatlıkla milli sporlarının futbol olduğunu iddia edebilirler ama bu iddia ardından başarılarında kendiliğinden geldiği kanıtlamaya yetmez.

Güreşin Türkiye'deki pozisyonu böyledir. Diğer branşlarla kıyaslandığında açık ara en başarılı dalın güreş olduğu gerçektir. Ama bu başarıların güreşin ata sporumuz olduğu için gerçekleştiğine inanmak ise bir yanılgıdır. Aksine bu başarı; çok çalışma, bu branşa uygun bir sportif kültür ile yetişme, güreşçilerin desteklenmesi ve hepsinden önemlisi yetenekli bir jenerasyona sahip olmakla birlikte gelmektedir. Zaman zaman üstün başarılar gösterip, zaman zaman bu branşta dünya klasmanında çok gerilerde kalmak, güreşe ilişkin algımızın değişmesini de zorunlu kılmaktadır.

Dünya şampiyonalarında güreş branşında madalya kazanan ülkeler sıralaması ele alındığında ortaya çıkan sonuçlar yukarıdaki görüşü destekler niteliktedir. 1951-1954 - 1957 yıllarında yapılan şampiyonalarda Erkekler Serbest Stil Dalı'nda yarışmaları Türkiye 1. sırada tamamlarken, 1959'da ikinci ve 1961 de ise üçüncü olmuştur. 1963'te tekrar üçüncü olan Türkiye, 1966 şampiyonasında yeniden birinciliği elde etmiştir. Ardından gelen 20 yarışmada Türkiye 1. olamamış, bu tarihten sonra gelen ilk birincilik ancak 1994 yılında gerçekleşmiştir. Bu dönemde ülkemizin sadece 1974 ve 1989'da birer üçüncülüğü bulunmaktadır.

Erkekler serbest stilde bir daha birincilik kürsüsüne çıkamayan Türkiye, 2007 yılında ikinciliği 2014 yılında ise üçüncülüğü elde edebilmiştir (https://tr.wikipedia.org/wiki/Dünya_Güreş_Şampiyonası).

Greko-Romen dalındaki durum ise şöyledir; 2006'da Türkiye ilk sırayı almayı başarmış, bu başarısını 2009 ve 2022'de tekrarlamıştır. Bu dönemde 2010 ve 2011 yıllarında ikincilik, 2005, 2014, 2017 ve 2018 yıllarında ise üçüncülük elde etmiştir (https://tr.wikipedia.org/wiki/Dünya_Güreş_Şampiyonası).

Kadın güreşinde ise Türkiye hiç bir yarışmada ilk üç arasında yer alamamıştır (https://tr.wikipedia.org/wiki/Dünya_Güreş_Şampiyonası).

Tüm bu sonuçların toplamı olarak Türkiye tüm zamanların madalya sıralamasında, 58 altın, 61 gümüş ve 78 bronz olmak üzere toplam 197 madalya ile 7'ciliği elde edebilmiştir. Türkiye'nin gerisinde kaldığı ülkeler, artık var olmayan ve toplam 415 madalya kazanan Sovyetler Birliği, toplam 284 madalya kazanan Japonya, toplam 275 madalya kazanan Rusya, toplam 286 madalya kazanan ABD, toplam 206 madalya kazanan İran ve toplam 258 madalya kazanan Bulgaristan olmuştur. 2022 Dünya Şampiyonası sonrası istatistiklere göre, ilk 20 ülke batıda ve doğuda ekonomik, kültürel ve teknolojik bakımdan dünyada önde gelen ülkeler olarak sıralanmaktadır; (https://tr.wikipedia.org/wiki/Dünya_Güreş_Şampiyonası).

Greko-Romen stilde görece başarılı bir tablo takip edilirken, serbest stilde ilk zamanlarda elde edilen başarıların devam ettirilememesi, güreşe yeterli yatırım yapılmadığı ve yeni bir jenerasyon yetiştirilemediğini de kanıtlamaktadır.

Güreş branşında yaşanan temel sorunlardan biri katılımcı anketlerinde de açığa çıktığı gibi güreşin bazı kesimlerce yeterince modern bulunmadığı yönündedir. Katılımcıların bir kısmının belirttiği bu modern dışılık algısı, sadece yoksul insanlar tarafından ya da sadece kırsaldaki insanlar tarafından yapıldığı algısı, güreşin sert bir spor olduğu ya da kadınlar tarafından yapılmasının pek de uygun olmadığı yönündeki diğer yanıtlarla birleşince, azımsanmayacak bir kitlenin güreşin bu yönden eleştirilmesine neden olmaktadır.

Güreşe yönelik bu anti modernlik vurgusunun yanlış bir algı olduğu ortadadır. Yukarıda madalya sıralaması ile ilgili bilgilerde de görüleceği gibi, güreşte ilk 20 ülke

arasında batı ve doğu toplumlarında modernitenin temsilcisi olarak kabul görmüş çok sayıda ülke yer almaktadır. Doğuda özellikle 2. Dünya Savaşı sonrası gösterdiği gelişme ve teknoloji devriminin simgesi haline gelen Japonya ve benzer bir ekonomik gelişmişlik düzeyine ulaşan Güney Kore, batıda ise her zaman batı modernitesinin beşiği kabul edilen Fransa, yine Avrupa'nın en güçlü ekonomisine sahip Almanya ve kuşkusuz batı devletlerinin en büyük temsilcisi statüsünde yer alan ABD bulunmaktadır. Yaşam standartların en yüksek olduğu ülkeler arasında yer alan Finlandiya ve İsveç gibi ülkelerin güreşte gösterdiği performans, bu branşın yeteri kadar modern olmadığı yönündeki görüşle doğrudan çatışma halindeki örneklerdir. Bununla birlikte toplumun bir kısmında yer alan bu anti-modern algının bir sebebi vardır. Türkiye'deki güreş camiasının üzerinde yükseldiği sosyo-ekonomik taban ağırlıklı olarak, katılımcıların da ifade ettiği gibi daha çok yoksul ve kırsalla bağlarını koparmamış insanlardan oluşmaktadır. Ama daha önemlisi bu branşa yönelik yaklaşımla da doğrudan ilgilidir. Daha önce güreşin sosyal hayatla bağlarını tartıştığımız bölümde de görülebileceği gibi, Türkiye'de güreş, yerel özelliklerinden ve dinsel motiflerinden tam bağımsızlaşmış görünmemektedir. Bu kuşkusuz Türkiye'deki güreşin otantik yapısı ve bu coğrafyada yaşadığı değişimle doğrudan bağlantılıdır ve kültürel yaşamımızın ayrılmaz bir parçasıdır. Bu yönüyle güreşin bu otantik özellikleri onun bir miktar geleneksel bir yapıya sahip olduğu izlenimini de vermektedir. Ancak yanıltıcı olan da tam budur. Japonya'nın uluslararası turnuvalara katılırken kendi geleneksel güreşlerinden vazgeçtiğini düşünmek aldatici olur. Diğer ülkelerde de bir yandan kendi otantik güreşlerini devam ettirirken, öte yandan da çağdaş güreşin kurallarına uygun bir performans gösterdiği, tüm ulusların aynı kurallar çerçevesinde yarışmalara katıldığı, aynı bilimsel verilerden yararlandıkları, güreşçilerin de tıpkı diğer spor branşlarında faaliyet gösteren insanlar gibi çağdaş, modern yaşamdan elde edilen sonuçlarla eğitildiği, benzer sağlık hizmetleri aldığı unutulmamalıdır. Geleneksel güreşler toplumların kültürel tarihlerinin ayrılmaz bir parçası olarak hayatlarına devam ederken, öte yandan modern güreş de kendi çizgisinde ilerlemektedir. Türkiye'deki algının daha çok geleneksel güreşlere bakarak oluştuğu gözlenmektedir.

Ancak bu algıyı oluşturan bir başka konu yukarıda yine siyasallaşma ile ilgili anket verilerinin değerlendirilmesi sırasında ifade etmeye çalıştığımız gibi, özellikle

bu branşın siyasi aktörler tarafından güreşin amaçları dışında kullanılması ile ilgilidir. Anket katılımcılarının ifade ettikleri ayrımcılık, adaletsizlik, milliyetçi ya da dindar olmayanların bu sporla ilişki kurmasının güçleşmesi, bu branşa verdiği zararların yanı sıra, güreşin anti modern olduğu yönündeki algıyı güçlendirmeye yaramaktadır. Sürekli geleneksel, milliyetçi ya da dini bir yoruma tabi tutulması, güreşle ilgilenmek isteyen kentli orta sınıfları, seküler dünya görüşüne sahip insanları bu alandan uzaklaştırmaktadır.

Çözümün, yine katılımcıların belirttiği gibi, branşın demokratik yönetimi ile, liyakatli kadroların elinde ve ayrımcılığın ortadan kaldırılması ile mümkün olduğu anlaşılmaktadır. Bu branşın kimi siyasi saiklerle hareket eden aktörlerin ilgi alanından çıkarılması, bu branşın geniş kitlelere açılması, güreş sporunun geleneksel değerler dışında modern hayatın bir parçası olduğu fikrinin işlenmesi, bunun eğitimi beraberinde toplumdaki bu anti modern algının ortadan kaldırılmasına da olanak sağlayacaktır.

Güreşin tarihsel gelişimi, sosyal boyutları ve algısal bağlamda insanların zihnindeki yerinin araştırılması hedefi ile yürütülen bu çalışma ile başlangıçta yanıtı aranmış bir kaç temel soru incelenmeye çalışılmıştır. Başlangıçta ele aldığımız ana soruların ilki; “Güreşin toplumdaki algısı tarihsel süreçler boyunca nasıl değişti? olmuştur. Hem arkeolojik kazılardan elde edilen materyaller, hem yazılı ve sözlü geleneğin günümüze ulaşan örneklerinden yola çıkılarak güreşin tarih boyunca pek çok medeniyet tarafından bilindiği ve yapıldığı olmuştur. Tüm spor branşları gibi güreş de öncelikli olarak askeri eğitim ve savaşta insanlara fazladan yetenek kazandıran bir alan olarak algılanmış, zaman içerisinde bu branşa ait, dinsel ve kültürel kurumlar olmuştur. Güreş tarih boyunca hem tüm medeniyetlerde bir yanıla savaşçı ve genç eğitimin bir parçası olarak algılanmış, öte yandan kutlama ve anmalarda bir gösteri olarak sunulmuş, kendi kültürel yapısını oluşturup, toplumun değişen yargıları ile birlikte var olmaya devam etmiştir. Savaşın matematiğinin değişmeye başlaması ile birlikte güreş ve geleneksel sporlar savaşçı eğitiminin bir parçası olmaktan uzaklaşmış olsa da güreş toplumsal hayatın içinde var olmaya devam etmiş, geleneksel güreşler sosyal aktiviteler arasındaki en önemli yerlerden birini işgal etmeye devam etmiştir. Nihayet modernite ve sonrasında ve özellikle de 20. yüzyıl ile birlikte güreş evrensel

bir hal almış, modern bir kimlik kazanmış, tüm dünyaya yayılmış, kendi kurum ve kuralları ile var olan bir branş olarak örgütlenmiştir.

Üzerinde çalıştığımız ikinci soru; “Günümüzde spor camiasının güreşe yaklaşımı nedir? olmuştur. Çalışma boyunca bunun ikili bir anlamı ve iki ayrı yanıtı olduğu görülmüştür. Bu nedenle bir yandan uluslararası camianın yaklaşımı, diğer yandan Türkiye’deki insanların algısı ele alınması gerekmiştir. Ulusların tek tek tarihleri ile Türkiye’de güreşin tarihi bağlamında çok fazla noktada kesişmeler gözlemlenmiştir. Yukarıda açıklamaya çalıştığımız gibi güreş geleneksel hayatın parçası olarak varlığını devam ettirirken içinde yer aldığı kültürden etkilemiş ve bu kültürü de fazlasıyla etkilemiştir. Güreş modern spor branşları arasında yer almaya başladıktan sonra, bir yandan geleneksel güreşler, öte yandan modern güreş olarak iki farklı boyuta doğru değişim geçirmiştir. Bu iki ayrım Türkiye’de sıkça görüleceği üzere zaman zaman içiçe geçmiş algıları şekillendirmiştir. Geleneksel güreşlerin sosyal ve kültürel dinamiği ile modern güreşin küresel değerleri arasında gerginliğe varan bir çatışmanın varlığı gözlemlenmiştir. Bu gerginlik güreş seven insanların bazen geleneksel güreşlere, bazen de modern güreşe sırt dönmesine neden olmuş, spor camiası içinde de bu ayrım gözlemlenmiştir. Kitlesele ya da sporcu ilgisinin azalması güreşin anlam ve değerlerinde de bir kayba neden olmuştur. Katılımcı anketlerinden elde edilen sonuçlardan da fark edileceği gibi, güreşle profesyonel ya da amatör uğraşanlar dışında spor camiasının büyük çoğunluğunda güreşe yönelik bir önyargı olduğu, daha genel bir tabirle bir kayıtsızlığın olduğu gözlemlenmiştir. Bu kayıtsızlık sporla ilgilenen insanların eğer branşları güreş değilse tek bir güreşçi ismi bile hatırlayamaması örneğinde kendini ifade etmiştir. Ötesine anketin aynı bölümünde istenen güreşçi adı yerine, okçulukta şampiyon olan bir sporcunun ya da bir atletin adının yazılması da, sadece güreşe değil, diğer branşlara yönelik de genel bir ilgisizliğin olduğunu açığa çıkarmaktadır. Bu ilgisizlik ya da kayıtsızlık güreşin sevilmemesi, güreşin yeterli biçimde gündeme alınmaması gibi nedenlerin yanı sıra güreşin bugün edindiği sosyal ve siyasal konumun da doğal bir sonucu olarak kaydedilmiştir.

Yanıtını aradığımız üçüncü soru; “Güreşteki geçmiş başarıların sebepleri nelerdir?” olmuştur. Güreşin Türkiye’nin uluslararası ölçekte en başarılı spor olduğu konusunda herhangi bir şüphe yoktur. Olimpiyatlardaki başarılar ve Dünya Güreş

Şampiyonları temel alındığında dünyanın en başarılı 7. ülkesi olması da buna örnektir. Ancak çalışma boyunca elde edilen veriler değerlendirildiğinde güreşteki başarıların bazı dönemler arttığı, bazı dönemler ise azaldığı yönündedir. Bu istikrarsızlığın neden kaynaklığını anlamak için yapılan çalışmalar esnasında ortaya çıkan temel sonuç, katılımcı anketlerindeki verilerle de doğrulanacağı gibi, toplumda güreş konusunda genel bir olumlu algıya sahip olduğu, ancak kamunun ve özel sektörün bu algıya uyumlu bir yatırım ile güreşi desteklemediğidir. Ayrıca bu branşa yönelik eğitimin ya hiç olmaması ya da sınırlı olması, okullarda bu branşın çok sınırlı sayıda öğrenci tarafından yapılıyor olması, güreşe yeterli ilginin gösterilmediği yönündedir. Güreş ata sporu olarak bir değer taşımakla birlikte bu kadim branşın bugün ne destekleyicisi ne de doğru dürüst eğitim kurumları bulunmaktadır. Bu nedenle istikrardan söz etmek mümkün değildir. Güreşteki başarıların ardında yatan temel geçek, toplumun bu konuda başarılı olacağına yönelik sarsılmaz inancı ve dönem dönem yetenekli bir jenerasyonun ortaya çıkmasıdır. Bir süre dünya klasmanında zirvede yer almak, ancak ardından gelen dönemde hemen hiç müsabakada başarı gösterememek türü bir dengesizliğin ortadan kaldırılması için bu başarılı jenerasyonların devamını sağlamak ve başarılı güreşçilerin antrenör ya da eğitimci olarak gençlerin güreş konusundaki yetişmelerinde rol almasını sağlamak gerekmektedir.

Yanıtını aradığımız son soru ise; “Önümüzdeki dönem güreşte ulusal başarıları arttırmak için ne tür adımlar atılmalıdır?” olmuştur. Bu sorunun yanıtını katılımcı anketlerinin sonucu ve genel gözlemler ışığında bir öneri listesi olarak sıralamak gerekmektedir.

1. Güreşin dünya çapında algısında hızlı bir değişim olmaktadır. Güreş camiaları hızlı biçimde modern bilim ve teknikten yararlanarak, gençlerin bu konuda yetkin hale gelmesi için çaba sarf etmektedir. Bu genel anlayışın ülkemizde de kabul görmesi gerekmekte, bu branşa yönelik dünyadaki modern yaklaşımlar benimsenmelidir.

2. Müsabaka sporlarında çalışmanın son noktası, sporcuların sınıandığı andır. Ancak bu müsabakada başarılı olunabilmesinin temel şartı, yarışmacıların yoğun bir eğitimden geçirilmesi, gençlerin bu müsabakalara hazır hale getirilmesi için

teknik ve psikolojik yönünden hazırlanmasıdır. Kuşkusuz hazırlık bugünden yarına tamamlanabilecek bir süreç değildir.

3. Güreşteki olası başarıların ardında yeni neslin güreşle tanıştırılması ilk adım olarak ele alınmalıdır. Güreşe ilişkin tanıtımlara önem verilmesi, medyanın bu konuda tavır almasının sağlanması, kamunun ve özel sektörün bu alana yatırım yapması teşvik edilmelidir. Bu nedenle asıl sorumluluk spor yöneticilerine ve devlet insanlarına düşmektedir.

4. Güreşçilerin ekonomik olarak güvencede olması, bu branşla profesyonel olarak ilgilenirken bir geçim kaygısı yaşamaması, kendilerinin ve ailelerin yaşam standartları belli bir seviyenin üstünde tutulması gerekmektedir. Bu da doğal olarak güreş sporu ile uğraşan insanların ekonomik olarak desteklenmesi ile mümkün olmaktadır. Devletin ve özel sektörün bu konuda atacağı adımlar, bu spora gönül vermiş ama sadece ekonomik sıkıntıları nedeniyle branştan uzak kalmış insanların ilgisini tazelemeye yardımcı olacaktır.

5. Güreş sporuna emek vermiş güreşçilerin aktif sporu bıraktıktan sonra da camia içinde yer alabilmesini sağlamak için önlemler alınmalıdır. Bu sporcuların eşsiz deneyimlerinin, gençlerin eğitiminin ayrılmaz bir parçası olduğu akıldan çıkarılmamalıdır. Deneyimli güreşçiler, eğitici ya da yönetici olarak veya medyada bu konuda yayımlanan programlara katılarak, insanların ilgisini devam ettirmelidirler.

6. Güreş yönetimsel bağlamda her türlü ayrımcılıktan uzaklaştırılmalıdır. Bir siyasi görüşün arka bahçesi olmaktan çıkarılmalı, yönetimde liyakat esas alınmalıdır. Demokratik bir işleyişle kurulların belirlenmesi, yöneticilerin seçilmesi sağlanmalıdır. Seçilen yöneticilerin herkese eşit davranıp davranmadığı kontrol edilmeli, güreş camiası içinden gelen bu yöndeki eleştiriler hemen soruşturulmalı, ideolojik yaklaşımını spordan öne koyanlar görevden uzaklaştırılmalıdır.

7. Ülke çapında okullar aracılığı ile bir seferberlik örgütlenmesi gerekmektedir. Bu amaçla çeşitli turnuvalar düzenlenmeli, ana temanın güreş olduğu geniş çaplı organizasyonlar tertip edilmelidir. Güreşin anti-modern olduğu ya da kaba olduğu yönündeki genel algının kırılması için güreşçilerin modern hayatın içinde sık sık görünmelerinin sağlanması, yazılı ya da görsel medyada röportajlarının yayımlanması, gençlerle içiçe olacakları çeşitli etkinliklerde yer almaları

sağlanmalıdır. Çeşitli panel ve söyleşilerin düzenlenmesi, müsabakalara geniş katılımın sağlanması, gençlerin müsabaka heyecanının canlı tutulması ve başarılı sporcuların gündemde tutulması güreşe yönelik olumsuz algının değişmesine destek olacaktır.

Sonuç olarak tarihselliğimizin ve kültürel hayatımızın bir parçası olması nedeniyle güreş, Türk toplumu açısından hala çok önemli bir yer işgal etmektedir. Ancak bugüne değin bu branşa gerekli ilgi gösterilmemiş, güreş çok dar bir kesimin, insanüstü çabası ile başarıları sürdürebildiği bir alan haline gelmiştir. Güreşe yapılacak olan yatırımın bir yandan gençlerin spor algısında büyük bir değişim yaratacağı, öte yandan ülkemiz yurtdışında elde ettiği imajı olumlu yönde güçlendireceğini de kanıtlamaktadır. Güreşin gelişmesine yönelik her çaba, uzun vadede gençliğe, spora ve ülkeye yapılan bir yatırım olacağı akıldan çıkarılmamalıdır.

KAYNAKÇA

- Agacanov, S. G. (2013). Oğuzlar (6. Baskı). İstanbul: Selenge yayınları.
- Akgün, N. (1992). Egzersiz fizyolojisi. (4. Basım).(I. Cilt). *İzmir Ege Üniversitesi Basım Evi*.
- Akıncı, A.Y., Ed. Arıkan, G. ve Çimen, E., (2021). Spor Tarihi, Beden Eğitimi ve Spor Tarihi (içinde), Efe Akademi Yayınları.
- Alpay, N. (2021). Sporun yaygınlaşmasının gelişmeye etkileri: Bir inceleme. *Bilge Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 5(1),33-44.
- Altınölçek, S. (2010). Güreş karşılaşmalarında müziğin yeri ve önemi, *ACTA TURCICA, Çevrimiçi Tematik Türkoloji Dergisi*, 2.(1).
- Arı, M. (2018). Unutulmuş geleneksel güreşlerden dutluk güreşlerinin incelemesi (Malatya Örneği), (Yayımlanmamış Yüksek Lisan Tezi). İnönü Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Malatya.
- Atabeyoğlu, C. (1994). Güreş maddesi, *Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi*, (3). s.4545.
- Atalay, A. (2007). Osmanlı ve genç Türkiye Cumhuriyeti döneminde sporda batılılaşma hareketleri. *Spor Yönetimi ve Bilgi Teknolojileri Dergisi (Elektronik Dergi)*, 2(2), 30-35.
- Avcuoğulları, C. (1993). *Türkiye Güreş Ligine Katılan Kulüplerin Çalışma Şartları ve Sporcu Kaynakları* (Doctoral dissertation, Marmara Üniversitesi (Türkiye)).
- Bay, M. E. (2019). *Geleneksel Türk sporlarından kısa şalvar güreşinin uygulamaları ve kültürel boyutunun incelenmesi* (Master's thesis, Sağlık Bilimleri Enstitüsü).
- Bingöl, H. ve Polat, S. (2019). Sporun siyasi bir unsur olarak liderler tarafından kullanılması. *Bilge Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 5(2), 111-117.
- Bingöl, O. (2017). Bedenin sosyolojisi: nasıl? niçin. *Mavi Atlas*, 5(1), 86-96.
- Bingöl, O. (2019). Foucault'da iktidar, beden ve özne üçlüsü. *Asia Minor Studies*, 7(2), 327-334.
- Canşen, E. (2015). Türkiye Cumhuriyetinin Spor Politikaları. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(1), 33-48.
- Cemaloğlu, N. (2012). Veri toplama teknikleri: Nicel-nitel. "Bilimsel Araştırma Yöntemleri". Ankara: Anı Yayıncılık, ed. Abdurrahman Tanrıoğen, 3.Baskı.
- Creswell, J. W. (2003). *Research design: Qualitative, quantitative, and mixed methods approaches* (2nd ed.). Thousand Oaks, CA: Sage.

- Dagron, G. (2012) Konstantinopolis hipodromu, Oyunlar, Halk ve Politika, Sel Yayıncılık.
- Demiral, S. (2019). Geleneksel sporlarımızdan kuşak güreşi sporcu ve yöneticilerinin boş zaman motivasyon ve tatminlerinin incelenmesi. *Ankara Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 21(3), 56-72.
- Dervişoğlu, M. (2012). Kırkpınar güreşleri'nin halk bilimsel açıdan incelenmesi (Master's thesis, Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü).
- Dever, A. ve İslam, A. (2015). Tarihsel süreç içerisinde Türk kültüründe spor algısı. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 4(5), 46-61.
- Doğan, A., Gül, M. ve Böke, H. (2021). Malatya'da düğün güreşleri ve ritüelleri. *Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 2(1), 1-9.
- Ece, C. ve Çetin, S. (2021) Antik yunanda kadınlarda spor ve hera oyunları. *Spor ve Rekreasyon Araştırmaları Dergisi*, 3(Özel Sayı 1), 24-37.
- Efe, M., (2020). Türk futbolunda FFP: Psikososyal yankılar, Sporda Yeni Akademik Çalışmalar-6, 99. (içinde.) Akademisyen Kitabevi.
- Ersöz, G. ve Alagöz, B. (2019). Türkiye’de 2007-2017 yılları arasında spor branşları ve cinsiyete göre sporcu sayılarının dağılımı, *Türkiye Spor Bilimleri Dergisi* 3(2), 4265
- Ertan, H. (ed). (2012). Spor bilimlerine giriş, Anadolu Üniversitesi Yayını, No: 2509, Açıköğretim Fakültesi Yayını No:1480.
- Fişne, M., Bardakçı, S. ve Karagöz, Y. (2017). Ata sporumuz güreşe yönelik günümüzdeki toplumsal bakışın değerlendirilmesi. *CBÜ Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 12(1), 28-42.
- Giddens, A. (2012). Sosyoloji, Kırmızı Yayınları.
- Gölbaşı, H. (2018). Osmanlı devleti’nde spor tekkeleri. *Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (15), 41-53.
- Gül, M., Çebi, M. ve Uzun, R.N. (2018). Türk kültürlerindeki geleneksel oyunlar ve sporlara yüzeysel bir bakış, *Turkish Studies Social Sciences* 13(26).
- Gümüş A. (1998). Güreş tarihi, Türk Spor Vakfı Yayınları.
- Gümüş, M. ve Barut, Ç. (2006). Geleneksel yağlı güreş yapan sporcuların antropometrik profillerinin belirlenmesi. 9. *Uluslar arası Spor Bilimleri Kongresi Bildiri Kitabı, Muğla Üniversitesi*, 328-332.
- Gürhan, N. (2020). Ten ve taş-batı uygarlığında beden ve şehir. *Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, (43), 519-524.
- Güven, Ö. (1990). Atatürk ve güreş. *Erdem*, 6(18), 625-658.

- Han, A. (ed.), (2017). Türk Spor Tarihi, MEB Yayınları.
- Hiçyılmaz, E. (1983). Sporda batılılaşma hareketleri. *Eseniş Lisesini Koruma ve Yaşatma Derneği Eğitim ve Spor Yayınları.*, s,5.
- İmamoğlu, G. ve Koca, F. (2018). Eski çağ misirda boks, güreş ve eskrim ile ilgili figürler üzerine yorumlar. *Journal of International Social Research*, 11(59).
- İmamoğlu, O. ve Taşmektepligil, M. Y. (1997). Türk kültüründe spor. *Ondokuz Mayıs University Journal of Education Faculty*, 10(1), 145-150.
- İnce, M. (2016). Spor ile siyasetin ilişkisi üzerine bir analiz; Sporu siyasete alet etmek. *Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(2), 456-464.
- İşcan, F. (1988). Türklerde spor, Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı Yayınları, No:55, 51.
- Johnson, R. B., ve Onwuegbuzie, A. J. (2004). "Mixed methods research: A research paradigm whose time has come". *Educational Researcher*, 33(7): 14-26.
- Kafesoğlu, İ. (1984). Türk Milli Kültürü, Boğaziçi Yayınları.
- Kaplan, Y. ve Akkaya, C. (2013). Toplumsal tabaka farklılıklarının spora yansıyan sonuçları (Antalya örneği). *Mediterranean Journal of Humanities*, 3(2), 143-158.
- Karadoğan, U.C. (2020) Geçmişten geleceğe uzanan kültürel miras: Kırkpınar Yağlı Güreşleri. (Yayımlanmamış Doktora Tezi).
- Karadoğan, U.C. (2021). osmanlı sarayında pehlivanların himaye edilmesi ve ceyb-i humayun defterlerine kaydedilmeleri, *Mecmua-Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*. (11), 295-328.
- Karcıoğlu U. ve Söylemez B. (2022). kültür turizminde geleneksel sporların yeri ve önemi, *Anasay*, 6(20). 215-238
- Kesgin, Y. (2020). Ceyb-î Hümayûn defterlerine göre Osmanlı Padişahları, güreş ve güreşçiler (Master's thesis, Sosyal Bilimler Enstitüsü).
- Koç, A. (2016). Eşikteki mücadele: Anadolu düğünlerinde kaynana-kaynata güreşi. *Journal of International Social Research*, 9(42).
- Köse, H. (2016). Bourdieu düşüncesinde tahakküm-itaat ilişkisi ve sosyo-politik beden. *Ankara Üniversitesi İlef Dergisi*, 3(2), 173-199.
- Kuper, S. (2014). Futbol Asla Yalnız Futbol Değildir, İthaki Yayınları.
- Küçük, M.A. ve Silik, C.E. (2018). Hıdırellez Kültünden Dinî Ritüelli Bir Spora: "Kırkpınar Yağlı Güreşleri", *International Journal of Cultural and Social Studies (IntJCSS)*, Volume 4 (Issue 1), "6. Uluslararası Bilim Kültür ve Spor Kongresi'nde Sunulan Sözel Bildiri".

- Lendering, J. (2021). Büyük İskender, Kronik Yayınları.
- Marshall, G. (2005). Sosyoloji Sözlüğü, Bilim ve Sanat Yayınları.
- Mert, Ö. (1991). II. Abdülhamit, güreş ve güreşçiler. *Ondokuz Mayıs University Journal of Education Faculty*, 6(1), 167-177.
- Müftüoğlu, E. ve Yıldırım, Y. (2021). Atatürk dönemi spor politikaları, “Spor ve Bilim” içinde, (Ed., Bingöl, H., Yalçın, İ.,) Akademisyen Kitapevi.
- Öntürk, Y., Karacabey, K. Ve Özbar, N. (2019). Günümüzde spor denilince ilk akla neden futbol gelir? sorusu üzerine bir araştırma. *SPORMETRE Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 17(2), 1-12.
- Özdemir, G. ve Çalışkan, V., (2018). Geleneksel bir sporun coğrafyası: Türkiye’de yağlı güreşler (Kırkpınar-Edirne ve Çardak-Çanakkale güreşleri), *TÜCAUM 30. Yıl Uluslararası Coğrafya Sempozyumu*.
- Özen, N. (2013). Türk kültür tarihinde spor ve Türklerin spora katkıları (Master's thesis, Batman Üniversitesi).
- Ozsoy, S. (2008). Turk spor medyasında kadın (Female sports journalists in Turkey). *Spor Bilimleri Dergisi (Hacettepe Journal of Sport Sciences)*, 19 (4), 201-219.
- Öztop, M. ve Karalar, F. (2019). 2007- 2018 Yılları arasında Türkiye’nin sporda dönemsel değişimlerini incelemeye yönelik bir araştırma, *International Social Sciences Studies Journal*, 5(32), 1853-1863
- Öztürk, P. ve Koca, C. (2018). Uluslararası politika belgeleri kapsamında spor ve toplumsal cinsiyet politikaları, *Spor Bilimleri Dergisi Hacettepe Journal of Sport Sciences*, 29(3).
- Saydam, Ç. (2021). Türkiye’de Spor Politikaları ve İstanbul Planlarında Spor
- Saygılı, A. (2005). Modern devlet’in beden ideolojisi üzerine kısa bir deneme. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 54(3), 323-340.
- Selo, K. Erdönmez, E. Spor mekanı olarak stadyum’un gelişimi. *Kent Akademisi*, 11(4), 559-574.
- Sennett, R. (2002). Ten ve taş, batı uygarlığında beden ve şehir, (çev. T. Birkan). *İstanbul: Metis Yayınları*.
- Seval, H.F. (2015). Sporun uluslararası politikada etkileri, *MAKÜ İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 2(2).
- Soygüder, A. (2018). 656. Kırkpınar yağlı güreşlerine katılan seyircilerin sosyo-demokratif özellikleri ve katılım sebepleri, *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 337 Aralık 2018, 20(2).

- Şahin, H., (2004). Geleneksel karakucak güreşlerinin tarihsel kökenleri, yayılma alanları ile organizasyon biçimlerinin incelenmesi. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi).
- Şahin, M., B., (2019). Futbol değil spor ekranı, TRT Akademi, 4(8).
- Şener, A.O. ve İmamoğlu, G. (2018). Osmanlı İmparatorluğu'nda Güreş Faaliyetleri ve Yansımaları, Turkish Studies Social Sciences, Volume 13/26.
- Şinoforoğlu, T. ve Akkurt M. (2021). Krallıktan Cumhuriyete Roma'da Spor, Spormetre, Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi.
- Tarhan, A. (2017). Karakucak Güreş Tarihimiz, Kahramanmaraş Manşet Gazetesi.
- Tashakkori, A., & Teddlie, C. (1998). Mixed methodology: Combining qualitative and quantitative approaches. Applied Social Research Methods Series (Vol.46). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Tazegül, Ü., (2018). Farklı toplumlardaki geleneksel güreşler, AVRASYA Uluslararası Araştırmalar Dergisi, 6(13).
- Teddlie, C., & Yu, F. (2007). "Mixed Methods Sampling: A Typology With Examples". Journal of Mixed Methods Research, 1(1): 77-100.
- Tekin, A. ve Tekin, G., (2014). Antik Yunan Dönemi: Spor ve Antik Olimpiyat Oyunları, Tarih Okulu Dergisi (TOD) Journal of History School (JOHS), 7(XVIII).
- Tel, M., (2007) Atatürk'ün Beden Eğitimi ve Spora Bakışı, Doğu Anadolu Bölgesi Araştırmaları.
- Timurturkan, M.G., (2008). Felsefi Bedenden Sosyolojik Bedene, ETHOS: Felsefe ve Toplumsal Bilimlerde Diyaloglar, 1(4).
- Toros, K. (2015). Türkiye Cumhuriyeti Spor Tarihi.
- Toy, A.B. (2015). Serbest ve grekoromen stil güreşçilerin hedef yönelimi ve yaşam doyumu ilişkisi. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi).
- Türkiye Basketbol Federasyonu, Lig Faaliyetleri,
- Türkmen, M. ve Arstanbekov, S. (2020). Türk Halklarında Güreş (çi) Kavram ve Algıları, Sporda Bilimsel ve Akademik Yaklaşımlar (içinde), Gece Kitaplığı.
- Türkmen, M. (2013). Erken Cumhuriyette Beden Eğitimi ve Spor
- Vasiliev, A. A. (2017). Bizans İmparatorluğu Tarihi, Alfa Yayınları.
- Yarar, B. (2014). Osmanlı'dan Cumhuriyete Geçiş Süreci ve Erken Cumhuriyet Dönemi Türkiyesi'nde Modern Sporun Kuruluşu, Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi, Güz (21).

Yetim A. Azmi, (2015). Sosyoloji ve Spor, Morpa Kültür Yayınları.

Yıldıran, İ., (2000). Geleneksel Yağlı Güreşin, Kültürel, Yapısal ve Bilimsel Açından Modern Minder Güreşleriyle Farklılıklarının Değerlendirilmesi, Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi (Gazi BESBD).

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2008). Nitel araştırma yöntemleri. (7. Baskı), Seçkin Yayıncılık.

Yıldızturnan, D., (2019). Kuruluşundan Doğu-Batı Olarak İkiye Ayrıldığı M.S. 395'e Kadar Roma'da Spor, Oyunlar ve Gösteriler, Uluslararası Dağcılık ve Tırmanış Dergisi.

Yılmaz, A. A. (2018). Antik Yunan'da Spor ve Spor Eğitiminin Tarihsel Gelişimi, Ulakbilge, 6(28).

Yüksel, M. (2014). Cinsiyet ve Spor, Tarih Okulu Dergisi (TOD), 7(XIX).

Zafer, C., (2018). Güreşçilerin Toplumsal Cinsiyet Algıları ile Güreş Sporuna Yaklaşımları Arasındaki İlişki, Sosyolojik Düşün, 3(1-2).

Zorba, H. A. (2014). Evliya Çelebi Seyahatnâmesi'ne Göre Osmanlı İmparatorluğu'nda Spor, International Journal of Science Culture and Sport July.

<https://www.bloomberght.com/haberler/haber/1888285-spor-ekonomisi-130-ulkenin-milli-gelirini-geride-birakti>, Erişim Tarihi:03.08.2022

<https://www.dogrulukpayi.com/bulten/turkiye-de-lisans-mezunu-sayisi-10-milyonu-asti>, Erişim Tarihi: 24.08.2022

<https://www.paribu.com/blog/haberler/paribudan-spor-ve-spor-dallari-hakkinda-almi-arastirmasi>, Erişim Tarihi: 20.09.2022

<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/118074> (11.08.2022)

<https://pehlivanblog.wordpress.com/2016/10/26/gures-tekkeleri/> Erişim Tarihi: 08.08.2022

<https://sozriko.blogspot.com/2019/10/osmanl-devletinde-gures-ve-guresciler.html>, Erişim Tarihi: 12.08.2022

<https://sozluk.gov.tr/> Erişim Tarihi: 14.07.2022

<https://www.nisanyansozluk.com>, Erişim Tarihi: 03.08.2022

<https://tr.wikipedia.org>, Erişim Tarihi: 03.08.2022

<https://sporakademisi.com/ataturk-ve-gures>, Erişim Tarihi: 05.08.2022

<https://gsdf.gov.tr/tr/spor/aba-guresi>, Erişim Tarihi: 07.08.2022

<https://tarihinizinde.com/kirkpinar-yagli-guresleri/> Erişim Tarihi: 07.08.2022

<https://islamansiklopedisi.org.tr/binis>, Erişim Tarihi: 08.08.2022

<https://groups.google.com/g/genelsaglik/>, Erişim Tarihi: 08.08.2022

<https://spor.haber7.com/spor/haber/782366>, Erişim Tarihi: 08.08.2022

<https://evrimagaci.org/mezan-nedir-yer-nedir-8031>, Erişim Tarihi: 11.08.2022

<https://www.worldhistory.org/trans/tr/1-10298/stadyum>, Erişim Tarihi: 11.08.2022

<https://www.mevzuat.gov.tr>, Erişim Tarihi: 17.08.2022

<https://tgf.gov.tr>, Erişim Tarihi: 18.08.2022

<https://web.archive.org/web>, Erişim Tarihi: 19.08.2022

<https://www.egemengzt.com>, Erişim Tarihi: 19.08.2022

<https://www.aa.com.tr>, Erişim Tarihi: 19.08.2022

<https://www.haberturk.com>, Erişim Tarihi: 19.08.2022

<https://spor.istanbul/istanbulun-spor-haritasi>, Erişim Tarihi: 19.08.2022

https://tr.wikipedia.org/wiki/Olimpiyat_Oyunlarında_Türkiye,
Erişim Tarihi: 22.08.2022

https://tr.wikipedia.org/wiki/Dünya_Güreş_Şampiyonası, Erişim Tarihi: 24.09.2022

EKLER

Ek 1 Anket Soruları

1.Bölüm: Kişisel Bilgiler

Cinsiyet: Kadın Erkek

Yaş: .....

Eğitim Durumu: İlköğretim Lise Üniversite

Lisansüstü

Doğduğu Yer: İl İlçe Köy

İkamet İli: .....

Medeni Durum: Evlili Bekar

Meslek: .....

Gelir Düzeyi(TL): 5500-9000 9000-13000 13000-16000 16000-19000

19000 ve üzeri

2. Bölüm: Spor Algısının Belirlenmesi

-Sporla İlgilenme Düzeyiniz Nedir?

Profesyonel Amatör İzleyici İlgilenmiyor

-İlgilendiğiniz Spor Branşları Hangileridir?

Futbol Basketbol Voleybol Hentbol Güreş
Kort Tenisi Kış Sporları Su Sporları Atletizm Cimnastik
Doğu Sporları Halter Binicilik Bisiklet Boks Diğer

3.Bölüm: Popüler Spor Branşlarının Belirlenmesi

- Türkiye Uluslararası Düzeyde Hangi Spor Branşında Daha Başarılıdır?

Futbol Basketbol Voleybol Hentbol Güreş
Kort Tenisi Kış Sporları Su Sporları Atletizm Cimnastik
Doğu Sporları Halter Binicilik Bisiklet Boks Diğer

-Yakınlarınızı Hangi Spor Branşında Elit Sporcu Olarak Görmek İstersiniz?

Futbol Basketbol Voleybol Hentbol Güreş
Kort Tenisi Kış Sporları Su Sporları Atletizm Cimnastik
Doğu Sporları Halter Binicilik Bisiklet Boks Diğer

-Medyanın Hangi Spor Branşına Daha Fazla Önem Vermesini İstersiniz?

Futbol Basketbol Voleybol Hentbol Güreş
Kort Tenisi Kış Sporları Su Sporları Atletizm Cimnastik

Doğu Sporları Halter Binicilik Bisiklet Boks Diğer

- Devletin ve Spor Kulüplerinin Hangi Spor Branşını Desteklemesi Gerekir?

Futbol Basketbol Voleybol Hentbol Güreş
Kort Tenisi Kış Sporları Su Sporları Atletizm Cimnastik
Doğu Sporları Halter Binicilik Bisiklet Boks Diğer

4.Bölüm: Ulusal Düzeyde Spor Algısının ve Özelde Güreş Algısının Belirlenmesi

-Her Ülkenin Kendi Tarihi İle İlişkilendirdiği Spor Branşları Bulunmaktadır. Türkiye'nin Ata Sportu Olarak Gördüğü ve Kendini Özdeşleştirdiği Spor Branşının Güreş Olduğu Fikrine Katılıyor musunuz?

Evet Hayır

-Güreşe Yönelik İlgi Dereceniz Nedir?

Profesyonel Amatör İzleyici İlgilenmiyor

-Yakınlarınızdan Güreş Branşında Sportcu Olan Var mı?

Evet Yakınlık Derecesi:
Hayır

-Yakınlarınızı Veya Varsa Çocuklarınızı Güreşte Elit Sportcu Olarak Görmek İster misiniz?

Evet Nedenleri:

Hayır Nedenleri:

-Kamunun ve Özel Sektörün Güreşe Yeterli Desteği Verdiğini Düşünüyor musunuz?

Evet Hayır

-Basının Güreşe Yeterli İlgiyi Gösterdiğine İnanıyor musunuz?

Evet Hayır

-Eğitim Kurumlarının Güreşe Yeterli İlgiyi Gösterdiğine İnanıyor musunuz?

Evet Hayır

-Hiç Başından Sonuna Kadar Güreş Müsabakası İzlediniz mi?

Evet Tarih:

Hayır Nedenleri:

-Uluslararası Güreş Müsabaka Nekadar Biliyorsunuz?

Hiç Bilmiyorum Kısmen Biliyorum Çok İyi Biliyorum

-Bugün İtibariyle Aktif Sporculuk Hayatı Devam Eden Olimpiyat Şampiyonu Olmuş İki Güreşçi İsmi Yazabilir Misiniz?

Evet 1. İsim: 2. İsim:

Hayır

-Bugün İtibariyle Aktif Sporculuk Hayatı Devam Etmeyen Eski Güreşçilerden Olimpiyat Şampiyonu Olmuş İki Güreşçi İsmi Yazabilir Misiniz?

Evet 1. İsim: 2. İsim:

Hayır

-Güreş Branşına İlişkin Haber Yapan TV Kanallarını, Gazeteleri, İnternet Sitelerini Takip Ediyor musunuz?

Evet Hayır

-Güreşe Yönelik Olarak İnsanların İlgisini Yeterli Buluyor musunuz?

Evet Hayır

-Güreş Branşının, Yaşadığımız Mahallede Bir Eğitim Merkezi Ya da Salonu Var mı?

Evet Hayır

-Çocuklarınızın ya da Yakınlarınızın Çocuklarının Okullarında Güreş Branşında Faaliyet Yapılıyor mu?

Evet Hayır

5. Bölüm: Toplumsal ve Siyasal Algı Düzeyinin Belirlenmesi

-Güreş sporunun, binlerce yıl öncesinden günümüze aktarılan en önemli tarihi miraslarımızdan biri olduğu görüşüne katılıyor musunuz?

Evet Hayır Fikrim Yok

-Güreşin toplumsal barışımızın teminatlarından biri olduğunu düşünüyor musunuz?

Evet Hayır Fikrim Yok

-Güreş sporunun, okullarda daha yaygın biçimde yapılmasının, çocuk ve genç eğitimine katkısı olabilir mi?

Evet Hayır Fikrim Yok

-Güreş Sporunu Türkiyede ‘’Belli Bir’’ Sosyal Siyasal ve Ekonomik Yapıya Sahip Dar Bir Toplum Kesiminin Yaptığı Fikrine Katılıyor musunuz?

Evet
 Hayır

-Güreş Sporunun Çok Fazla Siyasallaştığı Fikrine Katılıyor musunuz?

Evet
 Hayır

-Güreş, çocukların ve gençlerin, eğitim yaşamlarındaki, başarılarının ve sosyal hayata daha aktif katılımlarının, olumlu yönde etkilenmesini sağlayabilir mi?

Evet Hayır Fikrim Yok

-Güreşin; sosyal, siyasal, ve ekonomik açıdan, Türkiyede yaşayan her toplum kesimine hitap edip etmediği hakkındaki görüşleriniz nelerdir?

-Ulusal kimliğimizin bir parçası olarak düşünülen güreş branşında, ülkemizin daha başarılı olabilmesi için neler yapılmalıdır?

-Güreşin ülkemizdeki Toplumsal rolünün daha kapsayıcı olabilmesi için neler yapılmalıdır?

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Soyadı, adı : Abbas ULUCAN

Uyruğu : T.C

Eğitim

Derece	Eğitim Birimi	Mezuniyet Tarihi
Yüksek lisans	İstanbul Gelişim Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Spor Yöneticiliği Bölümü	
Lisans	Marmara Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okulu, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü	1999-2003
Lise	Kasımpaşa Lisesi	1995-2008

İş Deneyimi

Yıl	Yer	Görev
2016-...	Mustafa Kemal Anadolu Lisesi	Beden Eğitimi Öğretmeni
2010-2016	Haydarpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	Beden Eğitimi Öğretmeni
2007-2010	Beylerbeyi Hacı Sabancı Anadolu Lisesi	Beden Eğitim Öğretmeni
2006-2007	Hizan Lisesi / Bitlis	Beden Eğitimi Öğretmeni

Yabancı Dil

İngilizce